

Pedagógiai Program

Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzat

Hódmezővásárhelyi Egyesített Óvoda

Székhelyintézmény
6800 Hódmezővásárhely
Magvető u. 2.

Intézmény OM azonosítója: 202284	Intézményvezető: Aláírás
Legitimációs eljárás	
Nevelőtestület nevében: aláírás	Szülői szervezet nevében: aláírás
A dokumentum jellege: Nyilvános	

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	2
1.1. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA.....	4
1.2. AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI.....	4
1.3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	9
2. HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI EGYESÍTETT ÓVODA SZERKEZETE	28
3. TAGINTÉZMÉNYEK NEVELÉSI GYAKORLATA	29
3.1. AZ OLDALKOSÁR U.-I TAGINTÉZMÉNY ÉS TELEPHELYEI	29
3.1.2. Az Oldalkosár utcai 4. szám alatti Telephely nevelési gyakorlata	79
3.1.3. A Szabadság téri Telephely nevelési gyakorlata	109
3.2. A PÁL UTCAI TAGINTÉZMÉNY NEVELÉSI GYAKORLATA.....	173
3.3. NÁDOR UTCAI TAGINTÉZMÉNY NEVELÉSI GYAKORLATA.....	224
3.4. MAGVETŐ UTCAI SZÉKHELY NEVELÉSI GYAKORLATA.....	275
4. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE.....	337
4.1. MAGATARTÁSZAVAROS GYERMEKEK INTEGRÁCIÓJA.....	345
4.2. BESZÉDFOGYATÉKOS GYEREKEK INTEGRÁCIÓJA.....	353
4.3. RÉSZKÉPESSÉG ZAVARRAL KÜZDŐ GYERMEKEK INTEGRÁCIÓJA	362
4.4. MOZGÁSSÉRÜLT GYERMEKEK FEJLESZTÉSE	368
4.5. AZ ÉRZÉKSZERV FOGYATÉKOS GYERMEK INTEGRÁCIÓJA.....	375
6. ÓVODÁINK KAPCSOLATRENDSZERE	387
7. A GYERMEKVÉDELEM FELADATAI	393
7. A NEVELÉSI PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATI TERVE	401
8. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK.....	403
9. ZÁRADÉK.....	404

1. Bevezetés

Nevelőtestületünk a hazai neveléstörténet óvodapedagógiai hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeinek megtartása mellett, az új pedagógiai törekvések figyelembevételével készítette el, helyi pedagógiai programját.

Felgyorsult, gyakran meggondolatlanul rohanó világunkban nagy felelősség és kihívás gyermeket nevelni, ezért pedagógiai munkánk során megőrizzük a hazai óvodai nevelés hagyományait, értékeit és nem zárkozunk el a fejlődést segítő, a továbblépést felkínáló törekvésektől.

Mindezt a gyermekek érdekében tesszük azért, hogy sikeres, helyüket megtaláló, a változásokkal lépést tartani tudó, egyéniségüket megőrző, másokkal együttműködni képes felnőttek legyenek.

A szülőknek is lehetőséget szeretnénk biztosítani, hogy részesei lehessenek gyermekük fejlesztésének, így közvetett úton alakítójává válhatnak a pedagógiai program megvalósításának.

Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának megerősítésére irányul, az emberi és a gyermekeket megillető jogok tiszteletben tartásával, biztosítva a gyermekek egyenlő esélyét, figyelembe véve a családi nevelés sajátosságait és a gyermekek egyéni képességeit. Valljuk, hogy a gyermek számára a legfőbb élményforrás a játék, mely a személyiség fejlesztésének színtere valamint a tanulás, a készség és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

Kollégáinkkal együtt érezzük és tudjuk, hogy az óvoda ereje szaktudásunkban, korszerű pedagógiai szemléletmódunkban, a minőségre, rendezettségre való törekvésünkben, és folyamatos önképzésünkben rejlik.

Valljuk, hogy:

***„Gyermekekkel foglalkozni minden bizonnyal a leghálásabb munka,
ami a földünkön osztályrészünkről jutott,
de saját tökéletességünket is ez mozdítja előre.”***

Brunszvik Teréz

A pedagógiai program jogszabályi háttere

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A kormány 363/2012. (XII.17.) kormányrendelete Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 1990. évi IV. tv. A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházról
- 2011. évi CXII. Törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról.
- 149/1997. (IX.10) Korm. rendelet a gyámhatóságról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról.
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata

1.1. Az óvodai nevelés célja

3-7 éves, valamint a közoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a törvény által meghatározott korig, a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat és az eltérő fejlődési ütemet, ideértve a különleges gondozást igénylő gyermek ellátását is.

Az óvodás gyermekek nyugodt, érzelem-gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése.

Fontos számunkra, hogy boldog, kiegyensúlyozott, környezetével és önmagában harmóniában élő gyermekeket neveljünk. Személyiségük kialakítása sokszínű tevékenységekkel, különös tekintettel a játékra és az életkornak megfelelő műveltség-tartalmak közvetítésére. A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés övezze, ami segíti a gyermekek egyéni képességeinek kibontakozását. Tevékenységek során az óvodapedagógusok modellértékű viselkedése.

Célunk a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek inkluzív nevelése, minél korábbi beóvodázásuk, egyéni fejlesztésük megkezdése. Fejlesztő játékaink, személyre szabott fejlesztési feladataink, értékelésünk biztosítsa az egyéni fejlődésük sikerét.

Az óvodai nevelés kiegészítője legyen a családi nevelésnek, illetve a hátrányos és veszélyeztetett családok esetében iránymutatóként funkcionáljon, ezáltal a gyermekek személyiségének alakulása megfelelően társadalom elvárásainak és az együtt elért eredmények alapozzák meg az iskolai nevelést.

1.2. Az óvodai nevelés alapelvei

Az óvodai nevelés kiemelt nevelési elvei

○ Az emberi méltóság tiszteletének elve

A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi. Alapvető követelmény a gyermek emberi méltóságának, jogainak biztosítása az óvodai nevelés teljes eszközrendszerével.

A gyermek, fejlődő személyiség – fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg – ennek következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

- **A gyermeki személyiség kibontakoztatásának elve**

Az óvodai nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatását. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik.

- **Pedagógiai etika elve**

Az óvónő biztosítja a szülőt titoktartásáról, és tiszteletben tartja a családok belső szokásait, ügyeit.

- **Az óvónői modell fontosságának elve**

A 3-7 éves gyermek alapvető szociális tanulási formája az utánzás, ezért az óvónői modell szerep kiemelkedő jelentőségű.

- **A játék, vezető szerepének elve**

Az óvodai nevelés gondoskodik arról, hogy az óvodások fő tevékenységi formája a játék.

- **A különbözőségek elfogadásának elve**

Az óvónő egész nevelőmunkáját hasza át a gyermekek egyéni különbségének tiszteletben tartása, a szereteten, őszinte érdeklődésen és elfogadáson alapuló magatartás, a nagyfokú tolerancia.

Tudatosan kerülni kell a nemi sztereotípiák erősítését, a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

- **Nemzeti, etnikai önazonosság biztosításának elve**

Az óvodai nevelés biztosítja a nemzeti, etnikai kisebbség, önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerült családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

- **Óvoda – család együttműködésének elve**

A nevelésben az óvoda ismerje el a család elsődlegességét, tisztelje a szülőt. Az óvónő a szülővel való kapcsolataiban éreztesse az őszinte „odafordulást”, az empátiát és segítő szándékot. Az óvónő ismerje és fogadja el a család szokás- és szabályrendszerét, s tapintatosan befolyásolja az életmód jó szokásainak alakítását.

- **Esélyegyenlőség elve**

A hátrányos helyzetű gyermek ne érezzen megkülönböztetést, sőt azt érezze, hogy hátrányos helyzetét kompenzálók, megkülönböztetett figyelemmel, segítséggel veszik körül, hogy ő is lehetőséget kap a zökkenőmentes iskolakezdéshez. Az óvoda minden csoportjában legyen jól tervezett és szervezett gyermekvédelmi munka, ami az esélyegyenlőtlenség megvalósítását szolgálja, a preventív eljárásokkal, a prevenció érdekében kitűzött feladatokkal, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

- **Tolerancia elve**

Az óvónő törekedjék a gyermekek egyéni különbségének elfogadására és elfogadtatására, a tolerancia kialakítására. Az egyéni különbségek elfogadása, az óvodai nevelésünkben szakmai alapkövetelmény.

- **Előítélet mentesség, pozitív diszkrimináció elve**

A hátrányos helyzetű gyermekekkel szembeni bánásmódok pozitív irányú egyenlősége hangsúlyozottabban érvényesüljön az óvodapedagógus részéről.

- **Differenciált fejlesztés elve**

Egyéni eltéréseket toleráló, arra építő képességfejlesztés, mely segít és alapjául szolgál a gyermek teljes személyiségfejlesztéséhez.

- **Az óvodai élet egészére vonatkozó alapelveink:**

- dinamikus változáskövetés,
- szervezettség,
- az óvodapedagógusi kompetencia,
- bizalom,

- intimitás tiszteletben tartása,
- tolerancia, empátia,
- megújulás, motiváció,
- tervszerűség,
- fokozatosság,
- rugalmasság,
- tudatosság,
- aktivitás,
- komplexitás,
- következetesség, rendszeresség,
- játékosság,
- prevenció,
- alkotómunka tisztelete.

• **A felnőtt – gyermek kapcsolatában megjelenő elveink:**

- Elsősorban érzelmileg próbáljuk megérteni a gyermekeket.
- Parancsolás helyett igyekszünk kérdezni.
- A gyermek személyiségét elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezz. Nevelésünkkel tegyük lehetővé és segítsük a gyermek személyiségfejlődését, a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Érzelem-gazdag, gyermekközpontú óvoda megteremtése.
- A megértő, együtt érző, de nem mindent elfogadó nevelői magatartás érvényesítése.
- Türelmes, szeretetteljes odafigyelés biztosítása.
- A gyermek fejlődését szolgáló valós értékek tudatosítása.
- A hátrányos megkülönböztetés mellőzése.
- A hátrányokkal küzdő és a tehetséges gyermekek differenciált segítése.
- Az egyéni bánásmód érvényesítése, alkalmazása.
- Életkori és egyéni sajátosságok figyelembevétele.
- Esélyegyenlőség, esélyek növelése.
- Egységes nevelői hatások érvényesítése.
- A leghatékonyabb eljárási módok alkalmazásának preferálása, korszerű életszemlélet.

- A környezet megismertetésének, megszerettetésének és védelmének következetes érvényesítése.
- Sokoldalú, több érzékszervre ható tapasztalás elősegítésének érvényesítése.
- A rácsodálkozás, ráismerés, felismerés, megismerés fokozott figyelembevétel.
- Az óvodás gyermek alapvető szociális tanulási formája az utánzás, ezért az óvodapedagógus modell szerepe kiemelkedő jelentőségű. A modell átvételben az érzelemnek és a beszédnek fontos szerepe van. Az óvodapedagógus ezért biztosítsa a gazdag érzelmi légkört és nyelvi kommunikációs kifejezőkészsége, kulturáltsága legyen állandó minta minden gyermek számára. Az óvodapedagógus modell szerepe a leghatásosabb nevelő erők egyike.
- Az óvodapedagógus tartsa tiszteletben a gyermekek emberi méltóságát és jogait. Működjön együtt a családdal, tartsa tiszteletben, és tapintatosan befolyásolja a családi nevelést. A családról szerzett információkat etikusan kezelje.
- A gyermekek mágikus képzeletét bevonjuk a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- Magyarázatainkban megjelenítjük a dolgok pozitív oldalát.
- A gyermekek tevékenységéhez biztosítjuk a szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezetünk be konzekvenciákat.
- Programunk nevelésfilozófiájának megfelelően telephelyenként egységesen alakítjuk ki a közösségi élet szabályait. Fontosnak tartjuk, nevelési módszerek váltását, ha egymást követően eredménytelennek érezzük befolyásunkat.
- Segítjük a gyermekbarátságok kialakulását, úgy formáljuk, hogy a kis csoportosulások a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A kialakult összeütközések, konfliktusok feldolgozása során neveljük a gyermekek érzésvilágát. A konfliktust, feloldó beszélgetéseket kellő figyelemmel, kívárással hallgatjuk meg, hogy véleményt tudjunk mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.

- Bátorítunk minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakulhasson. A bátortalan gyermekek nevelésekor minél többször örülünk a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek.
- A felnőtt – gyermek társalgásban, kommunikációban világos, egyértelmű, konstruktív megfogalmazást jelenítjük meg.
- A kapcsolatok erősítésével szorgalmazzuk a beszélőtárs megbecsülését, megértését és a kompromisszumkeresést, melyből mellőzzük a megbántás, a hibáztatás, gyakori bírálgatás, a kritizálás, a kioktatás, a kiabálás, a panaszkodás és a prédikálás fogalmait. (Az óvodapedagógus minden gyermeknek biztosít személyes percek, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a saját és a mások érzésének elfogadása kap hangot.)
- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlesztjük a bizalomelőlegünkkel és pozitív szemléletünkkel, amellyel a sikert észrevetjük és segítjük a sikertelenséget elviselni.
- Tilalom helyett a gyermekeknek választási lehetőséget adunk, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.
- A humort a szeretet kapcsolat kialakításához felhasználjuk, hisz a humor a feszültséget feloldja, a görcsösséget megszünteti.

1.3. Az óvodai nevelés feladatai

A nevelési célok megvalósulása érdekében az óvodai nevelőmunkánk feladatai, a gyermek testi, lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül az:

- egészséges életmód alakítása
- az érzelmi nevelés, szocializáció biztosítása
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

Az óvodai nevelés kiemelt nevelési feladatai:

- **Az egészséges életmód alakítása**

- Gondozás, egészséges életmódra nevelés:

Az óvodai nevelés egyik alapvető, átfogó kerete, mely a kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, melyek elősegítik növekedését, egészséges fejlődését, hozzájárul egészsége megőrzéséhez, segíti egészséges életmódjának kialakulását és megteremti a nevelési hatások érvényesülésének feltételeit.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

Az egészség a teljes fizikai, szellemi és szociális jólét állapota. A megvalósításhoz vezető út első lépéseit az óvodában tesszük meg, a gyermekek egészséges fejlődésének biztosításával, a tudatos egészségnevelő munkával az óvoda és a család együttműködésének szorgalmazásával. A gondozás a gyermek fejlődése során egyre több egészségnevelési elemet tartalmaz. A környezeti tényezők segíthetik, vagy lassíthatják az öröklött adottságok kibontakozását. Ezért rendkívül fontos, hogy az óvoda feltételrendszere, szokásrendje, nevelési hatásai segítsék elő, hogy a gyermek egyéni fejlettségének megfelelően legyen képes a környezethez való leghatékosabb alkalmazkodásra.

Az egészséges életmód alakítása:

- A gyermek testi fejlődésének elősegítése
- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése
- Harmonikus mozgásfejlesztés
- Egészségvédelem, edzés, óvás, megőrzés, baleset megelőzés
- Egészséges életmód, egészségmegőrzés szokásainak alakítása (testápolás, étkezés, öltözködés, betegségmegelőzés)
- Egészséges és biztonságos környezet
- Szükség esetén prevenciós, korrekciós (testi, lelki) nevelési feladatok ellátása külső szakemberek segítségével, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve.

Az óvodapedagógus feladatai

- az óvoda sajátosságait figyelembe véve biztosítja a megfelelő tárgyi környezetet,
- biztosítson minél változatosabb tevékenységi lehetőséget minden évszakban, minél több időt a szabadban töltve,
- teremtsen meg az egészségügyi szokások kialakításának feltételeit
- alakítson ki barátságos, otthonos környezetet,
- ismerje fel a rendellenes fejlődésmenet jeleit, szükség esetén kérje szakember segítségét,
- ismertesse meg a gyermekekkel a legelemibb baleset megelőzési szabályokat.

A gyermek tevékenységei

- gyakorolja a tisztálkodási szokásokat, fokozatosan sajátítja el az eszközök használatát,
- önállóan szükség esetén, segítséggel öltözködik,
- kulturáltan étkezik, helyesen használja az eszközöket,
- részt vesz környezetének rendben tartásában,
- segédkezik a vele kapcsolatos gondozási tevékenységben

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Testápolás:

- Önállóan mosakodnak, törülköznek, figyelmeztetés nélkül kezet mosnak, amikor csak szükséges. Körömkefével tisztítják körmüket. Ruhájuk ujját fel- és letűrik, begombolják, kikapcsolják.
- Használják a WC-t. Vigyáznak a WC, a mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyére teszik.
- Fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják.
- Hajukat rendben tartják.
- Zsebkendőjüket használják, helyesen fűjják az orrukat. Tüsszentéskor, köhögéskor a zsebkendőt szájuk elé tartják.

Önkiszolgálás:

- Az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként látják el.
- Az épületbe belépve a ruha,- cipőtisztító kefét, sárkaparót megfelelően használnak.
- Segítenek az ágyak berakásában, a foglalkoztató átrendezésében.
- Önállóan tevékenykednek, észreveszik elvégezhető feladataikat, és segítséget nyújtanak társaiknak, valamint a felnőtteknek.
- Iskolába lépés előtt a gyerekek önmaguk is képesek mindennapi szükségleteik életkoruknak megfelelő önálló kielégítésére.

Étkezés:

- Étkezés közben kulturáltan viselkednek. Igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- Helyesen használják az evőeszközöket (kanalat, villát, kést).

Öltözködés:

- Önállóan, a megfelelő sorrendben öltözködnek, vetkőznek.
- Holmijukat, ágyneműjüket hajtogatva helyre teszik.
- Ruhaneműjükkel gondosan bánnak, cipőfűzőjüket megkötik.
- Ha fáznak vagy melegük van, jelezzék vagy segítenek magukon.
- Csizmájukat, hócipőjüket szükség esetén letisztítják.
- Fürdés, zuhanyozás után fürdőnadrágjukat kiöblítik, kiterítik száradni.

A környezet rendben tartása:

- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.
- Az ajtókat csendesen nyitják, csukják, az eszközökkel óvatosan bánnak.
- Észreveszik, ha valami hiányzik vagy rendetlen, a rendetlenséget megszüntetik.

Módszertani alapelvek:

- Az óvónő segítse a hátrányos helyzetű, problémás, sérült, fogyatékos gyermekek beilleszkedését, törekedjen a gyermekek egyéni képességeinek fejlesztésére.
- Az óvónő biztosítsa az egészséges életvitel igényének kialakítását.

A nevelési terület kapcsolata más nevelési területekkel:

- A gondozás a nevelés olyan alapvető kerete, amely áthat minden nevelési területet. Mivel a gyermekek szükségleteinek kielégítése alapvető feltétele az óvodai életnek, ezért minden, a gyermek által végzett tevékenység során megjelenik.
- A nyugodt, biztonságot nyújtó óvodai légkör kialakításához szükség van a gyermekek életének céltudatos megszervezésére. Ennek keretét a napirend biztosítja, mely csak keret jellegű lehet, mindig a gyermekek igényeihez igazodva, rugalmasan kell értelmezni.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a napirend helyes megtervezésével teremtsen meg, a gyerekek egészséges fejlődéséhez szükséges fiziológiai és pszichológiai feltételeket, a gyerekek változatos tevékenységét, aktív és passzív pihenés megfelelő váltakozását.
- A gyermekek nyitottságára építve, segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.
- Ösztönözze a szűkebb és tágabb környezet megismerését, alapozza meg a szülőföldhöz való kötődést.
- Viszonya a közösségi értékekhez egyértelmű legyen, alakítsa ki a közösség értékes tulajdonságait.
- Alakítson ki barátságos, derűs, kiegyensúlyozott légkört.
- Segítse, hogy a gyermek én-tudata megerősödjék, én-képe a tevékenységek által és a kapcsolatteremtés során megerősödjék,
- Igyekezzen elérni, hogy a csoport tagjai figyeljenek egymásra, legyenek képesek beleélni magukat más gyerek helyébe, készítse a gyerekeket a különbözőségek elfogadására,
- Ösztönözze, hogy a gyerekek kérjenek segítséget egymástól és adják is meg egymásnak a kért segítséget.
- Gondoskodjon közös tapasztalatokról, élményekről,
- Segítse a szocializációt, a gyermek beilleszkedését környezetébe (nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése esetében szükség

szerint kérje szakember – pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb. - segítségét).

- Segítse a baráti párok, csoportosulások kialakulását, támogassa óvodán kívüli találkozósaikat,
- Segítse munkavégzés során a gyermeket abban, hogy megtanulhassa saját akaratát alávetni másokénak,
- Fokozatosan erősítse a gyermekek tűrő- és konfliktusmegoldó képességét.
- Az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozói, a gyermeki magatartás alakítása során legyenek figyelemmel kommunikációjuk, bánásmódjuk és viselkedésük modell értékére.

Gyermek tevékenysége

- az óvodába érkezéskor elmeséli a vele történt eseményeket, élményeket,
- megfelelően köszön felnőtteknek, gyerekeknek,
- segítséget nyújt rászoruló társainak, megvigasztalja társát,
- aktívan vesz részt a csoport tevékenységen
- társaival együtt, alá – fölérendeltségi viszonyokat elfogadva tevékenykedik,
- képes uralkodni indulatain, szükségletein,
- szívesen végez munkát a közösségért,
- elsajátítja a kulturált viselkedés szabályait,
- részt vesz az óvoda hagyományos ünnepein (pl. mikulás, karácsony, farsang, Március 15. anyák napja, gyereknap, nagycsoportosok búcsúztatása)
- közös kirándulásokon vesz részt ősszel, tavasszal.

A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére:

- az eddig kialakult szokások a gyerekek igényévé válnak,
- elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat,
- figyelmesen, türelemmel hallgatják az óvónő és társaik közlését, kérdését,
- foglalkozás közben figyelnek az óvónőre, s utasításai szerint végrehajtják a feladatot,
- ébrednek bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek. Természetes szükségletté válik a közös tevékenység.
- Egy-egy társuk iránt kitüntetett rokonszervet, barátságot mutatnak.
- Bízhatnak önmagukban és társaikban.
- Adott tevékenység által megkívánt magatartási formát önként vállalják.

- A közösség számára hasznos munkát végeznek. Tudatosodik bennük, hogy ezt a csoport érdekében végzik. A megkezdett munkát felszólítás nélkül befejezik.
- Képesek egymással együttműködni a feladat elvégzésében, elfogadják a tennivalótól függő alá-, fölé- és mellérendelési viszonyokat.
- Képesek kívánságaikat, törekvéseiket módosítani, esetleg elhalasztani, ha erre szükség van.

Módszertani alapelvek:

- Az óvónő törekedjék barátságos, derűs légkör kialakítására, ezáltal biztosítsa a gyermek biztonságérzetének kialakulását.
- Az óvónő magatartása legyen határozott, ugyanakkor barátságos, szeretetteljes, őszinte, tartsa szem előtt, hogy magatartása modell értékű a gyermek számára.
- Az óvónő erősítse az összetartozás érzését, de juttassa érvényre az egyéni bánásmód elvét.
- Az óvoda dolgozóinak közössége lehetőleg azonos pedagógiai nézeteket valljon, a gyerekek iránt támasztott igénye, követelmények azonos elvek szerint valósuljanak meg.
- Az óvónő tartsa szem előtt, hogy a gyermek személyiségfejlődésének egyik fő ösztönzője a társas kapcsolatok gazdagodása.

A nevelési terület kapcsolatai más nevelési feladatokkal:

- Anyanyelvi neveléssel, mert a közös nyelv és kommunikációs jelrendszer folyamatos elsajátításával a gyermekben a szülőföld, a nagyobb közösséghez való tartozás élményét alapozhatjuk meg.
- Környezeti neveléssel, mert a közös élmény- és tapasztalatszerzés során alakulnak a gyermek közösségi szokásai, alkalmazkodóképessége.
- Játékkal, mert e tevékenység során változatos lehetőségek adódnak a társakkal való érintkezési szokások kialakulásához.
- Zenei neveléssel, mert a közös éneklés, az együtt játszott énekes játékok a közösséghez való tartozás élményét mélyítik el, ugyanakkor játékos módon követelik meg az egymáshoz való alkalmazkodást.

- **Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása**

A közösségi, szociális fejlődés érdekében nevelésünk elősegíti, hogy kialakuljanak a derűs, nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes tevékeny óvodai élethez szükséges szokások. A tevékenységeket a gyermeki aktivitásra, érdeklődésre, kezdeményező készségekre alapozzuk, a gyermek igényeinek, vágyainak megfelelően alakítjuk. A gyermeki tevékenységhez rugalmas, tágas időkeretet biztosító napirendet alakítunk ki. Pedagógusaink személyes példáján keresztül a kommunikációs kultúra kialakítása, közvetítése a feladatunk, valamint természetvédő, hagyományőrző szemléletmód megalapozása.

Arra törekszünk, hogy az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi kötődés jellemezze. Elősegítjük azt, hogy a gyermek rá tudjon csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Egyszerre segítjük a gyermekek szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását és teret engedünk önértékesítő, önkifejező törekvéseiknek. A nevelés folyamatában az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése a gyermek számára modell. A tevékenységek során erkölcsi tulajdonságokat alakítunk a közös élményre építve. Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek kielégíthessék természetes társas szükségleteiket, a különbségek elfogadására, tiszteletére neveljük őket.

Az óvodai élet szervezése segíti a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak fejlődését, a szokás- és normarendszerének megalapozását.

Nehezen szocializálható, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a kiemelkedő képességű gyerekek nevelése speciális ismerteket, sajátos törődést igényel, nevelésüket szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével végezzük.

A gyermekek nyitottságára építve elősegítjük a szülőföldhöz való kötődést, valamint, hogy ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket.

A szocializáció szempontjából fontos a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása, mely során fejlődnek a gyermek erkölcsi tulajdonságai (pl. együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akarata (pl. önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, feladattartás), így segítve a szokás- és normarendszerének megalapozását.

A hátrányos helyzetű gyermekek szocializációja érdekében javasolt figyelembe venni Erich Blumentahl Bátorító nevelési elmélete alapján a következő gondolatokat:

- Hinni a gyermekekben úgy, amilyen, és nem úgy, amilyennek lennie kellene.
- Most hinni a gyermekekben, és nem akkor, amikor már jobb lesz.
- Nem kritizálni.
- A szeretet mellett fontos az elismerés és a barátságosság.
- Az elismerés tárgyilagos legyen.
- Az igyekezetet észrevenni és dicsérni.
- A gyermeket egyenértékűnek tekinteni.
- Az ígéreteket betartani.
- Kérdéseikre valós választ adni.
- A gyermek bizalmát megnyerni és nem kieroeltetni.
- A gyermek véleményét kikérni és meghallgatni.
- A helyes cselekedetet kihangsúlyozni, a helytelent kifogásolni.
- A nevelő legyen figyelemmel a saját modellértékére.
- „Szeretni, kiszolgálni, boldogítani, bátorítani!”
- „Egy bátorítás többet ér, mint több kritizálás!”

Feladatunk a gyermekeket a másság elfogadására, más véleményének tiszteletben tartására, a társas együttélés szabályaira, szokásaira nevelni.

Növeljük a gyermekek önállóságát, alakítjuk magatartásukat. Mindezt erősítjük közösen megtartott ünnepeinkkel, kirándulásokkal. Ezzel is megalapozzuk és mélyítjük az összetartozás, a közösséghez tartozás érzését a csoportokon és az óvodán belül.

Elősegítjük, hogy a gyermekekben kialakuljon és erősödjön:

- Az érzelmi beleélés és kifejezés képessége.
- Szociális érzelmek: együttérzés, segítőkészség, bizalom, örömszerzés.
- Esztétikai érzelmek: a szép iránti fogékonyság, a művészeti, művelődésre való igény, a szép felismerése és tisztelete.
- Erkölcsi érzelmek: felelősség érzése, lelkiismeretesség, igazságosság, őszinteség, igazmondás igénye.

A közösségi nevelés segíti, serkenti a szocializációs folyamatot, amelyet a családi életre építve az óvodai nevelés egészít ki, ezzel szélesítve a gyermekek bevezetését a társadalmi környezetbe. A szociális tanulás a gyermekek születésekor kezdődik - tudatos és spontán hatásrendszer - amely befolyásolja a gyermekek személyiségének alakulását.

Óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus mindig törekedjen a barátságos, derűs légkör kialakítására, ezzel is biztonságérzetet adva a gyermekek számára.
- Legyen a gyermekekkel határozott, de barátságos, szeretetteljes, őszinte és toleráns.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekekkel legyen mindig igazságos.
- Igyekezzen differenciáltan, az egyéni sajátosságokhoz igazodva bánni a gyermekekkel.
- Az óvoda valamennyi alkalmazottja vegye figyelembe, hogy személyisége modellértékével hat a gyermekekre, a csoportszerveződés folyamatára, serkentője a gyermekek egyéni fejlődésének, miközben maga is a közösség tagja.
- Ügyeljen arra, hogy egy-egy gyermekhez fűződő viszonya hat a csoporton belüli kapcsolatokra, a gyermekek egymás iránti érzelmeire és magatartására.
- Éreztesse a gyermekekkel, hogy mit és miért tart helyesnek, vagy helytelennek, vegye figyelembe a gyermekek jó szándékát, törekvéseit, egyéni fejlettségét.
- Fordítson nagy gondot a személyes érintkezésre, kommunikációra.
- Segítse a szocializációt, a gyermekek bevezetését a környezetbe, a gyermekeket ért előző környezeti hatások ismeretében.
- Alakítsa ki a közösség értékes szokásait.
- Biztosítsa, hogy a gyermekek én-tudata megerősödjék.
- Igyekezzen elérni, hogy a csoport tagjai figyeljenek egymásra, vegyék tudomásul társaikat, legyenek képesek beleélni magukat más gyermekek helyzetébe, érdeklődjenek egymás iránt.
- Segítse az egymáshoz közeledő gyermekek tevékenységét, a barátságok alakulását, hogy a pozitív tulajdonságok érvényesüljenek.
- Engedje meg, hogy a barátok igényeik szerint együtt tevékenykedjenek.
- Ügyeljen arra, hogy a gyermekek vállaljanak különböző feladatokat és teljesítsék is azokat.
- Érje el, hogy a gyermekek megtanulják elfogadtatni véleményüket, vagy saját akaratukat alávetni másokénak.
- Fejlessze a felelősségérzést és kötelességtudatot.
- Fogadtassa el a többiektől eltérő társaikat is.
- Szoktassa a gyermekeket az egymás iránti türelemre.
- Alakítsa fokozatosan a gyermekek tűrő- és konfliktusmegoldó képességét.

- Tekintse a gyermekek fejlődése szempontjából meghatározónak a közösség és az egyén, az egyén és a közösség egymásra hatását.
- Nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- A gyermekek szűkebb és tágabb környezetének megismertetése során erősödjön a haza és a szülőföldre való kötődésük, rá tudjanak csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre és mindazok megbecsülésére.
- Óvodánk és óvodapedagógusaink nagy hangsúlyt fektetnek az együttműködések alapuló kapcsolatokra (a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében is) az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Befogadás, elfogadás

Az első találkozás az óvodával, annak emberi, érzelmi és tárgyi környezetével, szinte minden gyermek esetében befolyásolja a csoporthoz fűződő későbbi kapcsolatát. A gyermek óvodai beilleszkedése, későbbi szokásainak kialakítása nagyfokú nevelői tapintatot igényel. A tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás nem csak a csoport két óvodapedagógusával, hanem az óvoda minden dolgozójával szemben támasztott követelmény.

Az óvodába kerülés előtti családlátogatás segíti a gyermekek megismerését, a gyermek családban betöltött helyzetéről, érzelmi kapcsolatairól elsődlegesen az anya-gyermek kapcsolatról. Az óvodába kerülő gyermekeket kiemelt védelemmel kell kezelnünk, hiszen érzelmileg bizonytalanok, nagyon kötődnek a felnőttekhez, baráti kapcsolatot még nem teremtenek, biztonság igényük óriási. Biztosítjuk a szülővel történő beszoktatást is, a szülők igényeihez igazodva.

Óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus a beszoktatás során segítsen, hogy a családdal együttműködve a gyermekek megtalálják helyüket az óvodában.
- Legyen körültekintő, türelmes, gyengéd a családból közvetlenül óvodába kerülő gyermekekkel, de ugyanilyen gondnal törődjön a bölcsődéből jött gyermekekkel is.
- Készítse fel a már óvodába járó gyermekeket az újak fogadására.
- Engedje meg, hogy a gyermekek kedvenc tárgyaikat, játékaikat magukkal hozzák.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekek életkoruknak és saját képességeiknek megfelelő tevékenységet folytathassanak.

- Engedje meg, hogy a gyermekek minél több alkalommal maguk választhassák meg azt a tevékenységet, amelyhez kedvet éreznek.
- Biztosítsa az egy időben egymás mellett folyó tevékenységek zavartalanságát.

Szokások:

A szokások kialakításakor az óvodapedagógus ügyeljen arra, hogy azokhoz pozitív érzelmek társuljanak, és a gyermekek ismerjék fel a szokások értelmét. Törekedjen a szokások fejlesztésére, finomítására és arra, hogy a gyermekek azokat minél önállóbban alkalmazzák. Fejezze ki a gyermekek előtt a sikerrel végzett közös feladatok feletti örömét, tudatosítsa a gyermekekben, hogy az eredmények együttesen érhetőek el. Bízassa a gyermekeket arra, hogy keressék az óvodapedagógus, a csoport, a társak és a család számára hasznos, örömet jelentő tevékenységet.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Az eddig kialakult szokások a gyermekek igényeivé válnak, amelynek természetes módon eleget tesznek.
- A közös tevékenységekben aktívan részt vesznek, elfogadják a megkívánt magatartási formákat.
- Észreveszik, hogy kinek, miben van szüksége segítségre. Figyelmesen hallgatják meg az óvodapedagógusok és társaik közlését.
- Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak munkájuk eredményeire.
- Együtt éreznek társaikkal, érdeklődnek egymás iránt. Önállóan keresik a segítségnyújtás megfelelő formáit.
- Az óvodapedagógus, vagy társaik kérésére a közösség számára hasznos feladatot végeznek

- **Az anyanyelvi, az értelmi nevelés megvalósítása**

Anyanyelvi nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció alakítása- beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel, szabályátadással- az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

A gyermek érdeklődésére alapozva kell változatos tevékenységet biztosítani, melyen keresztül tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi helyzetéről.

Kiemelt jelentőségű az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció alakítása a beszédkedv fenntartásával.

Differenciáló személyiségfejlesztésünk alapelve: minden gyermek önmagához képest fejleszthető. A kommunikáció által növekszik a gyermek tájékozottsága, ismereteket szerez, a helyes és szép beszéd fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti irodalmi élmények befogadását.

Erősíti a szülőföldhöz, családhoz való érzelmi kötődést.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Mindezeket figyelembe véve különös figyelmet fordítunk a hátrányos helyzetű gyermekek anyanyelvi nevelésére. Mivel az óvodába kerülő hátrányos és veszélyeztetett gyermekek többsége kommunikációs problémákkal küzd (a helytelen családi, nyelvi szocializáció következményeként). A kommunikációs zavarokat az óvodai nevelés három-négy éve alatt igyekszünk mérsékelni, illetve kiküszöbölni, hiszen ez nélkülözhetetlen az iskolai és a későbbi sikerekhez.

Adjunk lehetőséget tehát, ismereteik felidézésére, kérdéseik meghallgatására, nyílt és őszinte válaszadásra, a beszédkedv fenntartására

- Az anyanyelv használata szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, áthat minden gyermeki tevékenységet az óvodai élet minden területén.
- Az anyanyelvi nevelés által erősítjük a gyermekek biztonságérzetét, növeljük tájékozottságukat, fejlesztjük beszédképességüket, anyanyelvi kultúrájukat.
- Ösztönözzük a gyermekeket, hogy otthoni, egyéni élményeiket gátlás nélkül bármikor elmondhassák a nap folyamán. Ehhez sok kötetlen helyzetet, nyílt, derűs óvodai légkört teremtünk.

- Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy megismerjük a család anyanyelvi kultúráját. Igyekszünk a köznyelvtől eltérő szavak használatát kiküszöbölni. Mindez a helyi táj jelegű beszédre nem vonatkozik, mert ezt hagyományőrzésünk érdekében ápoljuk.
- A gyermekek a nap folyamán kívánságuknak megfelelően bármikor kérhetnek tőlünk mesét, verset, mellyel irodalmi élményekhez juttatjuk őket.

Óvodapedagógus feladata:

- az óvodapedagógus törekedjen a szemléletességre, képszerű kifejezések alkalmazására
- legyen elfogadó, kezdeményező, együttműködő
- ismerje a gyermekek szokásait, játékait, örömeit
- beszéde legyen követésre méltó, kifogástalan, egyszerű, de változatos
- fejlessze a gyermekek beszédképességét, anyanyelvi kultúráját
- szűrje ki a beszédhibás gyermekeket és irányítsa őket a megfelelő szakemberhez

Gyermek tevékenysége:

A gyermekek végighallgatják társaikat. Tisztelettel beszélnek a felnőttekkel. Új fogalmakat ismernek meg. Beszélgetést kezdeményeznek az élményeikről az óvodapedagógussal és gyermekekkel. Részt vesznek az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékokban, dramatizálásban, bábozásban. Történeteket találnak ki. Használják a kapcsolatteremtés udvarias formáit.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek bátran és szívesen beszélnek.
- Elmondják a velük történt eseményeket, az átélt élményeiket, ismerik és használják azokat a szavakat, amelyek tárgyakat és személyeket jelölnek.
- Gondolataikat érthetően, összefüggően tudják kifejezni. Alkalmazzák beszédük során a párbeszédet és annak jellegzetes fordulatait.
- Használják az állító és tagadó mondatokat.
- A gyermekek aktívan használják a tapasztalataik során bővült szókincsüket.
- Összefüggően, többszavas mondatokban beszélnek.
- Az anyanyelvi szabályokhoz illően jól érthetően, megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéddel fejezik ki magukat.
- Nyugodtan, figyelmesen hallgatják az óvodapedagógust és egymást, nem vágnak egymás szavába.

- Saját kérdésüket - párbeszéd során - válaszukat, gondolataikat a beszélgetéshez igazítják. Minden hangot tisztán, érthetően ejtenek.

Értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

- Az értelmi fejlesztés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra épül, és a változatos tevékenységek során tapasztalatokat szereznek a természeti és társadalmi környezetről.
- Az értelmi fejlesztés az anyanyelv és a kommunikáció alakításán keresztül történik. Ezért kiemelt jelentőségű az óvodai nevelő tevékenység egészében. Különösen fontos a beszédkedv felkeltése, a gyermekek meghallgatása, a gyermeki kérdések érvényesülése.
- Az óvodapedagógus válaszai példamutatóak, modellértékűek legyenek.
- Az értelmi fejlesztés a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra épül, és a változatos tevékenységek során tapasztalatokat szereznek a természeti és társadalmi környezetről.

Cél:

- A gyermekek értelmi képességeinek alapozása.
- Az értelmi, kognitív képességek széleskörű fejlesztése.
- Aktív cselekedtetéssel, érzelmi hatások felerősítésével eljuttatni a gyermekeket a szimbolikus, egocentrikus gondolkodástól a szemléletes, a tapasztalatokon alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig.

Feladat:

- A játékba integrált tevékenységek változatos cselekvéseken alapuló tapasztalatszerzés lehetőségeinek megvalósítása.
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek bővítése.
- Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, képzelet) és kreativitás fejlesztése.
- Eltérő képességű gyermekek egyéni fejlesztése.
- Az egyéni képességek és fejlettségi fokok mutatói szerint a sajátos nevelési igényű, szociálisan hátrányos helyzetű, az alacsonyabb fejlettségi szinten álló, vagy sérült (mozgás, érzékszervi és egyéb), illetve a kiemelkedő képességű gyermekek differenciált fejlesztését, fejlődésük segítségét, az óvodapedagógusaink képzettségének

megfelelően helyben, a napirendben beépítve, illetve szakemberek közreműködésével oldják meg.

- Minden gyermek esetében tudatosan, tervszerűen segítjük a szociális és értelmi képességek kibontakozását, az iskolai beilleszkedéshez szükséges pszichikus funkciók fejlesztését

Az iskolai alkalmasság

A gyermek belső érése, illetve a nevelési hatások eredményeként, óvodáskor végére a gyermekek többsége hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

A sajátos nevelési igényű, a halmozott hátrányos helyzetű gyermekeink esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munkával járulunk hozzá a sikeres iskolakezdéshez.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.

- **Testi fejlődés terén:**

- a gyermek eljut az első alakváltozáshoz, megváltoznak testarányai – megkezdődik a fogváltás
- teste arányosan fejlett, teherbíró
- mozgása összerendezett, harmonikusabb
- képes szándékosan irányítani mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését.

- **Lelki fejlődés terén:**

- a gyermek nyitott, érdeklődő az iskolába lépéssel kapcsolatban
- folyamatosan fejlődnek a tanuláshoz szükséges képességei
- érzékelése, észlelése differenciáltabb

- megjelenik a szándékos figyelem, fokozatosan nő a figyelem tartalma, terjedelme, kialakul megosztása, átvitele
 - kialakulóban van az elemi gondolkodási forma is
 - érthetően, folyamatosan beszél, különböző mondatformákat alkot, tisztán ejti a hangokat
 - elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről,
 - ismeri a viselkedés alapvető szabályait,
 - elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- **Szociális fejlődés terén:**
 - készen áll az iskolai élet elfogadására
 - képes fokozatosan kialakuló együttműködésre, kapcsolatteremtésre
 - egyre több szabályhoz képes alkalmazkodni,
 - képes az akaratlagos viselkedés szabályozására,
 - feladattudata kialakulóban van, mely a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg

Az óvodáskor végére - az egészségesen fejlődő - gyermek:

- Mozgása harmonikus és összerendezett,
- Szokásává vált a rendszeres, gondos tisztálkodás.
- Helyesen, megfelelő sorrendben öltözik, vetkőzik, ruháját helyre rakja.
- Szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban.
- Tud néhány mozgásos játékot (futó, fogó játék) irányítás nélkül játszani.
- Tud térben tájékozódni, ismeri az irányokat.
- Tud térben tájékozódni, ismeri az irányokat.
- Tud történeteket kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni.
- Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára gondolatainak érthető kifejezését.
- Minden magán- és mássalhangzót tisztán ejt.
- Felismeri a halk-hangost, és tud halkán, hangosan énekelni, beszélni.
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, tudja mindkettőt mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni.
- Megbeszélés, vagy egyéni ötlete alapján az éneklést ütőhangszerrel tudja kísérni.

- Emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja.
 - Díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával, agyagba karcolással, stb. megold.
 - Tud különféle technikákkal képet alkotni, a technikát önállóan a rendelkezésre álló anyagokból megválasztani.
 - Környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik, tudja lakcímét, testvérei nevét, szülei foglalkozását, saját születési helyét és idejét.
 - Ismeri és betartja környezete közlekedésének legfontosabb szabályait, s a közelben lévő közintézményeket.
 - A tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tudja hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
 - Érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket.
 - Konfliktushelyzetben társaival egyezkedik.
 - Számon tartja társai hiányzásának okát.
 - Önállóan, örömmel, igényesen végzi feladatait.
 - A munka végzéséhez szükséges eszközöket önállóan használja.
 - Ügyel saját személye és környezete rendjére
 - Képes szerepvállalásra és a szerepek elosztására.
 - Képes szerepjátékok megszervezésére, az ahhoz szükséges játékszerek kiválasztására
 - A játéktémát napokon keresztül folytatja társaival.
- *Differenciált fejlesztés*

A gyermekcsoportok képességszintjeinek megfigyelése, a fejlődésbeli egyéni különbségek szóródásának feltérképezése, rögzítése (DIFER mérés) a gyermek egyéni fejlődési dokumentumában, különös tekintettel a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésére, fejlődésének segítésére.

 - a családok állapotának elemzése, szükségletek feltárása a családlátogatások alkalmával,
 - a szociális viszonyok, együttműködések tudatos alakítása,
 - a gyermekek fejlődésének segítése az egyéni bánásmód elvének figyelembe vételével.

- *Integrált nevelés*

Az integrált neveléssel a gyermekek megtanulják elfogadni a másságot, segíteni, szeretni társaikat. Hosszú távon az integrált nevelés következménye lesz a társadalomba való integrálódás segítése, szemben az egyéni tragédiákat megsokszorozó kirekesztettséggel.

A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítanunk kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integrációs lehetőségeket.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítanunk kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

2. Hódmezővásárhelyi Egyesített Óvoda szerkezete

2.1 Székhely: Magvető u.- Óvoda

6800 Hódmezővásárhely Magvető u. 2

2.1.1. Telephelyei:

6800 Hódmezővásárhely, Észak u. 94.

6800 Hódmezővásárhely, Szent István u. 73.

2.2. Tagintézményei:

2.2.1. Pál u.-i Tagintézménye

6800 Hódmezővásárhely Pál u. 54.

Telephelyei:

6800 Hódmezővásárhely, Malom u. 25.

6800 Hódmezővásárhely, Pálffy u. 41.

2.2.2 Oldalkosár u.-i Tagintézménye

6800 Hódmezővásárhely Oldalkosár u. 14

Telephelyei:

6800 Hódmezővásárhely, Oldalkosár u. 4.

6800 Hódmezővásárhely Szabadság tér 93.

2.2.3. Nádor u.-i Tagintézménye

6800 Hódmezővásárhely Nádor u. 23

Telephelyei:

6800 Hódmezővásárhely, Tornyai János u. 15.

6800 Hódmezővásárhely, Klauzál u. 33

6800 Hódmezővásárhely, Nádor u. 35

3. Tagintézmények nevelési gyakorlata

3.1. Az Oldalkosár u.-i Tagintézmény és telephelyei

Az óvodák bemutatása-szerkezete

Hódmezővásárhelyi Egyesített Óvoda Oldalkosár u.-i Tagintézménye

Címe: Hódmezővásárhely Oldalkosár u. 14.

Telephelyei:

Oldalkosár u. Telephely- Hódmezővásárhely Oldalkosár u. 4.

Szabadság téri Telephely Hódmezővásárhely Szabadság tér 93.

Az Oldalkosár u.-i Tagintézmény nevelőtestülete a gyermekek egyéni készségeihez és képességeihez, sokoldalú személyiségfejlesztés kibontakoztatásához helyi programjában kidolgozta azt a nevelési gyakorlatot, mellyel a legjobbnak ítéli meg a kitűzött feladatainak megvalósítását.

Az Oldalkosár u.-i Tagintézmény nevelőtestülete a **„Lépésről lépésre Program” adaptálásában** látott lehetőséget és útmutatást a *családokkal történő intenzívebb* és hatékonyabb együttműködésre, a *vegyes életkorú csoportokban* a gyermekek egyéni különbözőségeinek figyelembevételével történő nevelésükre. Pedagógiai elvük: a *tevékenységközpontokban* zajló, a *gyermeki érdeklődésből kiinduló komplex tevékenységeken* keresztül a **játékban tanulás és a játékos tanulási folyamatok** megvalósításával a másság elfogadására, a toleranciára nevelő, élmény-gazdag mindennapok megteremtése.

Az Oldalkosár Utcai Telephely nevelő közössége a **„Tevékenységeközpontú Óvodai Program” adaptálását** választotta, melyben a gyermekek szociális életképességét minden későbbi fejlődés alapjaként kezelik, mert a pedagógiai céljaik és feladataik centrumában tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz *kooperációra és kommunikációra* kívánja képessé tenni óvodásaikat. Céljuk: *a teljes gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés a tevékenységek által és azokon keresztül.*

Felvállalták a sajátos nevelési igényű gyermekek **integrált nevelését** is. Az integráció a jövő útja a beilleszkedés és az esélyegyenlőség megteremtése szempontjából is.

A Szabadság téri Telephely pedagógusai saját programjuk alapja olyan folyamatos, tudatosan, gazdagon szervezett **komplex tevékenységrendszer**, amelyben a nevelési területek összefüggnek, így komplex hatásuk miatt sokoldalúan az egyéni jellemzők legteljesebb figyelembevételét teszik lehetővé a **vegyes életkorú csoportokban**. A program megvalósítása segíti a gyermekeket, hogy felfedezzék a környezetet, a természet szépségét, a körülöttük lévő világot. *Olyan lehetőséget teremtenek a pedagógusok, ahol játékra, vizsgálódásra, élményekre, cselekvési helyzetekre alapozódik* mindez és elősegíti, hogy a **gyermekek környezetüket alakító, alkotó emberré váljanak**.

Gyermekkép

„Mindenek előtt nőjön és játszódjék a gyermek”

Bolyai Farkas

A kisgyermek életében az óvodás kor átmenet a gyermek-, és a kisiskolás kor között, egyben a felkészülés kora is. A gyermek már túljutott az igazi kisgyermekkoron, de még nem iskolás. Csak készül rá. A felkészülés fő eszköze a játék. A világban tapasztaltakkal kapcsolatban már nem csak azt a kérdést teszi fel, hogy „mi ez?”, hanem egyre gyakrabban azt is „mit lehet vele csinálni?” sőt ezen életszakasz végén a „miért?” is megjelenik. Egyre inkább igényli a gyermektársakat, az együttes tevékenységet.

Ezt az életszakaszt a híres nevelő Komensky költői hasonlaltal a februárhoz és márciushoz hasonlítja, mely rügyeket fakaszt, majd ezt követi a virágbontó április, a kisiskolás időszak. Az óvodáskorú gyermek valóban hasonlítható a rügyet bontó tavaszhoz Élénken, csillogó szemmel néz a világ előtte kitaruló ezer csodájára. Mozgása friss, gyors, mint a tavaszi szél a tarka mezőn. Minden érdekli, mindent meg akar ismerni, és egyre jobban foglalkoztatják az összefüggések. Az érzelmeknek még mindig nagy szerepük van a megismerésben és a szemléletesség, a képszerűség is jelentős ebben a folyamatban. Meglátja a jó és rossz közötti különbséget, a jó eléréseért tud egészségesen küzdeni, pozitív célja van. Egészséges önértékelő képességével tud örülni társai sikerének is, meg tud bocsátani is, ha a helyzet úgy adódik.

Megtanulja elfogadni a másságot, azt pozitív módon kezelni. A sajátos nevelési igényű gyermekek épekkel való együttnevelkedése egy óriási lehetőség. Legfontosabb a gyermek számára, hogy óvodás legyen, s a csoport teljes értékű tagjaként vegyen részt a mindennapi óvodai életben.

Tiszteli, becsüli önmagát, a felnőtteket, társait, s azok tevékenységét.

Érzékeli, hogy teendőit többféle, jó módon is el lehet érni, próbálja kiválasztani a segítséget elfogadja, maga is tud adni, ha van rá igény.

Az önállósodó óvódás kisgyermek akkor tud a fentieknek eleget tenni, ha megértjük gyengeségeit, segítünk neki és kifejezzük, hogy bízunk benne, ha érzi az őszinte örömlünkét saját megnyilvánulásaival szemben, ha méltányolni tudjuk, külön elismerjük tevékenységét. Szeretetteljes, biztonságos, az egyéni különbségeket, az egyéniségeket toleráló légkörben, ésszerű korlátokkal, minden gyermek esélyt kap a saját erősségeinek felismerésére és sikerélményre.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk.

Gyermekeket csak akkor tudunk nevelni, ha ismerjük őket, ha tudjuk, hogy fejlődésük érdekében mit és milyen irányban kell megváltoztatni. Ezek az előfeltételei annak, hogy boldog kiegyensúlyozott gyermek rügyfakadását virágbontó tavasz követhesse.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akiknek szívéhez szeretettel közeledhetünk, mert közel engednek, és viszont szeretnek. Minden ember legfontosabb vágya szeretni és szeretve lenni.

A nevelő-közösségünk pedagógiai hitvallását hűen tükrözik Weöres Sándor következő sorai:

„Szórd szét kincseid – a gazdagság legyél te magad
 Nyűdd szét díseid – a szépség legyél te magad
 Feledd el mulatságaidat – a vígság legyél te magad
 Égesd el könyveid – a bölcsesség legyél te magad
 Pazarold el izmaid – az erő legyél te magad
 Oltsd ki lángjaid – a szerelem legyél te magad
 Űzd el szánalmaid – a jóság legyél te magad
 Dúld fel hiedelmeid – a hit legyél te magad
 Törd át gátjaid – világ legyél te magad
 Vedd egybe életed-halálod – a teljesség legyél te magad.”

Az óvodáink sajátos környezeti arculata

A Hódmezővásárhelyi Egyesített Óvoda (továbbiakban HEÓ) **Oldalkosár u.-i Tagintézménye és az Oldalkosár utcai telephelye** a város központjától néhány száz méterre fekszik panel,- és bérházak között. Közvetlen környezetükben egy általános iskola és egy bölcsőde helyezkedik el. Vonzáskörzetünkhöz tartozik még a belvárosi részen kívül városunk egyik legnépesebb területe, a hódtoi lakótelep is.

Mindkét óvoda forgalmas közlekedési út mellett fekszik, a kis játszóterületű udvarok ezzel határosak.

A Szabadság téri telephelyünk a csúcsi városrészben egy lakótelep szélén helyezkedik el. Óvodásaink nagyobb része innen, valamint a körzethez tartozó családi házakból érkezik hozzánk. Az óvoda környezetében található két általános iskola, a városi Stadion és a Piac is. Az óvodát tágas udvar veszi körül és szolgálati lakás is kapcsolódik az óvoda épületéhez.

Az Oldalkosár u.-i Tagintézmény 1980-ban épült, 4 csoportos, **az Oldalkosár utcai telephelyen** található óvoda 1970-ben épült, 3 csoportos, a **Szabadság téri telephelyen** 2 csoporttal működő óvoda 1966-ban épült.

Az óvodáink szociokulturális adottságai

A családok életkörülményeire jellemző

- a munkanélküliségből eredő szociális hátrány
- a szülők életstílusa
 - tárgyorientáltság
 - munkahely megőrzése érdekében a gyermeknevelés háttérbe szorulása
 - a család szerkezeti összetételéből adódó hátrányok (csonka család)

Helyi adottságokból és igényekből fakadó nevelési elveink

- Mozgásszegény környezetben élő gyermekek mindennapi rendszeres mozgásának megvalósítása mozgásfejlesztő eszközökkel felszerelt tornaszobában, udvaron, irányított, illetve szabadon választott lehetőségekkel. (Lehetőség szerinti úszásoktatás, vízhez szoktatás, Mozgáskotta Program Oldalkosár u.-i óvodák; Néptánc: Oldalkosár u. 14.).
- Az óvoda szociokulturális adottságaiból következően fontos feladatunk a családok közvetlen bevonása az óvodai életbe. (Segítő szülők az óvodai mindennapokban Oldalkosár u. 14.; mind a három egységben családi napok, játékonysági rendezvények, óvoda udvar szépítése)
- A szociális hátrányok kompenzálása terén kiemelt feladat a gyermekvédelem, a halmozottan hátrányos helyzetű családok támogatása, segítése, a gyermeket támogató szervezetekkel való együttműködés.
- Tehetséggondozás feladatai
- A zenei nevelést, a mozgást kiemelt feladatnak tekintjük, speciális szakképzettségű óvodapedagógusok vezetésével. (néptánc- Oldalkosár u. 14.)
- Fontos, hogy gyermekeink megismerjék a nemzeti hovatartozásukat, szűkebb lakóhelyük hagyományait, értékes szokásait, népművészetét.
- Az egészség megőrzése érdekében figyelembe vesszük az egyre növekvő allergiás megbetegedésekben (tej-, lisztérzékenység, allergiás légúti megbetegedések,) szenvedő gyermekek táplálkozásának szakszerű ellátását az orvos és a főzőhely segítségével.
- A só-szobában (Oldalkosár u.4.) a légúti nehézséggel küszködők terápiájára is lehetőség van óvodapedagógusok közreműködésével.
- Integrált nevelésünk során elvünk, hogy elfogadtassuk óvodásainkkal (a másságot) a különbözőségeket és annak tiszteletére neveljünk. A fejlesztő eljárásaink olyan segítő légkört teremtenek, amely motiváló hatással van a sajátos nevelési igényű gyermekekre, a pozitívumokra támaszkodva fejlesztjük a gyermekek személyiségét.
- Az egészséges életmóddal és a környezetvédelmi tevékenységekkel kapcsolatos programokat -változatos formában- beépítjük az óvodai nevelésbe és a családokat is szívesen bevonjuk a programokba.

Nevelőmunkánkat meghatározó legfontosabb pedagógus személyiségjegyek

A nevelés folyamatában törekszünk közös célok és nevelési célok megvalósítására, figyelembe véve a módszertani szabadság érvényesülését. Az óvodapedagógusnak pontosan ismernie kell a saját személyiség eszköztárát. A jó pedagógus elfogadja saját magát, tisztában van szakmai tudásával és azokra az emberi tartalmakra épít, amelyeket önmagában hordoz:

- ❖ Szakmai tudás
- ❖ Önismeret
- ❖ Széles érdeklődés
- ❖ Kreativitás
- ❖ Empatikus megértés
- ❖ Tolerancia
- ❖ Humorérzék
- ❖ Együttműködő készség
- ❖ Változásra való fogékonyság
- ❖ Irányítás helyett elfogadó, segítő részvétel az oktató-nevelő munkában
- ❖ Problémaérzékenység
- ❖ Az önművelés, élethosszig tartó tanulás igénye.

Életkori sajátosságok figyelembe vétele

Biológiai érés. Növekedés a pszichikus fejlődés, a környezeti hatások következményeként az óvodáskorú gyermek életkori szakaszaiban jelentős tipikus vonások figyelembe vétele, melyek megnyilvánulnak a gyermek értelmi – érzelmi folyamataiban, gondolkodásában, magatartásában.

Egyéni sajátosságok figyelembe vétele:

Egyéni fejlődési ütemének, szociális helyzetének, értelmi – érzelmi fejlettségének, képességének, tehetségének, illetőleg hátrányos helyzetének megfelelő egyedi foglalkozás.

A gyermeki tevékenység kedvező feltételeinek megteremtése:

- Derűs légkör- hangulat
- Pozitív személyi kapcsolat
- Személyi, tárgyi feltétel

Az óvodapedagógus modell szerepe

Óvodai pedagógiai programunk az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelési folyamatban. A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van.

Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erők egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mondunk, miként viselkedünk, hogyan öltözködünk. Különösen 3-4 éves korban meghatározó személyiségünk, hiszen kezdetben a gyermek válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és óvoda között. Ilyenkor rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenünk a megoldás felé.

A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. A biztonságot és harmóniát sugárzó egyéniségünk feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére.

Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek – felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek – szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell nekünk napközben helyettesíteni az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítéka az ölelés szorossága. Az óvodában még 6-7 éves korban is igényelhetik a gyermekek a gyakori szeretgetést, ölelést.

A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttel is másfajta beállítódást, viselkedést igényel.

E kell fogadni, hogy nem csak ő irányítja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóságot, rugalmasságot, döntési képességet, helyzetfelismerő képességet meglétét.

Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel. A csoportot érintő kérdésekben, legyen az napirend, vagy tartalmi kérdés, szervezési probléma vagy az élet adta szituáció nemcsak lehet, de kell is a lehetőségekhez mérten a döntésekbe a gyermekeket bevonni.

Az óvodapedagógus és a dajka együttműködése

Óvodai nevelési programunk megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagógusával összehangoltta válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseiről, módszereiről. Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvodapedagógusok a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás különösen a szakképzett dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

Környezetben élők hatásai

Nagyon fontos hatást gyakorolhat az óvoda nevelőmunkájára az, hogy milyenek az óvoda környezetében élő emberek. A helyi nevelési rendszer kialakításának elengedhetetlen feltétele az óvoda környezetében élők véleményének, javaslatainak, kifogásainak vagy dicséretének ismerete. Az óvodai nevelés sohasem lehet tartósan ellentétes az adott környezet elvárásaival.

Feladataink

- Az egész óvoda: „együttműködő egységet” alkosson úgy, hogy az „egyénség” is tükröződhessen. Egymás alapos megismerése
- Általánossá váljon a „pozitív” nevelői attitűd.
- A nevelésben résztvevők együttműködésének alapja a megismerés legyen.
- Gyermekszerető, tisztelő pedagógiával neveljük a gyermekeket, hogy sikeres embertársait, környezetét szerető, hagyománytisztelő, természetvédő emberré váljon.
- Szervezett nevelőmunkánk során játszva, játékba ágyazottan nyújtunk sokrétű ismereteket, tapasztalatokat, biztosítsunk széleskörű tanulási lehetőségeket.

A gyermek óvodába lépésével kapcsolatos óvodapedagógusi feladatok

- Segítségadás a szülőnek (szülői értekezlet, egyéni beszélgetés, családlátogatás)
- A gyermek átsegítése a bizonytalanság és szorongás szakaszán az óvodapedagógus saját személyének, szeretetének, gondoskodásának feltétel nélküli nyújtásával
- Egyéni, rugalmas módszerek alkalmazása a gyermekek óvodába való befogadásakor. Természetes, hogy a gyermek kedvenc játékszerét magával hozza otthonról, az óvodai élet későbbi szakaszaiban is legyen rá lehetőség az óvodapedagógusok mérlegelése alapján.
- A befogadás első hetében mindkét óvodapedagógus egyszerre tartózkodik a csoportban.

Az óvodai vegyes életkorú csoportok szervezésének módja

A vegyes életkorú csoportszerkezet kialakításakor figyelembe vesszük:

- ✓ a nemek arányát
- ✓ a korcsoportok arányát
- ✓ a családok szociális háttérét (arányos HHH létszám)
- ✓ a gyermekek státuszát (SNI létszám arányai)

3.1.1. Az Oldalkosár u.-i Tagintézmény nevelési gyakorlata

Óvodánk bemutatása -Hódmezővásárhely Oldalkosár u. 14.

Óvodánk 1980-ban épült, négy csoportos, a demográfiai csökkenés és a beiskolázási törvény megváltozása miatt csoportjaink vegyes életkorú gyermekek közösségévé váltak.

Óvodásaink a legkülönbözőbb társadalmi rétegekből érkeznek hozzánk. A szülők foglalkozását tekintve a családok társadalmi helyzete sokrétű: a sikeres vállalkozói rétegtől a munkanélküliekig terjed. Tapasztalataink szerint az elmúlt évek gazdasági változásai a mai napig is kihatással vannak a családok életkörülményeire, szerkezetére, melyek a gyermekek személyiség fejlődését is befolyásolják.

Egyrészt örömmel tölt el bennünket, látni a gyarapodó családokat, melyekben érzelmi, anyagi biztonságban nevelkednek óvodásaink. Ugyanakkor fájdalom látnunk a szülők szemléletéből eredő, tárgyorientált családokban felnövő gyermekeket.

Másrészt: az ide járó gyermekekre jellemző, hogy igen rossz körülmények között élnek, ingerszegény környezetből érkeznek, melynek egyik oka csak a munkanélküliség, másik ok a szülők életviteléből, a családok szociális hátrányaiból ered.

Ezen okok miatt eset a nevelőtestületünk választása a **„Lépésről lépésre” Óvodai Program** adaptálására. Ebben a programban látunk lehetőséget és útmutatást a családokkal történő intenzívebb és hatékonyabb együttműködésre.

A program által igyekszünk megvalósítani pedagógiai elvünket: az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, nyugodt családi légkörben különbözőségek elfogadására nevelő, élménygazdag mindennapok megteremtését.

Személyi feltételeink

Tagóvoda-vezető (Oldalkosár u.-i Telephely és Szabadság téri Telephely)	1 fő
Főállású óvodapedagógus	9 fő
Főállású dajka	4 fő
Óvodatitkár (Oldalkosár u.-i Telephely és Szabadság téri Telephely)	1 fő
Pedagógiai asszisztens	1 fő

Óvodapedagógusaink szakmailag jól felkészültek, jelenleg többen két diplomával és szakvizsgával rendelkeznek. Továbbá, mindenki rendelkezik különféle továbbképzéseken szerzett tanúsítványokkal. Szükségesnek tartjuk a továbbképzéseken való részvételt, a folyamatos önképzést.

A nevelői munkánkat segítők közül mind a négy fő szakképzett dajka.

A pedagógiai asszisztens segíti az óvodapedagógusok munkáját.

Az óvodatitkár az irodai munkát a törzsóvodában végzi, étkezési díjak beszedését a telephelyeken előre megbeszélt időpontban látja el.

Tárgyi feltételeink

A helyi viszonyokat és a szűkös költségvetést figyelembe véve jónak mondhatók, ami köszönhető az eddigi sikeres pályázatoknak, a szülők támogató segítségének, az óvoda alapítványának, jótékonysági rendezvényeknek.

Az óvoda épületéhez kevésbé jó elrendezésű udvarrészek tartoznak. Az udvaron használaton kívüli pancsoló medence található. A teraszok burkolatcserére szorulnak, az udvar felújítást igényel. Minden lehetőséget megragadunk, hogy az udvaron az egészséges környezetet és a környezettudatos nevelés feladatit meg tudjuk teremteni (pl. mulcs talajborítás, madáretetés, árnyas fák, bokrok

Energiatakarékosság érdekében 2003-ban a fenntartó megbízásából a világítótestek korszerűsítése történt meg, valamint a tetőszigetelésben javítási munkálatok zajlottak.

2008-2009-ben fűtése korszerűsítés történt.

2011-ben megtörtént az óvoda teljes festése.

2012. teljeskörű nyílászáró csere történt.

A tornaszoba hiányát más helyszínen (Sportcentrum) igénybe vételével igyekszünk áthidalni.

A programhoz szükséges eszközök alapvetően rendelkezésre állnak. A megvalósításukhoz szükséges anyagi forrásokat továbbra is, többféle módon igyekszünk előteremteni.

Oldalkosár u.- Tagintézmény nevelési gyakorlata

1. A tevékenységközpontok rendszere
2. Individualizálás- szocializálás-differenciálás
3. Adaptált Programunk feladatrendszere
4. A család bevonása az óvoda életébe
5. Családgondozás, szociális munka

1. A tevékenységközpontok rendszere

A csoportszobákban térelválasztó bútorokkal mobil játszóhelyek vannak kialakítva, ezek a tevékenységközpontok színterei. A tevékenységközpontok választásokra, elmélyült tevékenységekre ingerlő környezetet jelentenek. Ez a rendszer a szabad játék és az óvodapedagógus által felajánlott, választható tevékenység helye.

1	2	3	4	5	6	7
Családi szituációs és szerepjáték központ	Építőjáték, barkácsolás, konstruálás központja	Homok-víz asztali tevékenység központja	A külső világ megismerésének központja (szobai, udvari tevékenységek)	Manipulációs tevékenységek központja	Irodalmi, ének-zenei tevékenységek, és a mozgás-fejlesztés központja	Művészeti tevékenységek központja (rajzolás, mintázás, kézimunka)
A fejlesztés tartalma						
↓ Játék						
↓ Munka						
↓ Tanulás						
Az óvodapedagógus által felajánlott tevékenységek						
↓	↓	↓				
Választható	Kötelezően választható	Kötelező				

○ **A játék**

A játék a gyermek szükséglete, legfontosabb tevékenysége és az óvodai nevelés hatékony eszköze. A gyermeknek játéktevékenysége közben fejlődik érzékelése, észlelése, önállósága, figyelme, kitartása, kreativitása, pontossága, feladattudata, az alapvető gondolkodási műveletei, tapasztalatszerzéssel saját teljesítő képessége. Óvodáskor végére a játék marad a gyermek legfőbb tevékenysége, és a munka, tanulás is megőrzi játékos jellegét.

A játék szabad tevékenység, azok a szabályok jelentenek csak korlátokat, amelyeket a gyermek kulturált magatartásának kialakulása, szocializációjuk érdekében a nagyobb gyermekekkel közösen megbeszéléssel, megegyezéssel alakítunk ki.

A szabályokban vannak állandó és változó elemek, amelyek a gyermekek számára a stabilitást is és a döntés lehetőségét is jelentik.

Szabályt három szempontból érdemes létrehozni: ne zavarják egymás játékát, ne rongálják az eszközöket és a játék végén a következő tevékenységhez szükséges mértékű rendet rakjanak.

Mit jelent a játék szabadsága?

A gyermek eldönti mikor, mit akar játszani.

Szabadon emelhet ki elemeket az élményből, szubjektívan reprodukálhatja.

Szabadon használhatja az eszközöket és a teret. Önként vállalhat szerepeket.

Maga a tevékenység is örömforrás a gyermek számára, mellyel érzelmileg azonosul. Feltárhatja gazdag képzeletvilágát.

Játékhét az óvodában

A játék kiemelt szerepét kívánjuk erősíteni azzal is, hogy tanév elején és januárban, az új év kezdetén játékhéteket tartunk, ahol nagy hangsúlyt fektetünk, arra, hogy megismerjük, ill. megvizsgáljuk a gyermekek játékszokásait. Tesszük ezt annak érdekében, hogy a befogadási időszak alatt a közösségépítésre és a játékra, mint fő tevékenységekre tudjunk hangsúlyt fektetni, valamint tesszük annak érdekében is, hogy olyan elmélyült játéktevékenység tudjon kialakulni, amire építve, meg tudjuk teremteni azt a nyugodt körülményt, ami a játékba integrált tevékenységek vezetéséhez szükséges.

A játékfajták:

Gyakorlójáték, melynek lényege valamilyen újszerű cselekvés ismételtetése, amely örömet okoz. Bevezetője és kiegészítője a többi játékfajtának.

A konstruáló játék lényege, hogy a gyermekek egyéni elképzelések alapján összerakosgató, összeszerelhető elemekből új tárgyakat hoznak létre.

Szimbolikus szerepjáték, színlelő játék, szerepjáték, fantáziajáték, fikciós játék, alkotójáték, szociodramatikus játék

A szimbolikus játék során a gyermek

- a szenzomotoros sémáktól eljut a képzeti sémákig;
- képessé válik a belső reprezentálásra, a világ megkettőzésére – "kettős tudat"
- helyettesíti a dolgokat és a helyzeteket;
- eltávolodik saját konkrét cselekvésétől;
- fantáziája segítségével keres pótlást ott, ahol a valóság megértésében hézag van;
- kontrollálja a körülötte lévő (fizikai és társas) világot;
- megjelenít, megeleveníti a gondolatokat, érzéseket.

Öröme: az illúzió, az utánpótlás az alkotás, az átváltozás, a másnak lenni érzése, a titok feszültsége

A belső tartalmak kivetítésének módja a szimbolikus játékban

- a gyermek az egyes elemeket úgy kombinálja, hogy megfeleljen a képzeletének;
- a belsőt helyettesíti az aktuális mással.
- ami a gyermek számára rossz, azt valamilyen **átalakítással** megpróbálja ellensúlyozni;
- úgy vesz elégtételt, hogy a probléma megoldását elfogadhatóvá alakítja – korrigálja;
- szembeszáll a félelmeivel, megteszi, amit a valóságban nem merne megtenni;
- katarzist él át: megkönnyebbül, megszabadul a félelmeitől.
- a gyermek változatlanul **megismétli** a számára kínos, fenyegető helyzetet;
- a kellemetlen eseményt játékában jeleníti meg, a problémát kívülré helyezi;
- az én uralma alá rendeli a történéseket – felülkerekedik az eseményeken;
- a fiktív helyzetek újraélésével csökkenti a feszültséget.

A szimbolikus játék átalakulása

- a gyermek kiterjeszti társas körét, és más területek lesznek fontosabbak ;
- a szocializációs folyamatban megjelennek a kollektív szimbólumok;
- a szimbólumok egyre inkább a valóságnak rendelődnek alá.

Szabályjáték.

A szabályok eredete:

átörökített:

- társadalmilag intézményesített, mindennapi élethez, munkához fűződő, vagy akár mágikus, vallási eredetű felnőtt szokásokat jelenít meg
- nemzedékről nemzedékre hagyományozódnak (regionális változatokkal);
- felnőtt közvetíti a gyermekeknek, vagy a nagyobbak tanítják a kisebbeknek;

spontán:

- pillanatnyilag alakul ki, közös megegyezésen alapszik
(pl. gyakorló játékból származó mozgásszabály).

A **szabályok** olyan előírt cselekvésmódok, korlátok, amelyek

- magából a játék tartalmából származnak (nem külsődlegesek)
- kötelező jellegűek;
- legalább két személyre vonatkoznak.
- a szereplők kiválasztásának gyakran rituáléja van: a kiszámoló.

Szabályok a szerepjátékokban:

- minden szerepjáték rejtetten tartalmaz szabályokat, de itt a szabályok másodlagosak;
- a szabályok a szerep által előírt cselekvésben jelennek meg;
- a szabályok a társadalmi viselkedésre vonatkozó előírásokat tartalmazzak;
- a szereptartalmak differenciálódásával a szabályok bonyolódnak.

Az óvodapedagógus feladatai

Az óvónő figyelje meg a gyermekek játékát, használja fel azt saját nevelési céljai elérése érdekében. Biztosítsa a játék tevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket, eszközöket, anyagokat, és az élményeket, megfelelő csoportlétkört.

Működjön közre a gyermekekkel a feltételek közös megteremtésében, a tevékenységközpontok kialakításában.

Tegye lehetővé, hogy minden gyermek szabadon választhasson társakat a tevékenységéhez. Vegye figyelembe a gyermekek játékfejllettségének különböző szintjeit, aktivitásuk eltérését, érdeklődésük különbözőségeit, biztosítsa a játékhoz szükséges kellő mozgásteret. Oldja fel a gyermekek meg nem oldott konfliktusait, a nehezen beilleszkedő gyermekek gátlásait.

Legyen játszótársa a gyermekeknek. Adjon utánozható mintát a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ maradjon. Lépjen be segítőtve, kezdeményezővé, ha a játékfolyamat megakad.

A gyermek tevékenységei

A játékban a gyermek utánoz, tanul, fejlődik, továbbá kiéli, kipróbálja, feldolgozza és gyakorolja az életben előforduló szituációkat és az őt ért élményeket, kialakul az egyezkedés képessége. Minden gyermek szabadon választ társakat a játékhoz. A szabad társválasztás magánban foglalja a „nem választást”, a félrehúzóds, egyedüllét lehetőségét is. Gyűjtőmunkák, séták, kirándulások során megismerkednek a természet kincseivel, azokkal manipulálnak, alkotóan tevékenykednek.

A fejlődés jellemzői

A gyermek tevékenységét 3-4 éves korban a gyakorlójáték, valamint szerepjátékból kiemelt művelet jellemzi. Jól érzik magukat társaik között, szívesen játszanak egyedül, egymás mellett vagy két-három gyerekből álló csoportban.

A gyakorló játékból a fejlődés során eljutnak arra a szintre, hogy szükségleteiknek és életkoruknak megfelelő játékot választanak, megértik és elfogadják játszótársaik elgondolásait, képesek kitartóan, több napon keresztül egyazon játéktémában együttjátszani. Alkalmazkodnak a játék szabályaihoz, vállalják a kedvezőtlenebb feladatokat is, önálló kezdeményező megnyilvánulásaik vannak. Képesek egyszerű eszközök elkészítésére. Élményeiket kreatívan felhasználják a tevékenységük során. A játszócsoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki, ahol egymás játékát kiegészítik, segítik.

A szerepjáték fejlődési szintjei

3-4 éves: a témát a környezetből átvett, társadalmi jellegű **tárgyi cselekvés** hordozza:

- a játék tartalmát a meghatározott tárgyakkal folytatott cselekvések képezik;
- a történetet a manipuláció tartja össze;

- a szerepet az ismétlődő műveletekből álló **cselekvés** szabja meg (etetés...);
- a szerepet a tárgy hitelesíti;
- a szerepelnevezés eleinte hiányozhat;
- a cselekvés egyre gazdagabbá válik, új elemekkel bővül ki;
- a gyermek igyekszik szerepével a valósághoz közelíteni (sorrend megtartása...), "ezt így szokták csinálni".

5-7 éves: A játék témája maga a **szerep** – előtérbe kerülnek a szociális funkciók (elfogadás, pozitív önértékelés, hatékony kommunikáció, probléma megoldó képesség, családi kötődés)

- a gyermek igazodik a szerepviselkedést meghatározó szabályokhoz;
- a szerepek világosan körvonalazódnak és megnevezik egymás szerepeit;
- a gyermek a logika szintjén is igyekszik összhangba hozni a szerepcselekvéseket a valósággal, a külső mintával;
- a beszéd-megnyilvánulások szerepszerűekké válnak.

Módszertani alapelvek

Az óvónő tudjon és szeressen játszani. Tartsa tiszteletben a gyermeki játék önállóságát, hagyja a gyermekeket cselekedni, de ha szükség van rá játszótársuk legyen. Tekintetével, gesztusaival segítse, hogy a gyermekek jól és jól játszanak. Elsősorban a jót lássa meg minden gyermekben, a játék során is mindig a pozitív megnyilvánulásaira építsen, örüljön mindenki apró sikerének, fejlődésének.

Jelenléte tegye lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

○ **A munka**

A munka célra irányuló aktív és önként vállalt tevékenység, amely a gyermektől belső fegyelmet, kötelezettség vállalást és annak teljesítését igényli, valamint a mások elismerésére nevelés egyik formája.

A munka hozzájárul az értelmi képességek fejlődéséhez, a munka iránti tisztelet kialakulásához, eredményének megbecsüléséhez, önálló döntési képesség alakulásához.

Óvodánkban a gyermekek munka jellegű tevékenységének fajtái:

- Saját személyük körüli munkák
- Csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése.
- A mindenkori projekthez kapcsolódó munkatevékenység, növény – és állatgondozás.
- Segítés az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek.

Óvodánkban ezen a területen is jelentkező sajátosság: a szülők gyakori és aktív részvétele a munka jellegű tevékenységekben.

A munka tartalma

- A munka tartalma a kisebbeknél

Szükségletekből fakadó önkiszolgálás életkorunk megfelelő szinten

Alkalomszerű munkák óvónői segítséggel, önkéntesség alapján, erejükhöz mértén részvétel az udvar és teremrendezésben, ünnepi készülődésekben.

Projekthez kapcsolódó növények és állatok gondozása: udvaron folyó munkatevékenységek megfigyelése, közreműködés a növényápolásban, állatgondozásban óvónői segítséggel illetve segítségadás a nagyobbaknak.

Esetenként, önkéntesség alapján felnőtt és nagyobb gyermekek segítségével naposi teendők elvégzése.

- A munka tartalma a nagyobbaknál

Szükségletekből fakadó önkiszolgálás életkoruknak megfelelő szinten

Alkalomszerű munkák, melyeket a gyermekek önállóan végeznek, rendrakás, tisztogatás, kisebb javítások, üzenet közvetítés, ajándékkészítés, segítségadás a kisebbeknek kérésükre, illetve önálló indíttatásból. Aktív részvétel a gyümölcssaláták, befőttek, sütemények, téli madáreleség elkészítésében.

Projekthez kapcsolódó növények és állatok gondozása: évszakokhoz kapcsolódó munkák a természetsarokban és a kertben, környezetrendezések, gyűjtőmunkák, az állatok élőhelyeinek tisztántartása, etetésük.

Naposi munka önkéntesség alapján: az étkezések előkészületeinek és befejezésének teendői, játékok, eszközök előkészítése, egyéb rendszeres megbízások, segítség a felnőtteknek.

A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat.

Az óvodapedagógus feladatai

Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösségért végzett munkát.

Biztosítsa a feltételét és a lehetőségét annak, hogy az érdeklődő szülők bekapcsolódhassanak, részt vehessenek a munkatevékenységekben.

Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkához szükséges, gyermekek, a segítők számára megfelelő munkaeszközöket. Tegye lehetővé a gyermekek számára, hogy a munkához szükséges eszközök elérhető helyen legyenek.

Ösztönözze őket, hogy képességeik szerint minél többféle munka jellegű tevékenységben próbálják ki magukat.

Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és életkoruknak megfelelő önállósággal végezzék azokat.

Az óvodapedagógus legyen türelmes, teremtsen jó hangulatot és elegendő időt a munkavégzéshez.

Tegye lehetővé, hogy a gyermekek választhassanak feladatokat és dönthessenek a társak megválasztásában.

A gyermek tevékenységei

A gyermek önállóan vállal és végez feladatokat, átéli a munka örömét, az eredményért vállalt erőfeszítést szépségét és nehézségét. Tevékenysége során a fegyelmezett, kitartó munkavégzést gyakorolja. Munkája során megismerkedik a szerszámok, munkaeszközök rendeltetésszerű használatával. Szívesen végez alkalmi feladatokat, megbízatásokat.

Fejlődés jellemzői

Aktívan rész vesznek saját személyük körüli, valamint a közösségért végzett munkában.

A gyerekek megtanulnak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. Elemi fokon tapasztalatot szereznek a munkaszervezésről, célszerű sorrendjéről.

Hozzászoknak saját tevékenységük ellenőrzéséhez, egymás megoldását kölcsönös megértéssel és segítőkészséggel értékelik.

A közösen végzett munka hozzájárul a társas kapcsolatok alakulásához, ezek örömeinek átéléséhez.

A tevékenységek gyakorisága, annak hatása megerősíti a gyermekekben a munka játéktól eltérő jegyeit.

A munka jellegű tevékenységek gyakorisága által bizonyos cselekvések szokássá válnak.

A munka elvégzésére való törekvés által kitartóak, türelmesek lesznek, fejlődik önbizalmuk, felelősségérzetük.

Minden olyan területen szívesen segítenek, ahol erre szükség és lehetőség van.

Kialakul a munka iránti tisztelet, megbecsülés fontossága, hasznossága – a dolgozó ember iránti tisztelet.

Módszertani alapelvek

A szemléletesség elve alapján szülők és felnőtt segítők bevonásával, az óvónő irányítása mellett megtapasztalhatják a gyermekek a munkafolyamatokat, annak hasznosságaként, szépségeként az eredményt okozó munkát. Az egyéni bánásmód elvét szem előtt tartva irányítsa a munkát, erősítse a gyermekek önbizalmát.

○ A tanulás

A tanulás folyamatos, utánzásos, spontán tevékenység, amely az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben és az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységekben valósul meg. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása

A tanulás értelmezése. Játékban tanulás

Kisgyermekkorban a tanulás és a játék nem különíthetők el egymástól, a gyermek úgy tanul, hogy játszik. Az önmagában is élményt jelentő játék alapozza meg a hatékony tanulást. A spontán és aktív felfedező játékot öröm, jókedv, izgalom kíséri. A felfedezés, a megtapasztalás élménye teszi érdeklődővé, nyitottá, probléma érzékennyé a gyermeket.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy-időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában, mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. Törekszünk olyan fejlesztő, tanulási folyamat kialakítására a tevékenységközpontokban, amely minden gyermekben – akár tehetséges, átlagos vagy lassan tanuló típus is - kialakítja azokat a képességeket, amelyek alapján örömet jelent a gyermek számára későbbi tanulás, önfejlesztés.

A tanulás lehetséges formái óvodánkban

- az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás (szokás kialakítása)
- a spontán játékos tapasztalatszerzés
- cselekvéses tanulás
- a gyermeki válaszokra, kérdésekre épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus és a felnőtt segítők által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- a gyakorlati problémamegoldás

A tanulás szervezeti keretei:

- Szabad játékban spontán tanulás
- Tervszerűen előkészített és felajánlott játékban tanulás
 - választható tevékenységek
 - kötelezően választható tevékenységek
 - kötelező foglalkozás.

A FEJLESZTÉS TARTALMA

2. Individualizálás, szocializálás	3. Programunk feladatrendszere			
Közösségi nevelés, Individualizálás, Érzelmi nevelés Szocializálás, Differenciálás,	Gondozás, és az egészséges életmód alakítása	Az anyanyelv fejlesztése	Komplex művészeti nevelés	A külső környezet megismerése
Hagyományok, ünnepek	Mozgásfejlesztés		Ének-zenei nevelés, ábrázolás, kézimunka, kézművesség, mese, dramatizálás	Természeti, társadalmi környezet megismerése. Matematikai tapasztalatok.

2. Individualizálás- szocializálás-differenciálás

- Individualizált szocializáció, differenciálás, érzelmi nevelés

Az óvodai nevelés azon gyakorlati módszere, amely lehetővé teszi az értékes emberi tulajdonságok kialakulását. A családi, illetve bölcsődei szocializációra építve és ezt bővítve a társadalmi környezetbe való beilleszkedést segíti az óvodai szocializáció. A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján.

- **Közösségi nevelés**
 - képessé teszi a gyermeket a mindennapi életben a felnőtt és gyermek közötti kontaktus felvételére, a társakért és a csoportért megnyilvánuló felelősségérzetre.

- kialakul benne a társak iránti alkalmazkodás képessége, a tolerancia, az összetartozás érzése, az empátia.
- elsajátítja a konfliktuskezelés módszereit, a demokratikus szabályokat és az udvarias magatartásformákat, mindazokat, a társadalmi készségeket, amelyekre életük későbbi részében szükségük lesz.
- **Individualizálás**
 - épít az egyéni szükségletekre
 - differenciáltan szükségleteket fejleszt
 - tolerálja a személyiség sokszínűségét
 - kiindulópontja a gyermek személyiségének alapos megismerése
 - épít az erősségekre
 - differenciáltan értékeli a fejlődést
- **Szocializálás**
 - megteremti a szocializáció optimális feltételeit az egyén fejlettségéből kiindulva
 - megalapozza a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlását, a gyermekek szokás,- és normarendszerét,
 - segíti a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak, és akaratának fejlődését,
 - kialakítja a szociális viszonyokat, együttműködéseket.
- **Érzelmi nevelés**
 - épít az óvodáskorú gyermek érzelmi vezéreltségére
 - kialakítja a gyermek – gyermek, a felnőtt – gyermek közötti pozitív érzelmi töltésű kapcsolatokat
 - formálja, erősíti az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességeket a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- **Differenciálás**
 - személyre szóló pedagógiai hatások,
 - a személyiség értékeinek hangsúlyozása,
 - segítségadás a gyermekek egyéni problémáinak megoldásában,
 - egyénre irányuló kommunikáció,
 - eltérő nevelési szükségletű gyermekek.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az óvónő alakítsa ki a gyermekközösség jó szokásait, törekedjen barátságos, derűs légkör kialakítására, teremtsen érzelmi biztonságot, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktus felvételre lehetőségét.
- Fokozottan alakítsa a gyermekek tűrő-, és konfliktust megoldó képességét. Vegye figyelembe, hogy a gyermekek milyen környezeti körülményekből érkeznek.
- Ösztönözze és fejlessze a gyermekek egymás iránti érdeklődését az együttes játszás, az együtt tevékenykedés során.
- Tegye lehetővé, hogy világossá váljon a gyermekek számára mi az, ami megengedhető és mi a nem kívánatos a csoport közösségben. Vonja be a gyermekeket a szabályok kialakításba, önmaguk fejlesztésébe.
- Ügyeljen arra, hogy a gyermekek én-tudata megerősödjön, én-képük a különböző tevékenységeik során és a kapcsolataikban differenciálódjanak.
- Segítse a gyermekek önérvényesítő magatartásának kialakulását.
- Tanítsa meg a gyermekeket az önfegyelemre, önkontrollra.
- Legyen következetes a megkövetelt és elfogadható magatartást illetően.
- Biztosítson a gyermek számára választási, döntési lehetősége

Hagyományok és ünnepek az óvodai csoportokban

Az ünnepek jelentős alkalmat a gyermekek óvodai életében. Perspektívát adnak, megerősítik a hagyományokat, a közös élmények erejével fokozzák a gyermekek közösséghez tartozását. Olyan összetartó erő, amely egyszerre biztosítja az egyén számára az önérvényesítést, a kiemelkedés, a figyelemfelkeltés lehetőségét a társakhoz való kötődést, az együvé tartozást, a mások iránti tolerancia és odafigyelés élményét.

Hagyományok, ünnepek:

A gyermekek születésnapja	jótekonysági rendezvények-óvodai alapítvány támogatásával és/vagy szervezésével
Mikulás	Karácsonyi készülődés, ünnepvárás
Farsang	Március 15.-i megemlékezés
Húsvéti készülődés, ünnepvárás	Anyák napi ünnepség
Gyermeknap	Évet záró családi nap, benne a nagycsoportosok búcsúztatása
Családi napok	Csoportkirándulások
Gyermekek részére szervezett színházi előadások, szülők számára rendezett irodalmi, művészeti estek, kiállítások.	
A mindenkori projektekhez illeszkedő aktuális jeles napok, a gyermeki élet ünnepei, a szülők bevonásának lehetőségei. Környezetvédelmi, egészségvédelmi programokba történő bekapcsolódás.	

A gyermekek tevékenységei

Szívesen tevékenykedik a csoport érdekében, érdeklődik társai és a felnőttek iránt. Igyekszik a szituációtól függően elfogadni az alá, fölé és mellérendeltségi helyzeteket. Együttműködik a közös cél érdekében, örül a csoport közös sikereinek. Gyakorolja a szociális viselkedés szabályait. Aktívan részt vesz az ünnepek előkészületeiben és azok lefolyásában.

A fejlődés jellemzői

A gyermekben kialakul a szabály és feladattudat és a megkezdett tevékenységet felszólítás nélkül befejezi. Képes kívánságait, törekvéseit módosítani esetleg elhalasztani, ha erre szükség van. Fokozatosan eljut addig, hogy tudatosan bánjon az önfegyelem eszközével.

Önállóan keresi a segítségnyújtás megfelelő formáit. Természetes szükségletévé válik a közös tevékenység.

Módszertani alapelvek

Az óvónő tegye lehetővé a gyermekek egyéni érdeklődésén alapuló szabad tevékenység választást. Erősítse meg a bizalmat a felnőttek és társai iránt. Vegye figyelembe, hogy kapcsolatteremtési mintái modell értékűek a gyermekek számára.

3. Programunk feladatrendszere

○ Gondozás, egészséges életmódra nevelés

Megteremti a neveléshez szükséges optimális feltételeket, a gyermekek alapvető szükségleteit kielégíti, ezáltal hozzájárul a gyermekek testi neveléséhez és az egész személyiségük alakulásához.

A fejlesztés tartalma:

- helyes életritmus kialakulása:
- a testápolás, a gyermek egészségének védelmét, megőrzését, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat és igényük kialakulását szolgálja;
- a táplálkozás a gyermek fejlődését, növekedését, kultúrált étkezési szokásainak kialakulását szolgálja;
- az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, de fejlesztheti a gyermek ízlését, önállóságát is;
- az edzés az egészségmegőrzés egyik eszköze;
- a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a pihenés, az egyéni fejlettségtől függő alvásigény kielégítése.
- megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az óvónő vegye figyelembe a gyermekek élettani szükségleteit, ennek ismeretében tudatosan alakítsa ki a nevelés időkereteit.

- Az önálló étkezés, az önkiszolgálás szokásainak kialakítását fokozatosan, tapintattal végezze, hagyjon megfelelő időt a tevékenységekre.
- Igény szerint teremtsen meg a feltételeket az étkezési allergiában szenvedő gyermekek étkeztetéséhez. Késztesse a gyermekeket szükségleteiknek, kívánságaiknak jelzésére, szóbeli kifejezésére, higiénés szokások betartására.
- Biztosítsa a gyermeki személyiség intimitásának védelme érdekében a függönnyel elzárható mosdóegységeket.
- Törekedjék a családi és az óvodai gondozási szokások összehangolására.
- Segítse a gyermekekben a hőmérsékleti változásoknak megfelelő, egyre önállóbb öltözködési szokások alakulását.
- Biztosítson lehetőséget a szabad levegőn való tartózkodásra, mozgásra.
- Tegye lehetővé, hogy a helyi adottságok kihasználásával érvényesüljön a víz edző hatása.
- Tartsa szem előtt a gyermekek eltérő alvási igényét és biztosítsa aktív és passzív pihenésüknek lehetőségét.
- Gondoskodjon az udvar és a csoportszoba balesetmentes felszereltségéről a balesetek megelőzése érdekében.

A nevelés időkeretei

Hetirend

A hetirend a napokra tervezett játékidőn túl azokat az óvodapedagógus által felajánlott tevékenységeket tartalmazza, amelyek választhatók, kötelezően választhatók és kötelezőek.

A csoportnaplóban rögzített hetirendben a tervezett, felajánlott tevékenységek szervezeti keretei változhatnak, ezért a hetirend egy keret, melyet tartalommal a hetitervben töltünk meg,

Hetiterv

A csoportnaplóban rögzített projektrendszerű, komplex heti program, melyben a tevékenységközpontokban szervezendő játékot, játékos tanulást biztosító folyamatokat és az azokhoz kapcsolódó tevékenységeket tervezzük meg.

Napirend

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezetet.

A NAPIREND

6.00 –11.15

Érkezés.

Folyamatos szabadjáték és tanulás a tevékenységközpontokban.

Tízórai, önkiszolgálás vagy/és naposi munka (folyamatosan, vagy a csoport együtt tízóraizik)

Egészségügyi szokások gyakorlása

Testmozgás-mindennapos testnevelés

Néptánc

Alkalmanként beszélgető kör

Spontán tanulási lehetőségek kihasználása

Az óvodapedagógus által szervezett, kezdeményezett, irányított játékos tanulás, kötelező, kötelezően választható és választható formában

Szabadlevegőn tartózkodás: Szabad játék, séta.

11.15-12.30

önkiszolgálás és/vagy naposi munka-

ebéd-a csoport együtt ebédel

egészségügyi szokások gyakorlása

nagycsoportos korú felelősök segítségével teremrendezés

12.30-15.15

csoportos mesehallgatás, pihenés

egyéni alvásigényüknek megfelelően folyamatos ébredés

teremrendezés

uzsonna- önkiszolgálás, a csoport együtt uzsonnázik

egészségügyi szokások gyakorlása

15.15 – 17.00

Délutáni szabadjáték. Játék a szabadban, folyamatos hazabocsátás.

A gyermek tevékenységei

A gyermek ízlésesen megteríti az asztalt, kulturáltan étkezik, ismerkedik az ízekkel. Egészsége megőrzésében közreműködik, fogat és kezet mos, fésűlködik. Időjárásnak, napszaknak megfelelően öltözik, pihenéskor pizsamát vált. Az óvoda edzés adta lehetőségeit szívesen kihasználja. A gyermek szükségletei szerint pihen.

A fejlődés jellemzői

A gyermekek kulturáltan étkeznek, viselkednek. Önállóan végzik a testápolási teendőiket, megfelelő sorrendben öltözködnek, vetkőznek. Képesek a mindennapi szükségleteiket önállóan kielégíteni. Vigyáznak saját személyük, környezetük rendjére. Szükségleteinek kielégítését idővel késleltetni tudja.

Módszertani alapelvek

Az óvónő tartsa szem előtt az óvodás gyermek életkori sajátosságait a gondozás terén és biztosítsa a folyamatosság elvét a gyermekek fejlesztésében. Legyen tapintatos az eltérő fejlettségű gyermekek felzárkóztatásában. Legyen elfogadó a családból hozott szokások különbözőségeivel, támaszkodjon az otthonról hozott jó szokásokra. Segítse fokozottan a vele született rendellenességgel és más testi, szervi problémákkal küszködő gyermekek felzárkóztatását.

○ Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv fejlesztése kiemelt feladatként jelenik meg a programunkban egy nevelési területként, bár elválaszthatatlan bármely nevelési tevékenységtől és nevelési feladattól. A kontaktus teremtés és tartás legfontosabb eszköze a nyelv, amely az óvodáskorban összefonódik a tevékenységekkel.

Az anyanyelv fejlesztését három alaphelyzetben valósítjuk meg:

1. Spontán helyzetekben és tevékenységekben,
2. Irodalmi nevelés keretén belül
3. Az óvodapedagógus által kezdeményezett helyzetekben.

A gyermekek életkora, beszédfejlődésük intenzitása óvodáskorban és a beszéd kapcsolatok szűkülése a felgyorsult világban indokolja e feladatkör kiemelését.

A programunkban a „beszélő magatartás” az óvodapedagógus és a gyermek magatartása, amely a kommunikációs helyzetekben társalgást jelent. A nevelő oldaláról a jó kapcsolatot, a gyermekismeretet, empátikus magatartást, a másakra való odafigyelést jelenti. A gyermekek oldaláról eredményezi mindez, hogy beszédjük által erősödik biztonságérzetük, növekszik tájékozottságuk, gazdagodnak ismereteik. A helyes szép beszéd mélyíti érzelmeiket, fejleszti esztétikai érzéküket, előkészíti őket az irodalmi élmények befogadására.

Programunk fontosnak tartja, hogy a gyermekek dicsérendő értéként élhessék meg a betűk iránti érdeklődésüket.

Az óvodapedagógus feladatai

- Beszélgetésre alkalmas, nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése.
- Beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket.
- Lehetőség teremtése minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- Képessé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- Teremtsen alkalmat a nap folyamán a gyermekek szókincsének bővítésére.
- Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kéréseikre.
- Törekedjen a beszédmegértés, a beszédtechnika fejlesztésére.
- Ismerje meg a gyermekek beszédhibáit és a rendelkezésére álló lehetőségekkel, segítse
- azok javítását.
- Ismerje és alkalmazza a kommunikációs képességeket fejlesztő anyanyelvi játékokat.

Gyermeki tevékenységek

A gyermek megérti az óvónő beszédét, saját tevékenységét sokszor beszéddel kíséri, ezáltal növekszik a biztonságérzete.

Aktívan részt vesz az óvónő által kezdeményezett nyelvi játékokban.

Érzelmait, élményeit képes egyre bővebben, pontosabban kifejezni, másokat végighallgatni, dialógust teremteni. Történeteket képes befejezni és kitalálni.

A fejlődés jellemzői

3– 4 éves korban:

A gyermekek ismerik a környezetükhöz tartozó tárgyak és a megszokott jelenségek nevét. Egyéni fejlettségüknek és életkori sajátosságaiknak megfelelően szívesen beszélnek, kérdeznek. A magánhangzók és a mássalhangzók nagy részét tisztán ejtik.

5-7 éves korban:

A gyermekek érthetően, folyamatosan kommunikálnak, beszélnek: gondolataikat, érzelmeiket érthető formában megfelelő mondat –szerkezetekkel, életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni. Nyugodtan, figyelmesen tudják végighallgatni a

felnőttet és többnyire társaikat is. Beszédük tükrözi saját személyiségüket. Tisztán ejtenek minden beszédhangot. Helyesen használják már a jövő idejű igeidőt és igemódokat is.

Módszertani alapelvek

Az óvónő tartsa szem előtt, hogy beszéde követésre méltó legyen. Kísérje figyelemmel a gyermek kialakulóban lévő beszéd sajátosságait, kommunikációs készségük fejlődését, egy – egy új fejlettségi szint megjelenését. Elmaradottság esetén fordítson különös gondot az egyéni fejlesztésre. Az óvónő hívja fel a szülők figyelmét a gyermekükkel történő beszélgetések fontosságára, ennek érzelmi kapcsolatot erősítő hatására.

○ Komplex művészeti nevelés

A gyermekek művészeti nevelését elsősorban az őket körülvevő hatások rendszere biztosítja, melyben tevékenységük zajlik.

A nevelés tartalma:

- *Irodalmi nevelés: mese, vers:*
- *Zenei nevelés : ének-zene, énekes játékok, néptánc:*
- *Vizuális nevelés : rajzolás, mintázás és kézimunka.*

A komplex művészeti nevelés biztosítja:

- Az érzelmek átélését, a szavak nélküli kommunikálás látható kifejezését.
- A mozgás fejlődését (szem-kéz koordinációját, az észlelést, a megfigyelőkészséget, a vizuális tapasztalást).
- A szociális fejlődést (a közös munka lehetőségét, az egyéni önkifejezést).
- Az intellektuális fejlődést (a szín-, formaismeretet, a kreativitást, a kommunikáció sajátos formáit).
- Esztétikai és etikai élmények nyújtásával az esztétikai, etikai fogékonyság formálását.
- Az irodalom, az ének-zenei nevelés tartalmával a népi hagyományok, a kultúra gyökereinek ápolását.

A komplex művészeti nevelésben végzett tevékenységek a szabad önkifejezés színterei, ezáltal a gyermekek megismerésének fontos eszközei is, mert tág teret biztosítanak az eredetiség, az egyediség megnyilvánulásainak.

Eszközei:

Mese, vers

Ének, zene, énekes játékok, népi játékok, néptánc elemei

Rajzolás, mintázás, kézimunka

Színterei:

Irodalmi, ének-zenei tevékenységek központja

Művészeti tevékenységek központja

Udvar

Az óvodapedagógus feladatai

Az óvónő teremtsen meg az esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezetet.

Biztosítson a tevékenységközpontokban minél több eszközt, időt és helyet a tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermek fantáziájának. Adjon lehetőséget arra is, hogy a gyermek maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit.

Formálja gyermek ízlését, mélyítse el esztétikai érzelmeit, készítse alkotásra őt. Ösztönözze a gyermekeket saját vers,- és mesealkotásra, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására, mely az önkifejezés egyik módja.

Mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére.

Fejlessze a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét, mozgáskultúráját, ezzel segítse a zenei anyanyelv kialakulását. Fejlessze a gyermekek zenei kreativitását, támogassa önfeledt improvizációikat. Vonja be a szülőket közös éneklésekben, tanítson gyermekdalokat részükre. Szervezzen látogatásokat a helyi zeneiskolába. Ismertesse meg a gyermekeket a népi, műzenei és más népek dalaival, néptánc elemeivel, ezáltal is jutassa őket zenei élményhez.

Ismertesse meg a gyermekekkel a különböző anyagokat, egyszerű munkafogásokat, technikai alapelemeket. Ösztönözze a gyermekeket a képi megjelenítés és a verbális megfogalmazás összekapcsolására. Ismertessen meg velük egyszerűbb művészeti alkotásokat. Fejlessze a gyermekekben a komponálás, rendezés képességét. Szülői segítséggel szervezzen kiállításokat, tárlat-látogatások (Tájház, Galéria).

A gyermek tevékenységei

A nap minden szakában szívesen énekel, mondókázik, önállóan kezdeményezi játék közben is a mozgásos népi játékokat. Szívesen vesz részt a néptánc tevékenységben.

A mindennapi mesét értő figyelemmel hallgatja, a versek, mondókák meghallgatásával, azok utánzásával újra ismétlődő pozitív élményekhez jut. Bábozás közben kifejezik, átélik, eljátsszák a mese kialakította érzelmeiket egyre gazdagodó kifejezőkészséggel.

A mindig rendelkezésre álló eszközökkel belső igényei szerint rajzol, fest, gyurmázik, vág, ragaszt. Érdeklődik az új technikák iránt, azokkal is szívesen tevékenykedik. Rácsodálkozik a természet szépségeire, művészi, népi alkotásokat nézeget.

A fejlődés jellemzői

Irodalmi nevelés

A 3 évesek szívesen hallgatják és meg is jegyzik a rövid, ritmikus népi mondókákat, verseket. Szívesen vesznek részt az óvónő által kezdeményezett meséken, azokat érdeklődve hallgatják.

4-5 évesek: Ismerjenek meg a népi mondókákon kívül rövid, humoros ritmikus verset is. Hallgassák türelemmel és kitartóan a népmeséket, állatmeséket, és modern, kortárs meséket is.

Az 6-7 évesek irodalmi anyaga a népi mondókákon, kiszámolókon kívül, bővül nyelvtörőkkkel, és találós kérdésekkel. Hallgassák figyelmesen, majd tanulják meg a kissé hosszabb vidám, tréfás versek, hallgassák figyelmesen a népmeséket, a klasszikus tündérmesék mellett, modern, kortárs meséket és folytatásos történeteket is.

Szívesen mondjanak a gyermek spontán módon is mondókákat, verseket, meséket, az óvónő által elkezdett történeteket fejezzék be.

Alakuljon ki mesetudatuk, befogadóból maguk is előadóvá váljanak. A folytatásos mesék, meseregények szálait tudják összekötni.

Zenei nevelés

A **3 évesek** ismerjenek meg rövid mondókákat és dalokat, valamint egyszerű játékos mozdulatokkal kísért dalos játékokat. Szívesen vegyenek részt ölbeli, lovagoltató játékokban, örömmel vegyenek részt a zenei nevelésben. Különböző mozdulatokkal érzékeljék a gyerekek az egyenletes lüktetést. Tapasztalják meg a csendet és a környezet hangjait. A halk-hangos beszéd, mondókázás, éneklés közötti különbséget érzékeljék, gyakorolják.

A **4-5 évesek** tanuljanak mondókákat, kiszámolókat, és dalos játékokat. A dalos játékok közül elsősorban csigavonalat, hullámvonalat felhasználókat, és szerepcserére épülőket ismerjenek meg a gyerekek. A gyerekek az egyenletes lüktetés mellett a mondókák, dalok ritmusának érzékelését is gyakorolják különböző mozdulatokkal. A halk- hangos mellett a magas-mély, a lassú-gyors beszédet, mondókázást, éneklést is gyakorolják.

A gyerekek ismerkedjenek meg hangszerekkel -dob, cintányér, csukló csörgő, triangulum stb.

Az **6-7 évesek** ismerjenek meg mondókákat, csujjogatókat, csúfolókat, nyelvtörőket, kiszámolókat és változatos mozgás és térformán alapuló dalos játékokat, valamint alkalmi dalokat, és azokat bátran mondják is el. A dalos játékok lehetnek párcserés, kapus, hidas, sorgyarapítós stb., játékok, és olyanok, amelyekhez egyszerű táncos lépések tartoznak.

A gyerekek tudják alkalmazni az egyenletes lüktetést és a ritmust. Szívesen alkalmazzák a dallamfelismerést, a dallambújtatást.

A gyermekek tisztán, megfelelő hangmagasságban, önállóan énekeljenek. Alapvető zenei készségük alakuljon ki. Mozgásuk legyen összerendezett, egyszerű játékos táncmozgásokat esztétikusan, kedvvel végezzenek.

Vizuális nevelés

3-4-éves korban: Szívesen forduljanak az ábrázolás eszközeihez. Ehhez használjanak vízszintes és függőleges nagy felületeket, vastag krétát, ecsetet, ceruzákat.

A firkálás időszakában a gyerekeknek nem szándékuk téma ábrázolása. A rajzolási, festési, nyomdázási technikákon kívül bátran használjanak a gyermekek ollót és alkalmazzák a ragasztás technikáját. Ismerkedjenek meg a gyurma, lisztgyurma formálhatóságával. Készítsenek az óvónő segítségével, irányításával nyomatokat, és próbálgassák a díszítés technikáját.

Az 5-6-7 éves gyermekeknél a figurativitás előtérbe kerül. Az egyéni alkotások képi, plasztikai formában is megjelennek. Legyen érdeklődő és aktív résztvevő a fejlettebb finommozgást igénylő technikákkal való ismerkedés során /batikolás, szövés, fonás, varrás/. A gyermekek téma ábrázolása bővüljön tovább, emberek, állatok, mesék megformálásával, ajándékok készítésével.

Az óvónő mértékletes és kreatív segítségével a gyerekek képalkotásai legyenek egyediek, plasztikai munkáik aprólékosan megformáltak. A valóság egyedi megformázásában a forma, az arány és a térelrendezés alkotása fejlődjék ki.

Gyermekek szívesen, önként vegyenek részt a vizuális tevékenységek sokféle formájában. Számtalan vizuális tapasztalattal rendelkeznek, változatos, egyéni módon reprodukálják élményeiket, elképzeléseiket, képzelgéseiket. Legyenek képesek kisebb csoportokban, közös tevékenységekben is az ismert sokféle technika alkalmazásával bármit alkotni. Formaábrázolásuk legyen változatos, színhasználatuk harmonikus, a szükséges eszközöket jól használják, legyen tapasztalatuk ezek tulajdonságairól, használatuk módjáról, szabályairól.

Módszertani alapelvek

Az óvónő a mese, a vers erkölcsi tartalmának közvetítésével segítse a gyermekeket az emberi kapcsolatok megértésében.

Tartsa szem előtt, hogy a zene olyan emberformáló erő, amely kihat a gyermek egész személyiségére. Engedje az óvónő, hogy a néptánc zenei és mozgáselemei sajátos, művészi módon hasson a gyermekekre. Zenehallgatási anyag megválasztásánál vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

Az óvónő tegye lehetővé a gyermek vizuális élményeinek megjelenítését. Tartsa szem előtt a gyermekek manuális képességei közötti különbségeket és élményanyaguk különbözőségét. Egész nap biztosítson lehetőséget az ábrázoló tevékenységre. Alakítsa ki a gyermekekben az alkotásnak, az önkifejezésnek, a környezet esztétikus alakításának és az esztétikai élmények befogadásának igényét.

A külvilág tevékeny megismerése

A környezeti nevelés, a matematikai nevelés

A **környezeti nevelés** által a gyermekek az őket körülvevő szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetről olyan tapasztalatokat szereznek, amelyek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz nélkülözhetetlenek. Magába foglalja a környezetvédő szemléletet, és környezettudatos magatartást, környezetünk mennyiségi és formai viszonyainak megismerését (**matematika**).

A környezettel való ismerkedés közben alakul és fejlődik a gyermek:

- társas magatartása
- környezettudatos szemléletük
- beszédmegértő és nyelvi kifejezőkészsége
- szülőföldhöz való pozitív érzelmi viszonya
- szimbolikus fogalmi gondolkodása
- ítélőképessége
- tér, sík, és mennyiség szemlélete

Ez a komplex tevékenységi forma magában foglalja a természeti és társadalmi ismereteket, és matematikai tanulást.

Eszközei:

Természeti környezet

Az élő és élettelen természet elemei, anyagai, ezek kölcsönhatásai és összefüggései
Az ember és környezete kölcsönhatásai és kapcsolatai. Természet,- és környezetvédelem.

Társadalmi környezet

Társadalmi norma-, és értékrendszer, életmód.

Matematika

A tágabb természeti- társadalmi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyai.

Színterei:

- Környezetismereti tevékenységközpont és külső helyszínek
- Manipulációs tevékenységközpont
- Homok-víz asztali tevékenységek központja
- Építőjáték tevékenységközpont

Az óvodapedagógus feladatai

- Az óvónő teremtsen feltételeket a tevékenységközpontokban, melyek során a gyermek olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, képességeinek megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.
- Tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését, biztosítson alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre, kísérletezésre.
- Vezesse be a gyermekeket a természet,- és környezetvédelmi feladatokba, ÖKO,és Zöld Kapocs programokba. Teremtsen a gyermekek számára élményalapú tapasztalatszerzésben olyan tanulási helyzetet, ahol a természetes környezetben rácsodálkozhatnak az őket körülvevő világra.
- Törekedjen a környezetkultúra, a környezettudatos magatartás és a biztonságos és egészségvédelmi életvitel szokásinak alakítására. Minden alkalmat használjon ki, hogy a családokat is bevonja az óvodai munka folyamatába.
- Segítse a valóság felfedezése során a gyermek pozitív érzelmi viszonyának alakulását a természethez, az emberi alkotásokhoz
- Erősítse az alföldi táj, a szülőföld, a kultúra és szokások szeretetét és védelmét..
- Törekedjen, hogy a környezeti nevelés során a gyermekek beszédmegértő és nyelvi kifejezőkészsége is életkoruknak megfelelően fejlődjön.
- Biztosítsa a természeti és társadalmi értékek megőrzését.
- Vegye figyelembe a gyermek meglévő tapasztalatait, ismereteit, és tartsa ébren természetes kíváncsiságát, az érdeklődés folyamatosságát.
- Ismertesse meg a gyermekkel a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat. Alakítsa ítéloképességét, fejlessze tér-, sík- és mennyiségsszemléletét.

A gyermek tevékenységei

A gyermek tapasztalatokat szerez szűkebb és tágabb környezetéről a tevékenységközpontok rendszerén keresztül.

Kísérleteket és megfigyeléseket végez környezetében, ezáltal mennyiségi, térbeli és formai ismereteket is szerez.

Gyakorolja a társadalmi normáknak megfelelő helyes viselkedést, természetesen viselkedik, tolerálja a másságot.

Ismerje meg a szülőföld, az ott élő emberek, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeit, tanulja meg ezek szeretetét, védelmét.

Részt vesz elemi természetvédelmi tevékenységekben, pozitívan viszonyul a természeti, emberi tárgyi környezethez. Részt vesz környezetvédelemmel kapcsolatos feladatokban.

Kirándulásokon közvetlen tapasztalja a hazai táj szépségét, annak változásait, értékeit, gyűjtőmunkát végez, védi a természetet.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

Fejlett tér-, sík-, mennyiségsszemlélettel és problémamegoldó gondolkodással rendelkezik. Környezetében képes az ok- okozati összefüggések meglátására. Ismeri a gyűjtőfogalmakat, képes a megadott szempont szerint csoportosítani, rendszerezni. Gondolatát szabadon elmondja, esetenként egymás állításainak igazságát megítéli, javítja saját tévedéseit. Képes a téri tájékozódásra, jól használja a névutókat, relációkat.

Módszertani alapelvek

Az óvónő vegye figyelembe a gyermekek egymástól eltérő környezeti háttérét, tapasztalataik anyagát, fejlődési ütemüket.

Tegye lehetővé, hogy a gyermekek saját szintjükön dolgozzák fel ismereteiket. Tartsa fenn és fokozza az érdeklődés folyamatosságát.

Biztosítsa annak lehetőségét, hogy a tapasztalatszerzés lehetőleg a természetben történjen.

○ Mozgásfejlesztés

Az óvodás gyermek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, egyéni képességeket messzemenően figyelembevevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító testnevelés nélkül. A mozgásöröm és a szellemi fejlődés szoros kapcsolatban áll. Ezt a kapcsolatot erősíti a Mozgáskotta Program is.

A Mozgáskotta program célja: A gyermekek sokoldalú komplex fejlesztése a mozgás és a játék együttes tevékenységével.

A Mozgáskotta program feladata: A gyermekek testi képességeinek és készségeinek fejlesztése mellett a kognitív képességek fejlesztése mozgásos feladatok közben.

A program időtartalma: **az óvodáskor teljes ideje, a tanév teljes tartalma alatt**, egymásra épülő és állandóan fejleszthető mozgásanyag felhasználásával az életkori sajátosságok és az egyéni fejlődési ütem figyelembevételével.

A Mozgáskotta módszer a mozgások térbeli és időbeli szerkezetére, a teljesítményekre koncentrál. Ebben **az óvodáskort teljesen végigkövető programban a személyiség komplex fejlesztése ugyanolyan hangsúllyal szerepel, mint maga a mozgásteljesítmény.** *A módszer gyakorlatában az érzelmek, az ismeretek, a figyelem, a gondolkodás, az emlékezet- mint a mozgásos tevékenység pszichológiai alapja- legalább akkora jelentőségű, mint maga a mozgás.*

A Mozgáskotta módszerben a mozgásokat **speciális eszközkészletből álló lapokon jelölt szimbólumrendszer jelzi.** A térirányt segíti és fejleszti a *piros és kék színezés*, a csuklópánt használata, az egyensúlyérzék fejlesztését a dobogók, gerenda beépítése.

A földön elhelyezett lapok kottaszerűen megjelenített mozgásfeladatok algoritmikus egymásra építésével, gyakorlásával észrevétlenül fejlődnek a gyermekek, miközben a mozgássor „leolvasásával”, azaz végigugrálásával játszva ismeri meg a gyermek a térirányokat, az egyensúlyérzéke, a kognitív képességei fejlődnek játékos, jó hangulatú foglalkoztatás keretei között.

A mozgásfejlesztés tartalma óvodánkban

Testi nevelés:

- Úszás;
- Mozgásos játékok; Mozgáskotta Program
- Gyermekek igényei szerinti kezdeményezett mozgásfejlesztés;
- Mindennapos testnevelés
- **A testnevelés**, amely lehetőséget biztosít a koordinációs,- és kondicionális képességek fejlesztésére:
 - Kondicionális képességek: erő, gyorsaság, állóképesség
 - Koordinációs képességek: ügyesség, mozgás-mozdulat gyorsaság, téri tájékozódó képesség, kinesztétikus képesség, hajlékonyság, ritmus képesség, egyensúlyérzék.

Eszközei:

- Szabad mozgástevékenység
- Testnevelés: atlétika, torna, játék jellegű gyakorlatok:
- vízhez szoktatás, úszás (nagycsoportosok)
- Mindennapos testnevelés: Játékos mozgás, tartásjavító torna
 - Mozgáskotta Program
 - Mozgásos népi játékok - néptánc

Szinterei:

- -Csoportszoba
- -Udvar
- -Játszótér
- -Strandfürdő
- -Iskolai tornaterem/Sportcentrum (az iskola vezetésével/ Önkormányzattal történő megegyezés szerint az iskolai tornaterem/Sportcentrum beosztástól függően)
- Mini tornaszoba

Mindennapos testnevelés

Célja

- az óvodáskorú gyermek fokozott mozgásigényének, játékkedvének kielégítése,
- a mozgás megszerettetése
- egészséges életmódra nevelés-edzés
- a testi képességek /koordinációs, kondicionális képességek / fejlesztése
- társadalom számára kívánatos erkölcsi normák, magatartási formák kialakítása és fejlesztése.

Időtartalma: 20-30 perc; délelőtti folyamán a napirendbe illesztését minden csoport maga dönti el

Anyaga: mozgásos játékok, természetes mozgások-gyakorlatok, testnevelési játékok, zenés tornagyakorlatok, tartásjavító mozgáselemek, légző gyakorlatok, Mozgáskotta Program, Néptánc foglalkozás

Helyszíne: csoportszoba, terasz, udvar, Népker, mini tornaszoba

A mindennapos testnevelés feladatai:

- mindennap történő rendszeres, irányított mozgás megszervezése
- mozgásigény kialakítása
- mozgásöröm fenntartása,
- sokoldalú mozgástapasztalat biztosítása,
- testi képességek fejlesztése

Az óvodapedagógus feladatai

- Adjon ötletet, irányítsa a gyermekek figyelmét a szabadban, és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz. Szerettesse meg a gyermekekkel a mozgást, biztosítsa a mozgáskedvük fenntartását, eltérő mozgásigényük kielégítését.
- Testi képességük, fizikai erőnlétük fejlesztése érdekében tegye lehetővé, hogy sokoldalú mozgástapasztalatot szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.

- Biztosítsa, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgásokat.
- Segítse elő különböző nehézségű, differenciált feladatok adásával, hogy minden gyermek megtalálja a képességének legmegfelelőbb mozgásos feladatot.
- Biztosítson a gyermekek mozgásához megfelelő helyet, tiszta, balesetmentes eszközöket.
- Teremtse meg a feltételeket a mindennapi mozgás biztosításához.
- Törekedjen, hogy a helyi sajátosságainkból eredő lehetőségeket kihasználva a vízhez szoktatás, illetve az úszás oktatás megvalósuljon.
- Segítse elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását mozgásos népi játékokkal, a Mozgáskotta Program eszközkészletének kihasználásával.
- Győzze meg a szülőket a mozgás fontosságáról, közös sportnapok szervezésével járuljon hozzá a család életmódjának kedvező befolyásolásához.
- Ismerje fel a gyermekek elemi tartáshibáit, biztosítson lehetőséget ezek korrekciójára.

A gyermek tevékenységei

A gyermekek örömmel tartózkodnak a szabad levegőn, természetes igényükké válik a rendszeres, örömteli mozgás. A mozgásformák gyakorlása által sokoldalú mozgástapasztalatokat szereznek, megismerik és átélik saját testüket és annak mozgását. Aktívan és örömmel részt vesznek az óvónő által kezdeményezett mozgásos tevékenységekben, és a Mozgáskotta Programban.

Kihasználják az udvar adta lehetőségeket, sokat futnak fákat, bokrokat kerülgetve, egyensúlyoznak farönkön, függeszkednek, másznak mászókákon. A mozgás szabályjátékok különböző változatait egyéni fejlettségüktől függően szívesen játsszák.

A 3-7-éves kor elsősorban a természetes mozgások, a nagymozgások tanulásának, az első mozgáskombinációk kialakulásának kora. A mozgás fejlődése a mozgás végrehajtás minőségének, pontosságának, gyorsaságának alakulásával a finommozgás felé halad.

A 3-7 éves korban fejlődő természetes mozgások: kúszás, csúszás, mászás, járás, fel-, leugrás, tárgyhordozás, húzás, gurítás, fel-, lelépés, futás, gurulás, szökdelés, átugrás, dobás, függés, lengés, egyensúlyozás

A mozgások fejlődésének fő jellegzetességei és iránya:

A 3-4 évesekre jellemzőek a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák. Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás. Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.

A 5 évesek nagymozgásai bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal. A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. / Testrészek, oldaliság, -szalag jelölés, téri tapasztalatok/.

Az 6-7 éveseknél a nagymozgások koordináltabbá válnak. Képesek a gyerekek finomabb, apró mozgások elvégzésére. A kéz, fogó izmainak erősítése /eszközfogás, támaszgyakorlatok/, a szem-kéz /célba dobások, labdajátékok/, szem-láb /lábbal labdavezetés/ koordináció fejlődése előtérbe kerül.

Legintenzívebb a térpercepció fejlődése /fogó játékok, dalos játékok/.

A mozgás által fejlődik a gyerek idegrendszere, értelmi és szociális képességei.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Saját testének, mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik éntudata.
- Növekszik teljesítőképesége, mozgása összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusává válik. Az életkori sajátosságainak megfelelően térben és időben tájékozódik, tud döntéseket hozni, helyzeteket felismerni.
- Vízhez-szoktatás során bátran mozog a víz közegében, -megismerkedik az úszás elemeivel, képességeik szerint sajátítják el az úszást.
- Megszereti és igényli a mozgást, mozgásában kitartó, betartja és követi az adott szabályokat, kialakul bennük az egészséges versenyszellem.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő segítse, hogy a gyermekek a szerzett képességeik birtokában örömmel vállalkozzanak erőfeszítést, odafigyelést igénylő feladatok végzésére, ami töretlen fejlődésük záloga.

- Az óvónő tartsa szem előtt, hogy a nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású testmozgás a gyermekeknél nem csak a kondicionális,- és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.
- Építve a gyermekek utánzási hajlamára, segítse a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását.

A család bevonása óvodánk életébe

Az óvodai nevelésünk a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg, mert az óvodás gyermek fejlődéséért kölcsönös a felelősségünk.

A szülő óvoda iránti érdeklődése, az óvodapedagógussal kialakított jó kapcsolata, az alkalmankénti részvétele az óvodai életben, a fokozott védettség és törődés érzése, a szociális kapcsolatok sokszínűsége feloldhatja a gyermek félelmeit, szorongásait és a jó közérzet optimális személyiségfejlődést eredményezhet.

○ A családbevonás formái

Informális kommunikációs lehetőségek: közös játék gyermekével a csoport szobában, délutáni beszélgetések, fali táblákra elhelyezett hírlevelek, írásos köszönetnyilvánítás.

Formális kommunikációs lehetőségek: értekezletek, fogadóórák, családlátogatások, kérdőívek, családgondozás.

A bevonás egyéb lehetőségei: gondozási feladatokhoz, élményszerző sétákhoz segítségadás, közös szabadidős programok, a különféle felnőtt foglalkozásokat bemutató helyszíni tapasztalatszerzések megszervezése, részvétel valamelyik tevékenységekörpöntban, óvodai ünnepek, rendezvények szervezésében való részvétel, az óvoda tárgyi környezetének alakítása.

○ A segítség lehetséges módjai

- passzív
- passzív segítő
- aktív segítő szülő

A segítő szülőknek és az óvodapedagógusnak mindenkor be kell tartaniuk a családok bevonásának általános elveit.

○ A család bevonásának általános elvei

Az óvodapedagógus részére

- Vállalja a kapcsolatkeresésben a kezdeményező szerepet.
- Egyenként köszönje meg a családtagoknak a segítséget.
- Szólítsa őket a nevükön.
- Szánjon időt a családtagok felkészítésére.
- Tervezzen számukra olyan tevékenységeket, melyekben hasznosnak érzik magukat és választási lehetőségük is biztosítva van.
- Támogassa a szülők erőfeszítéseit, egyénileg biztassa őket a részvételre.
- Szervezzen és támogasson olyan eseményeket, melyekre mindkét szülő eljön.
- Bátorítsa a családtagokat, hogy tegyék fel kérdéseiket, mondják el gondjaikat, alakuljon ki fokozatosan a közös tervezés és problémamegoldás légköre.
- Tartsa szem előtt, hogy az óvodában a nevelés nem bízható a szülőre, nem hagyhatja magára a szülőt a gyermekekkel.
- A szülővel szemben nincsenek előítéletek.
- A családoktól kapott információs kezelje bizalmasan.

Segítő családok részére

- Vegyen részt a csoportos tevékenységekben, üljön a gyermekek közé.
- Bizalmas információkat nem adjon ki illetéktelen személyeknek.
- Ne nyilvánítson véleményt mások gyermekeiről.
- Az óvodapedagógusnak a megfelelő időben tegye fel kérdéseit.
- Nem beszélje meg a gyermekek viselkedését a fülük hallatára.
- Csak egészséges szülő vállalhat aktív részvételt a csoportban.
- Mielőtt felajánlaná a segítségét, vagy megoldaná a problémát, hagyjon elég időt a gyermekeknek, hogy maguk próbálkozzanak, segítsen be alkalmanként a szervezési és gondozási feladatokba.
- Ne oldja meg a gyermekek helyett a feladatokat, csak annyira segítsen, amennyire szükségük van.

4. Családgondozás, szociális munka

A családgondozás átfogó kategória, amely magába foglalja a szociális jellegű tevékenységek széles körét. Célja, enyhíteni azokon a gondokon, amelyet a rászoruló családok többsége támogatás nélkül képtelen megoldani. Gyermekjóléti, és gyermekvédelmi tevékenységeket foglal magába.

Az óvodapedagógus feladata

Segíti az információáramlást a család és a társadalmi erőforrások között.

Empatikus képességével ösztönzi a szülőket az őszinte tényfeltáráásra, segíti őket a nehézségek, feszültségek leküzdésében.

Képviseli a veszélyeztetett ill. a szociálisan hátrányos helyzetű családokban élő gyermekek érdekeit és támogatja a segítő kapcsolatok keresését a bajba jutott családok esetében.

Szükség esetén a megfelelő szakszolgálatokhoz irányít.

Pedagógiai adatrögzítés

Csoportnapló (tanév kezdéstől tanév záróig)

Tartalma:

Gyermekcsoport adatai: Névsor, jelek, korcsoportonkénti, nem szerinti megoszlás

Születésnapok nyilvántartása

Csoporthoz tartozó felnőttek nyilvántartása

Ellenőrző látogatások a csoportban

Elvégzett családlátogatás

A csoport működésével kapcsolatos adatok, statisztikai adatszolgáltatás

Hetirend

Napirend

Negyed éves nevelési terv, benne szeptemberben beszoktatási terv,

Negyedévenkénti értékelés

Heti program:

nevelési-oktatási feladatok tervezése tevékenységközpontokban projekt rendszerben,

személyiségfejlesztés, családbevonás, heti szervezési feladatok, csoport szokásainak, hagyományainak alakítása, közös élmények rögzítése.

Nyári napló (tanévzárótól tanévkezdésig):

Tartalma:

A működő csoportok számától függő napi tervezés, benne a napi tevékenységek, feladatok (személyiségfejlesztés-gondozási feladatok, szervezési teendők)

A gyermek fejlődését rögzítő dokumentum: a Fejlődési napló

Tartalma:

Anamnézis

Gyermek fejlődésének nyomon követése, őszi, tavaszi adatrögzítéssel

Szükség esetében történő feljegyzés

Családlátogatások tapasztalatainak feljegyzései

Szakemberek vizsgálatának eredményei

Egyéni fejlesztési napló az óvodai IPR programhoz

Tartalma:

- Gyermek adatai
- Egyéni fejlesztési terv
- Fejlesztési napló
- Egyéni fejlődési ütem értékelése
- Hiányzások nyilvántartása
- Megjegyzés/tapasztalat

Mulasztási napló, benne a napi hiányzások nyomon követése, mellékletben az étkezők naponkénti nyilvántartása, a csoport havi létszámának nyilvántartása

Alapfeladaton túli szolgáltatások az Oldalkosár u. Tagintézményben

Ezek a szolgáltatások először az óvoda kezdeményezésére indultak be. Ma már a szülők igényévé váltak. Célunk, hogy az egyéb tevékenységek szervezése az óvodai alapszolgáltatási feladat sérülése nélkül szerveződjön, és megfelelően kezelni tudjuk a túlzott szülői igényeket.

A nyitva tartási időben szervezett foglalkozásokat óvodapedagógus irányítja.

- Néptánc minden csoportban gyermektánc szakos saját óvodapedagógus kolléganőnk vezetésével- hetirendbe iktatva; heti 1-1 alkalommal
- Mozgáskotta Program- hetirendbe iktatva; heti 1-1 foglalkozás
- Idegen nyelvvel történő ismerkedés a Szilva csoportban (angol)-hetirendbe iktatva; heti 1 foglalkozás
- Csoport kirándulások ősze, tavasszal, a szülőkkel történő egyeztetés szerinti helyszínekre.
- Családi napok, apa napok, mama napok szervezése ősze vagy tavasszal
- Bábműsorok előadása- alkalomszerűen
- Kézműves foglalkozások (alkalomszerűen a pályázati lehetőségek felkutatásától függően)
- Vízheszoktatás- úszás foglalkozás- nagycsoportosok részére tavasszal 10 alkalommal
- Dohányzás vagy Egészség Kiegészítő Óvodai Program
- Vöröskereszt Bázisovi
- Ovizsaru Program
- Mindennap kultúra Programokba történő bekapcsolódás
- ÖKO programok, Zöld Kapocs Programok: Mártélyi Kaland; Energia Kaland, Kuka Manó, Kuka Tündér Programok, Zöld Manó Programok
- A rászoruló gyermekek részére fejlesztő foglalkozások a Pedagógiai Szakszolgálat utazó hálózatán keresztül, és saját fejlesztő óvodapedagógusaink vezetésével
- Tehetségműhely Programjai

Kulturális műsorok szervezés szülői támogatással

- ✓ Színházi műsorok: helyben Grimbusz Színház zenés és prózai mesejátékok- évi 5 alkalommal
- ✓ BFMK gyermekbérlet előadásai
- ✓ Bűvész előadás- alkalomszerűen helyben
- ✓ Zenés gyermek műsora- alkalomszerűen helyben, vagy más helyszínen
- ✓ Mozi látogatás aktualitástól függően
- ✓ Kiállítások látogatása

3.1.2.Az Oldalkosár utcai 4. szám alatti Telephely nevelési gyakorlata

Óvodánk bemutatása

Óvodánk 1970-ben épült, 3 csoportos. A betonrengeteg közepén „egy kis zöld sziget”. A csoportok számából, az újonnan jelentkezők összetételéből évente évről úgy alakult, hogy a homogén csoportok kialakítása mellett döntöttünk, de nem zárkozunk el a változtatás lehetőségétől sem.

Az óvodába járó gyerekek különböző szociológiai környezetből érkeznek, melyek:

- biztos anyagi, érzelmi háttérrel bíró családok;
- a munkanélküliség okozta anyagi, érzelmi hiány;
- ingerszegény környezet negatív hatásai, szülők helytelen életvitele;
- tárgyorientált családban elmagányosodott gyermek.

Felkészültnek kell lennünk, hogy eséllyel tudjuk kompenzálni, ellensúlyozni a kedvezőtlen családi körülményekből fakadó hátrányokat.

Az utóbbi években egyre többször tapasztaljuk a szülők tanácstalanságát, bizonytalanságát gyermekük nevelésével kapcsolatban, igénylik segítségünket. A panelházakból, mozgásszegény környezetből érkező gyermekeink egészséges fejlesztéséhez a változatos, s minél többszöri tevékenykedtetési lehetőség biztosítását tartjuk szükségesnek.

Óvónői kollektívánk mindig kiemelten kezelte a feladatot, hogy óvodánk a boldog gyermekkor valódi színtere legyen, ahol a gyerek sokat és jól játszhat, tevékenykedhet. Kerestük ehhez a jó megoldásokat s ezt találtuk meg a **TEVÉKENYSÉ GKÖZPONTÚ** óvodai nevelési programban, melynek adaptálása által úgy véljük, eredményesen készíthetjük fel gyermekeinket az életre, melyet a körülöttünk változó világ fokozottan elvár a jövő nemzedékétől.

Személyi feltételeink: a mindenkor érvényben lévő közgyűlési határozat szerint

2013. szeptember 1-én:

Főállású óvodapedagógus: 6 fő

Pedagógiai asszisztens 2 fő részmunkaidőben foglalkoztatva heti 20-20 órában

Főállású dajka: 3 fő

Óvodapedagógusaink szakmailag jól felkészültek. Gyermekcsoportonként két diplomás óvodapedagógus látja el a nevelői munkát, valamennyien szereztek továbbképzésekben tanúsítványokat. Szakvizsgát 4 fő szerzett.

Szükségessé tartjuk a rendszeres önképzést, a továbbképzésekben való folyamatos részvételt, melyek által gazdagítjuk pedagógiai ismereteinket, módszertani gazdagságunkat. Önképzésünk alapja a frissen megjelenő szakirodalom, melynek beszerzéséről együtt gondoskodunk.

A nevelői munkánkat szakképesítéssel rendelkező dajkák segítik. A program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangolttá válik, így a dajkát a pedagógiai munkánk közvetlen segítőjének tekintjük.

Az óvodatitkár az irodai munkát a tagintézményben végzi, étkezési díjak beszedését a telephelyekkel előre megbeszélt időpontban látja el.

Tárgyi feltételeink

A helyi viszonyokat és szűkös költségvetést figyelembe véve jónak mondható mely elsősorban a szülői segítségnek, szponzoroknak, jótékonysági rendezvényeknek, az óvoda alapítványának, a sikeres pályázatoknak köszönhető.

1998. szeptembertől tornaszobát alakítottunk ki a szolgálati lakás helyén.

2003-ban a világítótestek korszerűsítése történt.

2005-ben sósobát alakítottunk ki.

2012-ben nyílászáró csere történt, valamint a lapostető javítása folyamatosan aktuális.

A különálló csoportegységekhez részben fedett nagyméretű teraszok tartoznak.

Az udvart fokozatosan igazi játszóudvarrá alakítjuk ki, melyen árnyékot biztosító fák, füves, dombos, földes rész, fürdőmedence tusolóval, egyaránt található.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés célja és feladatai

Óvodánk a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatnak. A gyermeki személyiséget úgy definiáljuk, hogy az ember gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés – az érés – sajátos törvényszerűségei, a spontán és a tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Kooperáció konkrét tartalma:

A társas, a közösségi és az egyéni élet feltételeinek közös összehangolt erőfeszítésen alapuló újratermelése.

A közmegegyezésre (konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

Célunk a 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja

a teljes gyermeki személyiség fejlesztését, a tevékenységek által és azokon keresztül az életre való felkészítést a tevékenységek által és azokon keresztül

A nevelési cél elérésnek feltételei:

- a gyermek szükségleteinek,
- a gyermek tevékenységeinek,
- a gyermek képességeinek figyelembevételével egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

Az óvodapedagógus általános feladatai a feltételek megteremtéséhez

Az egészséges óvodai környezet megteremtése.

A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása.

A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése.

Biztosítja a minél változatosabb, többfajta tevékenység egy időben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötletek).

A tevékenységek megszervezésében támaszkodik a gyermekek aktuális élményvilágára

Élmények nyújtásával elősegíti a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportokban.

Folyamatosan biztosítja a gyermekek számára a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.

A folyamatos megfigyelés útján alkot tiszta képet a gyermekek meglévő képességeiről, ennek ismeretében törekszik a képességek fejlesztésére.

Minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségéhez – viszonyítva igyekezzon fejleszteni.

A fejlesztés tartalma

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának.

A nevelési folyamat **négyes feladatrendszeren** keresztül valósul meg. A feladatrendszer elemi a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A négyes feladatrendszer elemei:

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas és közösségi tevékenység
3. Munkatevékenység
4. Szabadidős tevékenység

1. Játék és tanulási tevékenység

Játék

A 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége a játék, amelyben kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket.

A játékot tehát olyan komplex tevékenységforrásnak tekintjük, melyet tudatosan felhasználunk a nevelés folyamatában céljaink eléréséhez.

A játéktevékenységet tágan értelmezzük, nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást” is tevékenységként fogjuk fel a játék során.

A játék kicsiben maga az élet, az, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért, az életre nevelés is a játékból indul ki és játék segítségével teljesebbé válhat.

Az élmények szerepe is külön szót érdemel a gyermekek játékában. Az élmény, legyen a gyermek egyéni élménye, melyet a családból, a környezetéből hoz az óvoda, vagy legyen az óvodai társakkal átélt élmény, mely rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységben éljék meg.

Játékhetek:

A játék kiemelt szerepét kívánjuk erősíteni azzal is, hogy tanév elején és januárban, az új év kezdetén játékheteket tartunk, ahol nagy hangsúlyt fektetünk, arra, hogy megismerjük, ill. megvizsgáljuk a gyermekek játékszokásait. Tesszük ezt annak érdekében, hogy a befogadási időszak alatt a közösségépítésre és a játékra, mint fő tevékenységre tudjunk hangsúlyt fektetni, valamint tesszük annak érdekében is, hogy olyan elmélyült játéktevékenység tudjon kialakulni, amire építve, meg tudjuk teremteni azt a nyugodt körülményt, ami a játékba integrált tevékenységek vezetéséhez szükséges.

A játék, tehát mint az óvoda korú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent számukra, amit tudatosan felhasználunk a gyermekek fejlesztése érdekében.

A gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- A gyermek szabad játékát, amelyhez az óvónő külső szemlélőként, értő megfigyeléssel követ.
- Az óvónő által kezdeményezett, nevelési célzatú, tanulási tartalmat hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén

- A gyermekek játéka témájában, tartalmában gazdag.
- Kitartóan képesek játszani, társaikkal együttműködve.
- Játékukat önállóan tervezik, szervezik.
- A szerep és szabályjátékokon kívül szívesen és örömmel barkácsolnak, báboznak, dramatizálnak.
- Természetesen kommunikálnak egymással, bátran, kifejezően, érthetően beszélnek.
- Építőjátékuk változatos, kreatív megoldásokat alkalmaz.
- A játék során társaival összehangolja cselekvését, képes elfogadni elgondolásaikat.
- Játékban szerepet vállal, de képes a szervezésre és a szerepek kiosztására is.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együtt játszás a gyermekekkel

Alapelveink

Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga az óvodában

Minél több időt, alkalmat biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékra.

Tanulás

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodás korban. Játék közben, játékosan, szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyermekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk.

Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy a komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetése stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában.

A gyermeki tevékenységek:

- Örömmel és önként részt vesz a tanulási tevékenységek folyamatában.
- Minta,- és modell követés.
- Spontán és irányított tapasztalatszerzés és megfigyelés.
- Egyéni képesség és készségszintnek megfelelő probléma és feladatmegoldás.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának, sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínál a gyermekek számára az olyan szituációk átélése, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységet biztosít.
- A gyermek önállóságát, figyelmét, kitartását, pontosságát, feladattudatának fejlesztését segíti.
- Olyan tapasztalatok szerzéshez nyújt segítséget a gyermekeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti.

Alapelvünk

Egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságban mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek.

A komplex foglalkozások rendszere

A komplex foglalkozások lényege

- Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén
- A foglalkozásokat probléma-centrikusság és egy – egy vezető szempont megléte jellemzi.
- A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

• Anyanyelv

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. A gyermekek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet.

Óvodánk fejlesztési feladata tehát a család, a környezet megismerése és a gyermekek egyéni képességeinek megismerése.

A fejlesztésnek tehát, a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet sikere.

A gyermek tevékenysége ebben a folyamatban, hogy az otthonról és a külső környezetéből hozott rengeteg élményt, tapasztalatot megosztják velünk, így a beszéd által erősödik biztonságérzetük, növekszik tájékozottságuk, gazdagodnak ismereteik.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Megvalósítja a beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkört.
- Arra neveli a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket.
- Lehetőséget teremt minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- Képessé teszi a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.

- Folyamatosan bővíti a gyermekek szókincsét, képessé teszi őket, hogy a nyelvi kifejezés eszközeit variálni tudják.
- Beszédmegértésüket, beszédtechnikájukat fejleszti és a helyes kiejtést gyakorolják.
- Inspirálja a gyermeki kérdéseket, ezeket meg is válaszolja.

Alapelvünk

Az óvoda anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

A fejlődés várható jelei óvodáskor végére

- Anyanyelvi fejlettsége révén képes gondolatai, érzelmei kifejezésére, a folyamatos beszédre.
- Használja a beszédhelyzeteknek megfelelő beszédfordulatokat,
- Udvariassági kifejezéseket alkalmaz,
- Megfelelő beszédfigyelemmel rendelkezik,
- Beszéde tagoltsága megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- A gyermekek érdeklődése sokoldalú.
- Tanulási szituációk iránt motiváltak.
- Értelmi képességeik sokoldalúan fejlődnek.
- Érzékelésük, észlelésük, /vizuális, akusztikus/ differenciált.
- A testséma kialakult.
- Téri tájékozottságuk fejlett.
- Megalapozódott a szándékos bevésés és felidézés.
- Megjelenik a szándékos figyelem.
- Gondolataikat érthetően ki tudják fejezni.
- Képesek meghallgatni, és megérteni másokat.
- Elemi ismereteik vannak önmagukról és környezetükről.

Matematika

Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai tanulás több formája valósulhat meg:

- Utánzásos, minta – modellkövető,
- Spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés
- Gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- Az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.-

A matematikai nevelés terén két életkori szintet jelölünk meg:

Az első szint : bevezetés a matematikában, - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

A második szint : az intenzív fejlesztés szakasza, - az 5 – 6 – 7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben, a tevékeny élet megkedveltetése.

A gyermek egyre gyakrabban igényli a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására irányuló tevékenységeket. Játék- és szabadidőben folyamatosan adódó szituációk alkalmasak a matematikai tartalmak közvetítésére.

A gyermeki tevékenységek:

- Minőségi eltéréseket megfigyel (nagyobb, hosszabb, magasabb, szélesebb).
- Mennyiségi eltéréseket megfigyel (sok, kevesebb, több, semmi).
- Mennyiségi eltéréseket megállapít (párosít, csoportosít, számlál bont).
- Tő- és sorszámlálást végez.
- Testeket körberajzol, színez.
- Azonosságot, egyenlőséget megfigyel (színez, tép, vág, ugyanannyi)
- Becsléseket, méréseket végez (felület, térfogat)
- Vonalakat felismer, megnevez (egyenes, görbe, ferde, zárt – nyitott vonalak)
- Térben tájékozódik.
- Tárgyak – tárgyképek, illetve ezek részleteinek absztrakt jelzéseket értelmez, számlálja, másolja.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- Az óvodapedagógus olyan eszközöket és tevékenységeket biztosít, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- A komplex matematikai foglalkozások vagy kötetlen kezdeményezések minden esetben támaszkodnak a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire.
- A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten valósítja meg.

Alapelvünk

A matematikai nevelés tartalma szoros kapcsolatban áll az életre neveléssel.

A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások

Természet – társadalom – ember

Az óvodában megkezdődik a világról a gyermek felé áradó észlelések, tapasztalatok, ismeretek szétaprózódása, ezért okoz nehézséget az összefüggések meglátása és megértése a gyermekek számára. Éppen ezért célunk, hogy a gyermekeknek segítséget nyújtsunk ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében.

Már az óvodában felkészítjük a gyermekeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a szűkebb és tágabb környezetünkön keresztül hat ránk.

A gyermekeket demokratikus társadalmi rendben való életre készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Megérezzetjük a gyermekekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni. A tolerancia, mások véleményének érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartására neveljük a gyermekeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig, a társadalomba való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Idetartozik a mások tisztelete és szeretete is.

Úgy gondoljuk, hogy ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermek ítélőképessége és természetes viselkedési formájává válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia, ugyanakkor lehetőséget kap az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére.

A természet- társadalom – ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megérezhető.

- Születéstől – felnőttkorig

A születéstől – felnőttkorig megfogalmazott komplex foglalkozások magukban foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához.

A nap folyamán bármikor (játékidőben, szabadidőben) megvalósíthatók a feladatok.

A gyermeki tevékenységek

- Megfigyeléssel az élettelen tárgyak, egyszerű természeti jelenségek, időjárási elemek, élőlények, érzékszervekkel felismerhető tulajdonságairól folyamatosan tapasztalatot szerez.
- Élményeiket, tapasztalataikat szívesen megosztják a csoport tagjaival.
- Ismerettel rendelkezik önmagáról és környezetéről, felismeri a napszakokat.
- Ismeri, és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.
- Növény gondozásában aktívan részt vesz
- Kialakulóban vannak azok a magatartásformák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez szükséges.

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások megszervezésében:

- Megteremti a feltételeket, amely lehetővé teszi a minél több tapasztalat szerzését a természetben.
- Tudatosan törekszik arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyermekek saját természeti és társadalmi környezetükből.
- Biztosít minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek a természetben való folyamatos tevékenykedéshez.
- Lehetőséget biztosítunk az óvodában az élőlények, természeti jelenségek érzelmi és értelmi töltésű megismerésére.
- Az óvodapedagógusok a lehetőségeket figyelembe véve, biztosítják a városi Zöldkapocs programjain való aktív részvételt.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- Környezetükben a természetes és épített környezetet védik, kialakulóban van a felelős környezettudatos magatartás. A szokások természetessé válnak számukra.
- Érdeklődnek tágabb és szűkebb környezetük felől.
- Örömmel vesznek részt kirándulásokon, tapasztalatszerző sétákon.
- Felfedezik és meg is nevezik az évszakok körforgását.
- Gondolkodásuk logikus, beszédük érthető.
- Megfelelő beszédfigyelemmel rendelkezik.
- Ismerik a természeti elemek szennyezésének, romlásának a következményeit
- Betartják és gyakorolják a megismert természetvédelmi,- környezetvédelmi szabályokat.

Alapelveink

Szeretnénk egységben megmutatni és érzékelteni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. Megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire és védelmére.

Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődik. A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakulása a művészeti tevékenységek által fejlődik. A tapasztalatszerzést itt is kiemelt fontosságúnak tartjuk. Felelősségünk igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdekli, mindent utánózik, mindent válogatás nélkül kedvel.

A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebben a fogalomkörbe a mese- vers, az ének-zene., a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája.

A komplexitás nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában.

○ **Mese – vers**

Minden nap mesélünk, vagy verselünk valamilyen formában és nem teszünk különbséget a kezdeményezés és az elalvás előtti mese között.

Az anyag kiválasztásának gerincét a magyar népmesekincs adja. Az irodalmi élmények többszöri meghallgatása, a gyakori ismétlés, feldolgozás, színházlátogatás, ösztönzi a gyermeket az önálló szöveg és mesemondásra.

A gyermeki tevékenységek

Szívesen nézeget könyveket és igényli a könyvek tartalmának megismerését a felnőttek segítségével.

Önállóan kezdeményezi a mesélést, dramatizálást, bábozást.

A meséléshez szükséges nyugodt légkört tiszteletben tartja.

Az óvónő versmondására fogékony, nyitott a versek és az anyanyelvi játékok befogadására.

○ **Rajzolás, mintázás, kézi munka**

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig rendelkezésükre áll mindenféle anyag, eszköz, amivel fantáziájuknak megfelelően dolgozhatnak, alkothatnak.

A vizuális tevékenységek gyakran együtt járnak viszonylagos rendetlenséggel, ezért összehangoljuk a munka- tevékenységgel.

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermekek által megérthető világ tárgyai és eseményei, valamint az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják fantáziájukat.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyermekek sokféle ábrázolási technikát ismernek, szeretnek alkotni
- A különböző anyagok tulajdonságairól, alakíthatóságáról széleskörű tapasztalataik, ismereteik vannak.
- Emberábrázolása jól fejlett
- Képi és plasztikai alkotásaikra a témagazdagság a jellemző.

- Vizuális észlelésük, finommozgásuk fejlett.
- Kreatívan alkalmaznak díszítőelemeket munkáikban
- Megbecsülik saját és mások munkáját, képesek indoklással értékelni tetszésüket az elkészült munkákban
- A szép látványát felfedezi környezetében, abban gyönyörködik.

A gyermeki tevékenységek

- Megismerkednek különböző anyagokkal, egyszerű munkafogásokkal, technikai alapelemekkel: -fest, - rajzol,- gyurmázik, - agyagozik, - batikol,- vág. -ragaszt,_ varr, - gyöngyöt fűz, - sző, - fon, - papírt hajtogat, - barkácsol.

○ **Ének –zene , énekes játék**

A zene olyan nyelv, mely hangokkal szervezett.

A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének – zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a mi programunkon belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítjuk a gyermekek ének – zenei kultúrájának megalapozását és az ének – zenei nevelés színvonalának megőrzését.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap, mert fejleszti a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét, mozgáskultúráját a zenei anyanyelv kialakulást.

A gyermeki tevékenységek:

A nap folyamán bármikor szívesen – énekel, - táncol, - mondókázik, ritmushangszereken játszik, az óvónő segítő közreműködésével.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végéig:

- Egyéni képességeinek megfelelően sok mondókát, dalt, dalos játékot ismernek a gyermekek, képesek néhány dal tiszta éneklésére, helyes szövegkiejtéssel, önállóan is
- Örömmel énekelnek együtt és közösen, szeretik a közös dalos játékokat. Szeretik a zenét.
- Érzik a mondókánál, daloknál az egyenletes lüktetést és ritmust.
- Dalban, mozgásban érzékelteti a gyors-lassúbb tempót.

- Alkalmazni tudja a magasabb-mélyebb hangokat
- Társaival együtt és önállóan is tud táncmozdulatokat alkalmazni.
- Élvezettel tud figyelni a zenehallgatásra.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Úgy alakítja ki a gyermekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak.
- Biztosítja a minél több eszközt, időt, helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának.
- Érzelemmel kísért tapasztalat és ismeret révén élményekhez juttatjuk a gyermekeket.
- A felhasznált zenei anyaggal fejlessze a gyermekek éneklési kedvét, zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, alkotó kedvét, segítse mozgásuk összerendezettségét
- a kezdeményezéseken adjon lehetőséget az óvónő mozgás improvizálására.
- Lehetőséget nyújt a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására.
- Szervezi a galéria, tárlat, kiállítás, tájház látogatását.
- Elősegíti a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását.
- Lehetőséget ad a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket.
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyel a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére.
- A gyermek ízlésének, beállítottságának, pillanatnyi hangulatának függvényében teremt kínálatot.

Alapelvünk

A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Éppen ezért a művészeti nevelés mindenek előtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti.

A gyermekek valamennyi alkotását az óvodapedagógus értéknek tekinti.

Az egyéni társadalmi feladatait tudatosító, képességfejlesztő ismeretek, tevékenységek

Az óvodai mozgásfejlesztés a szabad játék, a testnevelés és a mindennapos testnevelés fejlesztési lehetőségeit kihasználja a mozgáskészségek, motoros képességek, fizikai erőnlét fejlesztése érdekében.

A mozgás fejlődése a mozgás végrehajtás minőségének, pontosságának, gyorsaságának alakulásával a finommozgás felé halad.

A tevékenység **célja**, a gyermekek természetes mozgásának és testi képességek fejlődésének, valamint a mozgás segítségével az értelmi, szociális képességek fejlődésének elősegítése.

Mindazon testi (koordinációs és kondicionális) képességek fejlesztése, melyek szükségesek az iskolai élet megkezdéséhez, az egészséges szervezet megőrzéséhez.

Feladatok

- kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása,
- a gyermekek számára mozgásos játéklehetőségek összeállítása,
- a szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyermekek mozgásfejlődésének elősegítése.

A mozgások fejlődésének fő jellegzetességei

A 3-7 éves korban fejlődő természetes mozgások: kúszás, csúszás, mászás, járás, fel-, leugrás, tárgyhordozás, húzás, gurítás, fel-, lelépés, futás, gurulás, szökdelés, átugrás, dobás, függés, lengés, egyensúlyozás.

A 3 évesekre jellemzőek a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák. Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás. Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.

A 4-5 évesek nagymozgásai bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal. A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. / Testrészek, oldalság, a-szalag jelölés, téri tapasztalatok/.

Az 6-7 éveseknél a nagymozgások koordináltabbá válnak. Képesek a gyermekek finomabb, apró mozgások elvégzésére. A kéz, fogó izmainak erősítése /eszközfogás, támaszgyakorlatok/, célba dobások, labdajátékok.

Mindennapi testnevelés

Az óvodás gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül.

A mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll, éppen ezért biztosítjuk a spontán mozgáslehetőséget, az egyéni sajátosságok figyelembevételével. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerül elérnünk a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgással biztosítjuk a motoros képességek fejlődését, a mozgás – műveltség fejlődését, valamint hozzájárulunk a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is. Ezt a komplex fejlesztést segíti a Mozgáskotta Program is, mely minden gyermek számára hozzáférhető komplex mozgás,- és személyiségfejlesztő program. A mozgáskotta módszer nem csupán a mozgások térbeli és időbeli szerkezetére, a teljesítményre koncentrál, hanem játékos módon fejleszti a gyermekek testi és értelmi képességeit egyaránt.

A mindennapi testnevelés objektív feltételei:

A foglalkozásokat döntő mértékben a szabadban valósítjuk meg, ezért udvarunkat is ennek függvényében alakítottuk ki: - fák, bokrok, kombinált mászóakák, homokozó, medence, betonozott terasz, - biztosítja a változatos mozgás lehetőségét.

Az épületen belül végzett sokoldalú mozgás lehetőségét a tornaszobánk biztosítja, melyben megtalálhatók a korszerű kézi,- és tornaszerek (bordásfal, ugrószekrény, VESCO – kéziszer, BODY ROLL, tornapadok, szőnyegek, Mozgáskotta eszközkészlet).

Úszásoktatás megszervezése a nagycsoportosok részére szakképzett óvodapedagógusaink vezetésével, önkormányzati támogatással

A mindennapos testnevelés szubjektív feltételei

Az óvodapedagógus személyisége testi neveléshez való viszonya meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. Az óvodapedagógus dönti el, hogy milyen mozgásanyagot választ egy – egy foglalkozásra (tartásjavító, lúdtalp és mozgásos-versenyjátékok) Hetente egy alkalommal más – más napokon minden csoport tart egy kötelező foglalkozást, valamint a Mozgáskotta Programot. Évente egy alkalommal meghatározott időkeretben -a fenntartó szervezésében úszásoktató végzettségű óvodapedagógusok vezetésével- a nagycsoportosok úszásoktatáson vesznek részt.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapos testnevelés megszervezésében:

- Minden nap lehetőséget ad a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra, az időjárás függvényében
- Biztosítja a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételit.
- Ötleteket ad, irányítja a gyermekek figyelmét a szabadban és az épületen belől is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Megszervezi a Strandfürdőbe történő eljutást, ellátja az úszásoktatáshoz szükséges szervezési feladatokat. A szakképzett úszásoktatói végzettségű óvodapedagógusok tervszerűen levezetik a foglalkozásokat
- Lehetővé teszi az eszközök és a gyermekek szabad mozgásának biztosításával, hogy a testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szeretnek mozogni.
- Mozgásuk biztonságos, kitartó.
- A gyermekek nagymozgása összerendezett.
- Testsémájuk, téri tájékozódásuk kialakult.
- Versenyjátékokban betartják a szabályokat
- Képes babzsákkal a fején egyensúlyozó járásra vízszintes padon
- Tud rövidebb távon egyenletes iramban futni, ütemtartással járni
- Tud helyben labdát vezetni
- Tud egykezes felsődobással célba dobni
- Tud gurulóátfordulást végrehajtani előre
- Tud néhány mozgásos játékot irányítás nélkül játszani.

- A sajátos nevelési igényű gyermek a fejlettségének, képességének megfelelően bekapcsolódik a különböző mozgásos tevékenységekbe,
- Finommotorikájának fejlettsége révén felkészült az írás tanulásához, önfegyelme, erősödik.

Alapelvünk

A gyermekek utánzási hajlamára építve segítjük a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakítását.

Az óvodapedagógus szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a mozgásban elért sikereiknek.

Minden gyermek egyéni adottságainak kibontakoztatása, változatosság biztosítása a foglalkozásokon. Minél több mozgásforma elsajátíttatása, sikerélmény biztosítása, szabadság igényük kielégítése, a mozgás megszerettetése

2. Társas, közösségi tevékenység

A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír, a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából.

A tulajdonságok, képességek, a készségek a szükségletek olyan rendszerét kívánjuk formálni, amelyek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik a társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget biztosítunk a személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez.

A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja. A csoportban elfogadott formák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ezért törekszünk szeretetteljes irányítással tág teret nyitni a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatásának irányába.

Mindez tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg a szokások kialakítása lehetővé teszi, hogy az egyik gyereket ne zavarja a másik tevékenység végzése közben, a szokásrendszer lehetővé teszi a gyermekek közti jobb együttműködést, egymás tevékenységére való figyelmet vagy a közös tevékenység során kialakuló viták rendezését.

A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai közösség.

A társas és közösségi tevékenységek a nevelői munka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz helyzet elé állítja a szülőket és bennünket. Ezért biztosítjuk a fokozatos átmenetet és lehetőséget a szülővel együtt történő beszoktatáshoz. Az óvodánk nyitottsága nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem az óvodáskor végéig biztosítja a szülőknek -előzetes egyeztetés után- a nevelői munkába történő közvetlen betekintést.

A gyermeki tevékenységek

- ismerkedés az óvodával és a felnőttekkel
- óvodai szokások elfogadása
- egymás és a társak tevékenységének tiszteletben tartása
- konfliktushelyzetek kezelése és megoldása

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén

- A gyerekek szívesen járnak óvodába. Ragaszkodnak a csoportban dolgozó felnőttekhez.
- A közösségben bátran vállalnak feladatot, sikerorientáltak.
- Tevékenységekben képesek felnőttekkel, társaikkal kapcsolatot teremteni, együttműködni, segítséget nyújtani.
- Mások érzelmeit felismerik, saját érzelmeiket kontrollálni tudják.
- Egymás igényeit, a másságot képesek tolerálni.
- Konfliktushelyzetben képesek együttműködni mindkét fél számára elfogadható megoldást találni önállóan is.
- A közösségi élet szokásai természetessé váltak számukra.

Az óvodapedagógus feladatai

Biztosítja a nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapokat, amelyben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre.

A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban.

A gyermekcsoporton belüli együttműködés, az együttjátás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.

A konfliktusok kezelése.

A társakért a csoportért érzett felelősségérzet kialakítása.

A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása.

Arra neveli a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában.

Alapelveink

A gyermekek tevékenykedtetése sokszínű és változatos legyen, kivételt csak a testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek

A felnőtt és a gyermekek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a fontos.

Hagyományok, ünnepek, megemlékezések

- Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt lehetőséget kínál a nevelésnek, gondolunk itt a rengeteg tevékenységi lehetőségre, az esztétikai élmények hatására vagy a közösségi érzések széles skálájának megmutatkozására.
- Az ünnepek kiemelik az ünnep résztvevőit a hétköznapiakból és ezáltal nagyobb aktivitásra, kreativitásra ösztönöznek. Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából is rendkívül fontosak az óvodánkban, hiszen kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget.
- Az ünneplés lényege sokszor nem is maga az ünnep, hanem az a sok-sok előkészület, ami rengeteg tevékenységre, ötletek kidolgozására, önálló elképzelések megvalósítására ad lehetőséget.
- Az ünnepek magukba sűrítik egy-egy évszak jellemzőit:

Az óvodai élet hagyományos ünnepei:

születésnap, Mikulás, készülődés Anyák napjára – ajándékkészítés, vers-ének tanulás, nyilvános ünneplés nélküli érzelmi előkészítés, évzáró-játékos, nyilvános szereplés, gyermeknap-mozgásos vetélkedők az óvodában

Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepek:

Karácsony – meghagyjuk a családi jellegét, az óvodában hangulati előkészítés, óvodapedagógusok irodalmi, zenei műsora

Farsang – vidám, mókás nap az óvodán belül, Húsvét – hímestojás festés, locsolkodás.

Nemzeti ünnepeink, egyén ünnepek:

(Március 15., Október 23., Május 1. – életkoruknak megfelelő megemlékezés)

Helyi szokásokhoz kapcsolódó ünnepek, programok:

ősz családi délelőtt (Alma-nap),

Állatok világnapjához kapcsolódó családi délután,

Családi sport rendezvény tavasszal,

MÁJULÁS játékonysági családi délután,

Színházi előadások szervezése,

Csoportos kirándulások

3. A munka tevékenység

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását.

A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és a munkatevékenység. Ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermekek számára. Ez a folyamatos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező.

A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása is lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

A munkavégzés rendszeres, folyamatos tevékenység melyben a gyermekek saját képességeik szerint válogatnak.

A különböző munkafajták, tevékenységi színterek a gyermekek számára:

- - önkiszolgálás,
- - naposság,
- - a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák,
- - a csoport érdekében végzett munkák,
- - kerti,- és udvari munkák.

A gyermek tevékenysége

- egyéni képességeiknek, életkoruknak megfelelő – öltözködés
- testápolás
- étkezés.
- A gyermekek tisztán tartják környezetüket.
- Rendszeresen gondozzák a teremben és udvarunkon található, növényeket.
- Segítséggel rendezik, díszítik a csoportszobát, teraszt.
- Évszakoknak megfelelően segítenek az udvarunk rendben tartásában.
- Gondoskodnak az udvarunkon fészkelő madarokról.
- Szívesen vállalnak egyéni megbízatásokat.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A saját igényük kielégítésével kapcsolatos és a játékukhoz kapcsolódó munka jellegű tevékenységeket természetesen végzik.
- Tudják a munkafolyamatokat, ismerik és betartják a szabályokat.
- Tudják az eszközök fogását, használatukban önállóak.
- Örömmel vállalkoznak alkalmi megbízatások teljesítésére.
- Felelősséggel vesznek részt a növények gondozásában.
- A gyermekek örömmel, önállóan, igényesen tevékenykednek a kialakított szabályok szerint.
- Szívesen segítenek a felnőtteknek és a kisebbeknek.
- Társaikkal együttműködnek.
- Megbecsülik társaik és a felnőtt munkáját, észreveszik, ha szükség van a segítségére.

Az óvodapedagógus feladatai

- Minden gyermeknek lehetőséget biztosít arra, hogy önként, önállóan, kedve és képessége szerint az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítja, bővíti a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- A munkaeszközök száma olyan helyet biztosít, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják.
- Arra törekszik, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhessek azokat.

Alapelveink

Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyermekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani.

A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat.

4. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő – felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenységek közül igazából nem vagy csak nehezen tud választani. A szabadidős foglalkozások során a gyermek meg tanulja, hogy gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló idővel.

A gyermek tevékenységei

Az öltözőben, teremben egyszerre, egy időben választhat különböző tevékenységet:

bábozás, képeskönyv nézegetés, festés, rajzolás, agyagozás, barkácsolás, gyöngyfüzés,- szövés, fonás, társasjáték, kártyajáték, stb.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Törekszik a zár csoportszoba tereinek kiszélesítésére, keresi a lehetőséget arra, hogy biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek.
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővíti, időszakonként átgondolja a változtatások lehetőségét és szükségességét.
- Egyszerű, saját maga alkotta és a gyermekek alkotta eszközökkel elősegíti a gyermekek fantáziájának fejlődését..
- A délután folyamán is keres és kínál lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kérésinek teljesítésére.
- A „Gyere velem, csináld velem, ügyeskedj!” megnevezésű kézműves és művészeti programokat tanévenként tervezzük és alkalmanként nyitottá tesszük.

Alapelveink

A szabadidős foglalkozások során a gyermek megtanulja, hogy gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel.

Kitágítjuk a gyermekek élet,- és mozgásterét, ami maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményzőkészség és döntési képesség kifejlődését.

A nevelés tervezése és időkeretei

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatának ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg.

A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg a programhoz összeállított „Óvodai csoportnaplóban”.

A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül szükséges fejlesztéseket.

A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében szerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelő munka egészébe. A tervezésnél nem az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésére helyezzük a hangsúlyt. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételezi, olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását.

A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége a játék kapja. Tavasszal és nyáron a szabadlevegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. Félig fedett teraszunkon lehetőség nyílik a szabadban való étkezésre is. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

Napirendünk általános időkeretei 10 órás nyitva tartásnál:

játék és szabadidős tevékenység	5 óra
étkezés, pihenés	3 óra
öltözködés, tisztálkodási tevékenység	1,5 óra
komplex foglalkozások naponta	0,5 óra

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható.

A hetirend összeállításánál arra figyeltünk, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. Szem előtt tartottuk, hogy az óvodai csoportok helyiség és eszközhasználat zavartalan legyen. A három csoport összehangoltan állítja össze az adott évre szóló hetirendet.

Az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek és képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex foglalkozások helyei, de időkerete is megváltoztathatóak.

NAPONTA 15-30 PERC	NAPONTA 15-35 PERC
Mindennapi testnevelés / mese-vers	
Mindennapi testnevelés / mese-vers	Matematika
Mindennapi testnevelés / mese-vers	Művészeti tevékenységek
Mindennapi testnevelés / mese-vers	Természet – társadalom - ember
Mindennapi testnevelés / mese-vers	Művészeti tevékenységek

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermekek életének észrevétlen szabályozója legyen.

Pedagógiai Adatrögzítés

Óvodai Csoportnapló_a Tevékenységközpontú óvodai programot választó, adaptáló vagy részben felhasználó óvodák részére. Kiadja: FABULA Humán Szolgáltató Bt. Miskolc

A napló tartalma:

A csoportra vonatkozó adatok

Heti rend

Napirend

Nevelés és tanulás heti tervezése:

- Nevelés tervezése a 4-es feladatrendszer alapján
- Tanulás tervezése komplex foglalkozások rendszerében

Ünnepek, megemlékezések

Nevelés, tanulás értékelése (félévenként)

Feljegyzés, bejegyzések a csoportról az aktualitásoknak megfelelően.

A gyermek egyéni fejlődési dokumentuma

A 3-7 éves gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentáció (Fabula Humán Szolgáltató Bt)

Egyéni fejlesztési napló az óvodai IPR programhoz

Tartalma:

Gyermek adatai

Egyéni fejlesztési terv

Fejlesztési napló

Egyéni fejlődési ütem értékelése

Hiányzások nyilvántartása

Megjegyzés/tapasztalat

Mulasztási napló, benne a napi hiányzások nyomon követése, mellékletben az étkezők naponkénti nyilvántartása, a csoport havi létszámának nyilvántartása

Alapfeladaton túli szolgáltatások az Oldalkosár u.-i Telephelyen

Ezek a szolgáltatások először az óvoda kezdeményezésére indultak be. Ma már a szülők igényévé váltak.

Célunk, hogy az egyéb tevékenységek szervezése az óvodai alapszolgáltatási feladat sérülése nélkül szerveződjön, és megfelelően kezelni tudjuk a túlzott szülői igényeket.

Oldalkosár utcai Telephely

- Zeneiskolában hangszeres bemutató évente
- Mozgáskotta Program –hetirendbe iktatva
- Csoport kirándulások tavasszal a szülőkkel történő egyeztetés szerinti helyszínekre.
- Kiállítások megtekintése
- Munkadélutánok szervezése
- Családi nap szervezése „Nyuszi galopp”- „Májulás”
- Bogarász ovi ; Állatok Világnapja
- Egészség-hét programsorozat
- Vöröskereszt Bázisovi-programok
- Ovizsaru Program

Kulturális műsorok szervezés

- Bűvész előadás évi egyszer
- Bábelőadás (Truffaldinó Bábszínház) bérletes előadási; helyszíne: az óvoda tornaszobája
- Zene-világnapja
- BFMK programok, Mindennap kultúra programok
- Könyvtárlátogatás

3.1.3. Szabadság téri Telephely nevelési gyakorlata

"Azt, hogy hogyan éljek, mit tegyek, mind az óvodában tanultam meg. Az egyetlen a bölcsesség nem volt különösebb érték, az óvodában azonban annál inkább. Íme amit ott tanultam: Ossz meg mindent másokkal! Ne csalj a játékban! Ne bántsd a másikat! Mindent oda tégy vissza, ahonnan elvetted! Rakj rendet magad után! Ne vedd el a másét! Kérj bocsánatot, ha valakinek fájdalmat okoztál! Evés előtt moss kezet! Húzd le a vécét! A frissen sült sütemény és a hideg tej tápláló! Élj mértékkel! Mindennap tanulj, gondolkodj, rajzolj, fess, énekelj, táncolj, játssz és dolgozz egy keveset! Délutánonként szundíts egyet! A nagyvilágban óvatosan közlekedj, fogd meg a társad kezét, és ne szakadjatok el egymástól! Ismerd fel a csodát!"

Robert Fulghum

A Szabadság téri telephely pedagógusai saját programjuk alapja olyan folyamatos, tudatosan, gazdagon szervezett **komplex tevékenységrendszer**, amelyben a nevelési területek összefüggnek, így komplex hatásuk miatt sokoldalúan az egyéni jellemzők legteljesebb figyelembevételét teszik lehetővé. A program megvalósítása segíti a gyermekeket, hogy felfedezzék a környezet, a természet szépségét, a körülöttük lévő világot.

Óvodás korban sajátítják el az ismereteket a leghatékonyabban. Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy kiegyensúlyozott, nyugodt, szeretetteljes légkörben fejlesszük a gyermekeket, ahol pozitív megerősítéseket kaphatnak. Az érzelmi-, akarat tényezők rendkívül nagy szerepet játszanak a kisgyermek fejlődésében. **Olyan lehetőséget teremtenek a pedagógusok, ahol játékokra, vizsgálódásra, élményekre, cselekvési helyzetekre alapozódik** mindez és elősegíti, hogy a **gyermekek környezetüket alakító, alkotó emberré váljanak**. Feladatunk, hogy a gyermeki kreativitás kibontakozását elősegítsük, az egyéni különbségeket ne korlátozzuk, olyan fejlesztő módszereket alkalmazzunk, ahol személyiségük kiteljesedhet. A kisgyermeknek a szép meglátásának képességét, a környezet-, a természet- és az élet szeretetét igyekszünk átadni. Ez egy rendkívül komplex feladat, amely szoros együttműködést igényel a gyermekek, szülők, pedagógusok részéről.

Az egyéni fejlesztés érdekében külön logopédus, fejlesztőpedagógus foglalkozik a gyermekekkel. Családi programok keretében felhívjuk a figyelmét a szülőknek az együtt-játszás örömére és nevelő értékére.

Óvodánkban két vegyes életkorú csoport van. Ezekben a csoportokban gazdagabb lehetőség van a szociális tanulásra, mint az egykorúak csoportjában. A kisebb gyermekek aktivitása önállósága az alkotás igénye gyorsabban fejlődik. Igyekszünk a ránk bízott gyermekeknek az óvodai élet teljes napján tudatosan gazdagon szervezett tevékenységet biztosítani, megmutatni a körülöttünk lévő világot, hogy felfedezzék a környezet szépségeit. Keressük és kezdeményezzük a természeti élményszerzéseket, ahol a családokkal együtt közösen munkálkodhatnak, amely alakítja, növeli a környezet iránti érzékenységet, a harmonikus környezet létrehozására ösztönöz. Fontosnak tartjuk, hogy erősítsük a szülőföld iránti szeretet érzését. Olyan lehetőségeket teremtünk, ahol élményekre, tapasztalatokra alapozódik mindez, és elősegíti, hogy környezetüket alakító alkotó emberré váljanak. Hatékony nevelőmunkánkat segíti a folyamatos továbbképzés, aminek eredményeként egyre színvonalasabb pedagógiai munkát tudunk végezni. A környezet- és természetvédelem érdekében igyekszünk kommunikációs kapcsolatainkat széles körben kiterjeszteni az óvoda és partnerei között.

AZ ÓVODA BEMUTATÁSA

Óvodánk 1966-ban épült, az akkori követelményeknek megfelelő tárgyi feltétellel. Az óvoda épületében két csoport működik. A természeti környezet lakóteleppel, kertes házakkal körülhatárolt terület. A közelben található a Liszt Ferenc Ének-zenei Általános Iskola, és a Szent István Általános Iskola. Az óvoda környékére jellemző, hogy folyamatosan fejlődik az infrastruktúrája.

A demográfiai csökkenés és a beiskolázási törvény megváltozása miatt csoportjaink vegyes életkorú gyermekek közösségévé váltak. A családi körülményeket tekintve változatos szociológiai környezetből érkeznek a gyermekeink. Megfigyelhetők és érezhetőek sajnos a munkanélküliség és az ingerszegény környezet okozta hátrányok. Az utóbbi években megnőtt a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermekek száma óvodánkban. A fiatal, kisgyermekes családok aránya magas.

A hátrányos helyzetű-, a halmozottan hátrányos helyzetű-, a sajátos nevelési igényű, etnikai, a migráns gyermekek nevelésénél figyelembe vesszük a tevékenység alapú nevelést támogató szemléletet. A pedagógiai szemlélet változásait meghatározó elveket. A kiemelkedő képességű, kiválóan kreatív gyermekek felfedezésére, személyiségük optimális fejlesztésére figyelmet fordítunk, hogy megelőzzük a tehetségígéretnek elkallódását, felismerjük az alulteljesítő gyermekekben bujkáló kiváló képességeket/

Az óvodánkban az etnikai kisebbséghez tartozó családok is vannak, kevesebben rendelkeznek biztos anyagi háttérrel. Az ingerszegény környezetből adódóan hangsúlyt kell fektetnünk a gyermekek **anyanyelvi nevelésére**, ezért nevelési gyakorlatunkban ezt kiemelt feladatként tűztük magunk elé.

Az **egészséges életmódra nevelést** segíti óvodánk nagy udvara, mely a gyermekek számára változatos mozgás lehetőségét biztosítja.

AZ ÓVODA SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Az óvoda dolgozói	Mindenkor érvényben lévő Közgyűlési határozat szerint 2013.szeptember 1-jén
1. Felsőfokú végzettségű főállású óvodapedagógusok száma, ebből	4 fő
Szakvizsgával rendelkezik	1 fő fejlesztő pedagógus, 1 fő tehetségfejlesztő pedagógus
2.. Főállású dajka	2 fő
3. Óvodatitkár	1 fő; törzshelye a tagintézményben van, étkezési díjat a telephelyen szedi be

AZ ÓVODA TÁRGYI FELTÉTELEI

A gyermekek közvetlen ellátását szolgáló helyiségek:

Csoportok száma:	2
Tálaló, mosogató, konyha száma	1
Mosdó, WC száma	1
Szertár, raktár száma	1
Zuhanyzó száma	2

Egyéb helyiségek

Vezetői iroda	1
Nevelői szoba	1
Fejlesztő szoba	1
Játszó udvar	

Az óvoda épületének legfőbb jellemzői:

Az épület óvoda céljára épült 1966-ban. Az óvodánk rendelkezik a helyi nevelési program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

- ❖ A két óvodai csoporthoz egy mosdóhelyiség áll rendelkezésre. Az óvodában található felnőtt öltöző, óvodapedagógusi szoba, irodahelyiség. A kiszolgáló helyiségek állapota megfelelő
- ❖ Esztétikus, jól felszerelt hangulatos csoportszobáinknak egyéni arculata van, készségfejlesztő játékaink, eszközeink a sokirányú személyiségfejlesztést a tevékenységi körök folyamatos bővítését a kreatív fantázia motiválását segítik elő. A gyerekek által használt eszközöket, játékokat körültekintően, környezettudatosan vásároljuk meg.
- ❖ Az óvoda udvara megfelelő helyet és teret ad a gyermekek játéknak. A szabadban történő egészséges mozgáshoz megfelelő hely és idő áll rendelkezésre minden nap a gyermekek számára. Játszóudvarunkat EU szabványnak megfelelő mozgásfejlesztő játékkal bővítettük 2012-ben. Az udvaron igyekszünk kialakítani mindent, ami segítheti a közvetlen (terepi) tapasztalatszerzést, környezetbarát szemlélet formálását (madáretető, virágoskert).

- ❖ 2003-ban a fenntartó megbízásából a világítótesteket felújították, 2006-ban az épület oldalát tatarozták, tetőn javítási munkálatokat végeztek. Óvodánk és udvarunk felszereltségét folyamatosan fejlesztjük. A takarékosági rendszer kiépítése folyamatosan zajlik az óvodában.
- ❖ Fejlesztő szobát alakítottunk ki, tárgyi felszereltségét folyamatosan bővítjük.
- ❖ A szelektív hulladékgyűjtés, az újrahasznosítás lehetőségeit biztosítjuk az óvodában. Az óvoda működtetése során a tudatos takarékoságra, a környezetkímélő anyaghasználatra törekszünk.
- ❖ Távlati célunk, hogy már kicsi koruktól hozzá tudjuk szoktatni őket az esztétikus, igényes környezethez, hogy majd felnőtt korukban igényesség határozza meg a környezetükhöz fűződő viszonyukat.

ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE

Funkciók- és célképzés az óvodai oktató-nevelő munkánkban

A helyi pedagógiai programunk célja, hogy a ránk bízott gyermekek adottságaikkal, képességeikkel, fejlődésükkel, szervezett és spontán tapasztalataikkal összhangban, tudatosan tervezett tevékenységekkel minél teljesebben bontakoztathassák ki tudásukat, személyiségüket.

Az óvodapedagógus kollektíva legfontosabb törekvései:

- ❖ Nevelésünkben a figyelem központjában az egyes gyermek áll, így egyénre szabott nevelést alkalmazunk, változatos, és többféle érzékszervet megmozgató tevékenységi formák biztosításával a 3-7 éves életkorú gyermeki személyiség domináns jegyeinek figyelembevételével.
- ❖ Az óvoda nevelésünk célja a sokoldalú tevékenységeken keresztül a környezeti nevelés komplex lehetőségeinek kihasználásával a gyermek életkorának egyéni fejlődési üteméhez igényeihez, szükségleteihez igazodó személyiségfejlesztés, amivel megalapozzuk a társadalmi gyakorlatra, az életre való felkészítést.
- ❖ Az optimális képességkibontakoztatás segítségével a kooperációra és kommunikációra képes gyermek nevelése.
- ❖ Olyan folyamatos tevékenységrendszer kialakítása, amelyben a nevelési területek összefüggenek így komplex hatásuk miatt sokoldalúan az egyéni jellemzők legteljesebb figyelembevételét, teszik lehetővé.
- ❖ A környezettudatos szemlélet kialakítása érdekében alapvető szokásokat, magatartási formákat a felfedezéssel való tanulás, a problémamegoldás, az élményközpontú tanulási helyzetek megteremtésével alapozzuk meg.
- ❖ Személyiségünk befogadó-elfogadó.
- ❖ Lehetőséget kínálunk a helyi viszonyok figyelembevételére, a helyi igények megvalósítására.

Nevelőmunkánkat meghatározó legfontosabb pedagógiai elvek

A gyermeki személyiség legteljesebb kibontakoztatásához tudatos nevelőtevékenységre törekszünk. Változatos nevelési helyzetek megteremtésével.

- ❖ 3-7 éves életkorú gyermekek személyiségjegyeinek figyelembevétele
- ❖ Az óvodás korú gyermek motorikussága / mozgások – tevékenysége – beszéd - erős érzelmi emóciók/.
- ❖ A gyermeki megismerés alapja / 3-7 éves korban folyamatos érzékelés, tapasztalás és tevékenység! /.

A NEVELÉSI CÉL ELÉRÉSÉNEK FELTÉTELEI

- ❖ Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembe vételével, megfelelő pszichés környezetben, a gyermek egyéni adottságainak figyelembevételével valósítjuk meg.
- ❖ A gyermek fejlődő személyiség, ezért a gyermekeknek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti határok közül a család szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs szintér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a „társadalomba való bevezetés” feladatait.
- ❖ Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyermekhez, a gyermeknek a családban elfoglalt helyéhez és más-más szerepet szánnak neki a családi életben belül. A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van az elsődleges szocializáció során. Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy a családnál tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre.

Gondozási feladatok

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást segítő többi munkatárssal. Az óvodai nevelés mércéje a gyermek gondozottsága, a stabil egészségügyi szokásrendszer, az egészséges életmód iránti igény kialakítása.

Fontos, hogy az óvoda feltételrendszere, szokásrendje, nevelési hatásai segítsék elő, hogy a gyermekegyéni fejlettségének megfelelően legyen képes a környezethez való legoptimálisabb alkalmazkodásra.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ❖ Az óvodai környezetet olyanná tenni, melyben az egészséges életmód feltételei biztosítva vannak.
- ❖ A gyermek környezetéből iktasson ki minden ártó tényezőt (balesetveszély megakadályozása).
- ❖ A gyermek óvodába lépése előtt családlátogatás keretében mérje fel a gyermek egyéni sajátosságait, fejlettségét.
- ❖ A gyermek testi komfortérzésének kielégítése.
- ❖ Nyugodt légkört biztosítson a napi élethez szükséges alapvető szokások kialakításához (testápolás, étkezés, önkiszolgálás).
- ❖ Harmonikus, összerendezett mozgás és testi képességek fejlődésének elősegítése.
- ❖ A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- ❖ Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- ❖ Az óvodai étrend mellett törekedjen heti rendszerességgel gyümölcs, zöldség napot tartani.
A környezetvédelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása,
- ❖ Szakemberek bevonásával, a szülővel együttműködve prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

A gyermek tevékenységei:

- ❖ Szükséglete szerint pihen, étkezik, iszik, öltözködik.
- ❖ Az óvodaedzés adta lehetőségeit szívesen igénybe veszi.
- ❖ Segítséggel használja a mosdót, WC-t, segítséggel öltözködik.
- ❖ Biológiai szükségleteit folyamatosan elégíti ki

Napirend

Játék és szabadidős tevékenység:	5 óra
Étkezés, pihenés:	3 óra
Öltözködés, tisztálkodási tevékenység:	1,5 óra
Komplex foglalkozások naponta	35 perc

Fejlődés jellemzői

- ❖ Önállóan mosakodjanak, törölközzenek.
- ❖ Figyelmeztetés nélkül mossanak kezet, amikor csak szükséges.
- ❖ Használják a tisztálkodási eszközöket, és tegyék a helyére.
- ❖ Mossanak fogat, a fogápoló szereket tartásuk tisztán.
- ❖ Az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal természetes teendőket lássák el.
- ❖ Önállóan tevékenykedjenek, segítséget nyújtsanak társaiknak, valamint a felnőtteknek.
- ❖ Higiénikusan étkezzenek.
- ❖ Ügyeljenek környezetük tisztaságára.
- ❖ Alapvető környezetvédelmi szabályokat megismernek.

Módszertani alapelvek

- ❖ Az óvodapedagógus tartsa szem előtt az óvodás gyermek életkori sajátosságait a gondozás terén és biztosítsa a folyamatosság elvét a gyermek fejlesztésében.
- ❖ Legyen tapintatos az eltérő fejlettségű gyermekek felzárkóztatásában, szokásrendszereik elsajátításában.
- ❖ Fogadja el, erősítse és támaszkodjon az otthoni jó szokásokra.

- ❖ Segítse fokozottan a szociálisan hátrányos családból jövő gyermekek saját személyükkel kapcsolatos egészségügyi szokásainak kialakítását (fogmosás, fésülködés, ruházatuk rendbetartása).
- ❖ Tartsa tiszteletben a különböző elváltozásokkal küszködő gyermekek felzárkóztatását.
- ❖ Segítse a mozgás koordinációjuk egészséges fejlődését.

Kapcsolatok más nevelési színterekkel

- ❖ A mozgás és testneveléssel, mert az egészséges életmód alapfeltétele.
- ❖ Az anyanyelvi neveléssel, mert a szokások kialakítása az óvodapedagógus és a gyermek kommunikációjára épül.
- ❖ A környezeti neveléssel, mert azáltal, hogy rendet teremt maga körül, védi a természetet, környezetét és hozzájárul a környezet esztétikájához.

Közösségi nevelés – szocializáció

Az óvodai nevelés csak szeretetteljes, meleg légkörben lehetséges. Az óvodapedagógus szerető, védő óvó gondoskodása a mosolygó, biztató tekintet, a gyermeket körülvevő védettség adja meg számára az érzelmi biztonságot, mely kiegyensúlyozott fejlődésének feltétele.

- ❖ Az óvodapedagógus támaszkodjon a családi nevelésre és törekedjen az együttműködésre, vegye figyelembe eddig milyen természeti társadalmi hatások érték a gyermeket.
- ❖ Társadalmi élet alapvető ismereteinek közvetítése közös élmények, tapasztalatok alapján.
- ❖ Erkölcsi érzelmek megalapozása, alapvető udvariassági szokások, magatartások fejlesztése, szociális technikák megalapozása.
- ❖ Megtanítani a feszültségek, ellentétek, különböző igények kultúrált megoldását, levezetését.
- ❖ Arra nevelni őket, hogy problémáikat igyekezzenek maguk megoldani.
- ❖ Természeti, társadalmi, gazdasági összefüggése megláttatása, ökológiai szemlélet megalapozása.
- ❖ Kritikus és önkritikus gondolkodás fejlesztése

Az óvodapedagógus feladata:

- ❖ Minden gyermeknek adjon feladatot, de egyik gyermeket sem terhelje túl.
- ❖ Természetes élethelyzetekben tanulják az együttélés, együttműködés szabályait.
- ❖ Környezeti problémákra érzékenyítés, természetes élethelyzetek kínálta lehetőségekkel
- ❖ Helyi érzelmi kötődés alakítása a gyermek közvetlen környezetében lévő világ megismertetése, megszerettetése
- ❖ Az élő és élettelen környezeti tényezők leglényegesebb összefüggéseinek megglátatása a helyi sajátosságok felhasználásával.

A gyermek tevékenységei

- ❖ Kapcsolatteremtési, kapcsolattartási, udvarias viselkedés elemeit, formáit gyakorolja.
- ❖ Hagyományápoló tevékenységben vesz részt.
- ❖ Felismeri és elfogadja a másságot.
- ❖ Együttműködik a közös cél érdekében.

A fejlődés jellemzői

- ❖ Az eddig kialakult szokások igényekké válnak.
- ❖ Aktívan részt vesznek a közös tevékenységekben.
- ❖ Számba veszik a csoport tagjait, érdeklődjenek hiányzó társaik iránt.
- ❖ Figyelmesen és türelemmel hallgatják meg társaik és az óvodapedagógus közléseit, kérdéseit.

Alapelvek

- ❖ Az óvodapedagógus erősítse a gyermekek közötti szimpátiát.
- ❖ Érvényesítse az egyéni bánásmód elvét.
- ❖ Tegye lehetővé, hogy a gyermek megváltoztathassa tevékenységét, amelyhez kedvet érez.
- ❖ Tartsa szem előtt, hogy kapcsolatértékű magatartása mindig modell értékű a gyermek számára.
- ❖ Erősítse meg a gyermekekben a pozitív érzelmeket.
- ❖ Ébredessen bennük közösségi öntudat, örüljenek a közösen elért sikereknek.

- ❖ Legyenek képesek „tájékozódni” a közösségben.
- ❖ Mutassunk egy-egy társuk iránti kitüntetett rokonszenvet, barátságot.
- ❖ Legyenek készek társaikkal együttműködésre, kooperálásra.

Kapcsolatok más nevelési színterekkel

- ❖ A környezeti neveléssel – mert tapasztalatait a természeti és társadalmi környezetből gyűjti.
- ❖ A játékkal – mert megtapasztalják az együttjátszás örömét, sikerélményhez jutnak, fejlődik a kompromisszumos készségük és toleranciájuk.
- ❖ Tudnak veszíteni.
- ❖ Az anyanyelvi neveléssel. – a gyermek tevékenységét beszéddel kíséri, szaporodik szókincse, negatív és pozitív élményeit szóban fogalmazza meg.
- ❖ A munkával – mert megtanulja, hogy nemcsak magáért, de csoporttársaiért is „dolgozik”, fejlődik kötelesség teljesítésének alakulása, kitartása, önállósága.
- ❖ A komplex esztétikai neveléssel – mert napi tevékenységei során fejlődik irodalmi, zenei, vizuális, mozgás és környezet esztétikája
- ❖ A környezeti neveléssel – mert tapasztalatait a természeti és társadalmi környezetből gyűjti.

Hagyományok ápolása, ünnepek:

A gyermekek születésnapja	Őszváró ünnepség
Mikulás	Karácsonyi készülődés, ünnepvárás
Farsang	Március 15.-i megemlékezés
Húsvéti készülődés, ünnepvárás	Anyák napi ünnepség
Gyermeknap	Évet záró ünnepség, benne a nagycsoportosok búcsúztatása
Környezeti megfigyelések Tanulmányi séták	Csoportkirándulások
Környezetvédelemmel kapcsolatos programok Gyermekek részére szervezett kulturális előadások.	

A FEJLESZTÉS TARTALMA

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezeti kialakításának. Éppen ezért tevékenység központú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat hármas feladatrendszerén, keresztül valósul meg. A hármas feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe.

A feladatrendszer elemei:

- 1. Játék és tanulási tevékenység**
- 2. Társas és közösségi tevékenység**
- 3. Munkatevékenység**

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermekek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon egymást kiegészítve jelennek meg.

Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggnek egymással. A gyermekek számára adott tevékenység, pl. a sepregetés éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti. Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét az elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk.

Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás nem nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

1. Játék és tanulási tevékenység

„A játék komoly dolog... Ez vezeti be a gyerekeket az életbe.”

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

A játék –szabad– képzettársításokat kövező szabad játékfolyamat, a kisgyermek elemi, pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és zavartalanul ki kell elégülnie.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A játék a 3-7 éves korú gyermekek alapvető mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt, érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit. A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetítjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusoknak tudatosan kell felhasználni a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Az óvodapedagógus tudatossága természetesen soha nem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erősített úgynevezett „játékos módszerekkel” nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység.

Minden gyermeki tevékenység- beleértve a játékot is- felosztható spontán óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatokat, ingerek tárgyi megteremtését, melynek hatására a gyermek spontán játéka, tevékenysége önmagától indul.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított tevékenységre, hiszen köztudott hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együttjátszást. Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni.

A játék kicsiben maga az élet; az, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért, az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesezhet ki.

A programunk alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket azonban az óvodapedagógusoknak kell biztosítani.

Külön szót érdemel az élmények szerepe a játékban. Az élmény, legyen az a gyermek egyéni élménye, melyet a családból közvetlenül hoz az óvadás, vagy legyen az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvodapedagógus tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységben éljék meg.

Játékhetek:

A játék kiemelt szerepét kívánjuk erősíteni azzal is, hogy tanév elején és januárban, az új év kezdetén játékhetekeket tartunk, ahol nagy hangsúlyt fektetünk, arra, hogy megismerjük, ill. megvizsgáljuk a gyermekek játékszokásait. Tesszük ezt annak érdekében, hogy a befogadási időszak alatt a közösségépítésre és a játékra, mint fő tevékenységre tudjunk hangsúlyt fektetni, valamint tesszük annak érdekében is, hogy olyan elmélyült játéktevékenység tudjon kialakulni, amire építve, meg tudjuk teremteni azt a nyugodt körülményt, ami a játékba integrált tevékenységek vezetéséhez szükséges.

Legtöbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságokkal fejlődhetnek ki a gyermekben, a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedést elősegítheti.

Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikusan, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják.

Játékfajták

Gyakorlójáték

A 3-4 évesekre jellemző leginkább a gyakorló játék, különösen az eszközhasználatban, mozgássorok kialakulásában, a testi képességek felfedezésében, manipulálásában (pl. építés, homoköntözgetés, kevergetés, firkálás stb.) realizálódik. A gyakorló játékszereknek később a valóság érzékelésében, az anyagok, eszközök felismerésében, megismerésében van nagy szerepük.

A verbális gyakorló játékok is fontosak a fejlődésben. A gyermekek dalrészleteket, érdekes szövegelemeket vagy összezsengő szavakat utánoznak, ezekben is nagy örömeiket lelik.

A gyakorló játék fejleszti értelmi képességeiket, érzelmeiket, beszédüket, kommunikatív eszköztárukat. Ezeket az önfeledt játékokat még ha „zajosak” is, biztosítani kell, hiszen nagymértékben fejlesztik a gyermek hallását, ritmusérzékét, oldják beszédgátolásukat. A gyermek minden tevékenységét szívesen kíséri elmélyült beszéddel, dalolgatással, monologizálással. A gyermek verbális kifejezőképessége a játék során, spontán módon fejlődik a legjobban. Fontos, hogy az óvodapedagógus hagyja a gyermeket „magában”, vagy a „tükörrel” beszélgetni, engedje halandzsáznia.

A fejlődés jellemzői

A gyermek tevékenységét 3-4 éves korban a gyakorlójáték, valamint szerepjátékból kiemelt művelet jellemzi. Jól érzik magukat társaik között, szívesen játszanak egyedül, egymás mellett vagy két-három gyerekből álló csoportban.

A gyakorló játékból a fejlődés során eljutnak arra a szintre, hogy szükségleteiknek és életkoruknak megfelelő játékot választanak, megértik és elfogadják játszótársaik elgondolásait, képesek kitartóan, több napon keresztül egyazon játéktémában együttjátszani. Alkalmazkodnak a játék szabályaihoz, vállalják a kedvezőtlenebb feladatokat is, önálló kezdeményező megnyilvánulásaik vannak. Képesek egyszerű eszközök elkészítésére. Élményeiket kreatívan felhasználják a tevékenységük során. A játszócsoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki, ahol egymás játékát kiegészítik, segítik.

Gyakorlójáték fejlődési szintjei

- ❖ Játékeszközökkel való ismerkedés, használata.
- ❖ Játékszerek, eszközök rakosgatása, természetes anyagokkal való ismerkedés
- ❖ Játékeszközök elhelyezése: könnyen, gyermek számára minden esetben elérhető helyen.
- ❖ Stabil szokásrend alakítása utánzásra épülő játék
- ❖ Valami újszerű cselekvés ismételtetése, örömet szerez számukra.
- ❖ Halandzsázik, szövegritmusát mondogatja sokszor mozgással kíséri, manipulál, rakogat, újra és újra próbálkozik.
- ❖ Ismétléses cselekvések
- ❖ Az egymás mellett való játékot felváltja az együtt játszás.

Egyfajta eszközzel többen tevékenykednek. Közben anyagok, eszközök megismerése

Szöveg, dallam, mozgásismétlő játékok, ritmusjátékok játékszabályok megismerése.

Tárgyi cselekvés tartalma bővül, környezetükben lévő játékeszközök felhasználása óvodapedagógus kezdeményező modell nyújtása

Alkalomszerű, utánzásra épülő játék.

Kísérletező, felfedező játék sorba rendez, rakogat, felkészül a szerepjátékra

Cselekvés tartalma saját személyével, közvetlen környezetével kapcsolatos- új játékhoz előzetes manipuláció szükséges.

- ❖ Önként vállalt spontán játék.
- ❖ Új építőjáték felfedezése.
- ❖ Kipróbálja, gyakorolja, megismeri képességeit
- ❖ Lehetőség az új játék megismerésére.

Részképességekben enyhe lemaradást mutató gyermekeknél a tartós gyakorló játék arra utal, hogy a gyermek fejlődésében lemaradás van. Konstruktív, és szerepjáték elemeként is megjelenik.

A funkciók fejlődésével megismeri a tárgyak tulajdonságait, azok kezelését a folyamatos ismétlés során változtat és más eszközökkel is kombinál.

A szabályjáték

A játékok egyszerűbb formáit a mozgásos és képi képzetrendszerekre alapozott rendszerbe foglalt játékformák követik. Ezek egyike a szabályjáték. A szabálytanulás már csecsemőkorban elkezdődik a szeizmotoros sémák kidolgozásakor. Ezért, a szabályjáték fogalma átértékelődik. Nem korlátozódik kizárólag társasjátékokra és a hagyományos fogalmi háttérre. Az alapozó játékok, szabályjátékok: mozgássorok, képiek, egyéniek vagy társasok, amikben a magányos játéktól az együttmozgáson át jutnak el a gyermekek a legmagasabb kooperációig. Minden szinten, minden formában szabálytanulás folyik. Nem szándékosan, főleg utánpótlás után, aktív tevékenység révén a sokszoros variációkban történő újrajátszás lehetőségeivel.

Az óvodapedagógus lényeges feladata, hogy sokféle mozgáslehetőséget teremtsenek, mozgásformákat mutassanak be, tanítsák meg. Állítsanak össze játék repertoárt, melyek között legyenek olyanok is, amelyek a szobában és az udvaron is játszhatók. (pl. ugróiskolák, fogócskák, labdajátékok, ugróköteles játékok).

A szabályjátékokban nagy szerepe van a versengésnek is. A gyermek ebben a játéktípusban az érzelmek változatos skáláját élik át: a győzni akarást, indulatok megfékezését, kudarcátérést. A csapatjátékokban a másokkal való együttműködést, kitartást, mértéktartást, felelősségtudatot és saját képességeik megtapasztalását.

Értelmemfejlesztő szabályjátékok a különböző társasjátékok, kártyák, dominók, barkóba, igaz-nem igaz játék és egyéb gondolkodtató játékok, a nap bármely szakaszában játszhatók. Ezeket a játékokat kezdetben csak az óvodapedagógus kezdeményezi ugyanúgy, miként a barkácsolást, a bábozást és a dramatizálást.

A 6-7 évesek már szinte minden mozzanatot önállóan képesek lesznek elvégezni, és később óvodapedagógus segítségével saját elképzeléseik alapján ők maguk is tudnak valamit alkotni.

A fejlődés jellemzői

3-4 évesek:

- ❖ A gyerekek a játékszerekkel és az együttjátszással kapcsolatos elemi szabályokat elsajátítják és betartják. Játékukhoz megkeresik az eszközöket, azokra vigyáznak, a játékszerek használatában megegyeznek.
- ❖ Jól érzik magukat társaik között, szívesen játszanak egyedül, és egymás mellett.

- ❖ környezeti és társadalmi ismereteik segítik őket a szerepjátékok játszásában. (Orvos, piac, bolt, családi környezet.)

4 5 évesek:

- ❖ Ebben az életkorban kialakul a kisebbnagyobb csoportokban való együttjátás igénye.
- ❖ Mozgásuk, értelmiérzelmi fejlődésük arra a szintre jut, hogy környezetük egyszerűbb jelenségeit megértik, és készek ezeket játékaikban újraalkotni.
- ❖ Képesek a szerepvállalásra és elosztásra még akkor is, ha ez vitához vezet.
- ❖ A gyakori szerepcserét az eszközökhöz való ragaszkodást felváltja a szerephez való kötődés.
- ❖ A szerepjáték témájának kezdeményezésében önállóak.

6 7 évesek:

- ❖ Képesek megérteni és elfogadni játszótársaik elgondolásait, tevékenységük logikáját és alkalmazkodnak a játék szabályaihoz.
- ❖ Képesek olyan játékhelyzetet létrehozni, amelyekben tapasztalataik, érdeklődéseik alapján ábrázolhatják a felnőttek tevékenységét és különféle kapcsolatait.
- ❖ Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában önállóak, a játék előzetes, közös tervezésében, a szerepek kiosztásában, a játékszerek megválasztásában, a szabályok betartásában. A játszócsoport tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki.

Népi játék

Egy nép kulturális hagyományai közé tartoznak a népi játékok. Ezeket az óvodapedagógus változatos szervezéssel kezdeményezze!

A népi játékok rangos helyet foglalnak el a játéktevékenységek rendszerében. Egyaránt kötődnek a mozgásos, a szerep, a dramatikus, a konstruáló, alkotó játékokhoz.

Udvari játék

Mozgásos, ügyességi játékok, homokban sütkérezés, dalos játékok, kerékpározás, rollerezés, babaház, kuckók. A játékfajták mindegyike megjeleníthető

Szimbolikus szerepjáték

A szimbolikus szerepjáték az óvodáskornak másik nevelőértékű játékformája. A szerepekben hordozott fantáziajáték már olyan kognitív funkció, amely a szimbolikus folyamatok igen magas viszonyait is képviselheti. A szimbolikus funkció megjelenése, a cselekvési sémák képzetté formálásának kezdete. Megjelennek a gyermek játékában a szimbolikus funkciók különböző formái: a beszéd, a képzeletbeli játék, a belső képalakítás.

Igazi szerepjáték csak ott alakulhat ki, ahol a szabad önfeledt játékot az óvodáskor nevelési alapjának tekintik, és ahol a gyermekek ennek megfelelő légkörben élnek. Az érzelmek szabad kivetítése és eljátszása csak alapvetően szankciómentes légkörben, jó együttműködés során valósulhat meg. A játék gazdagsága sokszínűsége csak akkor érvényesülhet igazán, ha a környezet térbeli és időbeli feltételei megengedik.

Ehhez a játékhoz is szükséges a gyermekek átélt élményeinek sokszínűsége, a valóságos életből származó anyagok, eszközök, amelyeket a gyermekekkel együtt kell beszerezni, összegyűjteni. A napi élet tárgyait (használt készülékek, eszközök) éppúgy gondolni kell, mint az egyedi kellékekre

Az óvodapedagógussal közösen indított szerepjáték varázsa csak akkor tud kibontakozni, ha az óvoda elég nyitott ahhoz, hogy a valóságban átélt, tapasztalt dolgokat a gyerekek a fantáziajáték során újra átélhessék. Ha a szerepjáték témája valóban megfelel a gyermekek belső igényeinek, érdeklődésének, akkor gyakran kérik, hogy elképzeléseiket, megkezdett játékaikat hosszabb idő át is folytathassák. Gondoskodni kell, hogy a kialakult játékhelyeket több napon át is felkereshessék a gyerekek.

Jelentős szerepe van a programban a nagyméretű tükörnek is. A szerepjáték során a gyermekek többször is belenézhetnek és egész alakjukat, társaikat. Arcukat, mimikájukat, mozdulataikat látják benne. A tükörben való nézelődés, beszélgetés, grimaszolás nagyon fontos az önismerethez és a testséma kialakításához, saját testük térbeli elhelyezkedésének megismeréséhez. Amikor beöltöznek különféle ruhákba, vagy valamilyen szereppel azonosulnak, a tükörben kontrolálják anyuka, vagy apuka mivoltukat. Ellenőrzik: „tudok-e szigorúan nézni, megfelelő-e a ránc a homlokomon”. Ugyanez történik akkor, ha állatok karakterét utánozzák, maszkot vesznek fel, vagy fejdíszeket. Fontos, hogy a gyermekek a tükörben látottak alapján helyesen tájékozódjanak a térben és síkban ábrázolt világban.

A szerepjáték fejlődési szintjei

3-5 évesek:

- ❖ *a témát a környezetből átvett, társadalmi jellegű **tárgyi cselekvés** hordozza;*
- ❖ a játék tartalmát a meghatározott tárgyakkal folytatott cselekvések képezik;
- ❖ a történetet a manipuláció tartja össze;
- ❖ a szerepet az ismétlődő műveletekből álló **cselekvés** szabja meg (etetés...);
- ❖ a szerepet a tárgy hitelesíti;
- ❖ a szerepelnevezés eleinte hiányozhat;
- ❖ a cselekvés egyre gazdagabbá válik, új elemekkel bővül ki;
- ❖ a gyermek igyekszik szerepével a valósághoz közelíteni (sorrend megtartása...),
"ezt így szokták csinálni".

6-7 évesek:

- ❖ A játék témája maga a **szerep** – előtérbe kerülnek a szociális funkciók (elfogadás, pozitív önértékelés, hatékony kommunikáció, problémamegoldó képesség, családi kötődés)
- ❖ a gyermek igazodik a szerepviselkedést meghatározó szabályokhoz;
- ❖ a szerepek világosan körvonalazódnak és megnevezik egymás szerepeit;
- ❖ a gyermek a logika szintjén is igyekszik összhangba hozni a szerepcselekvéseket a valósággal, a külső mintával;
- ❖ a beszéd-megnyilvánulások szerepszerűekké válnak.

Konstruáló játék

Konstruáló játék esetében a legjelentősebb élmény a létrehozás, az alkotás öröme. Az „én” alkottam, én tettem, később a mi alkottuk élménnyé, alakulhat át. A játékeszközök kiválasztásánál ügyelni kell, fontos, hogy manipulálásra alkalmasak legyenek, változatosak, hogy sokféle inger érje a gyermekeket, és élményt nyújtsanak, biztosítsák, hogy ténylegesen örömforrás legyen számukra a konstruálás.

Konstruálni lehet klasszikus játékeszközökből, mint például építőkocka, légó stb., de felhasználhatók más félkész anyagok, eszközök: botok lemezek, fonalak, kartonok, kövek stb. ide soroljuk a barkácsolás lehetőségét is, amikor a gyermekek a legkülönbözőbb anyagokba beleképzelik a kész művet és igyekeznek megvalósítani. A barkácsolás fejleszti a gondolkodást, előre látást, képzeletet, térlátást, a finommotoros mozgást és a szem- kéz koordinációt.

A fejlődés jellemzői

3 -4 évesek:

- ❖ A gyerekek gyakran bonyolult építményeket hoznak létre, melyeket nem képesek megismételni.
- ❖ Az óvodapedagógus feladata, hogy éreztesse meg az összerakosgatás és szerkesztés örömét.
- ❖ Gondoskodják arról, hogy az összeállítható játékszerekkel foglalkozó gyerekek nyugalmas helyet találjanak maguknak!

5- 7 évesek:

- Ebben az életkorban a konstruáló, építő játékelemekből játékszereket is tudnak készíteni a gyerekek.
- Az építés, a konstruálás gyakran szerepjátékhoz kapcsolódik: az élethelyzetek reprodukálása közben építenek, szerelnek, szerkesztenek.
- Az óvodapedagógus készítse a gyerekeket arra, hogy az elemekből a valóság tárgyaihoz, játékszerekhez vagy egyszerű modellekhez hasonlót készítsenek!
- A fejlődést jelzi a bonyolultabb alkotások létrehozása, az eredményességre törekvés, a választott, elképzelt modell egyre pontosabb megközelítésének igénye.
- Az óvodáskor végén az alkotásaikat már önállóan, sok egyéni ötlet alapján hozzák létre, s képesek különböző anyagok, eszközök kombináltalkalmazására.

Barkácsolás:

Az óvodapedagógus feladatai

Alakítsa ki a gyerekekben azt az igényt, hogy alkalomadtán maguk készítsék el a játékhoz szükséges eszközöket!

- ❖ A barkácsolás a játék igényéből alakuljon ki, tehát legyen kötetlen!
- ❖ Elsősorban a nagycsoportos gyerekek tevékenysége, de már a középsőcsoportban, bizonyos próbálkozásokat már a kiscsoportban is meg lehet kezdeni.

- ❖ A barkácsolást személyes példamutatással is biztosítsa az óvodapedagógus, gondoskodjék helyről, anyagról és kifogástalan, a gyerekek részére megfelelő méretű szerszámokról!
- ❖ Gyűjtögessenek a gyerekek minden olyan anyagot, amelyet önállóan meg tudnak munkálni!
- ❖ Séták, kirándulások alkalmával gyűjtsenek mindent, amit a természet „elenged”!

Az ily módon gyűjtött termések és természetes anyagok gazdagítják az eszközök észleletet, és nemcsak esztétikai élvezetet nyújtanak, hanem közelebb hozzák a természetet a gyerekek számára.

A fejlődés szintjei

3 évesek:

- ❖ Ebben a korban – a barkácsolás előkészületeként – az óvodapedagógus a gyerekek bevonásával készítsen munkaigényes kiegészítő játékszereket!
- ❖ Az elromlott játékok javítását, festését a gyerekek szeme láttára végezze, és ezt kísérje kedvet ébresztő magyarázattal!

4- 5 évesek:

- ❖ A gyerekek nyújtsanak segítséget a játékok javításában, beszéljék meg, hogy egy-egy játékhelyzetben mire lenne szükségük.
- ❖ Ösztönözze őket az óvodapedagógus – az eszközök, kellékek biztosításával – ezek elkészítésére!

5 - 7 évesek:

- ❖ Nagycsoportban teljes önállóságot kell biztosítani a gyerekeknek. El kell érni, hogy a barkácsolás természetes alkotórésze legyen szerepjátékuknak.
- ❖ Maguk kezdeményezzék a barkácsolást! A létrehozott alkotást használják fel játékuk során! Használják a természetben gyűjtött eszközöket! (termések, magvak, kavicsok stb.)

Dramatizálás, bábozás:

A szerepjátékot gazdagítja, ha a gyermekek irodalmi élményeiket szabadon választott, kötetlen módon dramatizálják. A szerepjátékként jelentkező dramatizálás feltétele, hogy a z irodalmi alkotások megragadják a gyerekeket, valóban esztétikai élményt jelentsenek!

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Lehetővé kell tenni, hogy a műalkotásokkal való megismerkedéskor szerzett benyomásait a mesék hőseinek tetteit, a cselekmény logikáját, a szereplők hangját, mozdulatait a gyerekek saját elgondolásaik alapján játsszák el!
- ❖ A dramatizáláshoz, és a további fejlesztéshez gondoskodjon az óvodapedagógus különféle eszközökről, jelmezekről, a különböző szerepeket jelző szimbolikus kellékekről!
- ❖ Különösen kiscsoportban tegye lehetővé, hogy a gyermekek ne csak a dramatizálás keretei között ismerkedjenek a kellékekkel és alkalmazásukkal!
- ❖ A bábjátékban a gyerekek közvetlenül nyilvánulnak meg, és játéktevékenységük a környezethez való viszonyukat, az átélt cselekvés vagy történet általuk felfogott tartalmát tükrözi.
- ❖ Játékidőben legyen alkalmuk a gyerekeknek a paraván mögött kedvük szerint megszólaltatni a számukra legvonzóbb bábokat! Bármely játékhelyzetben paraván nélkül is használhassák a bábokat!
- ❖ A bábok mozgatására meg kell tanítani a gyerekeket.
- ❖ Ügyelni kell arra, hogy nagyságuk a gyerekek kézméretének megfelelő legyen.
- ❖ Az óvodapedagógus serkentse a gyerekeket az önálló bábkészítésre!

A fejlődés szintjei:

3 - 4 évesek:

- ❖ Elsősorban a bábu mozgatása ragadja meg a gyerekeket! Az ő számukra a cselekvés kifejezőbb, mint a szó. Maguk is szívesen húzzák fel a kezükre a bábokat.

5 - 7 évesek:

- ❖ A bábok a gyerekek kézméretének megfelelő nagyságúak, asztalra állítható, a gyerekek magasságának megfelelő méretű paravánt biztosítsunk, hogy ülve is bábozhassanak!
- ❖ bábok kiválasztása, beszerzése feleljen meg a gyerekek által kedvelt meséknek, vagy más élményükhöz fűződjön! Az óvodapedagógus készítsen a gyerekekkel közösen bábokat terményből vagy más természetes anyagból! Legyen közöttük sík, fakanál, ujjbáb!

Az óvodapedagógus feladata a játékkal kapcsolatban:

- ❖ Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- ❖ A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára.
- ❖ A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása.
- ❖ Játék folyamatában tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét
- ❖ Szabadjáték túlsúlyának érvényesítése
- ❖ Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához.
- ❖ Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- ❖ A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- ❖ Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátszás a gyermekekkel.
- ❖ A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert élményekhez való eszközök.
- ❖ Megerősíti a gyermeki kreativitás, önkifejezés, alkotókedv, közös tervezés,
- ❖ Együttműködés, interakciós kultúra kibontakozását
- ❖ A játék eszközöket körültekintően válassza meg, ne legyen mérgező festékkel bekenve, ne legyen a környezetre káros, törekedjen, hogy jelenjenek meg természetes alapanyagú játékeszközök, sajátkészítésű játékokkal, gyűjtött kincsekkel gazdagítsa a játékeszközöket.

A fejlődés várható jellemzői

- ❖ A gyermekek tudnak, képesek több napon keresztül egy-egy játéktémában együttesen részt venni.
- ❖ A környezetükben tapasztalt jelenségeket képesek feldolgozni, és újra alkotni.
- ❖ Önállóan kezdeményeznek szerep és szabályjátékot. Elosztják a szerepeket, betartják a szabályokat. Kedvezőtlen szabályokat és szerepeket is vállalnak.
- ❖ Ismert meséket, báboznak, dramatizálnak.
- ❖ Képesek problémahelyzeteket megoldani.
- ❖ Egyszerűbb, kiegészítő eszközöket önállóan is készítenek, s a játékban is felhasználják.

A tanulás

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre, és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek.

Játék közben, játékosan, szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használatban mégis több lehetőséget kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3- 7 éves korú gyermekek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta marad a tevékenységek alatti fejlesztésnek.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciájának fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A környezet folyamatos megismerése, a gyermek cselekvő aktivitása a közvetlen sok érzékszervét foglalkoztató többoldalú tapasztalatszerzés, felfedezés központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert kevesebbet, de azt jobban, alaposabban több oldalról megközelítve kell a gyerekek számára közvetítenünk. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és leli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok melyeket óvodáskorban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is.

A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy **örömmel** és **önként** vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó.

A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát, és bátorságot adnak neki az újabb nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátortalanná, félőssé, visszahúzódóvá válik, alulértékeli önmagát, és alatta marad saját teljesítőképességének.

A program keretjellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási keretet és formákat. A nevelés egészen belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában.

Az óvodapedagógus feladata a tanulással kapcsolatban:

- ❖ Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- ❖ A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének a kielégítése.
- ❖ Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- ❖ A gyermek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.

- ❖ Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét megismeri.
- ❖ Az óvodapedagógus törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására, az élővilág sokoldalú megismertetésére.

A fejlődés várható jellemzői

- ❖ Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele;
- ❖ Cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi forgalmi gondolkodás is kialakulóban van;
- ❖ Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet;
- ❖ Képessége folyamatosan fejlődik. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (téri észlelés, vizuális és akusztikus differenciáció, téri tájékozottság, térbeli mozgásfejlettség, testséma kialakul);
- ❖ Nyitottságával készen áll az iskolába lépésre.

2. Társas közös tevékenység

A gyermekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni. Pedagógiai programunk feladatrendszere megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez.

A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír az életre nevelés szempontjából. Pedagógiai programunk segítségével a gyermekek részvétele a napi életben egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik.

A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik.

Szerepe a nevelés folyamatában

- ❖ A természeti és társadalmi környezet megismerése, ápolásának, védelmének közös tevékenységei megteremtik az együttélés egyedi, kommunikációs kapcsolatrendszerét. Ezen belül gyakorolják az önkifejezési formákat, a társas érintkezés alapszabályait.
- ❖ Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek vezető szerepet töltenek be, ezért fontos, hogy a gyermeket az óvodákban érzelmi biztonság, otthonosság, szeretetteljes légkör vegye körül.

Nagyon fontos feladat tehát, már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenységek kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének a mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratuk, ambícióikat, vágyaikat, képesek a közösség keretein belül is megvalósítani.

A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva teljes nevelési folyamatot átfogja. Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteltetben tartása, sőt csoportos közvéleménye is kialakul. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit.

Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus, szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása, és döntési képességének kibontakoztatása irányában.

A nevelőközösség szerepe ebbe a folyamatban meghatározó. A nevelőközösség belső tartása, gyerekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyerekközösség kialakítása nem sikerülhet.

Az óvodai gyerekközösség kialakítása a tevékenység rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömén túl, a közös élményt is kell erősíteni.

A társas kapcsolatok a közös munka, az együtt játszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni. A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és **tevékenykedtetésen** legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épséget veszélyeztető tevékenységek képeznek. A közösségi szokások kialakítása pedig a tevékenységek végzését segítse, a gyermek cselekedeteit irányítsa.

A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyermek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben.

A szokás rendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelést, vagy a közös tevékenységek során kialakuló viták lerendezését stb.

Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközökkel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során.

A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség. A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a cél.

Az óvoda pedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra, és az őszinteségre kell építeni.

A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok, pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek.

A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógust egyaránt.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsony fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű vagy SNI gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik.

Az óvodapedagógus feladata, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljon az újonnan óvodában került gyermek felé. Adjon elegendő időt a befogadásra. Biztosítson fokozatos átmenetet, ha szükséges tegye lehetővé a szülővel történő befogadást.

Az óvoda nyitottsága nemcsak a befogadás ideje alatt, hanem az óvodáskor végéig biztosítsa a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő – óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani. Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva. Az óvoda nyitottsága a hagyományok teremtésével, nyilvános közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- ❖ Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és a felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktus felvételre.
- ❖ A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban.
- ❖ Az óvodapedagógus egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező, és önérvényesítő törekvéseinek,
- ❖ A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátzás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása
- ❖ A konfliktusok kezelése
- ❖ A társakért, csoportért érzett felelősségérzet alakítása
- ❖ A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása, arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak társaik irányában.
- ❖ A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.
- ❖ Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amelyből a szülőföldhöz való kötődés alakuljon ki
- ❖ Nevelési módszertani kultúra fejlesztése.

- ❖ Amennyiben szükség van rá, javaslat megfogalmazása családterápiára, egyéni foglalkozásra.

A fejlődés jellemzői

- ❖ Kialakul a gyerekek éntudata
- ❖ Képesek együttműködésre, kapcsolatteremtésre.
- ❖ Elfogadják a különbözőséget.
- ❖ Igényükké válik a helyes viselkedés és cselekvés, a szokások szabályainak betartása.
- ❖ Óvodán kívül is érdeklődést tanúsítanak társaik iránt.
- ❖ Jól kialakult csoport és baráti kapcsolatokban végzik mindennapi tevékenységüket.
- ❖ Örülnek a közösen elért sikereknek.
- ❖ Tudják, hogy egy összetartozó csoport tagjai.
- ❖ Önállóan keresik a segítségnyújtás formáit.
- ❖ Kialakul feladattudatuk.
- ❖ Készen állnak az iskolai élet elfogadására.
- ❖ Konfliktusos helyzetben társaikkal képesek egyezkedni, kísérletet tesznek a probléma önálló megoldására.
- ❖ Önálló véleményt alkotnak

3. A munkatevékenység

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és a munkatevékenység.

A munkatevékenység a személyiség fejlesztés fontos eszköze a játékkal és cselekvő tanulással azonosságot mutató azzal egybeeső és munkajellegű játékos tevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. A gyermek, munka jellegű tevékenysége önként, örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység.

Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek munkavégzéshez szükséges attitűdök, képességek, készségek, tulajdonságok együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés, és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező.

A munka jellegű tevékenységek, közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. A gyermeki munka az óvodapedagógustól, tudatos pedagógiai szervezést a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejti ki, a már említett nevelő, fejlesztő hatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése.

A különböző munkafajták:

- ❖ Önkiszolgálás
- ❖ Naposság
- ❖ A gyermekek saját személyével kapcsolatos munkák
- ❖ A csoport érdekében elvégzett munkák, vagy a kerti munka közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen az óvodában.
- ❖ Elemi környezetvédelmi tevékenységek

Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van, és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermekek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekezzünk felhasználni a nevelési céljainak megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvezzi a munkatevékenységeket, mint a játékot, ha tiltásokkal, vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét.

A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, s ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes **önállóságot**.

A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat, legyen.

Váljon a csoport számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem **rendszeres, folyamatos** tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba.

A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt-testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása – a lehető legkorábbi időtől kezdve próbálják önállóan elvégezni. Azt felesleges meghatározni, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5 vagy 7 éves korban végezhet el a gyermek. Hagyjuk, hogy a gyerekek saját képességeik szerint koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyermekek meg tanuljanak **önállóan dönteni**, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését.

A munka konkrét tartalmát nem tartjuk szükségesnek körülhatárolni, mivel a hely és a körülmények nem egyformák az óvodai egységekben. Arra azonban mindenütt van lehetőség, hogy a gyermekek tisztán tartsák saját környezetüket, közösen megjavítsák, megtisztítsák játékaikat, hogy maguk rendezzék be a csoportszobákat, maguk díszítsék fel a termet stb

Fontosnak, tartjuk az óvodában az élősarok kialakítását és a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának. Tavasztól –őszig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot, ismeretet, szereznek a gyermekek.

Nagyon fontos, hogy a munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben legyen a gyermekcsoport felszerelve a szükséges eszközökkel, szerszámokkal és bármikor hozzáférhető módon, szabadon a gyermekek rendelkezésére álljanak.

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- ❖ Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- ❖ Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- ❖ A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.
- ❖ Adjon lehetőséget gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez. Még akkor is, ha a gyermekek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- ❖ Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek, és teljes önállósággal végezhessek azokat.

A fejlődés jellemzői

- ❖ A naposok önállóan, esztétikusan terítenek.
 - Étkezés után leszedik az asztalt, a terítőt összehajtva a helyére teszik.
 - Részt vesznek a foglalkozásokhoz szükséges eszközök kiosztásában.
- ❖ A munkát maguk között önállóan osztják szét.
- ❖ Megismerkednek és lehetőség szerint részt vesznek a környezetvédelmi tevékenységekben, néphagyományőrzésben

- ❖ Irányítással, egyre önállóbban végzik a növényápolást, állatok gondozását, etetését.(madáretetés)
- ❖ Részt vesznek különböző termések gyűjtésében, az őszi gyümölcsök feldolgozásában, virágok, magvak ültetésében.
- ❖ Folyamatosan gondozzák, ápolják a növényeket.
- ❖ Alkalomszerűen használják a kerti szerszámokat.
- ❖ Figyelnek egymás testi épségére.
- ❖ Aktívan részt vesznek az elromlott játékok javításában.
- ❖ Maguk is aktívak, a játékszerek tisztántartásában.
- ❖ Ajándékokat, díszeket készítenek.

KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE:

A komplex foglalkozások lényege:

- ❖ Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén.
- ❖ A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy- egy szempont megléte jellemzi.
- ❖ A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások

Anyanyelv

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha tehát, az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nem csak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem gondolkodása is fejlődik.

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van.

Minden feladatot minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Az óvodai fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén, keresztül kell hatást kifejteni.

A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme. Az óvodapedagógusnak arra kell lehetőséget biztosítani, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során.

Az óvodai tevékenységgel gazdag élete a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de célszerű a hétfői napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek.

A környezet példamutató tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre, ne vegye el a gyermekek kedvét állandó javítással, és figyelmeztetéssel a folyamatos beszédétől. Dicsérje és biztassa a bátoritanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérje figyelemmel. Figyeljen arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzd. Szükség esetén kérje szakember segítségét.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- ❖ Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása.
- ❖ A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak, mondják el élményeiket.
- ❖ Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- ❖ Képessé tenni a gyermeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- ❖ A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése.
- ❖ Beszédmegértés fejlesztése.
- ❖ Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- ❖ A beszédhibák megfelelő módszerekkel való javítása.

Gyermeki tevékenységek:

A gyermek megérti az óvodapedagógus beszédét, saját tevékenységét sokszor beszéddel kíséri, ezáltal növekszik a biztonságérzete.

Aktívan részt vesz az óvodapedagógus által kezdeményezett nyelvi játékokban.

Érzelmait, élményeit képes egyre bővebben, pontosabban kifejezni, másokat végighallgatni, dialógust teremteni. Történeteket képes befejezni és kitalálni.

Fejlődés jellemzői

3-4 évesek:

- ❖ Szívesen hallgatják és meg is jegyzik a rövid, ritmikus népi mondókákat, verseket.
- ❖ Szívesen vesznek részt az óvodapedagógus által kezdeményezett meséken, azokat érdeklődve hallgatják.

5-évesek:

- ❖ **Ismerjenek meg a** népi mondókákon kívül rövid, humoros ritmikus verset is.
- ❖ Hallgassák türelemmel és kitartóan a népmeséket, állatmeséket, és modern, kortárs meséket is.

6-7 évesek:

- ❖ Irodalmi anyaga a népi mondókákon, kiszámolókon kívül, bővül nyelvtörőkkel, és találós kérdésekkel.
- ❖ Hallgassák figyelmesen, majd tanulják meg a kissé hosszabb vidám, tréfás versek, hallgassák figyelmesen a népmeséket, a klasszikus tündérmesék mellett, modern, kortárs meséket és folytatásos történeteket is.
- ❖ Szívesen mondjanak a gyermek spontán módon is mondókákat, verseket, meséket, az óvodapedagógus által elkezdett történeteket fejezzék be.
- ❖ Alakuljon ki mesetudatuk, befogadóból maguk is előadóvá válnak. A folytatásos mesék, meseregények szálait tudják összekötni.

Matematika

Programunk az ismerettartalmak komplex kezelésére a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásunk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg.

Az óvodában a gyermek képesség és készség szintjét figyelembe véve a **matematikai tanulás** több formája valósulhat meg:

- ❖ utánzásos, minta-modellkövető
- ❖ spontán, játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés
- ❖ gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- ❖ a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- ❖ az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell.

Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésben egyenetlenség, a korai család fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

- **Az első szint:** bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: A matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

- **A második szint:** az intenzív fejlesztés szakasza, - az 5-6-7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszeresztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokásos elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, spontán tapasztalatunkat rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek 4. életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárása.

A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái, természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- ❖ Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti, a gyermek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- ❖ A komplex matematikai foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodni kell a gyermek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.
- ❖ Ösztönözzük a gyerekeket arra, hogy a környezetükben lévő formai és mennyiségi viszonyokat felismerjék!
- ❖ Valósítsuk meg a matematikai képességek fejlesztését játékosan!
- ❖ Biztosítsuk a matematikai tevékenységhez szükséges szervezeti formákat!
- ❖ Használjuk a természetes környezetből begyűjtött különböző magvakat, terméseket matematikai céllal!

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- ❖ Fejlett tér-, sík-, mennyiségsszemlélettel és problémamegoldó gondolkodással rendelkezik.
- ❖ Környezetében képes az ok- okozati összefüggések meglátására. Ismeri a gyűjtőfogalmakat, képes a megadott szempont szerint csoportosítani, rendszerezni.
- ❖ Gondolatát szabadon elmondja, esetenként egymás állításainak igazságát megítéli, javítja saját tévedéseit.
- ❖ Képes a téri tájékozódásra, jól használja a névutókat, relációkat.

A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások:

*„A természet hatalmas, az ember parányi.
Ezért az ember élete attól függ, milyen
kapcsolatot tud teremteni a
természettel...”*

/Dr. SzentGyörgyi Albert/

Természet – társadalom – ember

Ez a komplex foglalkozás, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megmutatni és érzékelteni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető.

A programnak a célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében.

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- emberi- tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól.

A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természetközeli élettel, a természet, környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára.

A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képi alapját a később kiinduló természetszeretetnek. A fák, virágok, az apró kis állatok megannyi ismerete, feladatot jelentenek a kisgyermeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élsarokban végzett tevékenységek tanulásai, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek.

A komplex foglalkozás tehát csak átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak, inkább komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó.

Már az óvodában fel lehet, és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomba élünk, ami környezetünkön keresztül hat ránk. Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is.

A környezetvédelem és a problémák erőszakmentes megoldásának a kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvehető és beépíthető a komplex foglalkozások rendszerébe. A természet – társadalom –ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megérezhető. Megismeri a szülőföld az ott élő emberek, a hazai táj, a néphagyományok, szokások, a családi, a tárgyi kultúra értékeit. Megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A születéstől a felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukba foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák, kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényének figyelembevételével.

A környezet megismerése során matematikai tartamú tapasztalatoknak, ismereteknek birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységében, alkalmazza. Ez a komplex foglalkozás hagyományos értelemben nem is nevezhető foglalkozásnak, hiszen játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely időszakában megvalósíthatók az itt jelentkező feladatok.

Óvodapedagógus feladatai

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi a környezet tevékeny megismerését minél több tapasztalat szerzését természetesen.
- Biztosítani elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközt és lehetőséget a gyermekeknek a spontán és szervezet tapasztalat és ismeretszerzésre a környezet kultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg.
- Biztosítsuk a feltételeit annak, hogy óvodában élősarok, konyha és / vagy virágoskert / működjék, ha lehetőségünk adott próbálkozzunk kisállatok tartásával is.
- Segítse elő a gyermek önálló vélemény alkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- ❖ Megfigyeléssel az élettelen tárgyak, egyszerű természeti jelenségek, időjárási elemek, élőlények, érzékszervekkel felismerhető tulajdonságairól folyamatosan biztosítson tapasztalatszerzést.

Fejlődés jellemzői

- ❖ A meglévő ismereteik alapján különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik az évszakok jellegzetességeit. Megfigyeléseiket, élményeiket szóban is megfogalmazzák.
- ❖ Ismerik a jeles napok nevezetesebbjeit a hozzájuk kapcsolódó népszokásokat környezetvédelem legfontosabb zöld ünnepeit.
- ❖ Felismerik az időjárás és az öltözködés összefüggéseit. Ismerik a fontos növények jellegzetességeit.
- ❖ Alkalmanként kísérleteket végeznek a növekedés feltételeinek megtapasztalására. Irányítással, minimális segítséggel végzik a növényápolást.
- ❖ Alkalmanként használják a kerti munka végzéséhez használt eszközöket. Vigyáznak egymás testi épségére.
- ❖ Bővebb ismereteket szereznek az állatokról, szűkebb környezetük, lakóhelyük állat- és növény világáról ismereteket gyűjtenek. Összehasonlítják az állatok környezetét életmódját.

- ❖ Maguk is részt vállalnak az állatok gondozásában (madáretetés).
- ❖ Ismerik az elemi közlekedési szabályokat
- ❖ Betartják a viselkedési szabályokat.
- ❖ Pontos ismeretük van a családtagjaikról. Felismerik az összetartozás törvényszerűségét,
- ❖ Tisztában vannak testük felépítésével, érzékszerveikkel. Felismerik ezek szerepét.
- ❖ Igényesek testük tisztántartására. Rendeltetésszerűen használják a tisztálkodási eszközöket.
- ❖ Felismerik a testnevelés, a testmozgás, a szabadban való tartózkodás fontosságát.
- ❖ Kirándulások, séták során védik az állatokat, növényeket. Megalapozódnak azok a szokások, szokás- és szabályrendszerek, amelyek a környezet rendjét, a természet védelmét szolgálják.
- ❖ A megalapozott szokások és szabályrendszerek elősegítik, hogy már óvodás korban aktív környezetvédőkké váljanak a gyerekek.
- ❖ Kialakulóban vannak azok a magatartásformák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez szükséges

Művészeti tevékenységek:

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre.

Az óvodapedagógus mindennapi feladatai, közé tartozik, megismertetni kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni, ugyanazt az esztétikai élményt jelenti.

Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekekre. Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében.

A művészet nem más, mint a világ megismerése saját nézőpontból. Mindig arra törekedünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő.

Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének – zenében, a bábozásban, a rajzolásban, stb., kifejezésre jutassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyerekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére.

Az óvodapedagógus felelőssége igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre mindent befogad, minden érdekli, mindent utánoz, mindent válogatás nélkül kedvel. Az óvodapedagógus véleményét – különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele – szinte fenntartás nélkül elfogadja. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel.

A művészeti tevékenységek fogalma rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, dramatizálás, festés, agyagozás, a rajzolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája.

A művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy szabadidőben gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor.

A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését bármilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színeztethetjük, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is, és ennek kell visszatükröződnie a foglalkozásokon is. Ismételten le kell szögezni azonban, hogy foglalkozásoknak tekintjük a szabad természetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát, tehát foglalkozás alatt nem kell feltétlenül a klasszikus értelemben vett foglalkozásokra gondolni.

Mese-vers, dramatizálás, bábozás:

Az irodalmi nevelést megalapozó mesélés, verselés, mondókázás sokféle tevékenységhez spontán kapcsolódik. A gyermekek kezdeményezéseire vagy az óvodapedagógus ösztönzésére.

A mese – vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmesekincs megismerése adja. A magyar gyermekköltészet a népi dajkai hagyományok gazdag, sok alkalmat és alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A fejlesztés azon tartami eszköze mely a gyermek érzelmein hatva az anyanyelv közegén át emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését, ráébreszt a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

Nem szükséges foglalkozási kereteken belül maradni, hiszen mesélni minden nap szükséges az óvodában. A lényeg csupán az, hogy minden nap mondókázzunk, meséljünk, verseljünk valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután. Teremtsünk lehetőséget a gyermek önálló szöveg és mesemondásához. Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket.

A mondóka, vers mozgásra ösztönzi a gyermeket ezért az improvizálásra ösztönző felnőtt maga is példát adhat.

A gyermekeknél megjelenik a személyes történetek, elbeszélések iránti érdeklődés és a saját vers-mese létrehozásának igénye, annak mozgással vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik leghatásosabb módja.

A gyakori ismétlést a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyük tekintettel.

Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás dramatizálás. A dramatizálás nagyszerű lehetőség a közös élményszerzésre az együttműködés képességének alakítására. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez.

Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

Óvodapedagógus feladatai

- ❖ A gyerekek, a szívesen hallgatott mondókák, versek aktív befogadjává váljanak
- ❖ Irodalomhoz, könyvhöz fűződő pozitív érzelmi kapcsolat megalapozása.
- ❖ A gyerekek beszédének, kifejezőképességének, szókincsének bővítése.
- ❖ Igényesen összeállított felhasznált irodalmi anyagok, az óvodapedagógusok részéről.
- ❖ A meséléshez szükséges feltételeket megteremtése.
- ❖ A gyerekek érdeklődésének felkeltése, megtartása.
- ❖ A játék során, érzékeltesük sokféleképpen az előadásmódban a személyességet és az élő emberi kapcsolatokat.
- ❖ Erősítsük meg a kiválasztott irodalmi anyag segítségével a környezet megszerettetését, a hagyományápolást, az évszakok szépségét.
- ❖ A nap folyamán bármikor biztosítsunk lehetőséget a dramatizáláshoz, bábozáshoz.

Fejlődés jellemzői

3-4 évesek

- ❖ Szívesen hallgatják és meg is jegyzik a rövid, ritmikus népi mondókákat, verseket.
- ❖ Szívesen vesznek részt az óvodapedagógus által kezdeményezett meséken, azokat érdeklődve hallgatják.

5 évesek:

- ❖ **Ismerjenek meg a népi mondókákon kívül rövid, humoros ritmikus verset is.**
- ❖ Hallgassák türelemmel és kitartóan a népmeséket, állatmeséket, és modern, kortárs meséket is.

Az 6-7 évesek:

- ❖ Irodalmi anyaga a népi mondókákon, kiszámolókon kívül, bővül nyelvtörővel, és találós kérdésekkel.
- ❖ Hallgassák figyelmesen, majd tanulják meg a kissé hosszabb vidám, tréfás versek, hallgassák figyelmesen a népmeséket, a klasszikus tündérmesék mellett, modern, kortárs meséket és folytatásos történeteket is.
- ❖ Szívesen mondjanak a gyermek spontán módon is mondókákat, verseket, meséket, az óvodapedagógus által elkezdett történeteket fejezzék be.

Vizuális tevékenységek:

Rajzolás, mintázás, festés, kézimunka, képalakítás, ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. A fejlesztés azon tartalmi eszköze, mely a gyermeket a képi-plasztikai kifejező képesség birtokába juttatja, kialakítja benne az elemi képolvadási komponáló térbeli tájékozódó és rendező képességet. Átala gazdagodik élmény és fantázia világa, fejlődik kreativitása

Az ábrázoló tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. Az anyaggal való játék örömet az alkotás élményét megéltó gyermek számára a tevékenység a fontos. Az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak, az évszakok megváltozásai természeti szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják fantáziájukat.

Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermek alkotókedve, teljes önállóság szükséges.

Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló nevelési módszerekkel elveszük a gyermek bátorságát az egyéni kifejezőmódoktól. Az óvodában legyen lehetőségük a gyerekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Amennyiben megoldható, minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Nagy hasznát veszik ennek a gyermekek, hiszen például a nagyobbak szerepjátékához bármikor kiegészítő eszközök készülhetnek és a kisebbek is örömmel, ismerkednek meg a különböző szerszámokkal.

Óvodapedagógus feladatai

- ❖ Teremtsük meg a gyermeki alkotóalakító tevékenység feltételeit.
- ❖ Fejlesszük a 36 éves korban alkotóalakító tevékenységek tartalmát, minőségét.
- ❖ Biztosítsuk a tevékenység szervezeti formáit, alapfeltételeit.
- ❖ Dolgozzuk fel a természeti környezetből begyűjtött sokrétű anyagokat.

- ❖ Ösztönözzük a félénk, gátlásos, visszahúzódó gyerekeket ábrázoló tevékenységekre.
- ❖ Egész nap folyamán biztosítsuk az ábrázoláshoz szükséges eszközöket, hogy a gyerekek igényük szerint ábrázolhassanak.
- ❖ Bocsássuk a gyerekek rendelkezésére a különböző udvari lehetőségeket: tábla, homok, agyag stb.
- ❖ Ösztönözzük a gyerekeket arra, hogy munkáikban jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia és élményviláguk mutatkozik meg!

Fejlődés jellemzői

3-4-évesek:

- ❖ Szívesen forduljanak az ábrázolás eszközeihez. Ehhez használjanak vízszintes és függőleges nagy felületeket, vastag krétát, ecsetet, ceruzákat.
- ❖ A firkálás időszakában a gyerekeknek nem szándékuk téma ábrázolása.
- ❖ A rajzolási, festési, nyomdázási technikákon kívül bátran használjanak a gyermekek ollót és alkalmazzák a ragasztás technikáját.
- ❖ Ismerkedjenek meg a gyurma, lisztgyurma formálhatóságával. Készítsenek az óvodapedagógus segítségével, irányításával nyomatokat, és próbálgassák a díszítés technikáját.

5-7 évesek:

- ❖ A figurativitás előtérbe kerül.
- ❖ Az egyéni alkotások képi, plasztikai formában is megjelennek.
- ❖ Legyen érdeklődő és aktív résztvevő a fejlettebb finommozgást igénylő technikákkal való ismerkedés során /batikolás, szövés, fonás, varrás/.
- ❖ A gyermekek téma ábrázolása bővíül tovább, emberek, állatok, mesék megformálásával, ajándékok készítésével.
- ❖ Az óvodapedagógus mértékletes és kreatív segítségével a gyerekek képalkotásai legyenek egyedi, plasztikai munkáik aprólékosan megformáltak.
- ❖ A valóság egyedi megformázásában a forma, az arány és a tételrendezés alkotása fejlődnek ki.
- ❖ Gyermekek szívesen, önként vegyenek részt a vizuális tevékenységek sokféle formájában.

- ❖ Számtalan vizuális tapasztalattal rendelkeznek, változatos, egyéni módon reprodukálják élményeiket, elképzeléseiket, képzelgéseiket.
- ❖ Legyenek képesek kisebb csoportokban, közös tevékenységekben is az ismert sokféle technika alkalmazásával bármit alkotni.
- ❖ Formaábrázolásuk legyen változatos, színhasználatuk harmonikus, a szükséges eszközöket jól használják, legyen tapasztalatuk ezek tulajdonságairól, használatuk módjáról, szabályairól.

Ének-zene, énekes játék:

Az óvodai ének-zene nevelésének jelentős hagyományai vannak. Az ölbeli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését esztétikai fogékonyságát. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekkel. A néphagyományőrzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva, megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai, kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatarozását is.

Az ének –zenei tevékenység a gyermekek az óvodapedagógus kezdeményezésére az egész napot áthatja.

A mozgás, a ritmus, a zene egymástól elválaszthatatlan egységben jelent zenei élményt az óvodás korú gyermek számára.

Az ének-zenei nevelés feladatai a készségek fejlesztése, a mozgás-hang-szóveg összekapcsolásával zenei élmény nyújtása. Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán a foglalkozások időtartalmára. Napközben bármikor adódhat lehetőség az éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit, és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap.

A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Úgy alakítsa ki a gyerekek bevonásával a csoportszobást, hogy ott a különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak.
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel ötletet adva a gyermeki fantáziának.
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására.
- Segítse elő a gyermek önálló elképzeléseinek megvalósítását.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket.
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére.

Fejlődés jellemzői

3-4 évesek:

- ❖ Ismerjenek meg rövid mondókákat és dalokat, valamint egyszerű játékos mozdulatokkal kísért dalos játékokat.
- ❖ Szívesen vegyenek részt ölbeli, lovagoltató játékokban, örömmel vegyenek részt a zenei nevelésben. Különböző mozdulatokkal érzékeljék a gyerekek az egyenletes lüktetést.
- ❖ Tapasztalják meg a csendet és a környezet hangjait. A halk-hangos beszéd, mondókázás, éneklés közötti különbséget érzékeljék, gyakorolják.

4-5 évesek:

- ❖ Tanuljanak mondókákat, kiszámolókat, és dalos játékokat. A dalos játékok közül elsősorban csigavonalat, hullámvonalat felhasználókat, és szerepcserére épülőket ismerjenek meg a gyerekek.
- ❖ A gyerekek az egyenletes lüktetés mellett a mondókák, dalok ritmusának érzékelését is gyakorolják különböző mozdulatokkal. A halk- hangos mellett a magas-mély, a lassú-gyors beszédet, mondókázást, éneklést is gyakorolják.
- ❖ A gyerek ismerkedjenek meg hangszerekkel -dob, cintányér, csukló csörgő, triangulum stb.

6-7 évesek:

- ❖ Ismerjenek meg mondókákat, csujjogtatókat, csúfolókat, nyelvtörőket, kiszámolókat és változatos mozgás és térformán alapuló dalos játékokat, valamint alkalmi dalokat, és azokat bátran mondják is el. A dalos játékok lehetnek párcserés, kapus, hidas, sorgyarapítós stb., játékok, és olyanok, amelyekhez egyszerű táncos lépések tartoznak.
- ❖ A gyerekek tudják alkalmazni az egyenletes lüktetést és a ritmust. Szívesen alkalmazzák a dallamfelismerést, a dallambújtatást.
- ❖ A gyermekek tisztán, megfelelő hangmagasságban, önállóan énekeljenek. Alapvető zenei készségük alakuljon ki.
- ❖ Mozgásuk legyen összerendezett, egyszerű játékos táncmozgásokat esztétikusan, kedvvel végezzenek.

Mozgásfejlesztés

Óvodai nevelésünk lényeges eleme a mozgásfejlesztés.

A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül.

Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll.

A testnevelés, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás) testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés.

Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét és az egyes szervek teljesítőképességét.

Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra való nevelés hatását.

Mozgásfejlesztéshez tehát, hozzá tartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgás lehetőséget, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve minden gyermek számára. A testnevelésnek, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegő, eszközökkel és eszköz nélkül spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján lehetőséget kell biztosítani.

Rendkívül fontos a szabadlevegőn való tartózkodás minél hosszabb ideig való biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést, és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakorlásával érhetünk el.

A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások érdemes végrehajtásának, ezáltal a mozgás-műveltség fejlődésének.

A természet erőivel – napfény, levegő, víz – történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést vélhetően a szabadban célszerű tartani.

Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen.

A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20 – 30 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

Mindennapos testnevelés

Objektív feltételei:

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról kell szólni. Mivel a foglalkozásokat döntő mértékben, a szabadban valósítjuk meg, ezért célszerű füves területen különböző pályákat is kialakítani. Ehhez csupán mozgatható kis kapuk szükségesek. Nagyon jó lehetőséget nyújt a különböző mozgások gyakorlására a mesterségesen kialakított domb, ami télen szánkózásra, csúszkálásra használható, nyáron viszont gyakorolható itt a gurulás, mászás, kúszás, felfelé történő futás, szökdelés stb. a füves, sík és dombos terület mellett feltétlenül szükséges az aszfaltos, kavicsos terület. A fák között érintő magasságban kifeszített kötélnek a gyerekek. Az udvar különböző részein - különösebb megmunkálás nélkül – lefektetett és lazán rögzített farönkön kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére. A megfelelő távolságban rögzített mászókák az óvoda udvarok fontos kellékei. Az állványokon felfüggesztett mászókötél és gyűrű a vállöv erősítését, szolgálja.

A megfelelő méretű pancsoló vízhez szoktatást és a vízzel történő edzést szolgálja.

Hosszabb sétát, sőt túrát tehetünk a gyermekekkel a szabadban, ha lehetőségünk adódik, használjuk a közeli iskola vagy sportlétesítmény tornatermét, vagy füves pályáit.

Némi ötletességgel és szakemberek bevonásával tovább fokozható tehát a mindennapi testnevelés hatása.

Minden, ami az óvoda udvarán található (fák, borok, homokozó, pancsoló medence stb.) felhasználhatók a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához. Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is. Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetők legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

A mindennapi testnevelés szubjektív feltételei:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválja a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását.

Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásában elért sikereinek.

A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képzik (járások, futások ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is.

A mozgásfejlesztés feladatai

- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni.
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- A kéz finommozgásainak fejlesztésére nyújtsanak változatos lehetőséget.
- Segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendszerezett mozgásának kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit.
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyermek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a leghatékonyabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

Fejlődés jellemzői

3-4 évesek:

- ❖ Jellemzőek a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák.
- ❖ Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás.
- ❖ Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.

4-5 évesek:

- ❖ Nagymozgásaik bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal.
- ❖ A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. / Testrészek, oldaliság, -szalag jelölés, téri tapasztalatok/.

6-7 évesek:

- ❖ A nagymozgások koordináltabbá válnak.
- ❖ Képesek a gyerekek finomabb, apró mozgások elvégzésére.
- ❖ A kéz fogó izmainak erősítése /eszközfogás, támaszgyakorlatok/, a szem-kéz /célba dobások, labdajátékok/, szem-láb /lábbal labdavezetés/ koordináció fejlődése előtérbe kerül.
- ❖ Legintenzívebb a térpercepció fejlődése /fogó játékok, dalos játékok/.

A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI

Óvodai nevelésünk céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg.

Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk spontán gyermekkori ötletek-re tapasztalatokra.

A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermekek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességet illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében is különböző területeken más és más lehet.

A nevelés és a tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során mindig a hármas feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül szükséges fejlesztéseket.

A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni általában egyhetes periódusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílhat lehetőségünk a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére, és a nevelőmunkában való felhasználásra.

A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen oly részei nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészében.

Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és a megvalósító munkában.

A gyermek folyamatos megfigyelése az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik.

A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési tervezési folyamatot befolyásolni.

Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a nevelés- tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésnél nem az ismeretanyag növelésére, hanem több alkalommal, sokoldalúan, különböző hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvodapedagógus számára. Fontos továbbá, hogy a feljegyzéseket vezessünk a gyermek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni, differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése a tevékenységek sokszínűségének a megtervezéséhez nyújt segítséget.

A fejlesztés módszere

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoporton belül. A nevelési programunk megvalósítása leghatékonyabban egyes csoportban képzelhető el, de az óvodában létrejövő adott lehetőségek döntik el, milyen csoportszervezési formát alkalmaznak.

Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött foglalkozás keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani.

A fejlesztés, a foglalkozás formáját ne a gyermek életkora, hanem készség és képességbeli szintje határozza meg.

A gyermek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalat megszervezéséhez.

A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételez olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben cselekvések sorozatában való aktív együttműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon.

Az óvoda feladatai, közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermek felismerése és fejlesztése, a tehetséggondozás is.

A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítsuk, és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenekelőtt a szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és tapasztalatszerzésre.

A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete:

- A teljes nevelési folyamat, amely csoportokon belül a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.
- A nevelési folyamatban szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:
 - Önálló és irányított tapasztalatszerzés.
 - Komplex foglalkozások rendszere, kötetlen és kötött kezdeményezések foglalkozások.

A nevelés időkeretei: a napirend és a hetirend

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását.

A heti rend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását.

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja.

A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába.

Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. Érzelmi biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára.

A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye, ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok változnak vagy a gyermeki tevékenység fejlődése ezt indokolta, teszi, változtatható, módosítható.

A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát. A napirenden az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok a váratlan események stb. hatására.

Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével.

A heti rend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a befogadás idején figyeljük arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rendet állítsunk össze. Később az iskolákra való felkészítés feladatai a heti rend és a napirend pontosabb betartását helyezik előtérbe.

A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirend kialakítása természetesen az óvodapedagógus feladata, tehát az itt megjelölt heti rend csupán általánosságában és egyetlen lehetséges módja foglalja össze a megvalósítandó feladatokat. Számptalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex foglalkozások helyei, de az időkeretek is megváltoztathatók

PEDAGÓGIAI ADATRÖGZÍTÉS

Óvodai csoportnapló (tanévkezdéstől tanévzáróig)

Tartalma:

- ❖ Gyermekcsoport adatai:
 - Névsor, jelek, korcsoportonkénti, nem szerinti megoszlás
- ❖ Születésnapok nyilvántartása
- ❖ Csoporthoz tartozó felnőttek nyilvántartása
- ❖ Ellenőrző látogatások a csoportban
- ❖ Elvégzett családlátogatás
- ❖ A csoport működésével kapcsolatos adatok, statisztikai adatszolgáltatás
- ❖ Hetirend
- ❖ Napirend
- ❖ Nevelőmunka tervezése: Negyedéves nevelési terv, benne, szeptemberben befogadási terv, negyedévenkénti értékelés
- ❖ Havi terv (eseményterv)
- ❖ Heti terv, heti tapasztalatok

Nyári napló (tanévzárótól tanévkezdésig):

Tartalma:

- ❖ A működő csoportok számától függő napi tervezés, benne a napi tevékenységek-feladatok
(személyiségfejlesztés-gondozási feladatok, szervezési teendők)
- ❖ Feljegyzések

Egyéni fejlesztési napló az óvodai IPR programhoz

Tartalma:

- ❖ Gyermek adatai
- ❖ Egyéni fejlesztési terv
- ❖ Egyéni fejlődési ütem értékelése
- ❖ Hiányzások nyilvántartása
- ❖ Megjegyzés/tapasztalat

A gyermek fejlődését rögzítő dokumentum: a Fejlődési napló

Tartalma:

- ❖ A gyermek fejlődésének fontos mozzanatai, őszi, tavaszi adatrögzítéssel
- ❖ Szükséges esetben történő feljegyzések
- ❖ Családlátogatás tapasztalatainak feljegyzései
- ❖ Szakemberek vizsgálatának eredményei

Mulasztási napló, benne a napi hiányzások nyomon követése, mellékletben az étkezők naponkénti nyilvántartása, a csoport havi létszámának nyilvántartása

ALAPFELADATON TÚLI SZOLGÁLTATÁSOK

Célunk, hogy az egyéb tevékenységek szervezése az óvodai alapszolgáltatási feladat sérülése nélkül szerveződjön, és megfelelően kezelni tudjuk a túlzott szülői igényeket.

Szabadság téri Óvoda

- ❖ Csoport kirándulások a szülőkkel történő egyeztetés szerinti helyszínekre
- ❖ Munkadélutánok szervezése.
- ❖ Ünnepi készülődések
- ❖ Kézműves foglalkozások
- ❖ Ruha, könyvgyűjtés
- ❖ Családi programok: Őszi barangolás, Varázslatos hópihék.
- ❖ Könyvtári programok látogatása.
- ❖ Környezeti neveléssel, környezetvédelemmel kapcsolatos programok
- ❖ Vöröskereszt bázisovi programjai
- ❖ Ovizsaru Program
- ❖ Dohányzás vagy Egészség kiegészítő Óvodai Program -egészséges életmódra nevelés programja

Kulturális műsorok szervezés:

- ❖ Színházlátogatás, a helyi PMK-ban
- ❖ Bűvész előadás alkalomszerűen
- ❖ Báb előadás alkalomszerűen
- ❖ Kiállítások látogatása
- ❖ Grimbusz gyermekszínház helyben történő előadásai

3.2. A Pál utcai Tagintézmény nevelési gyakorlata

„Nekem sikerül!” Pedagógiai Program

Gyermekkép, nevelői hitvallásunk

Hermann Alice:

„ A gyermek fejlődése szempontjából döntő fontosságú, hogy érezze nemcsak szeretik, hanem olyannak szeretik, amilyen.”

Az iskoláskor előtti időben a kisgyermek nevelése a családban, majd később az óvodában folyik. Mindkettőnek tekintettel kell lennie a gyermek fejlődési szintjére, hogy az optimális sikereket elérje. A korai gyermekkorban szerzett pozitív érzelmi benyomások stabilizálják a jövőbeli lelki fejlődést.

A 3 éves gyermek szociális élményeinek köre túlnő a szűk család keretein. Erős érzelmi szálak fűzik az édesanyához, egyes családtagokhoz, de megjelenik a társak iránti igény is. A szociális tapasztalatok iránt mutatkozó hajlam általában a gyermek fokozódó önállóságában jelenik meg. Képes lesz arra, hogy tudatosan fogjon fel szociális tapasztalatokat, magatartását pedig tapasztalatai alapján kezdi irányítani. A harmadik életév betöltése után a gyermek testi-lelki fejlődése nem egyenletesen, folyamatosan, hanem megkülönböztethető fázisokban megy végbe.

Az óvodáskor lehetőséget nyújt a sokoldalú személyiség fejlesztésére. Ebben a korban alakul ki az akarás jellege és stílusa, ekkor vesz át a gyermek erkölcsi és személyi példaképeket. A pozitívan hangsúlyozott érintkezési tapasztalatok, sikerélmények és a meghitt védettség érzése maradandó értékévé válik.

„A kisgyermek, ez az érdekes személyiség tevékenykedik, emlékezik, gondolkodik, főleg azonban érez és akar. A világot meg kell ismernie, mert csak így tud benne élni. Csakhogy minél céltudatosabban figyel, gondolkodik, annál kíváncsibb lesz, annál több megismerni valóra bukkan. Nincs megállás, elindult az emberré válás útján.”

Kohlil Gilran

Az óvodába járó gyermek ismeretei, készségei bővülnek, fejlődnek a játékos tapasztalatszerzések során.

Szeretnénk elérni, hogy gyermekeink ismerjék meg természeti környezetünket, mozogjanak biztonsággal, fedezzék fel összefüggéseit, hiszen csak ha értik, ismerik - képesek szeretni, védeni, óvni azt.

Az emberré válás folyamatában csodálatos korszak az óvodáskor, ahogyan kezd a gyermek értelme nyílni és kibontakozni. Szeretnénk, ha óvodásaink felnőve egészséges, értelmes, alkotó, gondolkodó felnőttek lennének, hasznos tagjai a társadalomnak.

Az óvodapedagógus életével, pedagógiai hitvallásával, tevékenységével mindenképpen minta legyen a gyermek számára. Rendelkezzen azokkal a pedagógiai, pszichológiai, módszertani ismeretekkel, amelyek hozzájárulnak a pedagógiai nevelés hatékonyságához.

Minden gyermek önálló egyéniség, ennek tiszteletben tartása, elfogadása alapelvünk.

Fontos, hogy a gyermek el tudja fogadtatni magát, és el tudjon fogadni másokat is, hisz az együttélésnek ez előfeltétele.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, a gyermeki személyiség teljes körű kibontakoztatását.

Kiemelten figyelünk a többségitől eltérő szokást, kultúrát, viselkedést tanúsító gyermekek beilleszkedésének segítésére.

A gyermekek különböző társadalmi környezetből, különböző egyéni fejlettségi szinten kerülnek az óvodába. Nem feladatunk az egy szintre fejlesztés, hiszen meg kell találnunk minden gyermekben azt a fejlesztési lehetőséget, amely számára a legkedvezőbb, illetve azokat a gyenge pontokat, melynél szükség van plusz egyéni segítségnyújtásra, akár szakember igénybevételevel, (logopédus, konduktor, fejlesztő pedagógus), hogy az iskolába lépés minden tekintetben zökkenőmentes legyen.

Minden gyermek egyedi, megismételhetetlen személyiség, egyéni fejlődési úttal és ütemmel, tanulási stílussal és sajátos szociokulturális családi háttérrel, amelynek ismeretében alakítjuk ki az óvodában, gyermekcsoportban az egyéni fejlesztés lehetőségeit. A gyermekekhez az életkori sajátosságok és az egyéni szükségletek, különbözőségek ismeretében közelítünk. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei és a környezeti hatások együttesen határozzák meg. Ezek figyelembe vétele feltétlenül szükséges céljaink,

feladataink kijelöléséhez.

Minden területen szem előtt tartjuk az egyéni fejlődés eltérő ütemét, az egyéni különbségeket, azoknak megfelelő módszereket alkalmazunk. DIFER méréseket végzünk, elemzünk és dokumentálunk.

Nevelőmunkánkban kiemelt feladatunknak tartjuk a halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyerekek integrációját, a mentális, szociális felzárkóztatást, az esélyegyenlőség biztosítását, a tehetség felismerését, gondozását.

Sok-sok tapasztalási, megismerési, élményszerzési lehetőséget, tevékenységet, programot biztosítunk csoportjaink és a családok számára. A szülők is tevékenyen részt vesznek a programok szervezésében, lebonyolításában.

A szabad játék lehetőségét, fejlesztőhatásának érvényesülését minden gyermek számára lehetővé tesszük.

A tanulási tevékenységet, komplex foglalkozások szervezésével projekt rendszerben szervezzük.

A személyes, szociális, kognitív kompetenciák tudatos, tervszerű fejlesztésére, alakítására törekszünk. A kooperatív tanulási technikák előkészítését játékos formában végezzük a komplex tevékenységekben.

Érzelmi biztonságot nyújtó, befogadó, derűs, szeretetteljes óvodai légkört teremtünk.

Hermann Alice:

„Az odúban el kell rejtőzni, a fészekből ki lehet repülni.”

Arra törekszünk, hogy kis óvodánk olyan fészek legyen, ahol a gyermek érzi, elfogadják, segítik próbálkozásait, s amelyből megerősödve biztonsággal tovább lehet indulni.

A személyiségi értékek, tulajdonságok, képességek közül kiemelten alapozzuk meg az alábbiakat:

- a gyermekek rendelkezzenek pozitív énképpel, legyen kulturális identitásuk, őrizték meg kíváncsiságukat, legyenek önállóak, ismerjék meg a saját értékeiket,
- pozitív hozzáállással forduljanak a felfedezés, a megismerés felé,
- szerezzenek tapasztalatokat, amelyek hozzájárulnak testi,

szociális, emocionális és intellektuális fejlődésükhöz;

- tanulják meg és tapasztalják meg az együttműködésekben az alkalmazkodás és az önérvényesítés lehetőségeit, a kompromisszumok stratégiai elemeit;
- legyenek képesek társaikkal és a felnőttekkel szívesen kommunikálni, kapcsolatot teremteni és kontaktust fenntartani;
- legyenek képesek önmagukat szabályozni, rendelkezzenek önkontrollal;
- szeressék a természetet, védjék az élőlényeket, a környezetet;
- tiszteljék a hagyományokat, ápolják érzelmi kötődéseiket, legyenek érzékenyek mások problémái iránt és fogadják el társaik másságát,
- alakuljon ki szükségletük az egészséges életmódra (mozgás, korszerű táplálkozás, egészségügyi szokások),,
- sajátítsák el az önkifejezés módjait (mozgás, művészeti tevékenységek),
- rendelkezzenek az ismeretek elsajátításához szükséges készségekkel;
- tudjanak megoldani egyszerűbb szervezési feladatokat;
- igényeljék a játékot és keressék az együttműködést társaikkal, egyeztessék elképzeléseiket;
- legyenek optimista szemléletűek, jó kedvűek, tudjanak örülni a kis sikereknek is;
- az etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek ismerjék meg a saját kulturális értékeiket, hagyományaikat.

Az óvoda sajátos arculata

Óvodánk mind a három intézménye a város külső kerületeiben helyezkedik el, a hozzánk járó gyermekek többsége nehéz anyagi körülmények között élő családokból kerül ki, magas a munkanélküli szülők aránya.

Éppen ezért különösen nagy figyelmet fordítunk a gyermekek egyéni eltéréseit is figyelembe vevő fejlesztésre, a gyermekvédelemre.

A családokkal való kapcsolatunkat közvetlenség, őszinteség jellemzi. Kapcsolattartási

formáink változatosak, jól működnek.

A szülők bekapcsolódhatnak a csoportok tevékenységébe, életébe (ünnepek, hétköznapiak, kirándulások, stb.) - ezzel a lehetőséggel egyre többen élnek is. Ezek az alkalmak formálják a gyermekek, a szülők közösségét, elmélyítik az óvoda - család kapcsolatát.

Nevelőmunkánkban kiemeljük a környezet megismerésére, szeretetére, védelmére nevelést. Mi egy kiránduló, túrázó óvoda vagyunk, hiszen fő elvünk, hogy minden tevékenységünk élményből induljon ki, amit lehet közvetlenül megtapasztaljunk, átéljünk együtt, mert az így szerzett ismeretek tartósak, könnyen feleleveníthetők.

Az ismeretszerzésnek ez a módja felel meg leginkább az óvodás korú gyermekek számára. Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Óvodánk eddigi környezetvédelmi programjával, tevékenységével 2011-ben elnyerte a „Zöld Óvoda” címet. Programunkat a jövőben is fenntartjuk és igyekszünk új ötletekkel, elemekkel továbbfejleszteni azt.

Óvodánk 2011-ben referencia-intézményi előminősítésen vett részt, melyen kiváló minősítést kapott. Ezután sikeres pályázatunknak (TÁMOP 3.1.7) köszönhetően felkészült nevelőtestületünk a feladatra, hogy referencia ill. bázisintézményként szakmai segítséget nyújtson azoknak az óvodáknak, akik meg szeretnék ismerni, átszeretnék venni jó gyakorlatainkat. Igyekszünk bekapcsolódni a referencia intézmények hálózatának tevékenységébe.

Jó gyakorlataink:

- „Megismered, megszereted, védeni fogod! – környezeti nevelési program
- „Vár rám az iskolám! – óvoda-iskola átmenet programja

A kompetencia alapú óvodai neveléssel szintén sikeres pályázat (HEFOP 3.1.4) keretében ismerkedett nevelőtestületünk. Pedagógusaink beemelték pedagógiai gyakorlatunkba a programunkhoz illeszkedő elemeket, így kompetenciafejlesztési céljainkat (személyes, szociális, kognitív) tudatosabban tudjuk megvalósítani.

A TÁMOP 3.3.2 és a TÁMOP 3.3.3 pályázatoknak köszönhetően a halmozottan hátrányos helyzetű és roma gyermekek, családok esélyegyenlőségét elősegítő programokat valósítunk meg (beóvodázás elősegítése, baba-mama klub, játszó-klub foglalkozásokat, családi programokat szervezünk, a Malom utcai óvodában adaptáltuk az OPSTAP programot, az óvoda-iskola átmenet segítése érdekében a tanítókkal közös műhelymunkát végzünk, működtetjük a kettős-mentorálást, DIFER mérést végzünk).

A TÁMOP 3.4.2 pályázatban pedagógusaink a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésével kapcsolatban kaptak segítséget (továbbképzések formájában), illetve a többségi gyermekek és családok szemléletének formálására alkalmas közös rendezvényeken vettünk részt konzorciumi partnereinkkel együtt. Az SNI gyermekek nyomon követését segítő átvezetési terveket, dokumentációt készítettünk, melyek a jövőben is segítik az integráció sikeres megvalósítását.

Óvodakép

A tagintézményben és a két telephelyen 10 csoportban folyik nevelő-oktató tevékenység. Biztosítjuk óvodás gyermekeink fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Óvodánk a családi nevelés kiegészítéseként, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig biztosítja az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Programunk a szülőkkel történő szoros együttműködésre építi az óvodai nevelést.

Az óvoda pedagógiai gyakorlata csakis a családi nevelésre építve, annak céljait és eredményeit figyelembe véve lehet eredményes.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ebben az óvoda kiegészítő szerepet lát el.

A család értéket közvetít a gyermek felé, még akkor is, ha funkció zavarai következtében nem működik mindig jól. Az óvoda csak a családdal együtt, a családi nevelés funkcióját erősítve tudja nevelő szerepét betölteni.

Óvodánk közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonások fejlődését. Óvoda – iskola átmenet programunk elemeivel (kettős mentorálás, óvodapedagógus – tanító szakmai műhely működtetése, hospitálások,

közös programok szervezése, stb.) célunk az átmenet tudatos, tervszerű megsegítése.

Az óvoda szerkezete, jellemző adatai:

- A tagintézmény neve, címe:

Hódmezővásárhelyi Egyesített Óvoda Pál utcai Tagintézmény

Hódmezővásárhely, Pál u. 54.

62/242-025

- Telephelyeink címei:

= Hódmezővásárhely, Pálffy utca 41.

= Hódmezővásárhely, Malom utca 25.

- Az óvoda csoportszerkezete

Óvodánkban azonos életkor szerint szerveződő csoportok működnek:

= kiscsoport: 3-4 évesek

= középső csoport: 4-5 évesek

= nagycsoport: 5-7 évesek

- Férőhelyek:

Pál utcán: 73 fő

Pálffy utcán: 72 fő

Malom utcán: 90 fő

Felvehető gyermeklétszám összesen: 235 fő

Óvoda	Csoport száma	Óvodapedagógusok száma	Egyéb segítők	Külső szakemberek
Pál utcán:	3	7	5	orvos védőnő logopédus alkalmanként
Pálffy utcán:	3	6	4	orvos védőnő logopédus alkalmanként
Malom utcán:	4	8	6	orvos védőnő logopédus alkalmanként
Összes	10	21	15	

Kompetenciafejlesztési feladataink:

Óvodai nevelésünk során fontosnak tartjuk a **három általános kompetencia fejlesztését (szociális, személyes, kognitív)**, melyekből később sokféle speciális kompetencia (hivatás, foglalkozás, tevékenységi kör, hobby, stb.) differenciálódhat. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknél kiemelten fontos e három terület fejlesztése külön hangsúlyt fektetve a szociális kompetenciára, hiszen a közösségbe való beilleszkedéssel, helyes életvitel megalapozásával lehet csak tartós eredményeket elérni.

Szociális kompetenciafejlesztési feladataink:

- Pozitív *szociális szokások* kialakítása, átlátható, kiszámítható, mindenkitől elvárt magatartási szabályok kialakításával, megalapozásával.
- Pozitív önértékelés, mások elfogadása, egyéni és csoportérdek

összeegyeztetésének fejlesztése, az óvodapedagógus személyes példamutatásával, szociális minta beépítésével.

- *Szociális készségek* fejlesztése: kapcsolatteremtő és fenntartó készség, kötődésápoló, empátikus készség, tolerancia, értékelő készség (elismerés, bírálat) siker, kudarc feldolgozó készség, szervezőkészség, problémahelyzet-megoldó technikák elsajátíttatásával.
- *Szociális ismeretek* bővítése: minél több óvodán kívüli program szervezése, amikor a gyermekek gyakorolhatják a mindennapi élet szociális normáit (viselkedési normák az élet különböző szinterein, kommunikációs helyzetgyakorlatok, közlekedési szabályok, stb.).
- *Szociális kommunikáció* fejlesztése: a pedagógusok részéről túlnyomóan pozitív érzelmi megnyilvánulással, az elmarasztalás is bizalomba, szeretetbe ágyazva történhet. Meghallgatás, kérdés, kérdezés, meggyőzés, értékelés technikáinak elsajátíttatása, személyes példamutatással.
- *Szociális érdekérvényesítés* fejlesztése: segítség alapszabályainak alkalmazása versengésszerű helyzetekben is, szabálykövetés, esélyesség törvényszerűségeinek betarttatása.

Személyes kompetenciafejlesztési feladataink:

- *Önkiszolgálási* képességek fejlesztése: tisztálkodás, öltözködés, étkezés, stb. A gyermek egyéni fejlettségi szintjének megfelelő elvárással, lényeges mozdulatok szóval kísért gyakorlásával, példaadással, dicsérettel.
- *Mozgásfejlesztés:*
Óriási jelentősége abban rejlik, hogy hatással van a kognitív és szociális képességek fejlődésére is (memória, térészlelés, szókincs, fogalomalkotás, én-tudat, önuralom, együttműködő és tolerancia képesség, stb.).

Mindennapos testnevelés, testnevelés foglalkozások és a szabadban történt mozgásfejlesztés során: először biztonságérzet kialakítása a mozgáskedv megalapozása érdekében, majd a nagymozgások (kúszás, mászás, futás, stb.) a szem-kéz, szem-láb koordináció (labdajátékok, szökdélések) az egyensúlyérzék, végül a finommotorika (tépés, vágás, fűzés, fonás, stb.) fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetnünk.

- *Befogadó és önkifejező képességek fejlesztése:*
 - *Zenei* (válogatott zeneművek rendszeres hallgatásával, énekléssel, ritmusalkotással, hangszerhasználattal, népzenevel, tánccal).
 - *Vizuális* (igényes, esztétikus környezet biztosításával, művészeti alkotások megtekintésével, alkotóházak látogatásával, változatos vizuális technikák megismertetésével).
 - *Irodalmi* (mesék, mondókák, bábjátékok, dramatikus játékok megismertetésével, gyakorlásával, önálló történet elmondásával, szókincs bővítésével, sajátos nyelvi formák elsajátításával).
- Egészségvédelem, identitásvédelem fejlesztése: egészségvédő szokások kialakításával, balesetvédelmi minták nyújtásával.

Kognitív kompetenciafejlesztési feladataink:

A kognitív képességek fejlesztésében a gyermekek veleszületett kíváncsiságára, érdeklődésére, tanulási vágyára építhetünk, ezeket kell megerősíteni a három év alatt gazdag játékprogramokkal, szabadon választható fejlesztő tevékenységekkel. Az óvodai nevelés során a gyermekek választásukkal, részvételükkel minősítenek, ha az ismeretfeldolgozás nem életkoruknak megfelelő vagy unalmas számukra, akkor nem vesznek részt benne.

A kognitív képességek az információk feldolgozását, kezelését szolgálják, ezért tudatosan fejleszteniük kell a gondolkodási képességeket (rendszerező, kombinatív, logikai képesség, stb.), a problémamegoldó, alkotó képesség, kognitív kommunikációs képességek, stb.

Feladatunknak tartjuk, hogy óvodapedagógusaink ismerjék meg és használják a mindennapi pedagógiai gyakorlatukban a **korszerű infokommunikációs eszközöket** (számítógép, internet, projektor, notebook, interaktív tábla).

Az iskolai alkalmasság

Óvó-védő szociális és nevelő funkciónk mellett fontos feladatunk a gyermekek közvetett felkészítése az iskolai életre. A kitűzött feladatok megvalósítása biztosítja azt, hogy az óvodáskor végére minden testileg, értelmileg ép gyermek megfeleljen az iskolaalkalmasság igényének. Mindezt oly módon, hogy az óvodáskort védjük, hiszen ez a kor nem a kötelesség, hanem a szabadság kora. A gyermek úgy készül fel a legjobban az iskolai életre, ha a kor fő tevékenysége a játék során fejlesztheti, művelheti gondolkodását, ügyességét, mozgását. Az iskolának megfeleléssel indokolva nem terhelhetjük túl figyelmét unalmas, értelmetlen feladatokkal. Ugyanakkor biztosítani kell az újabb és újabb erőpróbákat, hiszen a gyermek természetes igénye, hogy szereti kipróbálni mire képes, az erőfeszítést igénylő feladatok megoldása sikerélményt jelent és ösztönzi a további tevékenységre.

A rendszer elemei

A nevelés alapvető keretei: a gondozás, az egészséges életmódra nevelés, a szocializáció és az egyéni bánásmód érvényesülése.

- Az egyes kereteken belül a gyermekek tevékenységei a játék, a munka és a tanulás.

A rendszer elemeire vonatkozó alapvető szempontunk, hogy a tevékenységek megvalósításához tág kereteket biztosítunk. A reggeli érkezéstől ebédig szabad játék, étkezés, mozgás, kezdeményezések, foglalkozások, levegőzés zajlanak a csoportok életkori és fejlődési szintjéhez igazítva.

Óvodapedagógusaink a gyermeki figyelemnek, érdeklődésnek megfelelően alakítják a különböző tevékenységek időtartamát. Minden csoport életében vannak azonban fix pontok (étkezés, pihenés) ideje, amelyek biztosítják a rendszert, biztonságérzetet jelentenek a gyerekeknek.

Az óvoda nyitva tartása alatt az étkezés, a pihenés, a kötött keretű foglalkozások időtartamán kívül, minden tevékenység kötetlen keretekben zajlik. A foglalkozásoknak nincsen kötött napirendje. A csoportok foglalkozásai 5 éves korig kötetlenek. Kivétel ez alól a testnevelés, a sport és az egyéb programok, amelyeken az egész csoport részt vesz, mint például a kirándulások. Ötéves kortól napi egy kötött keretű foglalkozás szervezhető.

Az óvoda csoportszerkezetének kialakításakor, a gyermekek csoportba kerülésekor

figyelembe vesszük a gyermekek személyiségét, a szülők igényeit, a gyermekközösségek összetételét.

Óvodánkban azonos életkor alapján szerveződő csoportok működnek (a Malom utcai telephelyen a csoportok száma miatt részben osztott csoport is működhet).

Az így szervezett csoportok kedvező fejlődési környezetet jelentenek, hiszen a hasonló korú gyermekek érdeklődési köre, játék és kommunikációs szintje, testi, értelmi, szociális fejlettsége is közelebb áll szintjében, így a fejlesztés lehetősége is nagyobb. Az osztott életkorú csoportban hosszabb ideig megélhető a barátság, nem cserélődnek a gyermekek évente, erősebb az összetartozás, a barátira találás esélye is nagyobb, hiszen saját korosztályukból általában gyakrabban választanak társat.

Fontos, hogy az osztott csoportot vezető óvodapedagógus el tudja szakadni az életkor vezérelte fejlesztéstől, a korcsoportban is mindig az egyéni fejlettség legyen a mérvadó. Az osztott csoportok szervezése mellett ugyanakkor élünk a kis óvoda adatai lehetőségével, hogy a kötetlen udvari tevékenységek, játékok, kirándulások lehetőséget adnak arra, hogy a kicsik és nagyok együtt tevékenykedhessenek, a nagyok segítsék a kicsiket, vigyázzanak rájuk, a kicsik „eltanuljanak” tőlük új dolgokat.

Így megélik az összetartozás érzését, a testvérek segítik és lerövidítik a beszoktatás időszakát.

Az utánpótlás és modellkövetés feltételei felgyorsítják a szociális tanulást, az önállóság kialakulását. A csoportok tervezésénél figyelünk arra, hogy a kiscsoporttól a csoportot beszoktató két óvodapedagógus (és dajka is) lehetőség szerint nagycsoportig, három éven keresztül nevelje a gyermekeket, hiszen a gyermek életkori sajátossága, hogy a szociális kapcsolataiban igényli (a személyes kötődés miatt) az állandóságot.

A négy évig óvodába járó gyermekeknél, egyénenként mérlegelve, a szülő kérését figyelembe véve dől el, hogy a gyermek fejlődését a kis-, középső, vagy a nagycsoport ismétlése szolgálja-e a legjobban.

A nevelés tartalma

A gondozás, az egészséges életmód, munkára nevelés

Ennek kialakítása az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, amely segíti a kisgyermek szükségleteinek kielégítését, elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez és biztosítja a nevelési hatások érvényesülésének feltételeit.

Az óvoda megerősíti, esetenként pótolja azokat az elemi szokásokat, amelyeket a család életrendje alakít ki a gyermekben.

A környezethez, az őket ért hatásokhoz a gyermekek különböző módon és mértékben képesek alkalmazkodni, ezért a testápolás, öltözködés, étkezés terén is az önállóság kialakítása során, az egyéni szintet figyelembe véve kell segíteni, bátorítani, fejleszteni a gyermekeket.

- A **táplálkozás** a növekedés és fejlődés elengedhetetlen feltétele.

Feladataink:

- az óvodapedagógus ismerje az egyes gyermekek táplálkozási szokásait,
- tájékoztassa a szülőket az étrendről, javasoljon kiegészítő ételeket az otthoni étkezés során,
- az önkiszolgálás, naposi rendszer kialakítása,
- étkezés esztétikus feltételeinek biztosítása (teríték kellékeinek igényessége)

- Az **öltözködés** védekezés az időjárás változásai ellen, de fejlesztheti a gyermekek önállóságát, ízlését is.

A gyermekek óvodai öltözete legyen kényelmes, réteges. Szükséges, főleg a kiscsoportosoknak egy garnitúra váltóruha.

Óvodánkban pizsama és tornaruha használata minden csoportban biztosított.

- A **testápolás** a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, tisztálkodási igényeik kialakítását szolgálja.

Az óvodapedagógus alkalmazkodjon a gyermekek egyéni igényeihez, fejlettségi szintének megfelelően segítve őket.

- A napközbeni **pihenésnek, alvásnak** az óvodás gyermek életében fontos szerepe van, ezért biztosítani kell a megfelelő feltételeket ehhez:
 - csend, nyugalom, árnyékolás, szellőztetés,
 - kényelmes fekvőhely, pizsama
 - mese, altatódal (ráhangolódás)
- Az **edzés** fontos az egészség megőrzése érdekében
 - légfürdőzés biztosítása,

- a víz edző hatása (pancsolás, rendszeres úszás előkészítő foglalkozások)

Munkára nevelés:

A személyiség fejlesztés fontos eszköze az óvodai munka és a munka jellegű tevékenység. Ilyen tevékenységet az óvodás gyerek örömmel végez, s közben tapasztalatokat gyűjt, attitűdöket szerez, alakulnak készségei, képességei, erkölcsi és akarati tulajdonságai, formálódnak közösségi kapcsolatai. A munka jellegű tevékenység a kötelességteljesítés alakulásának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Igyekszünk biztosítani a gyerekek számára az életkoruknak, egyéni képességüknek megfelelő munkalehetőségeket. Hagyjuk, hogy ezt egyéni tempóban végezhessek, a segítségnyújtás mértékében is differenciálunk.

Ilyen közösségért végzett munka a naposság, alkalmoszerű munkák, a csoport életével kapcsolatos munkák, a növény- és állatgondozás, a kerti munka. Ezeknél a tevékenységeknél rendkívül fontos a bemutatás, példanyújtás, dicsérettel történő megerősítés.

A rendszeresség és folyamatosság biztosításával kialakulnak a munka szervezésének alapjai, megismerik a részmozzanatokat, azok célszerű sorrendjét, ezzel fejlődik kitartásuk, felelősségérzetük, feladattudatuk, együttműködési képességük, önértékelésük.

A jól végzett munka után a megelégedettség hatására megalapozódik a munka eredményének megbecsülése, hasznosságának értelme.

A gyermeki munka tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel. A munka megszerettetése, szokássá alakítása a szociokulturálisan hátrányos helyzetű gyerekekkel is fontos nevelési feladat.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Önállóan mosakodnak, törülköznek, figyelmeztetés nélkül kezet mosnak, amikor csak szükséges.
- Használják a WC-t. Vigyáznak a WC, a mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyére teszik.
- Fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják.
- Az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként látják el.

- Önállóan tevékenykednek, észreveszik az elvégezhető feladataikat és segítséget nyújtanak egymásnak.
- Étkezés közben kultúráltan viselkednek. Igénylik az asztal esztétikus rendjét. Helyesen használják az evőeszközöket. Megtanulják az ízléses terítést.
- Önállóan, a megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek.
- Ruhaneműjükkel gondosan bánnak, cipőfűzőjüket bekötik.
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.

Módszertani alapelvek:

- Az óvodapedagógus legyen tapintatos, türelmes, vegye figyelembe a gyerekek egymástól eltérő tapasztalatait, környezetét, fejlődési ütemét.
- Az óvodapedagógus törekedjen a családi és óvodai gondozási szokások összehangolására.
- Az óvodapedagógus készítse a gyermekeket szükségleteik, kívánságaik kifejezésére.

Kapcsolata más nevelési testületekkel:

- *Az anyanyelvi neveléssel*, mert az óvodapedagógus a gondozási feladatok ellátása közben beszélget a gyermekekkel.
- *Mozgással, testneveléssel*, mert a helyes életritmus kialakításával, a gyermekek edzésével hozzájárul az egészséges testi fejlődés alakulásához.
- *A környezeti neveléssel*, mert a játék, kirándulások alkalmával a gyermekek ismeretszerzése, megfigyelőképessége gazdagodik.
- *Mesével, verssel*, mert az óvodapedagógus a pihenés nyugalmanak biztosítása érdekében mesél a gyerekeknek.

A gondozás, egészséges életmódra nevelés áthatja az óvodai nevelésünk egészét. A kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti testi-lelki fejlődését, hozzájárul egészséges életmódjának alakulásához, egész személyiségének kibontakozásához.

Tevékenységek és időtartamuk a napirendben

Tevékenységek	3-4 évesek		4-5 évesek		5-6-7 évesek	
• Játék, egyéb szabadon választott tevékenység, Kötelező foglalkozások	4 1/2 óra		5 1/2 óra		6 1/2 óra	
Előkészület az étkezéshez	2 óra		1 3/4 óra		1 1/4 óra	
Öltözés Testápolás	1 3/4 óra		1 1/2 óra		1 1/4 óra	
Pihenés alvás	2 1/2 óra		2 óra		1 1/2 óra	
Mindennapi játékos testnevelés, mozgás	1/4 óra		1/4 óra		1/2 óra	

Érzelmi nevelés, szocializáció

A szocializáció, a szociális tanulás a születéskor kezdődik a családban, a tudatos és spontán hatásrendszer egyaránt befolyásolja a személyiség alakulását. Az óvodába kerülve új környezet, új elvárások, új kapcsolatok várnak a gyermekre. Nagyon fontos a derűs alaphangulat, a nyugodt légkör, mely egyrészt megalapozza az érzelmi kötődést az óvodapedagógusokhoz, másrészt ösztönzi a társas kapcsolatok alakulását.

Kapcsolatunkat a másikhoz mindig meghatározza az önismeret, viszonyunk saját magunkhoz, ezért nagyon fontos az énkép fejlesztésének, az én-érvényesítő törekvéseknek, a szociális érzékenységnek az együttes fejlesztése.

Biztosítani kell, hogy utánnzással, természetes élethelyzetekben megismerjék az együttélés, együttműködés szabályait.

Sokfajta tevékenység közben alkalmazkodjanak egymáshoz, hiszen a közösségben alakul ki az önérvényesítés és alkalmazkodás helyes aránya.

Az interaktív kapcsolatok során konfliktusok is keletkeznek, melyek során megtanulják

a gyerekek a feszültségek, ellentétek kulturált megoldását.

Az óvodai csoport érzelmi biztonságával, a gyermekek tevékenység szükségleteinek kielégítésével lehetővé teszi a szociális tanulást, tapasztalatszerzést minden tagja számára. A családi környezet hatásait kiegészíti, felerősíti, a szocializáció „új” dimenzióját biztosítja, amely nélkülözhetetlen az iskolai alkalmasság szempontjából. Az óvodai nevelés semmi mással nem pótolható szocializációs színteret biztosít a gyerekek számára.

Feladatok:

Óvodapedagógus:

- Alakítson ki nyugodt, derűs, barátságos légkört, családi életkörülményeket.
- Szervezze a csoport irányítójaként a gyermekek tevékenységeit.
- Legyen magatartása határozott, de szeretetteljes, érzelmekben gazdag.
- Törekedjen toleranciára, helyes értékítéletek megalkotására.
- Teremtsen alkalmakat a közös együttlétekre más csoportokkal.
- Erősítse a csoport kapcsolatait, mint modell, a gyermekközösség legkifinomultabb szabályozója legyen.
- Érvényesítse az egyéni bánásmód elvét.
- Erősítse a bizalmat a felnőttek és társak iránt.

Tevékenységek:

Gyermek:

- Megismerkednek az együttélés szabályaival.
- Kialakul az „én-tudatuk”.
- Megtanulnak köszönni, elkérni egymástól különböző tárgyakat, eszközöket.
- Érdeklődnek egymás iránt.
- Tudatosul bennük a nemek közötti különbség.
- Elfogadják az óvodapedagógus és társaik kérését, figyelnek egymás játékára, meghallgatják egymást.
- Szívesen segítenek egymásnak öltözködésben, étkezésnél, állatok etetésében, növények gondozásában.

Fejlődés jellemzői:

- A közös tevékenységekben aktívan részt vesznek.
- Észreveszik, hogy kinek, vagy miben van szüksége segítségre.
- Figyelmesen, türelemmel hallgatják meg az óvodapedagógus és társaik közlését, kérdését.
- Önként, vagy az óvodapedagógus kérésére bekapcsolódnak a foglalkozásba, figyelnek az óvodapedagógusra, végrehajtják a kért feladatot.
- Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival szemben, vigyáznak munkájuk eredményeire.
- Örülnek a közösen elért sikereknek.
- Kialakul a csoport élete iránti érdeklődés.
- Természetes szükségletté válik a közös tevékenység.
- Bízhatnak önmagukban, a társaikban, önállóan segítséget nyújtanak.
- A megkezdett munkát felszólítás nélkül befejezik.
- Önálló véleményalkotásra is vállalkoznak, választanak és döntenek ismert helyzetekben.

Módszertani alapelvek:

- Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a gyerekekkel igazságosan, differenciáltan, egyéni sajátosságokhoz igazodva bányon.
- Az óvodapedagógus magatartása legyen határozott, de barátságos, őszinte és szeretetteljes.
- Tartsa szem előtt az óvodapedagógus, hogy a gyerekek eltérő családi környezetből kerülnek az óvodába.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- *A környezeti neveléssel*, mert a gyermekeket együttműködésre, életütemének tudatos hangolására készíti, felismerteti az élet különleges lehetőségeit, a személyes felelősséget a természeti és társadalmi környezet iránt.
- *A munkával*, mert az együttesen végzett tevékenység hozzájárul a gyerekek közötti társas kapcsolatok alakulásához.

- *Komplex esztétikai neveléssel*, mert ezek a művészeti területek formálják ízlésüket, a közös tevékenységek: rajzolás, éneklés, bábozás, versmondás erősítik a csoportkohéziót.

A közösen átélt élmények többletet adnak, érzelmi biztonságot nyújtanak a gyermekcsoportok tagjainak, növelik az egyén és csoport hatékonyságát, változtatják viselkedésmódjukat. A gyermek családban szerzett tapasztalatait kiegészíti, felerősíti és új, nélkülözhetetlen motívumokkal gazdagítja

Az óvoda ünnepei, egyéb rendezvényei

Ünnepek	Ünnepek formái			
	Csoport		Óvoda	
	Nyitott	Zárt	Nyitott	Zárt
Születésnap		X		
Márton napi lámpás felvonulás			X	
Mikulás		X		
Advent	X			
Állatok karácsonya	X	X		
Karácsony	X			
Farsang			X	
Március 15. Nemzeti ünnep		X		
Május-fa állítás				X
Anyák napja	X			
Gyermeknap			X	
Nagyok búcsúja			X	
Időszakos: Állatok világnapja		X		

Játék

- A játék az óvodáskorú gyermekek legfőbb tevékenysége, tulajdonképpen létforma, a gyermek személyiségének tükré, fejlődésének alapja.
- A játék önmagáért való. Maga a manipuláció, a tevékenység, az elképzelés szerzi az örömet - a folyamat, s az azt kísérő érzések a fontosak és nem a végeredmény.
- A játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja az őt ért élményeket.
- A gyermek élménymaradványait, emlékképeit a képzeletével kiegészítve jeleníti meg.
- Nem szakad el teljesen a valóságtól, mégis kilép abból, amikor játszik. A mindennapi élet tárgyait, jelenségeit behelyettesíti általa kitalált

dolgokkal.

- Jelképesen formálja meg őket (bármiből lehet bármi).
 - A játékra nem érvényesek az idő és térbeli korlátok sem.
 - A játékban fejlődik a gyermek érzékszervi működése, megismerő és teljesítőképesége, mozgása, fantáziája, gondolkodása, verbális és szociális képességei.
- *Fejlesztési feladatainkat meghatározzák:*
 - az egyéni fejlettség, érdeklődés,
 - a csoport összetétele,
 - és a különböző játékfajták jellemzői.
- *A fejlesztési feladatok csak a megfelelő feltételek biztosításával valósíthatók meg.*
 - nyugodt légkör,
 - idő (a napirendben a legtöbb idő a játékhoz biztosított),
 - hely (csoportszobában, udvaron mindenféle játéktevékenységhez, legyen módjuk kuckózásra, a tér szabad változtatására),
 - eszköz (kiválasztása befolyásolja a fejlesztést)
 - élmény (egyéni élmények mellett közösen átélt élmények biztosítása).
- Az óvodapedagógus szerepe a játéktevékenység során vitatott téma, irányítsa-e vagy sem bekapcsolódjon-e és milyen mértékben, stb.
 - Az óvodapedagógusnak más és más feladata van a különböző játékfajták során, pl. a barkácsolás, szabályjátékok során fontosabb a szerepe, míg szerepjáték során sokkal visszafogottabbnak kell lennie. A szerepjáték a gyermek legintimebb tevékenysége, mely tükrözi az egész eddigi életét, élményeit, érzéseit, sok egyedi vonás van benne.
 - Fontos, hogy ne az óvodapedagógus irányítsa, ne szakítsa félbe a játékot, tartsa tiszteletben a szerepjátékban résztvevőket. Bekapcsolódhat a játékba, ha a gyermekek kérik erre, és ha egyszerű játszótárs tud maradni.

- A szimbolikus- szerepjátékok a külvilágból és a gyerekek saját belső világából származó benyomását tükrözi, ezért kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó szerepe.
- Nevelési programunkban kezdettől fogva fontosnak tartottuk a szabad játék túlsúlyának érvényesülését, melyhez napirendünkben biztosítottuk a megfelelő, megszakítás nélküli időt.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek otthoni játékeszköze nagyon szegényes. Fontos feladatunk utánozható mintát nyújtani a játékok használatának megismeréséhez. Ezért az óvodába kerülő gyermekek első játszótársa az óvodapedagógus, majd kezdeményezője és segítője az elmélyült játéktevékenység kialakításához.

Feladatok:

Óvodapedagógus:

- Törekedjen arra, hogy az egész nap folyamán a játékhoz szükséges eszközök közül kiválaszthassák a gyerekek azokat, amelyek játékukhoz nélkülözhetetlen.
- Biztosítsa azokat a feltételeket, amelyek kedvezően hatnak a játék kialakulására, a játékkedvre, tartalmasabbá tételére.
- Számoljon azzal, hogy a szerzett tapasztalatok megjelennek a gyerekek játékában, jelenlétével biztosítson védelmet, biztonságot, segítőkészséget.
- Használja ki a kommunikációs helyzet adta lehetőségeket.
- Teremtsen sokféle mozgáslehetőséget a gyerekek számára.

Gyermek:

- ***Gyakorló játék:*** a gyermekek építenek, rakosgatnak, húzogatnak, tologatnak eszközöket, tárgyakat, játékokat.
- A ***szimbolikus-, szerepjátékban:*** újra játsszák élményeiket, tapasztalataikat, elképzeléseiket, különböző szerepeket vállalnak el, abba élik bele magukat. (orvosos, fodrászos, boltos játék)
- A ***szabályjátékban*** a gyermekek egyéni és társas viselkedésüket alávetik egy szabályozó rendszernek. (kártyáznak, társasjátékoznak, körjátékot játszanak, versenyjátékokat

vállalnak, ismernek meg)

- **Építő, konstruáló játék** során különböző anyagokból meghatározott céllal alkotnak. (építenek, barkácsolnak)
- **Dramatizálás, bábozás** alkalmával az irodalmi élményeket újra átéli a gyerekek.

Módszertani alapelvek:

- Az óvodapedagógus segítse elő, hogy a gyermekek játéka fejlődjön.
- Szervezze meg az óvodapedagógus a gyermekek számára, hogy egyéni vágyaik, ötleteik kötetlen játéktevékenységben valósuljanak meg.
- Vegye figyelembe az óvodapedagógus, hogy a gyerekek eltérő érzelmi környezetben élnek, más-más fejlettségi szinten vannak a játékban.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- *Közösségi neveléssel*, mert a játék társakkal együtt teljesebbé válik.
- *Környezeti neveléssel*, mert személyes tapasztalás, vizsgálódás tükröződik a játékban.
- *Ének, zene, énekes játékokkal*, mert az énekes játékok speciális szerep- és szabályjátékok.
- *Mesével, verssel*, mert irodalmi élményeiket bábozással, dramatizálással elmélyítik, átalakítják, újra feldolgozzák, újabb élményhez juttatják.
- *Mozgással, testneveléssel*, mert a játék közben mozgással rendeződik, finomodik és a szabályjáték a versenyszellemet, a győzni akarást, a csapatban való együttműködést szolgálja.
- *Vizuális neveléssel*, mert játékidőben szabadon alkotásokat hoz létre.

Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés áthatja az egész óvodai életet, mert a nevelés eszközének és a gyermekek tevékenységének is a tartalmát képezi.

Az óvodai beszédkörnyezetben a felnőttek mintáját követve, és az irodalmi élmények hatására fejlődik a gyermekek beszédkésztsége. Elsajátítják a tiszta kiejtést, a helyes hanglejtést, a nyelvtanilag helyes beszédet, közben új fogalmakat ismernek meg és alakul az artikulációjuk.

Az óvodapedagógus feladata, hogy differenciáltan foglalkozzon a nyelvileg hátrányos helyzetű és kiemelkedő képességű gyermekekkel.

Feladatok

Óvodapedagógus:

- Törekedjen a helyes, érthető beszédre.
- Ügyeljen arra, hogy természetes, életszerű hangerővel, dallamívvvel, hangszínnel beszéljen.
- Ismerje meg a család anyanyelvi kultúráját, tájnyelvét.
- Figyeljen a beszéd- és ejtészhibákra, kisebb korrekciókat végezzen el.
- Vegye fel a kapcsolatot a logopédussal.
- Szervezzon anyanyelvi játékokat.
- Biztosítson gyakorlási lehetőséget kommunikációs helyzetekre.

Tevékenységek:

Gyerekek:

- Gondolataikat, ismereteiket szóban közlik.
- Új szavakat ismernek meg és alkalmaznak.
- A gyerekek ismerik a környezetükben található tárgyakat, jelenségek nevét, gondolataikat közlik, elmesélik.
- Alkalmazzák a párbeszéd jellegzetes fordulatait, a köszönést, az udvariassági kifejezéseket.

A fejlődés jellemzői:

- A gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket.
- Elbeszélésük folyamatos, de gyakran még nem követik a történetek logikai, időbeli sorrendjét.
- Nyugodtan, figyelmesen tudják végighallgatni az óvodapedagógust és ha párbeszédben vesznek részt, többnyire végigvárják a másik nyilatkozatát.
- Helyesen használják a névmásokat, névutókat, a jövőidejű igeidőt és az igemódokat.
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű, sebességű beszéd.
- Tisztán ejtenek minden beszédhangot.

Módszertani alapelvek:

- Az óvodapedagógus biztosítson megfelelő érzelmi légkört a gyermekek megnyilvánulásaihoz, beszédaktivitásához.
- Vegye figyelembe az óvodapedagógus a gyerekek eltérő beszédfejllettségét és ösztönözze őket a helyes, tiszta, szép beszédre.
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe, hogy beszéde minta a gyermekek számára.

Kapcsolata más nevelési területtel:

- *Vizuális neveléssel*, mert a képi, formai ábrázolás, élményfeldolgozás, gondolataik közlése.
- *Ének, énekes játékkal*, mert a hangképzés, a tiszta ejtés, a hangsúly, a hangerő, a ritmus, a tempó és tempóváltás gyakoroltatásával az élő beszéd érzelmeket tükröző, jelentést hordozó elemeit gazdagítják.
- *Testneveléssel*, mert a beszéd a cselekvés szabályozó szerepét tölti be. A gyakorlatokat szóbeli leírás alapján hajtják végre.

A gyermek életében a személyek közötti kapcsolataiban a kommunikáció által erősödik a gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek kapcsolata, fejlődik biztonságérzete, növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei, szókinccse, tapasztalatai.

Környező világ megismerése, formai és mennyiségi viszonyai

A környezet megismerése nevelést a gyermek személyiségfejlesztésének alapvető, nélkülözhetetlen forrásának tartjuk, ezért kiemelt fontosságú programunkban.

A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat.

Az óvodában a környezeti nevelés maga az óvodai élet. Elsősorban a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartás hétköznapi, apró történésein keresztül érvényesül.

Az élet, a környezet szeretetére, védelmére nevelni hatékonyan a természetben lehet.

Az élményszerű tapasztalatgyűjtés helyzeteinek megteremtése tudatos tervezői, szervezői munkát igényel a nevelőktől.

A személyes tapasztalatokat sokkal hatékonyabbnak tartjuk, mint a didaktikusan feldolgozott anyagot. Éppen ezért próbáljuk minél többet az erdőt, mezőt, vízpartot választani a nevelés színteréül.

A gyermekeknek élmény a vadon élő állatok, növények természetes környezetben való megismerése, kutatása, gondozása, gyűjtése. A természet közelebb hozásával, a természetben való „szépségkereséssel” finom részletek kiemelésével, érzelmek, motivációk fejlesztése, ezzel a természetvédő gondolkodás alakítása.

Programunk összeállításánál felhasználtuk a helyi sajátos lehetőségeinket (egyrészt, hogy Szülői Körünk elnöke, aki a helyi vadásztársaságnál a vadvédelemmel foglalkozik, segíti, lehetővé teszi a folyamatos megfigyeléseket és szakmailag is helytálló ismeretekhez juttat bennünket, másrészt segítik programunk kivitelezését a velünk kiránduló szülők is).

Hasznos kamata munkánknak, hogy a gyermekek hazaviszik átalakuló környezeti szokásaikat, így a környezeti nevelés a család egészére hat.

Pedagógiánk lényege nem a konkrét biológiai tudásanyag, hanem a pozitív környezeti attitűd átadása, kialakítása. Ennek módja az állatok természetes környezetükben való megfigyelése, ezen keresztül környezet és állatvédelemre nevelés, hiszen az átélt élmények döntőben befolyásolják értékrendjük alakulását.

E terv célja: A környezet tudatos magatartás és környezetbarát életvitel megalapozása, eszköz hozzá az óvodai nevelés komplexitása.

A környezeti neveléssel rácsodálkozás a természetben az élővilág sokféleségére, gyönyörködés fajta-, felépítés-, forma-, színgazdagságában. Annak megláttatása, hogy minden élőlénynek megvan a maga helye, szerepe a természetben. Mindegyik fontos, mindegyik másért. Ezzel közvetve én-erősítés (saját helyünk valahová tartozás érzésének átélése), mentális egyensúly támogatása.

„ Aki gyermekkorában megtanul látni, az sok- sok év múlva, ha jár az úton, meglátja a zöld fűben a sárga kankalin ragyogását, vagy a fecske röptének eleganciáját, és máris szebbnek látja a világot.” - Hermann Alice –

Egy-egy ilyen kirándulás élményanyaga megjelenik, meghatározva a következő heteket az óvodában. Hatása érződik a játék során, az ábrázoló tevékenységekben, a mozgás fejlődésében, az élmények hatására felelevenítenek a témához kötődő dalokat, verseket, stb.

A fenntarthatóságra nevelésben is a gyermekek mintakövetésére alapozunk. A gyermekek akaratlanul is azt teszik, amit a környezetükben látnak, ezért fontos a felnőtteknek a takarékoság mintáját nyújtani a vízzel, elektromos árammal és egyéb területeken is. A Föld védelmének érdekében beépítettük a nevelő munkánkba a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát, gazdaságosságát. Ismerkednek óvodásaink életkori sajátosságaiknak megfelelően az anyagok tulajdonságaival (fa, fém, műanyag, papír, szerves hulladék: komposztálás). Felfedező, cselekedtető módszerekkel, játékos feladatok, foglalkozások és speciális programok felhívó jellegével, érzelmileg megalapozva ösztönözzük a gyerekeket a szelektivitás megismerésére, befogadására. Feladatunk a környezeti érzékenység finomítása a talaj-, levegő-, vízszennyezés problémájának szemléletes bemutatásával.

Fontosnak tartjuk már az óvodában elkezdni a nemzeti identitás, a nemzethez fűződő pozitív attitűd megalapozását. Az óvodai ünnepekkel, hagyományokkal érzékeltetni tudjuk a gyerekekkel, hogy ennek a környezetnek, amelyben élünk, nem csak jelene, hanem múltja is van. A helyi értékeinkkel való ismerkedés (népi díszítőművészet, iparművészet –kerámia, hímzés-, épített környezet: középületek, szobrok, stb.), a hazaszeretetre nevelés nélkülözhetetlen elemei.

Különös figyelmet fordítunk arra, hogy a hátrányos helyzetű, ingerszegény környezetből érkező gyermekeink ne maradjanak ki a sok élményt és ismeretet nyújtó közeli túrákból, kirándulásokból. Az év végén egy távolabbi helyre is elutazunk, melynek költségét az óvodánkban működő alapítvány több alkalommal is finanszírozta azoknak a gyerekeknek, akiknek a családja nem tudta ezt a költséget vállalni. A gyerekek nyitottságára építve a környezeti nevelés segítse elő, hogy tudjanak rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, igyekezzenek megbecsülni azt.

A matematika fogalomrendszere bármennyire is absztrakt, már kicsi kortól kezdve megalapozható.

Ehhez úgy tudjuk legsikeresebben eljuttatni a gyerekeket, hogy sok és változatos konkrét tapasztalatban részesítjük őket. Óvodáskorban ez az érzékszervi-mozgásos élményeket jelenti.

Játékos szituációkban, cselekedtetéssel, problémahelyzetek teremtetésével segítjük a matematikai tapasztalatok gyűjtését, a környező világ formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos ismeretszerzést, matematikai fogalmak bővítését. A különböző érzékszervek segítségével sokszínű tapasztalatokra tesznek szert. Finomodnak a megismerő tevékenységek, az érzékelés, észlelés, pontosabbá válnak a megfigyelések. A logikai műveletek, a számfogalom fejlesztése halmazalkotással, csoportosítással, következtetéssel, ítéletalkotással, osztályozással, halmazok számosságának megállapításával történik. A matematikai tapasztalatok, ismeretek fokozzák a gyermekek problémaérzékenységét, ismereteinek önálló felhasználását. Matematikai játékokkal fejlődik a gondolatok tevékenységgel és szóval történő kifejezésének képessége.

Az elemi számolási készség az óvodáskor egyik legalapvetőbb készsége, ami mind az általános értelmi fejlődésben, mind az iskolai matematikai tanulásban fontos szerepet játszik. Szélsőséges egyéni különbségekkel jellemezhető fejlődése jórészt az óvodai évek alatt zajlik, s ezalatt fejleszthető leghatékonyabban.

A gyerekek életkori sajátosságait, kíváncsiságát, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását tudatosan igyekszünk felhasználni a nevelési feladataink megvalósítása érdekében.

*Feladatok:****Óvodapedagógus:***

- Vegye figyelembe a gyermekek meglévő tapasztalatait.
- Keltse fel és tartsa ébren a gyermekek kíváncsiságát.
- Teremtse meg a megfigyeléshez, sokoldalú tapasztaláshoz szükséges feltételeket.
- Biztosítsa az esztétikus eszközöket, segédanyagokat.
- Erősítse a szülőföld, a hazai táj, a kultúra, a szokások szeretetét, védelmét.
- A komplex jellegű foglalkozásaink anyaga a lakóhely, a közvetlen környezet sajátosságaihoz igazodjon, nem elvont ismereteket kell közvetítenie.
- Változatos tevékenységen keresztül biztosítsa a matematikai tapasztalatszerzést, s ennek során a felfedezésre, a probléma megoldásra készítetést, az önálló próbálgatást, a véleményalkotást, de akár a tévedés lehetőségét is biztosítsa.
- A számfogalom megalapozása érdekében végeztesen mérési, összehasonlítási feladatokat.
- Ismertesse meg a gyermekeket különböző matematikai tartalmú fogalmakkal (geometriai szám- és halmazfogalmak).
- Változatos formában biztosítsa a téri tájékozódás feltételeit és síkban történő letükrözését.
- Használja ki a napközbeni spontán lehetőségeket a matematikai összefüggések felfedeztetésére.

*Tevékenységek****Gyermekek:***

- Adatokat, ismereteket gyűjtenek a környező világ képeiről.
- Felismerik, megnevezik a környezetük tárgyait, színeit, külső jegyeit.
- Csoportosítják a tárgyakat az óvodapedagógus által megadott szempontok szerint (szín, forma, nagyság).
- Megismerkednek saját testükkel.

- Ismerik a környezetükben élő felnőtteket és azok munkáját.
- A környezetükben szerzett tapasztalatokat elmondják.
- Észreveszik a megfigyelt természeti jelenségekben lévő elemi összefüggéseket.
- Részt vesznek az élősarok rendezésében, gondozásában.
- Séták, kirándulások alkalmával ismereteket szereznek különböző intézmények tevékenységéről (bölcsőde, iskola, rendelő, gyógyszertár, tűzoltóság, rendőrség, különböző szakmák).
- Gyakorolják a helyes közlekedés szabályait.
- Ismerkednek a különböző sík és geometriai formákkal.
- Halmazokat képeznek különböző szempontok alapján.
- Mennyiségeket felismernek, összehasonlítanak.
- Ismerkednek a téri irányokkal, a névutók használatával.
- Méréseket végeznek, párosítanak, érzékelik a rész- egész viszonyát.
- Alkalmazzák a sor és tőszámneveket.

A fejlődés jellemzői:

- Ismerik lakásuk címét, szüleik foglalkozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Ismerik a környezetükben lévő intézmények rendeltetését.
- Felismerik és megnevezik környezetük színeit, emlékezetükben felidéznek.
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolják.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik néhány jellegzetességüket.
- Önállóan gyakorolják a növénygondozás egyszerű műveleteit.
- Az általuk ismert állatokat csoportosítják.
- A számok sorrendje automatizálódik 10-ig, 10 fölött a számkörök átlépését már ismerik, tudnak visszafelé is számolni.
- A manipulatív számolás tekintetében, kiszámolnak, hozzászámolnak, elvesznek, bontanak, csoportosítanak.
- Tárgyak számosságát felismerik.

Módszertani alapelvek:

- Az óvodapedagógus végeztesse a tapasztalatszerzést lehetőség szerint természetes környezetben.
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek egymástól eltérő környezetét, tapasztalati anyagát, fejlődési ütemét.
- Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek saját szintjükön dolgozhassák fel ismereteiket.
- Az óvodapedagógus törekedjen a környezetben szerzett tapasztalatok matematikai tartalmának kihasználására.
- Az óvodapedagógus használjon gondolkodásra készítő kérdéseket, s úgy mutassa meg a gyerekeknek a világot, hogy saját érdeklődésével a gyerekeket közös felfedezésre csábítsa.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- *Anyanyelvi neveléssel*, mert az ismeretszerzés és átadás kommunikáció útján valósul meg.
- *Közösségi neveléssel*, mert a közösen végzett séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatszerzések segítik a csoportba tartozás élményének elmélyítését.
- *Esztétikai neveléssel*, mert a gyermek a környező világ megismerése során érzéki módon befogadja az ismeretanyagot és azt vizuális munkájában tükrözi.
- *Játékkal*, mert kötött és kötetlen formában szerzett tapasztalatait játékában újraéli, feldolgozza.

A környezeti nevelés a szűkebb-tágabb környezet megbecsülésén, alakításán, megfelelő érzelmi viszonyok kialakulásán keresztül a természet szeretetére, védelmére nevel.

A környezet megismerése, megszerettetése hozzájárul nemzeti identitásunk alakulásához.

Mozgás, testnevelés

A testmozgás a gyermekek számára éltető elem, ezért életmódjuk tervezésében, szervezésében, a napirendben mindennap – mindennapos testnevelés - biztosítjuk ehhez a feltételeket, lehetőségeket (csoportszobában, udvaron egyaránt). Ezáltal fejlődik a gyermekek természetes mozgása (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), a testi képessége és a társra figyelése.

A motoros képességek adottságokra épülve, tevékenység közben, tervszerű gyakorlással fejlődnek.

A fejlesztés akkor eredményes, ha „egyénekre szabott”, figyelembe vesszük az egyéni szükségleteket és képességeket és kellő motiváltságon alapul.

A motoros képességek rendszere:

a. kondicionális képességek

- erő
- gyorsaság
- állóképesség

b. koordinációs képességek

- egyensúlyérzék
- téri tájékozódó képesség
- kinesztétikus differenciáló képesség
- reagálási képesség

c. izületi mozgékonyság

A fizikai képességek lényeges szerepet töltenek be a készségek kialakításában, de a kondicionális és a koordinációs képességek egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek a mozgástanulás közben.

A torna és a mozgásos játékok a mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását, fejlődését.

Az eredményesség, az élményszerű mozgás érdekében elengedhetetlen, hogy az óvodapedagógus tudjon lelkesíteni, engedje meg a gyermekeknek érzelmeik kifejezését, segítsen nekik az esetleges kudarcok elviselésében. A mozgásnak sokoldalú személyiségfejlesztő hatása is van, mert mozgással hozhatók működésbe az érzékleket feldolgozó agyi központok.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek érdekében nagy hangsúlyt fektetünk a mozgás koordináció fejlesztésén túl a mozgás megszerettetésére, mert tudjuk azt, hogy a mozgás öröme és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll.

Feladatok:

Óvodapedagógus:

- Teremtsen lehetőséget a gyermek mozgástapasztalatainak bővítésére.
- Biztosítson mozgási, gyakorlási lehetőséget a mozgáskészségek fejlesztésére.
- Járuljon hozzá az egészséges életvitel megalapozásához.
- Tájékozódjon a gyermekek egészségi állapotáról.
- Fejlessze a gyermekek testi képességeit, fizikai erőnlétét.
- Fedezze fel az esetleges mozgásszervi problémákat, forduljon szakemberhez.
- Biztosítsa a mozgás és pihenés megfelelő arányát.

Tevékenységek

Gyermekek:

- Örömmel mozognak. Ismerik a járás és futás közötti különbséget.
- Guruló átfordulást, hossz tengely körüli fordulást végeznek.
- Magasugrást, távolugrást végeznek.
- A labdát dobják, gurítják, vezetik.
- A testhelyzeteket tárgyakhoz viszonyítják. Nyugodtan állnak alapállásban.
- Ismétlődő egyenletes mozgással, ellentétes karlendítéssel járnak.
- Képesek futás közben személyeket ki- és megkerülni.
- Csúsznak, kúsznak, másznak a talajon, tárgyakon.
- Egyensúlyoznak eszközökön. Célba dobznak labdával, eszközökkel.

Fejlődés jellemzői:

- Növekszik teljesítőkéességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak.
- Szeretik és igénylik a mozgást.
- Egyéni, csoportos, sor- és váltóversenyt játszanak az óvodapedagógus segítségével és a szabályok pontos betartásával.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- Kislabdát hajítanak távolba.
- Labdát vezetnek helyben.
- A természetes járást ütemes járással változtatják.
- Gurulóátfordulást végeznek.
- Tetszés szerinti akadályt átugranak.
- Állórajtból kiindulva futnak.
- Ismerik a csúszás, kúszás, mászás technikáját.

Módszertani alapelvek:

- Az óvodapedagógus teremtsen meg azokat a feltételeket a gyermek egészséges fejlődése érdekében, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, növelik az edzettséget.
- Ösztönözze a gyermekeket mozgáskészségük fejlesztésére, mozgástapasztalatuk bővítésére.
- Szervezze tudatosan a fejlesztési feladatokat a megvalósítás során, rugalmasan alkalmazkodjon az adott gyermekcsoport fejlettségi szintjéhez, a szituációhoz.
- Az óvodapedagógus differenciált feladat adásával tegye lehetővé, hogy minden gyermek sikerélményhez jusson és egyéni tempójában fejlődhessen.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- *Anyanyelvi neveléssel*, mert az óvodapedagógus saját és a gyermek mozgását mindig beszéddel kíséri.
- *Közösségi neveléssel*, mert a mozgásos játékok, a csoportos, sor- és váltóversenyek erősítik az összetartozás érzését, a

csoportkohéziót.

- *Környezeti neveléssel*, mert a mozgás közben a gyermek a szabadban érintkezik a környezettel, a látott, hallott, elvégzett cselekvések elősegítik a fogalom alakulását és lehetőség nyílik mennyiségi, formai tapasztalatok szerzésére.
- *Vizuális neveléssel*, mert a téri irányok, különböző mozgásformák gyakorlása fejleszti a gyermekek térészlelését.

A mozgás, a testnevelés hozzájárul az egészség fenntartásához, a betegségek elkerüléséhez. A rendszeresen, kellemes légkörben végzett mozgás beépül a gyermek szokásrendszerébe, természetes igényévé válik.

2.7. Rajzolás, mintázás, kézimunka

Vizuális nevelésünk magába foglalja a spontán vizuális ingereket, a szervezett tapasztalatszerzést, az ábrázoló tevékenységet és az ábrázoló foglalkozásokat.

Az ábrázolás nem más, mint a tárgyi világ cselekvő birtokbavétele, olyan alapszükséglete a gyermeknek, mint a játék.

Ahogy a gyermek egyre több és pontosabb ismeretet szerez az őt körülvevő világról, sokrétű ábrázoló tevékenysége során újraalkotja, rendezi, átszervezi - magáévá teszi (interiorizálja) azt.

Az ábrázolás a gyermeki világkép, a gyermeki gondolkodás leképezése, ezért nevelői eljárásainkat mindig ahhoz kell igazítanunk, hogy a gyermek milyen gondolkodásbeli és technikai szinten áll éppen. Az ábrázolókedve kialakításához, a sikerélményhez, a gyermek rajzfejlődéséhez nagy szükség van a fírka-korszakra, amely igazi funkcióörömet jelent. Nem szabad ezt a korszakot lerövidíteni, a gyermeket minden eszközzel felismerhető formák rajzolására bírni, sémák közé szorítani. A gyermek érési folyamatait csak úgy segíthetjük, ha biztosítjuk az önkifejezés kialakulásának előfeltételeit. Ez pedig azzal érhető el, ha megismertetjük a különböző technikákat és az azokhoz szükséges eszközök használatát.

A technika ismerete alapfeltétele az alkotásnak. Éppen ezért nagyon fontos, hogy kiscsoporttól bármikor kezükbe vehessék az ábrázolás valamennyi eszközét (ollót, ragasztót, zsírkrétát, filctollat, gyurmát, textileket, papírokat, stb.). Ki kell alakítani a használatukkal kapcsolatos szokásokat és következetesen betartatni azokat.

Ahhoz, hogy szabadon alkotasson, kifejezen érzelmeket, ábrázolása során el kell jutni egy olyan szintre, hogy ismeri az anyagok tulajdonságait és jártas a technikai fogásokban, s már nem ezekre figyel a tevékenység közben.

A technika megismertetése mellett fontos fejlesztési lehetőségek rejlenek a jól kidolgozott témajavaslatban. A legfontosabb, hogy élményre alapozzuk, tág keretek között, mindenkinek lehetőséget adva arra, hogy saját szintjén kiteljesedhessék.

A műalkotásokkal való ismerkedés a szép iránti vágyat ébreszti, kiváltja a rácsodálkozás, a gyönyörködés élményét. Ebben segíti a munkánkat a tárlatlátogatások, kiállítások megtekintése, művészi albumok nézegetése, reprodukciók felhasználása.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeknek különösen fontos, hogy az óvodában megismerkedhetnek az ábrázolás és kézimunka anyagaival, eszközeivel, az alapvető technikákkal. Naponta lehetőséget biztosítunk a gyakorlásra, a vizuális látásmód fejlesztésére, az önkifejezés ily módon való megnyilvánulásaira.

Feladatok:

Óvodapedagógus:

- Teremtse meg a feltételeket a gyermekek képi, plasztikai kifejező-nyelvének, ábrázoló képességeinek fejlődéséhez.
- Nyújtson tapasztalatokat, élményeket a gyermekek számára, melynek segítségével a környező világ érzéki módon megfoghatóvá válik és képessé teszi a gyermeket a valóság esztétikai felismerésére, befogadására, újra fogalmazására.
- Figyelje a gyermekek egyéni fejlődését, egyéni bánásmóddal segítse a differenciált fejlesztést igénylő gyermekek tevékenységét.
- Ismertesse meg a gyermekeket különböző anyagokkal, technikákkal, a rajzolás, festés, mintázás alapelemeivel.

Tevékenységek:

Gyermek:

- Helyesen fogja a ceruzát, ecsetet, krétát.
- Érdeklődése, vágya, elképzelése, emlékképe szerint firkálgat, rajzolgat papírra, homokba, aszfaltra.
- Érdeklődik a környezet színei iránt, egyénileg választott

színekkel képeket alakít.

- Különböző vonalak, formák, színek, színfoltok alkalmazására képes, ezeket ritmusba is rendezi díszítés céljából.
- Fest ecsettel, gombfestékekkel, temperával, viasz- vagy zsírkrétával, színkeveréssel sokféle alakú, méretű, színű, anyagú papír használatával.
- Gyakorolja az ecset kimosását, a helyes vízhasználatot.
- Agyagkompozíciókat készít lenyomattal, beszurkálással, karcolással, anyaglapok díszítésével.
- Képeket alkot fonaldarabokkal, textilanyagokkal, papírdarabokkal vágással, tépéssel, ragasztással.
- Természeti tárgyakat, terméseket gyűjt, ezeket összehasonlítja más formákkal tulajdonságaik szerint, majd felhasználja kép- és tárgy alakítására, ajándékkészítésre.
- Különböző technikákat ismer meg és elsajátítja azokat, így nyírás, tépés, hajtogatás, konstruálás, bemélyítés, kerekítés, szövés, ragasztás, karcolás, applikálás.
- Összerakással, térbeli rendezéssel építményeket hoz létre.
- Szerkesztő, összerakó munkával bábok, díszletek készítésére képes.

Fejlődés jellemzői:

- Élményeik, elképzeléseik, képzeleteik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Képalakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat.
- Formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a jellemző formákat, jegyeket.
- Emberábrázolásaikban megjelennek a részformák, próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével.
- Tudnak formákat mintázni elképzeléseik alapján, megfigyeléseik felhasználásával.
- Önállóan díszítenek tárgyakat.

- Szívesen vesznek részt az óvoda és környékének szépítésében.
- Késztetést éreznek arra, hogy figyelmüket összpontosítsák, technikai tudásukat aktivizálják.
- Bátrabbak, ötletesebbek az építésben, téralakításban.

Módszertani alapelvek:

- Az óvodapedagógus biztosítson gazdag anyag- és eszköztárat, ezzel nyújtson választási lehetőséget a gyermekek számára, hogy kötetlen keretek között szabadon valósíthassák meg egyéni ötleteiket.
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe, hogy a gyermekek eltérő környezetből, eltérő fejlettségi szinten kerülnek az óvodába.
- Az óvodapedagógus számára minden gyermeki munka legyen érték.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- *Játékkal*, mert a teljes játékidőben biztosítva vannak a gyermek számára a különböző technikákhoz szükséges eszközök.
- Játékukban megjelenik az építkezés, a környezet esztétikája.
- *Környezet megismerésével*, mert színek formák, téri viszonyok jelennek meg munkáikban, tevékenységük során.
- *Anyanyelvi neveléssel*, mert az óvodapedagógus beszédével segítséget nyújt, ösztönzést ad az ábrázoló tevékenység kiteljesedéséhez.

A gyermek vizuális tevékenységében tükröződik a külvilágról alkotott képe, gazdagodik megfigyelő, intellektuális, emocionális, motorikus képessége.

Vers, mese

A mese, vers az óvodai élet mindennapjainak meghatározó élménye. A mesék, versek a nyelvi nevelés eszközei, mert a szóhasználat, a sajátos stílus (népi mondókák, népmesék) az írói eszközök gazdag lehetőségeit kínálják.

Az érzelmi biztonság megadásának, az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszköze a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, ölbeli játékok, dúdolók, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzelmi élményeket adnak, ezért fontos alkalmaznunk.

Az irodalmi művek szókészlete, a szójelentés megértése, a mesék fordulatai ösztönzik a gyermeket a szóbeli kifejezésre. Az árnyalt kifejezések a fejlődő gyermeki személyiség sokszínűségét segítik elő. Célunk, hogy a gyermekek bátran kérdezzenek, igényeljék és kezdeményezzék a beszélgetéseket, verselést, mesélést.

A gyermek nem csupán szereti a meséket, hanem hisz is bennük, bár tudja mi a mese, mi a valóság, a gyermeki világszemlélet olyan, mint a meséké, a mesék ugyanúgy építkeznek, mint a gyermeki gondolkodás úgy, ahogy a gyermek a világot megismeri. A mese mozgásba hozza a gyermeki képzeletet. A hőssel való azonosulás során szembetalálkozik a lét alapkérdéseivel, megérez, megismer erkölcsi normákat, szabályokat, s intenzív érzelmek átélésére van lehetősége (fájdalom, boldogság, kitartás, stb.).

Az irodalom közege a nyelv, nagyon lényeges, hogy csak nyelvileg tiszta, értékes mesét, verset halljanak a gyerekek. A népi mondókák, a népmesék az anyanyelv sajátos ritmusát, dallamát, hangzóvilágát közvetítik. A fordítás-irodalom az óvodában másodlagos szerepet tölt be.

A klasszikus és kortárs mesék, versek minden nap felbukkannak az óvodai életben. Verseket, mondókákat felelevenítenek a gyerekek játék közben, udvaron, kirándulásokon (nemcsak a kezdeményezéseken), mesét is naponta többször hallgatnak. Kedvenc meséjüket sokszor szeretik hallani egymás után és ezt az igényüket is kielégítjük, hiszen minden ismétlés én-erősítő hatású. A mese sajátos szókészlete és az észjárás beépül a személyiségbe.

Nagyon fontos feladatunk a mese megkezdése előtt a megfelelő hangulatot megteremteni (elhelyezkedés, állandó hely, mesepárnák, függönyelhúzás, gyertyagyújtás, stb.).

A nyugodt csoportléggör biztosítja, hogy azok a gyerekek is részesei legyenek a mesének, akik valamilyen más tevékenységet folytatnak, s látszólag külső hallgatók.

Ha a meséket többször ismétljük, a gyermekek szinte magukban együtt mondják a jellegzetes szófordulatokat az óvodapedagógussal, s kialakul bennük az igény arra, hogy el is játsszák azt.

A mindennapi mesélés hatására nő a gyerekek bábozási kedve is, ez különösen fontos a gátlásos, visszahúzódoó gyermekek esetében - akik talán a parván mögött valamilyen védelmet véelve, a bábbal azonosulva, megfélekeznek gátlásaikról, felszabadultan nyilvánulnak meg.

A dramatizáláshoz, bábozáshoz csoportjainkban biztosítottak a feltételek, eszközök (szoknyák, palást, fátylak, egyéb kellékek: korona, kalap és a gyermekek aktuális fejlettségének megfelelő bábok - bot, fakanál, ujj, kesztyű, marionett, stb.). Az adott helyzetben hiányzó kellékeket a gyermekekkel közösen készítjük el. Az óvodai ünnepségek hangulatát dramatikus játékkal emeljük

A kisgyermekeknek szóló versmondásban a ritmus, a hangzás az elsődleges. Nem lehet oktató célzatú, utólag elemezni, magyarázni tilos. A mesékben a szövegkörnyezet és az előadásmód segíti a megértést, a gyerek akkor is el tudja képzelni az egészet, ha nem ismeri minden szó jelentését. Csak a fejből mondott mesének van igazi varázsa, hiszen csak akkor képes az ember átélt, hiteles mesélésre, ha igazán magáénak tudhatja a művet. Fontos az ismétlések gyakorisága, nem az a lényeg, hogy a gyerekek sok verset, mesét ismerjenek, hanem a jól kiválasztottakat, kedvelteket újra és újra hallgassák.

Mesemondás közben nem használunk fázisrajzokat, mert az megtöri a szövegmondás folyamatosságát, megakadályozza, hogy a mesemondó és a gyerekek folyamatosan belső képzeleti képeket készítsenek. Otthon a kelleténél több „gépi” mesét hallanak, látnak a gyerekek, ez a felnőtt hiányához, feldolgozatlan benyomásokhoz vezet. A belső vizuális képalkotás képessége nem fejlődik a készen kapott, gyorsan váltogatott képek miatt (s ráadásul egyre inkább teli vannak agresszivitást sugárzó képsorokkal, amelyek szorongást váltanak ki, vagy agresszióra sarkallnak).

Az óvodában az élő dal, mese, vers a természetes.

Fontos a rendszeres, elalvás előtti mesemondás, hiszen ilyenkor a nyugalom szinte helyet készít a mesének. Egy szelídebb folyású esetleg folytatásokban, lágy hangon elmondott mese, a legjobb altató lehet. A szülők figyelmét is felhívjuk arra, hogy mit jelent a gyermeknek a rendszeres együttlét, az élőszóban történő mesélés. A mesélés közvetlen meleg légköre, jó hangulata, még inkább ráirányítja a gyermek figyelmét arra, hogy mi a szép, a jó, miért kell nekik és másoknak is a szép, a jó szó, a szeretet.

Támogatjuk a gyermekek önkifejezését abban, hogy saját vers és mesealkotását, mozgással, vagy ábrázolással kombinálja.

A gyermekeknek nagy érzelmi biztonságot nyújt a mesélővel való személyes kapcsolat, mely a hátrányos helyzetű és magatartási problémás gyermekek mentális higiéniájának elmaradhatatlan része.

A halmozottan hátrányos helyzetű és a nevelési problémákkal küszködő gyermekek értelmi-érzelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének legfőbb segítője a rendszeres mesehallgatás.

Feladatok:

Óvodapedagógus:

- A nap bármely szakaszában kezdeményez mesét, verset.
- Segítse elő a belső képteremtés lehetőségének kihasználását.
- A mese és versmondást a spontán adódó helyzetekre, a kedvező körülmények tudatos kivárására, előidézésére építse.
- Mozgassa meg a gyermek fantáziáját.
- Segítse elő a gyermek érzelmi életének pozitív irányú fejlődését.
- Éreztesse, hogy a mesemondás a nap lényeges eleme.

Tevékenységek:

Gyermekek:

- Bekapcsolódnak a mondókák, versek mondogatásába.
- Figyelmesen, szívesen hallgatják a meséket, verseket, történeteket.
- Szórakoztatja őket a képeskönyvek lapozgatása, beszélgetést kezdeményeznek az ismert képekről.
- Képekről felismerik a meseszereplőket, hősöket, felidézik a cselekményeket.
- Az irodalmi művek gazdagítják szókincsüket, egyre több újabb kifejezést használnak.
- Kialakul bennük a jó-rossz közötti különbség megítélése.
- Bábokkal eljátsszák a meseélményeket.
- Tapasztalják, hogy a felnőttek vigyázva bánnak a könyvekkel.

Fejlődés jellemzői:

- Várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában.
- Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik.
- A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- A mesében elhangzottakról beszélgetnek.
- A meséskönyvek képeit önállóan és hosszan nézegetik, kérik a felnőttet, hogy meséljen róluk.
- Az olvasást utánozzák.
- Ismerik az óvoda könyvespolcát, vigyáznak a könyvre.
- Hangzás, hangulat egységében kezdik felfogni a mondott, hallott vers témáját, költői képeit.

Módszertani alapelvek:

- Az óvodapedagógus biztosítson békés, biztonságos, nyugodt légkört az irodalmi mű befogadására.
- Az óvodapedagógus építsen a gyermekek hozott ismeretanyagára.
- Használja ki a bábjáték adta lehetőségeket, a kommunikáció, az anyanyelvi nevelés területén, járuljon hozzá az egészséges „én-tudat” kialakításához, megerősítéséhez.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- *Anyanyelvi neveléssel*, mert a mese és a vers az anyanyelv közegén átsegíti a világ megismerését, mélyíti az önismeretet.
- *Énekek, énekes játékokkal*, mert a zenei élmény serkenti a gyerekek képi és irodalmi alkotások iránti esztétikai kíváncsiságát.
- *Mozgással, tornával*, mert a népi mondókáknak, lovagoltatóknak mozgással kísért elemei is vannak.

Ezen foglalkozási terület művészisége kínálja a legtöbb lehetőséget a nyelv művelésére, a nyelvi kultúránk elsajátítására.

Ének, énekes játék

Zenei nevelésünk célja a gyermekeket élményhez juttatni, felkelteni zenei érdeklődésüket, megszerettetni az éneklést, az énekes játékokat, a táncot.

A zenei élmények átélése során feladatunk fejleszteni a gyermekek

- hallását,
- ritmusérzékét,
- alkotókedvét,
- mozgáskultúráját

A zenei élmények átélése nem korlátozódik a foglalkozásokra, napközben bármikor adódhatnak lehetőségek (csoportszobában, udvaron egyaránt) éneklésre, körjátékok játszására. Ezekkel a lehetőségekkel élünk is, hiszen a zene, az ének megszépíti a hétköznapijainkat, olyan érzelmek átélését teszi lehetővé, ami mással nem pótolható. Fogékonnyá teszi a gyermekeket a „szép” befogadására és létrehozására is.

A közös játék, tánc felerősíti a csoporthoz tartozás érzését.

A néptánc (egyszerűbb elemeivel) fontos része programunknak, a mozgásfejlesztés egyik eszköze, hiszen az elemek többszöri ismétlésével fejlődik az összerendeződés, koordináltabbá válik a mozgás, javul a testtartás, rugalmasabbak, hajlékonyabbak lesznek.

A táncoláskor használható ruhák (virágos szoknya, mellény, gatyka) az igazi népzene, a közös tánc együttesen szolgálják az esztétikai nevelést.

Az ének-zenei anyag hozzájárul a hátrányos helyzetű gyermekek érzelmi neveléséhez, mert a jól kiválasztott zenehallgatási anyag, a közös dalok, dalos játékok, a társakkal együtt átélt ritmikus mozgás bensőséges élményt nyújtanak. De nemcsak mint érzelmi hajtóerő tekintjük a zenei nevelést jelentős eszköznek a gyermek nevelésében, hanem figyelembe vesszük, hogy a dalos játékok megismerése és felidézése fejlesztik a kognitív képességeket, az emlékezetet, gondolkodást, figyelmet.

Feladatok:

Óvodapedagógus:

- Keltse fel zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket.
- Szerettesse meg a gyermekekkel az éneklést, az éneklési játékokat, hangszereket.

- Szoktassa őket a szép, tiszta éneklésre.
- Juttassa zenei élményhez a gyermekeket.
- Használja ki a néphagyomány, a népzene adta lehetőséget.
- Vegye figyelembe a gyermekek otthonról, bölcsődéből hozott ismeretanyagát.

Tevékenységek

Gyermek:

- Utánozzák a felnőtt énekét, mozgását.
- Érzékelik a dal, a mondóka ritmusát.
- Szívesen énekelnek a nap bármely részében.
- Megfigyelik egymás hangjában lévő különbségeket.
- Érzékelik a halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú közötti különbségeket, ezeket kézjellel mutatják.
- Elsajátítanak egyszerű tánclépéseket.
- Megismerkednek különböző hangszerekkel.
- Játék nélküli dalokhoz kitalálnak mozgásokat.
- Dallamokat dúdolnak, ismernek fel, hallható jelre bújtatott hangszíneket ismernek fel.

Fejlődés jellemzői:

- A gyerekek tudják a mondókát, a dalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel mondani, énekelni.
- Egyszerű dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza egyedül is.
- Ismert dalt dúdolnak.
- Felismerik a magas-mély, halk-hangos, gyors-lassú relációkat, ezeket kézzel tudják jelezni.
- Tudnak magasabban, mélyebben énekelni, dalt kezdeni.
- Felismerik a dallamokat dúdolásról, hangszerről, hasonló fordulatokból.
- Tudnak dalokat hangosan és magukban énekelni.
- Ismerkednek néhány hangszerrel.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusából.

- Dalok, mondókák ritmusát összekapcsolják.
- Egyöntetűen körbejárnak szép testtartással.
- A táncos mozgásokat szépen megformálják.
- A bemutatott élőzenét figyelmesen hallgatják.

Módszertani alapelvek:

- Vegye figyelembe az óvodapedagógus a gyermekek egymástól eltérő ismeretanyagát, fejlődési szintjét.
- A dal, mondóka, mozgás és zenehallgatási anyag helyes megválasztásával az óvodapedagógus járuljon hozzá az érzelmi fejlődés alakulásához.
- Tegye lehetővé az óvodapedagógus, hogy a gyermekek saját szintjükön dolgozhassák fel az énekes anyagot, találja meg az egyensúlyt az állandóan érvényesülni akaró és visszahúzódó gyermekek bátorítása között.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- *Környezeti neveléssel*, mert a dalok szövege, tartalma kapcsolódik környezeti jelenségekhez (évszakok, növények, állatok természetben végzett megfigyelések).
- *Közösségi neveléssel*, mert a közös éneklés, játék, együttlét társas örömet jelent, segíti a gyermekek biztonságérzetének növekedését, gátlásaik feloldását és magatartásuk kedvező alakulását.
- *Anyanyelvi neveléssel*, mert a zenei anyag közvetítése nyelvi formában történik.
- *Mozgással*, mert mondókák, dalok, énekek spontán és kötött mozgásformája szervezett egységben van a szöveggel.

A zenei nevelés élményhez juttatja a gyermekeket, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. A feladatok sikeres megoldása elősegíti a zenei anyanyelv megalapozását.

Az óvodai alapellátáson túli pedagógiai szolgáltatások

Óvodánk a szülők igényei alapján megfelelő szakmai feltételrendszer és pedagógiai kontroll mellett a következő alapellátáson túli szolgáltatásokat nyújtja a gyermekek részére:

Játékos vízhez szoktatást, melynek feltételeit biztosítja a fenntartónk a Városi Uszodában minden nagycsoportos gyerek részére tíz alkalommal, úszóedzői végzettségű óvodapedagógusaink vezetésével.

Hittan foglalkozást (református, katolikus) a szülők igénye alapján mindegyik óvodánkban délutáni időpontban.

Az óvodapedagógusok szakképzettségének feltétele adott a Malom utcán: zeneóvoda, néptánc, a Pál utcán: néptánc és mozgásjavító torna, a Pálffy utcán: mozgásjavító torna és német nyelvű játékos foglalkozások vezetéséhez. A Varga Tamás Általános Iskola tanára angol nyelvű játékos foglalkozásokat tart mindhárom telephelyen.

A nevelési Program feltételrendszere

Személyi feltételek:

Óvodánkban 36 fő alkalmazott dolgozik.

Pedagógiai képesítéssel rendelkező főállású óvodapedagógusok száma: 21 fő

Pedagógiai munkát segítő főállású, dajkák száma: 10 fő

Pedagógiai asszisztensek száma: 4 fő (3 fő teljes, 1 fő 4 órás)

Egyéb munkakörben foglalkoztatott főállásúak száma: 1 fő óvodatitkár

Szakvizsgával rendelkező óvodapedagógusok száma: 8 fő

Óvodapedagógusaink szakmai felkészültsége színvonalas, minden óvodapedagógusunk felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Rendszeresen részt veszünk szervezett képzéseken, illetve önműveléssel is igyekszünk pedagógiai ismereteinket bővíteni. Pedagógusértékelésünk, minősítésünk során figyelembe vesszük az önfejlesztést, továbbképzési aktivitást, s ezek alkalmazását a mindennapi gyakorlatban, továbbadását a pedagógus társaknak. Több sikeres TÁMOP pályázat kapcsán számos továbbképzésen vettek részt pedagógusaink.

A gyermekekhez való kapcsolatunkat a meleg, korlátozó attitűd határozza meg. Minden óvodapedagógusunk a családi légkör kialakítását tartja legfontosabb feladatának, hiszen valljuk: ha a gyermek szeret óvodába járni, kötődik, ragaszkodik óvónőjéhez, csoportjához, akkor érdeklődő lesz, egyre több tevékenységbe szívesen kapcsolódik be, ezáltal fejlesztési céljainkat is könnyebben megvalósíthatjuk.

Az óvodapedagógusok munkáját csoportonként szakképzett dajka segíti. A csoportokban egymás iránti tiszteletet tanúsító, elfogadó, egymás munkáját megbecsülő munkatársak dolgoznak.

Az óvodapedagógus-párok együttműködésére, az óvodapedagógusok-dajkák kapcsolatára egyaránt a feladatorientáltság, segítőkészség, jó kommunikációs-összhang jellemző.

Közösségünk nem nagy létszámú, de talán éppen ezért a csapatszellem nagyon erős, ezzel munkánk hatékonysága megsokszorozódik.

Tapasztalatinkat megosztjuk egymással, az egyéni ötletek, kezdeményezések egyre nagyobb teret kapnak.

Vezetőként, céljaink eléréséhez az emberi erőforrásokat igyekszem maximálisan kibontakoztatni.

Fontosnak tartom, hogy munkatársaimnak tartós belső motivációja alakuljon ki azáltal, hogy a napi tevékenységük során sikerélményhez jussanak, cselekvő részesei legyenek a döntési, végrehajtási folyamatoknak, ezáltal nőjön önbecsülésük, mert hatékony nevelés csak energia-gazdag környezetben valósulhat meg.

Szakmai továbbképzési terv

Középtávú továbbképzési programunkban a következő szakterületeket kezeljük kiemelten óvodapedagógusaink továbbképzése során:

- környezetvédelem, környezet megismerésére nevelés
- fejlesztő és differenciáló pedagógus
- gyógypedagógus
- logopédus

Ennek eredményeképpen négy fejlesztő pedagógusunk, egy gyógypedagógusunk, négy környezeti nevelőnk végzett az elmúlt években. Ezekre a területekre a továbbiakban is nagy figyelmet fordítunk.

Kiemelten kezeljük az *integrációs feladataink megvalósítását segítő képzéseket*.

Középtávú továbbképzési tervünkben szerepelnek még a következő területek:

- mozgásfejlesztés
- úszásoktatás
- beszédfejlesztés, drámajáték
- gyermek és ifjúságvédelem
- néphagyományok, néptánc
- kézműves, vizuális technikák
- zeneóvoda vezetés

Az óvoda szakmai dokumentumai

A csoportokban dolgozó óvodapedagógusok folyamatosan vezetik a csoport- és mulasztási naplót. A csoportnaplók 3 vagy 4 nevelési év anyagát tartalmazzák, a telephelyek sajátos csoportszervezésének megfelelően. Negyedévre tervezik a csoport szokás- és szabályrendszerét, szervezési feladatokat, amely az esemény- tervet is tartalmazza.

- ***Tématerv:***

A nevelési területeket témákra, projektekre, 1 hónapra bontják le.

- ***A gyerekek egyéni fejlődése:***

Egy külön dosszié tartalmazza a gyermekek fejlődését követő adatokat, eseményeket az óvodába lépéstől a nagycsoport végéig.

Tartalma:

anamnézis
beszoktatás értékelése
szöveges értékelés
DIFER mérés
gyermekrajz elemzés

Időpont, határidő:

óvodába lépéskor
kiscsoport-december
minden év végén
középső, ill. szükség
esetén nagycsoportban
(5 éves korban)

Anamnézis:

Személyiséglap, mely a fejlődésre jellemző fontos adatokat tükrözi a gyermek születésétől, a csecsemőkoron át az óvodába lépésig.

Beszoktatás értékelése:

A beszoktatás lényeges eseményeiről szöveges értékelés, megjegyzések.

Szöveges értékelés:

A gyermekek fejlettségéről, fejlődési üteméről, az elért és várt eredményekről az óvodapedagógusok minden csoportban év végén szöveges értékelést írnak. Probléma esetén kiemelve a problémát, annak okát, a fejlesztés módszerét, intervallumát.

DIFER mérés, gyermekrajz elemzés:

A DIFER mérés középső és nagycsoportban történik. Megismerjük a gyermekek részfunkcióinak fejlettségét, észleljük azok eltérő szintjét, az egyes területek lemaradását. Információkat kapunk arról, hogy miben van további tennivalónk, valamint módot, útmutatást ad a felmérés az egyéni differenciált fejlesztésre. A mérést szükség szerint, ill. az iskolakészültséggel kapcsolatos kétségek felmerülése esetén nagycsoportban megismételjük. A *gyermekrajz elemzése* segíti a hatékony fejlesztő munkát.

- A halmozottan hátrányos helyzetű, ill. a fejlesztésre szoruló gyermekek esetén ***Esélyegyenlőségi Naplóban*** rögzítjük a rendszeres családlátogatások, esetmegbeszélések tapasztalatait, mulasztások nyomon követését, óvodai programokon való részvételt, az egyéni fejlesztési tervet.

Tárgyi feltételek

- ***Az óvoda épülete:***

Mind a három óvoda épülete régi építésű, de egyes részei felújítottak, korszerűsítettek: új mosdók, öltözők kialakítása, felújítása, 2003-ban a világítás korszerűsítése, folyamatos javítás, meszelés. A fűtés hatékonyabb működéséhez karbantartásra, korszerűsítésre lenne szükség mindhárom épületben.

A Pálffy és a Pál utcán a parketta állapota, falak egy részének vizesedése problémát jelentett, melyet a Pálffy utcai telephely tekintetében a fenntartó, Pál utcai székhely tekintetében szülői, alapítványi támogatás segítségével megoldottuk.

Az épületek kora miatt mindegyik óvodánkban folyamatos karbantartás, odafigyelés szükséges az állagmegóvás érdekében.

A Pálffy és a Malom utcai telephelyen fejlesztő szoba került kialakításra, a Pál utcai székhelyen ennek biztosítása bővítéssel lenne megvalósítható meg.

Csoportok száma: 10

Tornaszoba: 1

Öltöző: 8

Mosdó: 5

Előkészítő konyha: 3

Fejlesztő szoba: 2

Iroda: 4

- ***Az óvoda udvara:***

A *Pál utcán* az udvar területét telek vásárlással bővítette fenntartónk. Ezt követően alapítványi és egyéb szponzori támogatással, nevelőtestületünk tagjainak aktív, tevételes közreműködésével felújítottuk: térburkolás, csapadékvíz elvezetés, termőföld biztosítása, füvesítés, homokozók kialakítása mindkét udvaron. Mozgásfejlesztő játékeszközök beszerzése folyamatos - felújításuk, cseréjük szükséges.

A *Malom utcán* az udvar megfelelő méretű, felszereltsége folyamatos bővítést, cserét igényel (mozgásfejlesztő játékeszközök tekintetében).

A *Pálffy utca* udvara megfelelő méretű, de felszereltségét tovább kell fejleszteni, bővíteni, új mozgásfejlesztő eszközökkel kiegészíteni. Az udvar felújítása folyamatban van, a homokozók áttelepítését, füvesítést valamint kertrendezést a szülőkkel, nevelőtestülettel megoldottuk. További cél a betonos felület felújítása, kiváltása, a szolgálati lakás felőli kerítés cseréje.

- ***Tárgyi-dologi eszközök***

A játéktevékenységhez, a tanuláshoz szükséges eszközökkel, gyermekirodalmi és szakkönyvekkel az óvoda ellátottsága jónak mondható.

Forrásaink:

Fenntartói forrásokon túl:

- pályázatokon elnyert összegek,
- szülői, egyéb szponzori támogatások,
- alapítványi források

Fejlesztési céljainkat figyelembe véve, a programunk megvalósításához szükséges eszközigényt, a tárgyi-dologi eszközök bővítését, fontossági sorrendben összeállítottuk, így beszerzéseink, fejlesztésünk tervszerű.

Irodalom jegyzék

- Bakosi Éva - Pereszlényi Éva:* Pedagógia III.
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993.
- Balázsne Szűcs Judit:* Miből lesz a cserebogár?
Alex Typo Kiadó, Budapest, 1992.
- Gaál Sándorné - Gyarmati Zoltánné:* Programterv a megújuló óvodai testneveléshez
Brunsztik Teréz Óvónképző Főiskola, Szarvas, 1991.
- Dr. Havas Péter:* A környezeti nevelés néhány pedagógiai elve és területei
Új Pedagógiai Szemle, Budapest, 1993/10.
- Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes:* Gyermeklélektan
Gondolat Kiadó, Budapest, 1981.
- Nagy Jenőné:* Segédlet az óvodák nevelési programjának elkészítéséhez
Jász-Nagykún-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet,
Szolnok, 1996.
- Nagy József:* DIFER Diagnosztikus fejlettségvizsgáló rendszer 4-8 évesek számára
Mozaik Kiadó, Szeged, 2001..
- Az óvodai nevelés programja
Országos Pedagógiai Intézet Budapest, 1989.
- Az óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
Művelődési és Köznevelési Minisztérium Budapest 1996.
- Pereszlényi Éva:* A Helyi Óvodai Nevelési Program szakmai feltételrendszere
ALCIUS BT, Budapest, 1997.
- Porkolábné Balogh Katalin:* Kudarccal az iskolában
Alex Typo Kiadó, Budapest, 1992.
- Vág Ottó:* Óvoda és Óvodapedagógia
Tankönyvkiadó, Budapest, 1979.
- Ranschburg Jenő:* Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban.
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.
- M. Tamás Márta:* Integráció és inklúzió. Fejlesztő módszerek a köznevelésben.
Treffort Kiadó, Budapest, 2006.
- Dr. László Zoltánné:* Inkluzív nevelés. Ajánlások a pszichés fejlődés zavarával küzdő
gyermekek kompetencia alapú fejlesztéséhez. Részképesség zavar.
Sulinova Kht., Budapest, 2006.
- Venperné Balogh Angelika:* Inkluzív nevelés. Ajánlások a pszichés fejlődés zavarával
küzdő gyermek kompetencia alapú fejlesztéséhez. Magatartászavar.
Sulinova Kht., Budapest, 2006.

3.3. Nádor utcai Tagintézmény nevelési gyakorlata

Az óvoda bemutatása

Tagintézményünk (Nádor u. 23.) két városi telephellyel (Tornyai János u. 15. és Klauzál u. 33.) rendelkező intézmény. Óvodáink környezetére, jellemző a kertvárosi jelleg, a falusias életmód, mely sokrétű környezeti tapasztalatszerzésre nyújt lehetőséget gyermekeink számára. Ezek felhasználásával, bővítésével, elmélyítésével, kívánjuk óvodásainkat a természet, a munka és a dolgozó ember tiszteletére nevelni. A csend, a tiszta levegő nagymértékben hozzájárul a gyermekek egészséges környezetben történő fejlődéséhez.

Tagintézményünk 12 óvodai csoporttal működik, 285 gyermek befogadására alkalmas. Gyermekeink nevelését nagy szakmai tapasztalattal rendelkező diplomás és szakvizsgázott óvodapedagógusok valamint szakképzett óvodai dajkák végzik. Az óvodai csoportok összetételére nagyobb százalékban jellemző a homogén csoport és kisebb százalékban a vegyes összetétel.

Minden telephelyen arra törekszünk, hogy a gyermekeket felújított, korszerű barátságos, sok játékkal és otthonos berendezéssel felszerelt környezet fogadja.

Kiemelt jelentőségű számunkra a füvesített, környezetbarát játszóudvarok szinten tartása valamint a minél szélesebb körű, a gyermekek biztonságát nyújtó mozgásfejlesztő udvari játékok folyamatos karbantartása és bővítése.

Biztosítjuk a sokféle, változatos, játékos, megismerésen alapuló játékba integrált cselekvéses tanulási tevékenységeket, valamint a szükség szerinti egyéni differenciált és csoportos fejlesztéseket a már 2008 évben bevezetett Difer mérések függvényében.

Programunkban kiemelt hangsúlyt fektetünk az egészséges életmód kialakításához szükséges nevelési területekre, a jeles napokhoz kötődő néphagyományok, népszokások ápolására, valamint a művészeti és a környezeti nevelésre. Óvodai nevelőmunkánkat a természeti és társadalmi környezet köré csoportosítjuk, hiszen ez a közeg az, amely természetes módon mindent átölel, amiről az óvodás gyermeknek ismeretei vannak, ezáltal a gyermeki lélekhez, gondolkodáshoz közel áll.

Kiemelten kezeljük az esélyegyenlőség, az egyenlő hozzáférés és az egyenlő bánásmód követelményeinek való megfelelést. Ennek függvényében építettük be pedagógiai programunkba intézményünk Integrációs tevékenységét. A feladatok végrehajtására munkacsoport alakult, megfelelően működtetjük, irányítását a menedzsment végzi. Részt veszünk, szakmai konferenciákon, továbbképzéseken. A megvalósításban minden évben segítségünkre szolgál az Integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítés és óvodai fejlesztő programok támogatása c. pályázaton nyert támogatási összeg.

Óvodapedagógusaink az elmúlt évek sikeres nevelőmunkája eredményeként arra vállalkozott, hogy bázisintézményként mindazon óvodáknak szakmai segítséget nyújt, akik intézményükben, meg kívánják valósítani a teljes integrációt, és alkalmazni kívánják azokat a módszereket, pedagógiai eljárásokat, amelyek ezen a területen új szellemet, még hatékonyabb munkát képesek megvalósítani. Szolgáltató intézménnyé kívánunk válni, ahol elérhetők, megtekinthetők és kipróbálhatók integrációs tevékenységünk pedagógiai elemei.

Innovációs elképzeléseink közé tartozik integrációs programunk illetve tevékenységünk területén a BGR (Belső Gondozói Rendszer) – rel való ismerkedés, újabb jó gyakorlatok kidolgozása valamint a tehetséggondozás területén a tehetségvárományos gyermekek tudatos segítésében való közreműködés (Tehetségpont) létrehozása.

Az „Együtt, hogy jobb legyen” című pályázati projekt keretein belül városi szinten az intézményünkben dolgozó óvodapedagógusok is kiemelt célként valósították illetve valósítják meg a halmozottan hátrányos helyzetű és roma gyerekek nagyobb arányban történő beóvodázásának elősegítését s azt, hogy minél korábban részesüljenek az óvodai nevelésből, a korai fejlesztést támogató szolgáltatásokból valamint azt, hogy a körzetünkben lakó gyerekek minél korábban kezdődő és rendszeres óvodáztatása megvalósuljon. A pályázat óvodai alprogramjának programelemei a továbbiakban is megvalósításra kerülnek: beóvodázás, baba-mama klub működtetése, kettős mentorálás: család - óvoda átmenet (védőnők és óvónők), az óvoda - iskola átmenet (óvónők és tanítónők) közreműködésével, a teljes körű Difer mérés, az OPSTAP program megismerése, egyéni fejlesztések.

A „Kompetencia alapú oktatás egyenlő hozzáférés – innovatív intézményekben” című pályázati programunk megvalósítását követően a 2010/2011 nevelési évben, óvodai intézményegységeinkben bevezetésre került a részleges mértékű adaptáció során alkalmazott kompetencia alapú óvodai nevelés. Így nevelésünk középpontjába a kompetenciafejlesztés került, melynek során olyan képességek, készségek, valamint alkalmazni képes tudás megszerzését segítjük gyermekeinknél, amely megalapozza az egész életen át tartó tanulást. Segíteni kívánjuk az együttműködési készség, tolerancia, az önállóság, a helyes belső kontroll, nyitottság, rugalmasság, kreativitás, probléma megoldás személyiségjegyek kialakulását.

Fontos számunkra a „Zöld Óvoda” program további fejlesztése és folytatása. Terveink között szerepel referencia intézményként való további működésünk. Ennek tanúbizonyságaként 2011. szeptember hónapban Óvodai Intézményegységünk referencia-intézményi előminősítési folyamata pozitív eredménnyel zárult majd pályázhattunk Referencia-intézmények országos hálózatának kialakítása és felkészítése c. pályázatra. A pályázat sikeres megvalósítása eredményeként részt kívánunk venni a hazai referencia intézményi hálózatok jövőbeni munkájában.

A pályázati továbbképzések lehetőséget biztosítottak óvodapedagógusaink módszertani megújulására, projekthetek, saját innovációk és jó gyakorlatok kidolgozására.

Jó gyakorlataink:

- Kompetencia alapú óvodai nevelést támogató „Ovisuli” fejlesztő program az óvodában.
- „Hetedhét zenehet” az óvodában.
- „Szedegetett szőlőszemek” projekt az óvodában.

Saját innovációnk:

- Fejlesztő eljárások az óvodában.
- Másság fejlesztés

Háromhetet meghaladó projekt:

- Tavasz varázs – ébredő természet.

A gyermekek óvodából iskolába történő zökkenőmentes beilleszkedésének elősegítése érdekében kiemelkedően jó kapcsolatot ápolunk a körzeti iskolával és sikeresen működtetjük az immár ötödik éve beindított „Ovisuli” csoportunkat.

Bázisintézményként szakmai segítséget nyújtunk régiós szinten mindazon óvodáknak, akik intézményükben, meg kívánják valósítani a teljes integrációt. Befogadó intézményként be kívánjuk mutatni, kidolgozott külső-belső szakmai kapcsolati formáinkat, szakmai műhelyfoglalkozások alkalmával az intézményünkbe járó gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását, hátránykompenzálást, tehetséggondozást, a HHH és SNI gyerekek integrált nevelésének biztosítását, az óvoda-iskola átmenetet segítő kompetencia alapú óvodai nevelést támogató komplex program működését.

Tagintézményünk (Nádor u. 23.) öt csoportos óvoda. Főként Újváros körzetből és a környező tanyavilágból járnak hozzánk gyermekek. Óvodánk családi házas övezetben található. Az épület 120 éves, sajnos nem bővíthető. A kiszolgáló helyiségek hiánya nehezíti a gyermekek gondozási teendőinek gördülékeny ellátását.

A csoportok szerkezete a gyermekek életkora szerint $\frac{2}{3}$ részben homogén.

Korszerű és a mai igényeknek, követelményeknek megfelelő játszó udvarral, rendelkezünk, ahol gyermekeinknek lehetősége van az önfeledt játékokra és a környezeti tapasztalatszerzésre. A sokszínű mozgás lehetőségét kihasználva, mozgásigényükre építve, egészségük megőrzését és az egészséges életmódra nevelést segítjük. Több éve sikeresen működtetjük az óvoda-iskola átmenet „Ovisuli” programunkat mely az iskolai életmódra való alkalmasság elérését hivatott segíti valamint az átmenet és a felkészülés időtartamát kívánja meghosszabbítani.

A Tornyai János utcai telephelyünk is négy csoporttal működik, szintén családi házas övezetben. Az épület tágas, világos, kiváló lehetőséget biztosít, a gyermekek csoportszobákban történő változatos mozgásaira, játékaira.

A csoportok szerkezete a gyermekek életkora szerint szintén $\frac{1}{3}$ részben homogén.

A környezeti adottságokat kihasználva, tapasztalt szerzés útján ismerkednek az emberek és a természet szoros kapcsolatával.

A Klauzál utcai telephely 3 csoporttal működik, a városközponthoz közelálló családi házas övezetben, Susán városrészben. Az épület adottságaira jellemző a tágasság és a világosság.

A csoportok szerkezete a gyermekek életkora szerint homogén.

A helyi sajátosságok közül kiemelt fontossággal bír a gyermekek megismertetése a néphagyományokkal, népszokásokkal, ősi mesterségekkel valamint, hogy képesek legyenek környezetükben felismerni, ápolni a régi értékeket.

Szociográfiai jellemzők

Óvodásaink családi körülményeiket tekintve, változatos szociológiai környezetükből adódóan, eltérő fejlettséggel érkeznek óvodáinkba. A nevelőtestületre a mindennapi nevelőmunkában, a gyermekvédelmi munkában, a szülőkkel való együttnevelésben megnövekedett felelősség hárul. Óvodapedagógusaink szívügyüknek tekintik, hogy az óvodai körzetünkben lakó hátrányos helyzetű kisgyermekek mindegyike (a megfelelő időben) óvodai ellátásban részesüljön. A védőnők, családgondozók és a jegyző segítségével kiemelt figyelmet fordítunk a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, nagycsaládosok, és a veszélyeztetett gyermekekre, családokra. A családsegítő szolgálattal és a védőnői hálózattal (körzeti védőnő) karöltve felkutatjuk a perifériára került családokat, és figyelemmel kísérjük őket, hiszen óvodáskorú gyermekük, legoptimálisabb ellátást és fejlesztést az óvodában kapja meg.

A szülők iskolai végzettsége, szociális helyzete és a neveléshez való hozzáállása, a legszélesebb skálát mutatja. A családok jelentős többsége kétkezi munkás, nagyon kevés százalékban vannak a biztos anyagi háttérrel rendelkezők. Az eltérő szociális körülményekből adódóan a gyermekek is eltérő fejlettséggel érkeznek az óvodába. Az alacsony iskolai végzettségből következik, hogy a szülői igények a gyermek 3-4 éves koráig a gondozási, a testi-lelki szükségletek kielégítésére és az érzelmi nevelésre majd 5-7 éves korban pedig az iskolai életre való alkalmasság elérésére korlátozódik.

Az óvodapedagógusainknak fontos szerepe van a meglévő hátrányok kompenzálásában, valamint abban, hogy ismerjék és alkalmazzák az egyéni különbségekre figyelő, egyénre szabott fejlesztéseket, módszereket, eszközöket. Tudatosan fejlesszék a család és az óvoda közötti kommunikációt. A családot, mint partnert vonják be a gyermekkel kapcsolatos óvodai fejlesztési folyamatokba, így elérhetjük azt, hogy segítő partnerré válnak a nevelési folyamatban.

Biztosítjuk a sokféle, változatos, játékos, mozgásos megismerésen alapuló tevékenységeket, melyeket egész nap áthatja az anyanyelvi nevelés. Az intézményünkbe járó gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben nyújtunk mi esetenként hátránycsökkentő szerepet.

Személyi feltételek

Szakmai feladatainkat az alábbi létszámú nevelőtestület és a nevelőmunkát segítő technikai személyzet látja el:

Tagintézmény-vezető:	1 fő
Óvodapedagógus, szakmai vezető:	3 fő
Óvodapedagógus:	21 fő
Óvodai dajka:	12 fő
Óvodatitkár:	1 fő

Összesen: 38 fő

A tagintézmény pedagógus ellátottsága mindenben megfelel a törvényi előírásoknak. Óvodapedagógusaink felsőfokú, főiskolai végzettségűek, esetenként több hasznosítható szakképzéssel, pedagógus szakvizsgával rendelkeznek.

Szakvizsgás képzések	fő
Bábjáték	2
Differenciáló fejlesztő pedagógia	1
Közoktatási szakértő	1
Vezető óvodapedagógus	1
Gyermek, ifjúság és családvédelem	1
Közoktatásvezetők	1
Gyógytestnevelés	1

Akkreditált továbbképzések, tanfolyamok fő

Helyi nevelési program	10
Környezetvédelem	9
Kézműves technikák	5
Bábjáték	4
Minőségbiztosítás	5
Gyermektánc, néptánc, népi játékok	3
Gyógypedagógia, fejlesztőpedagógia, logopédia	20
Számítógép, internet	14
Angol alapfokú nyelvvizsga	2
Tanító, tanárképző, nevelőtanári szak	4
Gyermek és ifjúságvédelem, egészségnevelés	3
Tevékenység központú óvodai nevelés	2
Családi napközi otthon tanfolyam	1
Közlekedési szakreferens	1
Kistérségi projekt menedzsment tanfolyam	2
Pedagógus mesterség	1
Óvodai szakreferens	1
Okoskocka pedagógiai továbbképzés	7
Dajkaképző szakmunkás bizonyítvány	17

Nevelőtestületünk szakmailag jól felkészült, pedagógiai megújulásra

mindig kész. Nevelési feladatainkat következetességgel, szeretetteljes, nyugodt kiegyensúlyozott családias légkörben, pedagógiai tudatossággal látjuk el. Az óvónői párokat igyekszünk úgy kialakítani, hogy a kollégák érdeklődésüket, beállítottságukat, személyiségüket tekintve optimálisan kiegészítsék egymást, a gyermekek mindenek felett álló érdekét, és a munkatársak jó munkahelyi közérzetét biztosítva. Fontosnak tartjuk a különbözőség és a másság elfogadását, valamint az egyéni értékek pozitív irányú megközelítésének erősítést.

Tárgyi feltételek

Intézményeink tárgyi feltételeit két szempontból lehet megítélni.

A legfontosabb az épületek álaga, komfortfokozata valamint a hozzájuk tartozó udvarrészek állapota.

A másik a szakmai munkához tartozó feltételek minősége, mennyisége.

Feladataink ellátásához óvodáinknak rendelkezésére áll:

A tagintézményben:

Nádor u. 23.	Alapterület: 1561 m ²	Csoportszobák alapterülete: 145 m ²
--------------	----------------------------------	--

Telephelyeink:

Tornyai János u. 15.	Alapterület: 1609 m ²	Csoportszobák alapterülete: 187 m ²
Klauzál u. 33.	Alapterület: 1849 m ²	Csoportszobák alapterülete: 95 m ²

Épületeink megfelelően szolgálják a gyermekek biztonságos óvodai életét. A környezet minden telephelyen rendezettséget, nyugalmat, harmóniát sugároz. Fontos tartjuk, hogy óvodásaink számára balesetmentes, családi hangulatú, otthonos környezetet biztosítsunk.

Tárgyi feltételrendszerünket folyamatosan bővítjük fenntartói, pályázati illetve alapítványi forrásból valamint a szülők támogató munkájával, segítségével.

A csoportszobák berendezése, színvilága, felszereltsége az óvodapedagógusok személyiségét és a neveléssel kapcsolatos tudatosságát fejezi ki. A játékeszközök minden csoportban a gyermekek életkorához, fejlődéséhez, tevékenységéhez igazodnak.

Székhelyintézményünk rendelkezik szakmai kiskönyvtárral melyet, igyekszünk folyamatosan fejleszteni az újonnan megjelenő pedagógiai, módszertani kiadványokkal.

Technikai felszereltségünk jónak mondható. Minden telephelyen található fényképezőgép, számítógép, laptop, fénymásoló, nyomtató, magnós rádió, TV és videomagnó.

Minden csoport rendelkezik a helyi Pedagógiai Programunknak megfelelő eszközellátottsággal.

Az intézmény tárgyi feltételeinek fejlesztéséhez figyelembe vesszük az eszközfejlesztés adta lehetőségeket, valamint a témával kapcsolatos pályázati kiírásokat.

Gyermekkép

Hisszük, hogy nyugodt, szeretetteljes, vidám, biztonságérzetet nyújtó légkörben felnövő gyermekekből válik boldog, kiegyensúlyozott, másokat megértő, nyitott, segítőkész, aktív és kreatív felnőtt.

Gyermekképünk egy vidám, nevetni, felfedezni, csodálkozni tudó, a felnőtteket tisztelő, nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikusan fejlődő gyermek. Aki nyitott az őt körülvevő világ ingereinek befogadására s egy nyugodt óvodai légkörben szívesen választ a számára vonzó tevékenységi formák közül, amelyek segítségével alakulnak, erősödnek az iskolai tanuláshoz szükséges készségei.

Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik.

Ezért nagyon fontosnak tartjuk, hogy őrizzék meg sokáig az őszinte mosolyukat, szeretettel forduljanak társaik felé, másokra figyeljenek, képesek legyenek társaikért tenni, a másságot fogadják el. Kéréseiket, kérdéseiket, véleményüket bátran, őszintén mondják el, őrizzék meg természetes kíváncsiságukat.

Tudjanak élni szabadságukkal az óvoda keretei között, tanúsítsanak önfegyelmet a különböző helyzetekben.

*„Szentnek kell tartanunk a gyermek érintetlen lelkét,
amit abba ültetünk, minden próbát kiálljon.
Ha rosszat ültetünk bele, megméltelyezzük egész életére.
S ha jó magot ültetünk bele, egész életében virágzik...”*

(Kodály Zoltán)

Óvodakép

Óvodáinkban a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezi, a nevelési folyamat lehetővé teszi és segíti a gyermekek személyiségfejlődését, az egyéni képességeiknek kibontakoztatását.

Óvodába lépéstől gondoskodunk az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről, a sokszínű – életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő – tevékenységekről, tapasztalatszerzésről.

A tevékenységek a gyermekek érdeklődésének figyelembevételével, kíváncsiságuk kielégítésével, életkori sajátosságuk szem előtt tartásával történik, így lehetőség van a felzárkóztatásra, illetve a tehetséggondozásra is. A szabadban történő foglalkozás is része a napi folyamatnak, kiemelve a környezeti nevelést és a testi nevelést ideértve az egészség megőrzést, valamint a jeles napokhoz kötődő néphagyományok ápolását. A nagy gonddal tervezett, ritmus szerinti tevékenységeink egyfajta állandóságot biztosítanak a gyermekek számára.

Óvodásaink önbizalmát és énképét a pozitív tulajdonságaik erősítésével, alakítjuk ki. Nevelésünk egyik fontos eleme a kölcsönös bizalom, amely a következő kapcsolatokra épül: gyermek-óvodapedagógus, szülő-óvodapedagógus, gyermek-gyermek, szülő-gyermek.

*„Kis gyermekem csak nézzél szerteszét
éretted, van itt minden, ami szép”
(Várnai Zseni)*

Sajátos arculatunk:

- Intézményeink sajátos arculatát alapvetően meghatározza a környezeti nevelés, az egészséges életmódra nevelés, a művészeti nevelés és a néphagyományok-népszokások ősi mesterségek (fazekasság, szövés-fonás, kosárfonás, pék, gyertyamártó, mézeskalácsos, stb.) megismerése, megtapasztalása és gyakorlása.
- Környezeti adottságainkat kihasználva kiemelt jelentőséggel bír a **környezeti nevelés**, a környezettudatos magatartás, szemléletmód kialakítása. Tevékenységeink során a környezeti adottságainkat kihasználva a gyermekek érdeklődésének figyelembevételével és a gyermeki kíváncsiság kielégítésével, életkori sajátosságaik szem előtt tartásával valósítjuk meg. Aktív résztvevői vagyunk a hódmezővásárhelyi „Zöld Kapocs” környezeti munkaközösségnek s ezen belül kiemelt hangsúlyt fektetünk az óvodás korosztály számára rendezett programoknak.
- Nevelőmunkánk során nagy hangsúlyt fektetünk az **egészséges életmódra nevelés**, az egészséges táplálkozás és a sokszínű mozgás adta lehetőségek kiaknázására valamint gyermekeink egészséges életvitel – igényének kialakítására és testi fejlődésének elősegítésére. Örömeinkre szolgál, hogy városunk „Egészséges életmód” programjának résztvevői lehetünk (Vízhez-szoktatás óvodás gyermekek számára, sportprogramok családoknak, óvodások városi egészségnapja, életmód és étrendjavaslat tanácsadás).
- Óvodapedagógusaink szívügyüknek tekintik a gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítását. Az óvoda esztétikus környezetéből adódóan kiemelt nevelési területeink közé tartozik még a **művészeti nevelés**. Ez által nyitottságra, sokoldalúságra neveljük a gyermekeket, gazdagítjuk érzelmi életüket. A művészeti élmények nyújtásával, valamint a tevékenységeken keresztül biztosítják a rácsodálkozási élményeket, melyek során a gyermekek élménybefogadó képessége is erősödik. Befogadóvá neveljük az óvodánkba járó gyermeket a táncra, a zenére, a népköltészetre valamint a képzőművészetre. Célunk, hogy igényükké váljon az esztétika, kialakuljon érzékenységük a művészetek iránt.

- Az óvodapedagógusok számára fontos cél, hogy a gyermekek figyelmét ráirányítsák az őket körülvevő régi értékekre, szépségekre, **a néphagyományokra, népszokásokra, ősi mesterségekre** valamint arra, hogy felismerésük során képesek legyenek óvni azokat. Óvodánkban a hagyományőrzés, ápolás tartalma beépül az óvodai nevelés teljes folyamatába és átszövi az ott folyó gyermeki tevékenységet. A népi mondókák, dalok, gyermekjátékok mellett helyet kapnak azok a népszokást őrző tevékenységek is, amelyek a földhöz, a természethez, a természetes anyagokhoz való kötődést a felnőttek, a gyermektársak megbecsülését állítják előtérbe.
- A nevelési célok és sajátos arculatunk az egész tagintézményre nézve azonosak. A sajátos arculatot a gyermekek, és az óvodapedagógusok személyisége alakítja, formálja.

Az óvodai élet megszervezése

A gyermekek ajánlott napirendje:

A gyermekek testi-lelki harmóniájának alapvető feltétele a napi életritmus kialakítása. Tervezésénél figyelembe vesszük a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. A folyamatosság és a rugalmasság az egész nap során érvényesül. Székhelyintézményünk sajátos arculatának megfelelően kiemelt hangsúlyt kap a gyermekek napi rendszeres edzése (ebéd előtti kocogó futás), mozgásos igényük folyamatos kielégítésére. Óvodai napirendünk hozzájárul a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges biológiai és pszichológiai feltételek megteremtéséhez.

Időtartam	Tevékenység
$7^{00} - 10^{30}$	- Személyes percek - Játék és szabadidős tevékenység a csoportszobában, a szabadban. - Mindennapi testmozgás, kötelező testnevelés. - Tervszerű kötött, vagy kötetlen tevékenységek. - Tisztálkodás, előkészület a reggelizéshez, étkezés. - Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek.
$10^{30} - 12^{00}$	- Játék a szabadban, szabadban szervezett mozgásfejlesztés, tapasztalatszerzés.
$12^{00} - 13^{00}$	- Mindennapi edzés: kocogás, futás - Testápolási teendők. - Naposi munka, terítés. Ebéd. - Testápolási teendők.
$13^{00} - 14^{45}$	- Csendes pihenő, altatás mesével, alvás
$14^{45} - 15^{15}$	- Teremrendezés - Testápolási teendők - Uzsonna
$15^{15} - 17^{00}$	- Játék a teremben vagy a szabadban, az évszaktól függően a szülők érkezéséig. - Részképesség fejlesztés egyéni vagy mikrocsoportos formában. - Szabadon választható szolgáltatások: gyermektánc

Ajánlott hetirend.

Napok	Kötetlen vagy Kötött tevékenységek	Kötelező tevékenységek
Hétfő	Vers, mese Rajz, festés, mintázás kézi munka	
Kedd	Vers, mese A külső világ tevékeny megismerése (matematika tapasztalatok szerzése)	
Szerda	Vers, mese	Mozgás
Csütörtök	Vers, mese	
Péntek	Vers, mese	Ének, zene, énekes játék, tánc

Az óvodai élet tevékenységformái

- **Játék**

A játék a kisgyermekkor legmeghatározóbb és legfejlesztőbb tevékenysége, mert nincs olyan egyéb tevékenység ebben az életkorban, amely olyan mértékben volna képes hatni a gyermek szinte valamennyi pszichés, motoros és szociális személyiségkomponensére, mint a játék.

A játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő élményt adó tevékenység.

A játék szabadon választott öntevékenység, mely külső céltól független, melyet örömezés kísér, és amelyben legsokoldalúbban és legtipikusabban mutatkozik meg a gyermek önkifejezése és környezethez való viszonya.

A gyermeknek a játék elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékbba tagolja. Így válik kiemelt jelentőségű tájékozódó a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő élményt adó tevékenységgé.

Cél:

- A gyermekek szabad képzettársításának elősegítése.
- Intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatokhoz jussanak.
- A gyermek saját értékének megmutatása az önkifejezésben, az őt körülvevő környezet eszközeinek, alkotó felhasználására való törekedtetése.
- Érdeklődő, a környezetének megismerésére, az összefüggések megértésére törekvő, kommunikációra és kreativitásra képes, érzelmekben gazdag személyiség kibontakoztatása a nevelés által.

Feladat:

- Óvodapedagógusaink arra törekednek, hogy megfelelő felszabadult csoportléggkört, helyet, időt eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékhoz, a szimbolikus játékhoz, kontsrualó játékhoz és a szabályjátékokhoz.
- A játszás helye, tere segítse a gyermeki elképzelések megvalósulását. Mérete, berendezése ösztönzőleg hasson a gyermeki játék kialakítására és játszásra.
- A játékszerek, játékeszközök, alapanyagok változatossága, minősége és esztétikuma nagy hatással legyen a játék megkezdésére és folyamatára.
- A kellő játékidő biztosítása, megteremtése fontos tényező, mert elmélyült, gazdag játékhoz időre, méghozzá megszakítás nélküli, hosszú időre van szükség, mert csak a spontán tanulási forma érvényesülhet.
- Óvodapedagógusaink nagy hangsúlyt fektetnek a szabadjáték túlsúlyának érvényesülésére továbbá a tevékenységek játékos szervezésére. Az élmények, a környezet hatása döntő és meghatározó kell, hogy legyen egy-egy játéktéma alakulásában.
- A gyermek fejlődése, fejlesztése belülről kifelé valósuljon meg
- A tárgyi környezet kiszolgáló funkciójának bővítése.
- A gyermeki játék jellemzőinek pontos megismerése kapjon olyan hangsúlyt, mint a személyisége általában.

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása.
- Derűs, nyugodt, kiegyensúlyozott, bizalomteli légkör megteremtése, melyben a gyermekek felszabadultan élhetik meg mindennapjaikat.
- Az óvodáskorban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságaink figyelembevételével.
- Adjunk minél több teret az élmények, felkészültségek, tapasztalatok feldolgozására a „szabad játékban.”
- Az óvodapedagógus a játék folyamatában való tudatos jelenlétével és játékszigetítő tevékenységével biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását, melyet feltételteremtő tevékenysége mellett, a szükség és igény szerinti együttjátszásával, valamint a támogató, serkentő, ösztönző magatartásával és a nem direkt reakcióival ér el.

A tevékenység tartalma:

Gyakorlójáték:

A gyakorlójáték során a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker, ismétlésre készíti a gyermeket, ezek az újrasisztélések nagy örömet jelentenek számára.

- Mozgásos: mozgását ugyanabban a formában végzi.
- Manipulációs: rakosgatható, mozgatható, tologatható játékokkal játszanak.
- Verbális: ritmusérzéküket fejleszti, ritmus, hozzá kapcsolódó mozgás.
- Testséma fejlesztés: testhelyzetek mozgása, mozgás közben saját testével ismerkedik

Fontos figyelni arra, hogy egy-egy gyermek hosszú időszakon áttartó gyakorló játéknál milyen részfunkciók fejlődési lemaradása jelent problémát.

Szerepjáték:

A szerepjátékok a gyermekben kialakuló belső reprezentációkat, a részfunkciókban elsajátított konkrét mozgásos, képi és szimbolikus elemek egyedi kombinációit jelenítik meg.

- A szerepjáték a gyakorlójátékból bontakozik ki.
- A gyermekeknek szükségük van arra, hogy kipróbálhassák elképzeléseiket játékosan az általuk fontossá vált szituációkról, személyekről, eszközökről.
- Játék közben gyakorolja:
- társakkal való együttműködést,

- átéli az alá és fölérendeltségi viszonyokat,
- fejlődik szervezőképessége, empátia készsége,
- fejlődik alkalmazkodóképességük, kommunikációs képességeik.
- A játék közben felállított szabályok fejlesztik önuralmát, akaratát, szabálytudatát, erkölcsi érzékét.
- Verbális fejlesztésre nagyon sok lehetőség van, játék közben beszélnek, különböző kifejezéseket használnak.

Szabályjáték:

E játék közben is érzelmeket tanul, tanulja indulatainak fékezését, a siker és a kudarcátérést.

- Helyes magatartásformákat sajátít el.

Mozgásfejlesztő:

- lehetőség van a nagymozgások fejlődésére,
- finommotorika fejlesztésére labdázással,
- szem – kéz koordináció fejlesztésére

Értelemfejlesztő:

- társasjáték, dominó, logikai játékok,
- szociális és értelmi érettségeket fejleszt
- fejleszti önuralmukat, türelmüket, toleranciájukat, kudarc, sikertűrő képességüket
- észlelés fejlesztése
- verbális fejlesztés

Építő konstruáló:

Az építőjáték a maga tárgyi eszközeivel és azok variatív felhasználásával kínál lehetőséget a kreatív gondolkodáshoz.

A gyermekek játékszerekből összeraknak, létrehoznak valamit.

- átéli az alkotás örömét
- fejlődik kreativitása
- tapasztalja rész- egész viszonyát
- megtanul tervezni, szerkeszteni
- fejlődik megfigyelő képessége, gondolkodása képről a síkból átfordít térben

Az építés összerakás technikáját a felnőtt mindig mutassa be, segítse a gyermeket, de ne kösse meg a gyermek fantáziáját. A megvalósítást bízza a gyermekre.

- szem – kéz koordináció fejlesztése
- percepció fejlesztése
- Gestalt – látás

Barkácsolás:

- A barkácsolás mindig a játék igényéből indul, és kötetlen.
- Sokféle eszközre van szükség, ezért fontos a folyamatos gyűjtőmunka, az eszközökhöz bármikor hozzáférjenek.
- Az óvodapedagógus felkelti érdeklődésüket, magyarázattal kíséri tevékenységet.
- Később a gyermekek segítenek a játékok megjavításában.
- Cél, hogy a barkácsolás a szerepjáték és a bábozás természetes eszköze legyen.
- A tevékenység közben rengeteg ismeretet és tapasztalatot szerezzenek.
- Matematikai ismereteik gyarapodjanak.
- Sok technikát, munkaformát ismerjenek meg.
- Éljk át az alkotás örömét, fejlődjön kreativitásuk.
- Társas kapcsolatok alakuljanak, ezzel együtt a viselkedés szabályai is.
- Percepció fejlesztése:
- vizuális ritmus kirakása díszítéskor, szövéskor
- tapintásos észlelés fejlesztése különböző formák, méretek alakítása
- alaklátás, formaállandóság fejlesztése
- rész – egész viszonyának felismerése

Bábozás – Dramatizálás:

- A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze, ezáltal feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai szociális élményeit.
- Gyermek bábjátéka: a gyermeknek megfelelő méretű báb, ujjbáb, fakanálbáb, síkbáb
- Az óvodapedagógus az óvodába érkezés pillanatában ismertesse meg a gyermekeket a bábbal, a közös bábozás hat a társas kapcsolatok alakulására.
- Verbális fejlesztés:
- A bábozás egyik lényeges eleme a beszéd, így nagyon sok fogalmat, kifejezést gyakorolhat.
- hangutánczás,
- érzelmi állapot kifejezése hanglejtéssel, hangszínnel a beszéd gyorsaságával
- mozgásfejlesztés, testséma fejlesztés

Dramatizálás:

- A bábozás és a dramatizálás szoros összefüggésben és kölcsönhatásban áll egymással.
- Dramatizáláskor a gyermek saját vagy irodalmi élményeiket játsszák el kötetlen módon, ennek az a feltétele, hogy ezek tartalma érzelmileg megragadja, hasson a gyermekekre.
- Fontos, hogy a csoportban az aktuális játékhoz, jelenethez a kellékek, jelmezek kéznél legyenek.
- mozgáson, látványon, beszéden alapszik,
- emlékezet fejlesztés,
- mozgásfejlesztés,
- testséma fejlesztés,
- percepció fejlesztés,
- verbális fejlesztés

A tevékenység formái:

- önálló, szabadon választott tevékenység

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A tudásalapú társadalom és az élethosszig tartó tanulás alapja: kíváncsiság, rugalmasság, kreativitás. Ezek a képességek csak a játékban és a játék által alakulhatnak ki, fejlődhetnek.
- Megértik és elfogadják játszótársaik elgondolását, tevékenységük logikáját.
- Alkalmazkodnak a játék szabályaihoz.
- Vállalják a számukra kevésbé érdekes, kedvezőtlen szerepeket is.
- Képesek olyan helyzeteket létrehozni, amelyekben tapasztalataik, érdeklődésük alapján ábrázolhatják a felnőttek tevékenységét és különféle szokásait.
- Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában önállóak a játék előzetes tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek, eszközök megválasztásában, szabályok betartásában.
- A játszó csoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakuljon ki.

- **Vers, mese**

A mese a gyermek érzelmi - értelmi, erkölcsi, etikai fejlődésének és fejlesztésének legfőbb eszköze. Képekre, szimbólumokra, cselekményekre fordítja le a világ jelenségeit s így kínál lehetőséget a tudattalan feszültségek feldolgozására. A vers és a mese emberi kapcsolatokra tanít, erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket közvetít. Kiválóan alkalmas gyermekeink szemléletmódjának és világképének kialakítására. A szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak. A mesék mágikussága, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímeinek csengése valamint a mesék, feldolgozása nyújt gyermekeink számára igazi irodalmi művészi élményt.

Az óvodánkba járó gyermekek naponta találkoznak a mesével, a mese hatásrendszerével. Élménypedagógia éppen ezért gyönyörködtet. Mindennapi mesélésünkkel biztosítjuk a gyermekeink lelki nyugalma, lelki békéjét.

A gyermeknek az irodalom: „Mindennapi lelki edzés” mert: gyönyörködtet, humanizál, beszélni tanít meg.

Cél:

- A mesevilág megteremtésével lehetőséget kell felkínálnunk a gyermekeknek a gyönyörködtetésre, a gyermek belső világának felépítésében való segítségadásra, kommunikációs készségük kialakítására, fejlesztésére.
- A gyermekek szívesen hallgassanak verset, mesét.
- A gyermekek pozitív személyiség jegyeinek megalapozása.
- A versek zeneiségével rímeinek csengésével esztétikai élmény nyújtása, érzelmi, értelmi, etikai fejlődésük elősegítése.
- Válgé igényükké a többször hallott mesék dramatizálása, megjelenítése.
- Anyanyelvi kultúra megalapozása a gyermekek nyelvi kifejezőkészségének fejlesztése.

Feladat:

- Változatos irodalmi élmények nyújtása.
- Az érdeklődés felkeltése és fenntartása az irodalmi értékek iránt.
- A különböző életkorokban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása.
- A választott versek, mesék erősítsék a gyermekekben a környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést és az évszakok szépségét.
- A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (verselés, mesélés, dramatizálás, bábozás és dramatikus játék)
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.
- Az anyagválogatásban megteremtjük az egyensúlyt.
- Teremtse meg az óvodapedagógus a meséléshez szükséges családias, szeretetteljes, nyugodt, harmonikus légkört.
- Igényes, körültekintő irodalmi anyagot állítson össze.
- A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbélése.
- Az óvodapedagógus előadásmódjában érvényesítse a beszéd zenei elemeit, közvetítsen igaz, emberi érzelmeket, empátiájával segítse a műalkotások befogadását
- Az óvodapedagógus egész lényé árasztja azt, amit közvetíteni kíván, valamint a mesét változatos eszközökkel és előadásmódban adja elő.
- Használjon rendszeresen visszatérő hangulatkeltő elemeket: zenei effektusok, furulyaszó, gyertya.
- Mesélése, előadása összhangban legyen metakommunikációs jelzéseivel.
- Állandó helyen és időpontban – a délelőtti lezárásakor – kezdeményezzen.
- A kezdeményezéseket átgondolt anyagválogatása, az irodalmi anyag tudatos időrendi ütemezése előzze meg,
- A magyar és külföldi írók műveinek válogatása, ezek megfelelő arányban történő beillesztése az éves anyagba.
- Udvari játék, séták, kirándulások közben spontán az adott helyzetnek megfelelően verseljen, mondókázzon a gyermekekkel.
- A feltételeket megteremti a szükséges eszközök beszerzésével és azok esztétikus elhelyezésével a csoportban, amit a gyermekek bármikor használhatnak:
 - könyvnézegetéshez,
 - bábozáshoz,
 - dramatizáláshoz

- A gyermeket önálló verselésre, mesélésre ösztönzi.
- Adott időben és helyzetben alkalmaz közmondást, szólást, találós kérdést.
- Régi magyar szavak használatával bővíti a gyermek szókincsét.
- Az óvodapedagógus feladata a külső és belső aktivitást kiváltó érdeklődés felkeltése a megfelelő motiváció megteremtésével

Tevékenységek tartalma:

Népi mondókák:

- A felnőttek játéakai a kicsinyekkel
- A természettel kapcsolatos mondókák

Mese:

- Népmesék: állat-, novella-, tündérmesék.
- Találós kérdések
- Szólások
- Közmondások
- Dramatikus népszokások
- A népköltészetben túl klasszikusaink, mai magyar költőink, gyermekek számára írt versei, elbeszélései is helyet kapnak az irodalmi anyagban.
- Főleg a gyermekek számára kedvelt: ritmikus, szójátékos, gyermekekről, állatokról szóló, költői képeket tartalmazó, és humoros verseket válogatunk, tanítunk.
- Három-négy éves korban egyszerű állatmeséken és játékos mozdulatokkal kísért mondókákon keresztül a fokozatosság elve alapján szoktatjuk rá a gyermekeket a mesék végighallgatására és dramatizálására.
- Cselekményében egyszerű, érthető, ritmikusan ismétlődő, verseket, meséket választunk
- Minél több alkalmat teremtünk a vidám rigmusok korai megkedveltetésére, az állathívogatók, altatók, kiolvasók spontán gyakorlására anélkül, hogy a gyermekekben sohase keltsünk gyakorlás érzetet. Ismerkedjenek meg a nevelési év során 10-12 mondókával, 10-14 új mesével s ezeket minél többször ismételtessék.
- A nagyobb gyermekek bábozzanak, dramatizáljanak kisebb társaiknak, valamint az óvoda ünnepein, rendezvényein.
- Az anyagválogatásban megteremtjük az egyensúlyt.
- A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek lapozgassanak leporellókat, színes képeskönyveket, otthonról hozott kedvenc könyveiket.

- Elalvás előtti mesélést csendben, nyugalomban, egyfajta altatóként - akár folytatásban is - meghallgatják. Nagyobb korban a gyermekek maguk is kezdeményeznek önállóan mesemondást ismert vagy kitalált mesével.
- A 4-5 éves gyermekek ismerkedjenek meg a nevelési év során 4-4 mondókával, 5-6 rövid verssel, és 10-14 új mesével.
- Az 5-6-7 éves gyermekek legalább 15-18 új mesét halljanak, 10-12 mondókát és 8-10 verset ismerjenek meg.

A vers, mese iránti érdeklődéskeltés megvalósítási formái:

- Spontán kezdeményezési mód.
- Indirekt kezdeményezési mód
- Direkt kezdeményezési mód.
- A gyermek kérésére verselés, mesélés motiváló eljárás nélkül.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek játék közben mondogatnak odaillő szövegeket, rigmusokat.
- Várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában.
- Figyelmesen, csendben hallgatják a meséket, önállóan nézegetik a mesekönyveket, kérik az óvodapedagógust, hogy meséljen a képekről vagy maguk is képesek kitalálni a képekhez illő szöveget.
- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Egyénenként vállalkoznak a mesék, versek és a mondókák elmondására.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak kisebb gyermekeknek, maguk szórakoztatására is.
- Megjegyznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

• **Ének, zene, énekes játék, tánc**

Az óvodai zenei nevelés a művészeti nevelés körébe tartozik, amely a gyermeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődését. Kihat az egész személyiségfejlődésére, miközben formálja bontakozó zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát, s az érzelmi nevelésben is döntő szerepet játszik, fogékonnyá teszi a gyermeket a szép befogadására. A zenei élmény serkenti a gyermek képi és irodalmi alkotások iránti esztétikai kíváncsiságát, alkotókedvét, fejlődik zenei emlékezetük, esztétikusan formálódik mozgásuk.

A zenei nevelés a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembe vétele mellett megismerteti a gyermekeket a népdalokkal, a gyermek – néptáncokkal, a népi gyermekjátékokkal, a dalos játékokkal, a mondókákkal és a műdalokkal, a világ zeneirodalmából válogatott énekes és hangszeres klasszikus művekkel egyaránt.

A gyermekek számára fontos, mert:

- A zenei élmény serkenti a képi és irodalmi alkotások iránti esztétikai kíváncsiságot, alkotókedvet.
- A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány, mellyel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés, a zenei nevelés színvonalának megőrzése.
- A zenei nevelés az óvodai élet egész napja során érvényesül.
- A gyermekek ízlésvilágának formálása során hat a szülőkre is.
- A zenei nevelés és a gyermek–néptáncok hatása megmutatkozik testtartásukban, esztétikus, rendezett mozgásukban.
- Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Cél:

- Felkeltse a gyermekek zenei érdeklődését és a közös énekléssel, a közös énekes játék, gyermek–néptáncok örömeinek megéreztetésével formálódjon zenei ízlésük és esztétikai fogékonyságuk.
- A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, amely megalapozhatja zenei anyanyelvüket.
- A zenehallgatási lehetőségek (az élő előadás, az emberi hang és hangszeres játék, valamint az igényesen kiválasztott hangfelvételek) fejlesszék a gyermekek művészi fogékonyságát.

Feladat:

- Teremtse meg az alapvető feltételeket a zenei nevelés megvalósításához.
- Tegye lehetővé, hogy a gyermekek alkotókedve, egyéni ötletei, új elképzelési felszínre kerülhessenek.
- Keltse fel a gyermekek zenei érdeklődését.
- Szerettesse meg a gyermekekkel az éneklést, népi kultúránk énekes játékait, táncait, szoktassa őket a szép és tiszta éneklésre.
- Biztosítson lehetőséget a vidám, kötetlen énekelgetésre a zenei foglalkozáson kívül is.
- Fejlessze a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, játékos zenei alkotókedvét.
- Biztosítsa a gyermekek mozgásának esztétikai formálódását.
- Tegye lehetővé, hogy a gyermekek megismerkedhessenek környezetük hangjaival, zörejeivel.

A tevékenység tartalma

- Mondókák, énekes játékok kezdeményezése a gyermekek által.
- Játékdalok, énekes játékok (kétszemélyes felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek utánzó mozgással kísért szerepjáték, körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó).
- Egyszerű gyermektánc lépések.
- Dalfelismerés dúdolásról, hangszerről.
- Halk-hangos megkülönböztetése.
- Magas-mély megkülönböztetése, térbeli érzékeltetése.
- Egyenletes lüktetés megéreztetése.
- Dalok mondókák ritmusának kiemelése, változatos mozdulatokkal való kísérése.
- Dallamok, ritmikus mondókák improvizálása.
- Különböző tárgyakkal, eszközökkel zörejhangok létrehozása.
- Hangszerek használata.

A tevékenység formái:

- Kötetlen énekelgetés, mondókázás, játékok a nap folyamán bármikor.
- Kötelező foglalkozás.
- Zenehallgatás.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Tudnak több mondókát.
- 6 hangterjedelmű dalokat, néhány alkalmi dalt tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelnek.
- A mondókákat a magyar beszéd ritmusa szerint mondják.
- Felismerik és alkalmazzák a magas és a mély éneklés közötti különbségeket.
- Felismerik és alkalmazzák a halk és hangos közötti különbségeket.
- A dallamokat dúdolásról és hangszerről is felismerik.
- Érzékelik a természet és a környezet hangjait, megfigyelik és megkülönböztetik azokat.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusától.
- Szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak csoportosan és egyénileg is.
- Összehasonlítják és bemutatják a normál tempónál gyorsabbat és lassúbbat.
- Képesek egyszerű, játékos, táncos mozdulatokat végezni.
- Képesek különböző térformákat kialakítani esetleg az óvónő segítségével is.
- Képesek ütőhangszerekkel lüktetést és ritmust kiemelni.
- A bemutatott élőzenét, népdalokat, műzenei szemelvényeket figyelmesen hallgatják.

- **Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka**

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka különböző fajtái a műalkotásokkal való ismerkedés és fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. Az építő-, ábrázoló-, alakító tevékenység segíti a gyermekek téri formai és színeképzeleteinek kialakulását, gazdagodását. Elősegíti a természet színeire, formáira való rácsodálkozással, a művészi rajzok, festmények, szobrok, épületek, népi alkotások nézegetésével a szépség iránti vonzódás alakulását. A megfigyelés és az ábrázolási tevékenységek során formálódnak a gyermekek képzeletei, gazdagodik élmény és fantázia világuk, tartalmasabbá válnak fogalmaik, valamint sokféle látásélmény befogadására és hasznosítására ad lehetőséget.

A tudatosan irányított szemlélődés és tevékenységek útján való felfedezés során, ha a gyermekek képesek rácsodálkozni, gyönyörködni a látványban, képesek a látványolvasásra, képesek élményként megélni a vizualitást.

Célja:

- A sokoldalú tapasztalatszerzéssel, esztétikai élményújtás, valamint a gyermekek fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése.
- A gyermek tér, forma és szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.
- A teljes személyiség és az az iránti fogékonyság fejlesztése.
- A több érzékszervre ható képességfejlesztés.
- Cselekvési képességük és ízlésviláguk fejlesztése.

Feladat:

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
- Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret biztosítson.
- Rácsodálkozás, felfedezés érzésének erősítése.
- Az óvodás korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
- A színészlelés és a finommotoros mozgás fejlesztése.
- A kreativitás, fantázia, ízlésvilág fejlesztése.

- A komponáló, sík és térbeli tájékozódó és rendező képesség fejlesztése.
- Ritmus és díszítőérzék fejlesztése.
- A variáló, kombináló, képalakító készség formálódása valamint a rész-egész viszonyának megtapasztalása, összeillesztés képességének fejlesztése.
- Az ismeretszerzés, és az új iránti fogékonyság fejlesztése.
- Türelem, kitartás, feladattartás fokozása.
- látványolvasás, asszociációs képesség fejlesztés.
- Az alkotókedv és az esztétikum iránti fogékonyság, igényesség fokozása.
- A gyermekek alkotó magatartásának érvényre juttatása.
- Konstruáló képesség fejlesztése.
- Kollektivitás, közösségi érzés fejlesztése.
- Valóság érzékeny szemlélet kialakítása.

A tevékenység tartalma:

- Rajz, mintázás, festés, kézimunka eszközeivel való ismerkedés.
- Kezdetben ujjal, kezükkel, szivaccsal, vastag ecsettel festés, csöpögtetés.
- Kezdetben a gyermekek nagy lendületes kézmozdulataival élénk nyomok keletkeznek.
- Festés több színnel, vonalvezetéssel.
- Tapasztalatszerzés az agyag, gyurma képlékenységről, formálhatóságáról.
- Különböző tárgyak, termények nyomot hagynak az agyagban.
- Faágak, kavicsok, termések tulajdonságainak megfigyeltetése, képalakítás, barkácsolás.
- A környező világ során szerzett ismeretek, tapasztalatok képi kifejezése.
- Közös kompozíciók létrehozása.
- A megismert technikák együttes alkalmazása, a technikai megoldások gazdagítása.
- A téri tájékozódás szintjének megfigyeltetése.
- A papír, textil, fonal tulajdonságainak megismertetése, térbeli formák létrehozása (fonás, szövés, varrás, hajtogatás).
- Téri formák létrehozása homokból, hóból.
- A színek varázsának megismertetése (csöpögtetés, festés, vonalvezetés).
- Közvetlen környezetükben néhány népművészeti alkotás, régi használati tárgy, szobor, építmény, festmény megtekintése.
- A felkínált lehetőségek közül a gyermek azt választhatja, mellyel sikerélményhez jut ez újabb tevékenységre ösztönzi.

A tevékenység formái:

- Mindennapi rajzolás.
- Egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenység.

A fejlődés várható eredménye óvodás kor végére:

- Bátrabbak, ötletesebbek az építésben, téralakításban.
- Tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér rendezésében.
- Meglevő tapasztalataik alapján képek, tárgyak, térbeli kiterjedések több formai jellemzőit megneveznek.
- Képalakításaikban egyéni módon jelzik elemi térviszonylatokat.
- Többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket.
- Segítséggel képesek észrevenni a környezet, a műalkotások és saját munkájuk színhangulatát.
- Formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a jellemző formákat, megkülönböztető jegyeket (fiú, lány, nyuszi, tulipán).
- Emberábrázolásukban megjelennek a részformák (haj, ruha).
- Egyszerűbb mozgások jelzésével is próbálkoznak.
- Saját műveikkel és a műalkotásokkal kapcsolatban szóbeli véleményt nyilvánítanak
- Tudnak formázni saját elképzeléseik alapján.
- Önállóan és csoportmunkában is készítenek egyszerű játékokat, kellékeket, maketteket
- Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat (papírhajtogatás, festés, ragasztás, nyírás, összeszerelés, varrás, kötözés, stb.).
- Véleményt nyilvánítanak az óvodai környezetről, részt vesznek annak szépítésében.
- A gyermekek többsége önmaga is elkezd javítani saját készülő alkotását.

• **Mozgás**

A 3-7 éves gyermekekre jellemző a nagyfokú motorikusság. Ebben az életkorban a gyermekek leginkább a mozgás, a tevékenység által szereznek információt környezetükről. Fejlődési sajátosságuk, hogy szeretnek mozogni, játékaik nagy része is mozgásos játék.

A mozgásos cselekvések révén fejlődnek a természetes mozgásformák, a testi képességek, valamint ezzel együtt fejlődnek azok a pszichikus funkciók is, amelyek az adott életkorban szükségesek.

A mozgás elősegíti a gyermeki szervezet fejlődését, növeli teherbíró- és teljesítő képességét.

Fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában, kiegészíti az egészséges életmódra nevelés hatását.

A mozgás az egész személyiség fejlődését elősegíti, kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is.

A mozgás, mint a gyermekek egyik fő tevékenységi formája a nagy mozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magában foglal.

A mozgás nemcsak a testnevelés keretein belül valósul meg, hanem az egész napi gyermeki tevékenységbe szervesen illeszkedik. A gyermek természetes mozgásigényére figyelemmel, a játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeket, az óvodai élet egyéb tevékenységeibe komplexen beépített testmozgást kiegészítik az irányított mozgástevékenységek, amelyek együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére (pl. pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás).

Célja:

- A természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése, a mozgás megszerettetése.
- A mozgáskészségek fejlesztése, mozgástapasztalatok bővítése sok gyakorlási lehetőség biztosításával.
- Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése.
- A mozgáskultúra alakítása.
- A teljes személyiség fejlesztése.
- Rendszeres mozgással az egészséges életvitel megalapozása.

Feladata:

- A mindennapi testedzés biztosítása a gyermekek számára az egyéni szükségleteik és képességeik figyelembe vételével.
- A gyermekek testi fejlődésének elősegítése.
- A szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése.
- A testi képességek fejlesztése (erő, ügyesség, állóképesség, gyorsaság).
- A mozgáskészségek fejlesztése.
- Koordinációs és kondicionális képességek fejlesztése.

- Teherbíró-és teljesítőképesség fokozása.
- Téri tájékozódás, helyzetfelismerés fejlesztés.
- Fogalomalkotás, verbális képességek fejlesztése.
- Keresztcsatornák fejlesztése.
- Testséma, lateralitás fejlesztése.
- Társas kapcsolatok segítése (alkalmazkodás, együttműködés, tolerancia, kudarcűrő képesség).
- A személyiség akarat tényezőinek alakítása.

A tevékenység tartalma:

- Játékok: szerep, utánczó, futó, fogó, szabályjátékok, sor-váltóversenyek, labdajátékok, egyéb játékok.
- Sorakozás, fordulatok.
- Gimnasztika: szabad, páros, társas, pad, bordásfal, labda és kéziszer (szék, bot, kendő, szalag, karika, babzsák) gyakorlatok.
- Járások: természetes járás, irányok változtatása, alakzatok, speciális járások, járás feladattal.
- Ugrás: távol- és magasugrás, mélyugrás, felugrások.
- Futás: természetes futás, alakzatok, versenyfutás, futás feladattal.
- Mászás: hely-és helyzetváltoztatás különböző formában (pók, rák, sánta róka, medve, foka, óriás, törpe stb.) és párokban, talicskázás, mászás akadályokon át, szereken.
- Lengések.
- Gurulás: gurulóátfordulások helyből, akadályokon keresztül, párokban, hossztengety körül.
- Egyensúlyozás: természetes módon, padon járással, különböző szereken, kar-lábmozgásokkal összekötve, fordulatokkal, kerüléssel.
- Dobás: kétkezes alsó és felsődobás különböző nagyságú és súlyú labdával, dobás távolba, vízszintesen, függőlegesen, tárgyakba, területekre, kislabda hajítás kidobó állásból.
- Labdagyakorlatok: labdavezetés, járás és futás közben, párhuzamos vonalak, padok között, mellett, labda előre dobása, elkapása, felpattanó labda elkapása, labda átadása párokban társnak egy és két kézzel.

A tevékenység formái:

- Mindennapi testmozgás.
- Kötelező testnevelés.
- Kötetlen, szabad mozgás.
- Mindennapi edzés, kocogás, futás.

A fejlődés várható eredménye óvodás kor végére:

- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik. Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak.
- Fejlődik téri tájékozódó képességük. Megszeretik és igénylik a mozgást.
- Egyéni-, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvodapedagógus segítségével, a szabályok pontos betartásával.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- A természetes járást ütemes járással váltakoztatják.
- Állórajtból kiindulva 20-30 métert futnak.
- Talicskáznak combfogással.
- Egyensúlyoznak padmerevítő gerendán.
- Hátsó függőállásban lábmozgást végeznek.
- Hat-nyolc lépés nekifutással tetszés szerinti akadályt átugranak. Ugrásukat talajéréskor fékezni tudják.
- Kislabdát hajítanak távolba.
- Labdát vezetnek helyben.

• A külső világ tevékeny megismerése

A külső világ tevékeny megismerése alapozó jellegű, így meghatározható szerepet játszik a gyermekek környezetkultúrájának alakításában. Fontosságát, személyiségformáló, szokás kialakító szerepét tekintjük nevelésünk vezérfonalának, és a tevékenységeket (játék, vers, mese, ének-zene, énekes játék, rajzolás, mintázás, mozgás, stb..) mint egy gyöngyként erre fűzzük fel. Így lesz komplex egész nevelésünk, mellyel megalapozzuk az óvodába járó gyerekek környezeti tapasztalatait, melyek később ismeretté, majd egész életre szóló tudássá alakulnak.

A természet az, ami a legközelebb áll az emberhez, s megfelelő alapot teremt a fejlődéshez. Nevelésünk alapvető színtere, táptalaja. Naponta változó csodái, gazdagsága változatos lehetőséget biztosít a játékhoz, munkához és a tanuláshoz

A természetszeretetre és védelemre való nevelést lakóhelyünk élővilágának, a helyi értékek megismertetésével kezdjük. A rácsodálkozást követi a természet megszerettetése, megismertetése, majd az érte való cselekvés kialakítása.

Nevelőtestületünk egyöntetűen vallja, hogy az ember, így a kisgyermek is nem elszigetelt lény, hanem a természeti és társadalmi környezet része. Azért, hogy ennek tudatára ébredjen, és feladatát betölthesse, meg kell ismernie a világot, és benne elsősorban önmagát.

A külső világ tevékeny megismerésében fontos, hogy nem csak a foglalkozások biztosítják a megvalósítását, hanem annak szelleme, tevékenysége és eszközei az óvoda mindennapjait áthatják, azaz komplex módon jelenik meg. Irodalmi vagy zenei művek segítségével még színesebbé, még maradandóbbá tesszük a látott élményt.

Cél:

- Ismerjék meg a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a környezetükben levő élővilágot, szerezzenek minél több tapasztalatot, ezáltal fejlődjenek erkölcsi és akarat tulajdonságaik.
- Alakuljon ki a gyermekekben a természeti és társadalmi környezetükhöz, szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív attitűd, mely a környezettel való harmonikus együttélésre alkalmassá teszi őket.
- Egészséges életmód igényének felkeltése.
- Környezettudatos magatartás kialakítása.
- A szépségre, harmóniára, tisztaságra való igény felkeltése.
- Értelmi képességek sokoldalú fejlesztése.
- A környezet megszerettetése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér és síkbeli szemléletének alakítása.
- A gyermek elemi ismerete alakuljon ki önmagukról és közvetlen környezetükről.

Feladat:

- Az óvodapedagógus tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését, biztosítson alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalatszerzésekre, megfigyelésekre.
- A felfedezéssel tanulás, a problémamegoldás fejlesztése élményközpontú tanulási helyzetek megteremtésével.
- Séták, kirándulások szervezése olyan helyszínekre, élőhelyekre, ahol jól megfigyelhetők a természet változásai.
- Megfelelő szelektív hulladékgyűjtés kialakítása.
- A gyermekek aktívan vegyenek részt elemi környezetvédelmi tevékenységekben (téli madáretetés és -védelem, élőlények óvása, gondozása)
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése.
- Ok-okozati összefüggések felfedezése, élmények feldolgozása;
- Analízis-szintézis, gondolkodási műveletek fejlesztése kooperatív tanulási környezetben.
- Az óvodapedagógus törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A tevékenység tartalma:

- A gyermekek beszélgessenek az óvodai élet első élményeiről.
- Ismerkedjenek óvodai környezetükkel, a velük foglalkozó felnőttekkel, az óvoda környékével, a közlekedéssel.
- Kísérjék figyelemmel az évszakok változásait, szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között.
- Ismerkedjenek a színekkel és nevezzék meg környezetük tárgyain.
- Séták alkalmával tapasztalatokat szerezzenek a környezetükben lévő növényekről, állatokról. Vegyenek részt az állatok etetésében, gondozásában, védelmében.
- Ismerkedjenek testükkel, nevezzék meg testrészeiket, érzékszerveiket.
- A gyermekek beszéljenek családjukról, nézegessenek közös családi képeket.
- Az óvoda környezetében élő háziállatokat ismerjék meg, figyeljék meg, hogy hol élnek.
- Az óvodapedagógus a gyermekeknek mutassa be a vadonélő állatok környezetét életmódját óvodás gyermekek szóló kiadványokból.
- A gyermekek ismerkedjenek meg a felnőttek munkájával, látogassanak el többféle munkahelyre.
- Legyen sok ismeretük a vízi, légi és szárazföldi közlekedéssel.

- A közvetlen környezetben, az óvoda környékén, a lakóhelyen a természeti és épített környezet összetevőinek megismertetése, spontán és irányított megfigyeléssel valósuljon meg, különös tekintettel a helyi sajátosságokra.

Matematikai tapasztalatok szerzése:

A környezet mennyiségi, méreti, formai, sík és térbeli jellemzőinek megfigyeltetése a gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építve a környezeti tapasztalatszerzések alkalmával valósul meg.

- A természeti környezetben végzett megfigyelések alkalmával vegyék észre, hogy a tárgyak, személyek, halmazok összehasonlíthatók, szétválogathatók tulajdonságaik szerint, illetve saját szempontok alapján.
- Végezzenek sorba rendezést megnevezett mennyiségi tulajdonságok, felismert szabályok szerint.
- A számfogalom megalapozására mérési, összemérési feladatokat végezzenek mennyiségekkel, halmazokkal, különböző egységekkel.
- Tapasztalatokat szereznek a geometria körében építéssel, alkotással síkban és térben.
- A tevékenységek során olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyek lehetőséget biztosítanak az ok-okozati összefüggések felfedezésére, valamint az analízis-szintézis, gondolkodási műveletek fejlesztésére.

A tevékenység formái:

- A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében közvetlen tapasztalat és élményszerző séták, tevékenységek alkalmával történik.
- Hetente egy természeti, emberi vagy tárgyi környezeti téma megfigyelése.

A fejlődés várható eredménye óvodás kor végére:

- Ismeretekkel rendelkeznek önmagukról, családjukról, az őket körülvevő emberi környezetről.
- Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását.
- Jól tájékozódnak szűkebb környezetükben.
- Ismerik a környezetükben élő állatokat, növényeket, azok gondozását és azok védelmét.
- Azonosítani tudják az évszakokat, jellemző jegyeik alapján, tudnak tájékozódni az időben, ismerik az időjárást.

- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- Tudják megnevezni testrészeiket, ismerjék érzékszerveiket és azok funkcióit.
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik a helyeket, kifejező névutókat.(alá, fölé, közé, mellé)
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük.
- Ismerik az alapvető viselkedés szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Képesek környezetükre vonatkozó matematikai relációk felismerésére.
- Elemi, mennyiségi ismeretekkel rendelkeznek.
- Tíznél kisebb elemi halmazban tudnak tájékozódni.
- Ítéleteket alkotnak matematikai tevékenységek során.
- Képesek tárgyak, személyek, jelenségek csoportosítására, osztályozására, elrendezésére.
- Biztosan tájékozódnak térben és síkban egyaránt.
- Ismeretekkel rendelkeznek a geometriai alakzatokról.

• **Munka jellegű tevékenységek**

Az óvodában a munka jellegű tevékenység elsősorban közösségért végzett tevékenység. Magában foglalja a naposságot, a csoport mindennapi életével kapcsolatos alkalomszerű munkákat. A gyermekek a munka jellegű tevékenységeket általában könnyedén, örömmel végzik. A tevékenységek végzése közben a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti, társadalmi környezetükről. Hozzájárul képességek fejlődéséhez, megalapozódik a munka iránti tisztelet, eredményének megbecsülése, fontosságának és hasznosságának értelme.

Cél:

- Olyan készségek és tulajdonságok kialakítása a gyermeki munka megszerettetésén keresztül, amely pozitívan befolyásolja közösségi kapcsolataikat, kötelesség teljesítésüket.
- A gyermekek együttműködésének és szervező képességének fejlesztése.

Feladat:

- A munkajellegű tevékenységek megtervezése valamint a feltételek biztosítása.
- Az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekekkel a munka eszközeit, azok használatát, a munka célszerű fogásait, sorrendjét.
- Teremtse meg az önálló munkavégzés lehetőségét.
- Biztosítsa a gyermekek fejlettségi szintjének megfelelő munka jellegű tevékenységet.

A tevékenység tartalma:

- Az önkiszolgálással kapcsolatos munkák: Testápolás, étkezés, öltözködés.
- Közösségért végzett munka: Naposság, megbízásos munkák, alkalmi feladatok, a környezet rendjének megóvása, egyéni megbízatások.

Tevékenység formái:

- Önálló szabadon választott tevékenység.

A fejlődés várható eredménye óvodás kor végére:

- Szeretnek közösen dolgozni.
- Az eszközöket rendeltetésszerűen használják.
- Teljesen önállóan és igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Örömmel közreműködnek a növények és állatok gondozásában.

- **A tevékenységekben megvalósuló tanulás**

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak a környezetéből és az óvodai élet során megszerzett ismereteinek, tudásának fejlesztése. Az óvodáskori „tanulás” folyamatos, jelentős részben utánpótlásos spontán tevékenység. Nem szűkül le az ismeretszerzésre. A természetes és szervezett környezetben, helyzetekben, szituációkban, kirándulásokon a felnőttek által kezdeményezett közös játéktevékenységek során valósul meg. A „tanulás” feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Cél:

- Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak a környezetéből és az óvodai élet során megszerzett ismereteinek, tudásának fejlesztése.
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek során megvalósuló „tanulás”.
- A spontán játékos tapasztalatszerzés.
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
- Gyakorlati probléma, feladatmegoldás.

Feladat:

- Az óvodai „tanulás” játékos jellegű, fokozza a gyermekek érdeklődését, kitartását, fejlessze gondolkodásukat.
- A tanulás a gyermekek mindennapi tevékenységében jelen van, hasssa át az összes nevelési területet.
- Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A tevékenység tartalma:

- A gyermek tanulását a spontán érdeklődés, érzelem határozza meg. Tanulását kíváncsisága, nagyfokú mozgásigénye irányítja.
- A gyermek csakis cselekvésben, tevékenységben biztosítható.
- A gyermek ismereteit spontán szerzi meg a legkülönbözőbb cselekvések, tevékenységek során.
- A tanulási folyamat alapja a gyermeki aktivitás és öntevékenység. Ez a gyermek alapvető tevékenységében, szabad játékában valósul meg, mely elemi szükséglete.
- Tanul a gyermek, ha játszik és ez értékesebb, mivel az így beépülő tudás igazán eredményes.

Tevékenység formái:

Az utánzásos, minta - és modellkövetéses magatartás – és viselkedéstanulás, szokásalakítás, a spontán játékos tapasztalatszerzés, a cselekvéses tanulás, a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés, az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés, a gyakorlati problémamegoldás.

A tanulási formák az óvodában tudatosan tervezett tevékenységek rendszerét alkotják. „Minden” beletartozik, amit a gyermek csinál. A felnőtt, a szülő, az óvodapedagógus teremti meg hozzá a tanulási környezetet.

A tehetséges gyermekek. Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése:

Tehetséges gyermekek:

- Azok a gyermekek, akiknél már kisgyermekkorban feltűnik, hogy adottságaik valamilyen készség vagy képesség területen az átlagosnál lényegesen jobbak. Ezek a gyermekek messze túlhaladó teljesítményt tudnak létrehozni egy bizonyos vagy több területen.

Feltétele:

- A gyermek spontán érdeklődéséből fakadó tapasztalásnak, ismeretszerzésnek több teret, időt, lehetőséget kell hagynunk.

Cél:

- A tehetséges gyermekek „kiemelkedő” képességének fejlesztése mellett a tehetségével összefüggő gyengébb területek erősítése, olyan légkör megteremtésével, amely őket elfogadja, és személyiségüknek fejlődését segíti.

Feladat:

- Biztosítsunk lehetőséget, hogy a gyermekek felfedezhessék önmagukat minden téren.
- Kellő figyelemmel és több ismeretnyújtással segítsük tehetségük kibontakoztatását.
- Egy-egy ismeretanyagot minél több megközelítésből, minél több oldalról „járjunk körül” a gyermekekkel.
- A logikai gondolkodás fejlesztésére – képességeiktől függetlenül – sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani.
- A kiemelkedő területeket minden gyermeknél differenciált feladatokkal fejlesszük.
- A szülőknek megfelelő segítségnyújtás.
- A vegyes életkorú csoportokban a fiatalabb „tehetséges” gyermekek vegyenek részt a nagyobbak tevékenységeiben, miközben a saját életkoruknak megfelelő készségeket is elsajátítja.

Szociálisan hátrányos helyzetű és súlyosan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése:

Az ingerszegény környezetben nevelkedő szegényebb családok gyermekei lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermek fejlődés nem megfelelő ösztönzése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek, okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai miatt.

A hátrányos helyzetű gyermekeket a családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vette és rendszeres gyermekvédelmi támogatást, folyósít számukra.

Súlyosan hátrányos (veszélyeztetett) helyzetű gyermekek a nem megfelelő magatartás, mulasztás vagy körülmény miatt kerülnek olyan helyzetbe, hogy testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésük gátolva, vagy akadályozva van.

Cél:

- A családi nevelés hiányosságainak kompenzálása, a szociális beilleszkedés segítése, biztonságérzet megalapozása, érzelmi kötődés az óvodához, ösztönző társas kapcsolatok pozitív kialakítása.
- A kisebbségi identitástudat kialakítása és fejlesztése, a kisebbségi etnikum együttnevelése más gyermekekkel.

Feladat:

- A hátrányos és veszélyeztetett gyermekek feltárása, nyilvántartása, segítése.
- Az óvodai nevelés váljon a családi nevelés kiegészítőjévé.
- Az egészséges életmód szokásainak kialakítása a szociális hátrányból eredő hiányok kompenzálására.
- A rendszeres életritmus, napirend megalapozása, kiemelkedő képességek felismerése és gondozása.
- Minden gyermeket a maga fejlettségi szintjéről, a maga ütemének megfelelően a közösségi hatásokat és kereteket felhasználva fejlesztünk, egyénileg és közösségen belül differenciáltan egyaránt.

Ünnepek – Hagyományok – Rendezvények

Az ünnepek, ünnepélyek jelentős események az óvoda, a gyerekek életében. A visszatérőünnepek, hagyományok a közös élmény erejével hatnak, az érzelmi nevelés fontos részterülete, erősítik a közösséghez, az óvodába tartozás érzését, biztonságot ad az óvodai éveken át, hiszen minden évben visszatér.

Ünnepeink szeptemberben kezdődnek, felölelik az egész nevelési év fontos eseményeit, az évszakokhoz, hónapokhoz, természeti jelenségekhez, a mindennapi élet szokásaihoz, tevékenységeihez kötődnek.

Az ünnepek mellett megjelennek tájegységünk népszokásai, népi hagyományai, melyeken keresztül feladatunk a népi kultúra ápolása és a gyermekek érdeklődésének felkeltése ezek iránt.

Fontosnak tartjuk az ünnepre való ráhangolódást, ezért minden jeles napot hosszabb előkészülettel vezetünk be. A változatos tevékenységek biztosításával, és a gyermekek kíváncsiságának kielégítésével valósítjuk meg feladatainkat. Fedezzék fel a szépséget, örömet és a követendőt.

Cél

- A közös élmény erejével fokozzuk a gyermekek közösséghez tartozását.
- Az ünnepvárás hangulatának megteremtésével, a ráhangolódással, készülődéssel a gyermekek érzelmi kötődésének fokozása.
- A szülők bevonásuk során még jobban ismerjék meg az e napokhoz fűződő tevékenységeket és gyermekeikkel együtt örömmel, éljék át ezeket.
- Gyermekeinkben tudatosan és fokozatosan alakuljon ki, a népi, nemzeti értékeinkhez, szülőföldünkhöz való számukra újfajta, pozitív viszony.

Feladat

- Közös tevékenységeinkkel törekedjünk, a népi kultúránk ápolására, helyi értékeink továbbvitelére.
- Megtanítjuk a gyermekeket ünnepelni, együtt átéljük a várakozás és az ünnep szépségét.
- A gyermekekkel együtt készítjük el a díszeket, ajándékokat, ünnepi műsort.
- Óvodásainkkal közösen díszítjük csoportszobáinkat.

Jellegük szerint az óvodában megkülönböztetjük a:

1. Naptári ünnepeket: Nemzeti ünnepek, Jeles napok, ünnepi szokások)

- Szüret
 - Mikulás
 - Advent
 - Farsang
 - Március 15.
 - Húsvét
 - Anyák napja
 - Gyermeknap
 - Pünkösöd

2. Természet ünnepei:

- Takarítás világnapja
- Környezetvédelmi világnap
- Autómentes világnap
- Madarak és fák napja
- Föld napja
- Állatok világnapja
- Víz világnapja
- A zene világnapja
- Sportnap

3. Magánjellegű ünnepek:

- Gyermekek születésnapjának megünneplése
- Évzáró, óvodai búcsú

Óvodai ünnepeink szokás- és hagyományrendszere:

Szüret (október 15.)

Hallgassanak éneket, mondókát almáról, szőlőről, szüretéről. Kedvük szerint vegyenek részt a szüreten, a mulatságban. Vegyenek részt a szüret előkészítésében. Ismerjenek meg egyszerűbb énekes játékokat, gyűjtsék, válogassák az őszi gyümölcsöket. Vegyenek részt a szüret előkészítésében, a szüretben és a szüreti mulatságon.

Játszanak az óvodapedagógusokkal népi játékokat, préseljék a mustot, népzenere próbálgassák a táncos mozdulatokat. Szervezzék meg a szüretet óvónőjük segítségével szőlőskertben, vagy ha nincs más az óvoda udvarán. Díszítsék fel a kaput gyümölcsökkel. Szemezzék, préseljék a szőlőt. Tudjanak verset, mondókát, dalos játékot a szőlőről. Aktív részesei legyenek a mulatságnak: táncoljanak, énekeljenek, játszanak szüreti népi játékot.

Mikulás (december 06.)

Ezen a napon minden kisgyermek kipucolja a cipőjét óvodába érkezése után, aki igényli óvónői vagy dajkai segítségével. A kitisztított cipőket kitesszük a csoportok elé. Dalokkal és versekkel várjuk a Mikulást.

Advent, Karácsony

Ismerkedjenek az Advent jelképeivel: Koszorú, naptár. A naptár alapján mindennap készüljenek egyszerű feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát vagy verset tudjanak a Mikulást és a karácsonyt várva. Készítsenek egyszerű ajándékot, asztaldíszeket szüleiknek. Ismerkedjenek a karácsonyi népszokásokkal, készítsenek egyszerű fenyődíszet az otthoni karácsonyfájukra, valamint öntsenek gyertyát, a nagyobb gyermekek segítsenek az adventi naptár és a koszorú elkészítésében. Naponta nézzék meg mi a feladatuk az adventi naptár szerint. Mikulás és karácsony előtt tudjanak egy ünnepi köszöntő verset, mondókát, éneket.

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás

Egyszerű technikával díszítsenek papíralarcot, öltözzenek jelmezbe, gyűjtsenek tombola tárgyakat, vegyenek részt farsangi játékokban, tanuljanak egyszerűbb dalt vagy bálba hívogató mondókát, hallgassanak tréfás mesét, éneket, verseket, ha kedvük van, utánozzák az óvónő táncos mozdulatait. Vegyenek részt az iskolások táncházában, az ügyességi játékokban.

Március 15.

A gyermekek előtt elkészített kokárdát feltűzzük a ruhájukra. Nemzeti színű zászlót, virágcsokrot (a virágot az óvodai virágoskertből szedjük) visszük a Petőfi szoborhoz, s ott megemlékezünk Március 15-éről. Az úton keresünk olyan épületeket, ahol a homlokzaton megtalálható a Nemzeti színű zászló. Ismerkedünk nemzetünk szimbólumaival. A nagyobb gyermekek a Kossuth Lajos szoborhoz is ellátogatnak. A szabadságharc eseményeiről és jeles személyeiről fényképek alapján tájékozódjanak. Énekeljenek indulókat és Kossuthról szóló népdalokat.

Húsvét

A csoportszobában barka és aranyeső ágakat hajtatunk. Megfigyeljük, hogy a melegben gyorsabb a virágba borulás, mint kint a természetben. Különböző technikákkal a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve díszítjük ki, a szülők segítségével összegyűjtött tojásokat (berzselés, festés, írókázás stb.) A húsvéti néphagyományokról illetve népszokásokról a nagyobb gyermekek már fényképek nézegetésével, történetek legendák elmesélése alapján tájékozódhatnak. A kicsik látogassák meg a nagyobbakat a húsvéti készülődés alatt. Gyönyörködjenek a feldíszített teremben és az elkészített húsvéti tojásokban. Ismerjenek életkori sajátosságaiknak megfelelő terjedelmű húsvéti rigmusokat, mondókákat, verseket.

Anyák napja

Az anyák napját minden telephelyen nyílt műsor keretein belül ünnepeljük meg, melyre óvodásaink minden évben szeretettel várjuk a nagymamákat is. A gyermekek különböző technikákkal, ajándékot készítenek erre az alkalomra, valamint örömmel lepik meg vendégeinket a tanult versekkel, énekekkel, köszöntőkkel, jókívánságaikkal. A nagy szeretettel készített meglepetést a közös műsor után meghitt, bensőséges (édesanya ölébe ülve) hangulatban adják át.

Gyermeknap

Gyermeknap alkalmával minden óvodánkba járó gyermek kap ajándékot. Ezen a napon a nagyobb gyermekeknek közös kirándulós programot szervezünk városunkban és a környező települések adta lehetőségek kihasználásával (Szegedi Vadaspark, Szegedi Fűvészkert, Mártély, Tanyamúzeumok, Ópusztaszeri Nemzeti Park stb.) A kisebb gyermekeknek természetesen óvodán belül biztosítunk örömteli élményeket, helyi programokkal (óvónői bábműsor, stb.).

Pünkösd

A kisebbek részt vesznek a nagyok király – királyné választásán. Az ügyességi próbákon biztatják, drukkolnak a résztvevőknek. A nagyobbak a piacon vásárolt és az otthonról hozott virágokkal feldíszítik a csoportszobákat, verssel énekkel szerepelnek a közös ünnepen. A legnagyobbak pünkösdi műsorral kedveskednek társaiknak, melyben versenyjátékkal illetve dalos-játékokon keresztül választják meg a pünkösdi királylányt. Majd csoportról, csoportra járnak pünkösdőlni.

Takarítás világnapja (szeptember 20.)

Ezen a napon „nagytakarítást” tartunk a csoportszobákban és az óvoda udvarán, a gyermekekkel közösen. Előzményként beszélgetünk a szűkebb, tágabb környezetünkben való takarítás jelenségeiről, szükségéről, hasznáról.

Környezetvédelmi világnap (június 05.)

Autómentes világnap (szeptember 22.)

Óvodánk Helyi Nevelési Programjában kiemelt jelentőséggel bír a környezeti nevelés. Ezt minden nevelőnk szemelőt tartja, és ennek megfelelően tervezi a gyermekek mindapját.

Ezekén a napokon ismét tudatosítjuk (játékos módon, vetélkedőkkel, gyakorlati tapasztalatszerzésekkel), hogy védenünk kell az élő és az élettelen világot, a táj és az épített környezet állapotát valamint részt veszünk a városi „Környezeti Munkaközösség” által szervezett óvodás programokban.

Madarak és fák napja (május 10.)

Az ünnepen természeti megfigyeléseket tervezünk. Előzményként a csoportok heti témájukban a fáról, madarokról beszélgetnek. A fa tiszteletére nevelés a központi feladata a hétnek. Képeket gyűjtünk, nézegetünk a különböző fákról, erdőkről, madarokról melyet séták alkalmával, illetve az udvarunkban is megfigyelünk.

Föld világnapja (április 22.)

A Föld napján alkalmunk nyílik környezetünk ismét rendbetételére, szépítésére. A heti témában a csoportok feldolgozzák, megbeszélik, tapasztalatokat szereznek, a Föld szerepéről, védelmének fontosságáról. Föld napi plakátot készítenek a nagyok, óvodán belüli rajzversenyt rendezünk „Föld” témakörben. A legjobb munkákat telephelyenként és csoportonként díjazzuk.

Állatok világnapja (október 04.)

Ezen a napon megfigyeléseket tervezünk a közvetlen környezetünkben lakó, állattartással foglalkozó szülőknél, nagyszülőknél illetve lehetőség szerint a Szegedi Vadasparkban, ahol megtekinthetik, esetleg megsimogathatják az állatokat. Előzményként beszélgetünk az állatokról, hasznukról. Állatokról szóló népmeséket, verseket, történeteket mondunk, melyek közel állnak az óvodáskorú gyermekekhez. Különböző játéklehetőségekkel kötjük össze az állatokkal való témakör hangsúlyozását: pl.: állatokkal kapcsolatos társas és asztali játékok.

Víz világnapja (március 22.)

Az óvodapedagógusok vízzel kapcsolatos témákat szerveznek a beszélgetés témájaként a hétre, melyben a vízvédelem, a vízzel való kapcsolatuk sokféleségét hangsúlyozzuk. Ezen a héten a gyermekeknek játékeszközként biztosítjuk a vizet, víz és vízparti fényképeket gyűjtünk. A nagyobbak albumot készítenek a képekből.

A zene világnapja (október 01.)

A zene világnapján hangszerbemutatót és tanulói kishangversenyt mutatunk be gyermekeinknek a helyi Zeneiskola és az Általános Iskola diákjai közreműködésével. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek jussanak minél több zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Sportnap

Ezen a napon a szülőkkel együtt, a szülők bevonásával sportnapot szervezünk. A játékos vetélkedőben megjelennek a futás, kerékpározás, célba dobás, valamint a különböző ügyességi gyakorlatok is.

Gyermekek születésnapjának megünneplése

Óvodáinkban a gyermekek születésnapjáról emlékezünk meg. Tízórai után a csoporttársak versekkel, dalokkal az óvodapedagógusok pedig az ünnepelt kedvenc meséjével tartja meg a köszöntőt. Majd ezt követően átadjuk a csoport nevében a születésnap ajándékot, melyet az óvónők egységesen, előre elkészítettek. Igyekszünk azt hangsúlyozni, hogy nem az ajándék, hanem a megemlékezés a fontos.

Arra törekszünk, hogy ne csak annak a gyermeknek legyen örömteli várakozás, akinek a születésnapja lesz, hanem a csoporttagok is várják az ünnepet az örömszerzés végett.

Évzáró, óvodai búcsú

Az évzáró nevelési évünk legutolsó közös ünnepe, melyet május végén és június elején tartunk. Ezen a napon délelőtt vagy délután egy vidám, közös, szabadban eltöltött ünnepséget tartunk, melyen a szülők, nagyszülők a gyermekekkel közösen vesznek részt. A kisebb gyermekekkel közösen elbúcsúztatjuk az iskolába menő társakat ballagó tarisznyájuk kíséretében. Végezetül a gyermekek által szélnek eresztett (léggömbök, galambok) jelképezik a „fészekből kiröppenő fiókákat” vagyis az iskolába menő nagy-óvodásainkat.

Az ünnepek telephelyenkénti felsorolása és szervezeti formái!

Sorsz.	Telephelyek megnevezése:	Ünnepeink:	Szervezeti forma:	
			Nyitott:	Zárt:
1.	Nádor u. 23.	Szüret	x	-
		Születésnap	-	x
		Mikulás	-	x
		Advent	x	-
		Farsang	x	-
		Húsvét	x	-
		Március 15.	-	x
		Anyák napja	x	-
		Gyermeknap	-	x
		Évzáró	x	-
		Sportnap	x	-
		Környezetvédelmi világnap	-	x
		Madarak és fák napja	-	x
		Autómentes világnap	-	x
		Föld világnapja	-	x
		Állatok világnapja	-	x
		Takarítás világnapja	-	x
		Víz világnapja	-	x
		Születésnapok	-	x
		Évzáró, óvodai búcsú	x	-

Sorsz.	Telephelyek megnevezése:	Ünnepeink:	Szervezeti forma:	
			Nyitott:	Zárt:
2.	Tornyai János u. 15.	Szüret	x	-
		Születésnap	-	x
		Mikulás	-	x
		Advent	x	-
		Farsang	x	-
		Húsvét	x	-
		Március 15.	-	x
		Anyák napja	x	-
		Gyermeknap	-	x
		Évzáró	x	-
		Sportnap	x	-
		Környezetvédelmi világnap	-	x
		Madarak és fák napja	-	x
		Autómentes világnap	-	x
		Föld világnapja	-	x
		Állatok világnapja	-	x
		Takarítás világnapja	-	x
		Víz világnapja	-	x
		Születésnapok	-	x
		Évzáró, óvodai búcsú	x	-
		Zene világnapja	-	x

Sorsz.	Telephelyek megnevezése:	Ünnepünk:	Szervezeti forma:	
			Nyitott:	Zárt:
2.	Klauzál u. 33.	Szüret	x	-
		Születésnap	-	x
		Mikulás	-	x
		Advent	x	-
		Farsang	x	-
		Húsvét	x	-
		Március 15.	-	x
		Anyák napja	x	-
		Gyermeknap	-	x
		Évzáró	x	-
		Sportnap	x	-
		Környezetvédelmi világnap	-	x
		Madarak és fák napja	-	x
		Autómentes világnap	-	x
		Föld világnapja	-	x
		Állatok világnapja	-	x
		Takarítás világnapja	-	x
		Víz világnapja	-	x
		Születésnapok	-	x
		Évzáró, óvodai búcsú	x	-
		Pünkösöd	-	x

A szülők által igényelt, nem kötelező szolgáltatások

Az óvodánk a szülők igényei alapján, megfelelő szakmai feltételrendszer és pedagógiai kontroll mellett a következő, alapellátáson túli szolgáltatásokat nyújtja.

- hit- és vallás-oktatás
- nagycsoportosoknak úszásoktatás
- gyermektánc
- gyermektorna
- népi mesterségek
- bábjáték

Az alapellátáson túli szolgáltatásokat úgy kell tervezni, hogy az ne akadályozza az óvodában folyó nevelőmunkát.

Dokumentációs rendszer

- Óvodai felvételi előjegyzési napló
- Csoportnapló
- Felvételi és mulasztási napló
- Anamnézis
- A beilleszkedés tapasztalatai adatlap
- Személyiség lap
- Egyéni fejlesztő napló
- Az iskolai sikerességet biztosító képességek, tulajdonságok, feltételek megléte.

Irodalomjegyzék

1. Óvoda az ezredfordulón
Közművelődési és Köznevelési Minisztérium Köznevelésfejlesztési Főosztály 1998.
2. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja Művelődési és Köznevelési Minisztérium megbízásából
3. SEMIC Interprint Nyomdai és Kiadói Kft. 1996.
4. Az Óvodai Nevelés Programja Országos Pedagógiai Intézet 1989.
5. Óvodai Nevelés XLVIII. évfolyam 9. szám Kővári Ferencné (pályamunka részlet)
6. Óvodai Nevelés L. évfolyam 10. szám Máté Mártonné Korb Erzsébet (pályamunka részlet)
7. Óvodai Nevelés L. évfolyam 4. szám dr. Németh Lászlóné (pályamunka részlet)
8. Óvodai Nevelés LI. Évfolyam 8. szám dr. Kelemenné Boschánszky Anna
9. dr. Pereszlényi Éva: A Helyi Óvodai Nevelési Program szakmai feltételrendszere
ALCIUS Bt. Budapest 1997.
10. dr. Pereszlényi Éva - Porkolábné dr. Balogh Katalin: Játék-Mozgás-Kommunikáció
Óvodai program ALCIUS Bt. Budapest 1996.
11. Törvények:
A Kormány 277/1997. (XII. 22.) Kormány rendelete 1997/118. számú Magyar Közlöny
1993. évi LXXIX. Köznevelési Törvény
1996. LXII. Tv. 1999. LXVIII. Tv. 2003. LXI. Tv. Módosításai.

3.4. Magvető utcai Székhely nevelési gyakorlata

Az óvoda sajátos arculata

Az óvoda természeti, társadalmi, környezete és szociokulturális adottságai:

A Hódmezővásárhelyi Egyesített Óvoda Magvető u.-i Székhelyintézménye Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata által fenntartott óvodákból áll.

Önálló intézmény, 2 telephellyel, 3 tagintézménnyel és a hozzájuk kapcsolódó telephelyekkel működik 2013. szeptember 1-től.

Székhelyintézményünk a Magvető u.-i Óvoda – Hódmezővásárhely, Magvető u. 2.

Óvodánk a város szélén található, viszonylag új városrészben, mely az utolsó tizenöt évben épült ki. Az elmúlt években az Önkormányzat segítségével jelentősen nőtt, és folyamatosan nő a családi házak, lakások aránya.

Az óvoda 81 férőhelyes, 3 csoportos saját galériával, játszó terasszal, osztott csoportokban folyik a nevelőmunka. Új építésű korszerű épülete megfelelő, egészséges környezetet biztosít a gyermekek számára. Kialakításánál maximálisan a gyermekek érdekeit vették figyelembe. 71 négyzetméteres jól felszerelt tornaterme, úszómedencéje, természetes alapanyagú udvari játéka a gyermekek egészséges életmódra nevelését teszik lehetővé.

Telehelyünk az Észak utcai Óvoda - 6800 Hódmezővásárhely, Észak u. 94.

Városszéli, 48 férőhelyes, 2 csoportos, részben osztott óvoda. Közvetlen szomszédságában évtizedek óta megszüntetésre váró szükséglakások találhatóak, melyek lakói zömében etnikai kisebbséghez tartozó emberek. Új kislakásokból álló lakótelep is épült a környezetében. Ez döntően meghatározza az óvoda feladatait, hiszen az óvodába járó gyermekek kb. 50%-a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett. Épülete régi építésű, de az utóbbi időben történt modernizálások során megteremtették azokat a korszerű feltételeket, melyek fontosak a fent említett környezetből érkező gyermekek szocializációjához, egészséges fejlődéséhez. Az itt dolgozó óvónők munkáját rendszeresen segítik karitatív szervezetek, és egy helyi nagyvállalat, mind anyagi téren, javító, szolgáltató munkával, mind pedig a környéken élő szegény sorsú emberek segélyezésével.

Telephelyünk a Szent István utcai Óvoda - régi szárnya 112 éves és ezt 1966-ban bővítették.

Régi építésű 71 férőhelyes 3 csoportos óvoda, részben osztott csoportokban folyik a nevelőmunka. Kis alapterületű udvarral rendelkezik, de egy régebbi csoportszobából átalakítással tornaszobát hoztak létre.

Óvodáink környezeti adottságai, lehetőségei kiemelt feladattá teszik a gyermekek egészséges életmódra nevelését, melyet a helyes étkezési szokások kialakítása, az edzés (úszásoktatás), a fogápolási teendők terén valósítunk meg. A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek szocializációs problémáival, egészséges lelki gondozásával kiemelten foglalkozunk annak érdekében, hogy növeljük az esélyegyenlőségüket az iskolába lépésnél.

Az óvoda szociokulturális környezete sokszínű tapasztalatszerzésre ad lehetőséget, a gyermekek természeti, társadalmi környezetéről. Ezek felhasználásával, elmélyítésével, bővítésével kívánjuk a gyermekekben a természet, a munka és a dolgozó ember tiszteletét, szeretetét megalapozni.

Az óvoda szerkezetének bemutatása

<i>Óvodák</i>	<i>Csoportok száma</i>	<i>Óvodapedagógusok száma</i>	<i>Dajka, óvoda titkár</i>
Magvető u.-i Óvoda	3	7	5
Észak u.-i Óvoda	2	4	2
Szt. István u.-i Óvoda	3	6	3
<i>Összesen:</i>	<i>8</i>	<i>17</i>	<i>10</i>

Külső szakemberek:

- orvos – védőnő (évenkénti rendszeres szűrővizsgálat, illetve iskolai alkalmasságot megállapító vizsgálat.)
- logopédus és fejlesztőpedagógus (évenkénti szűrővizsgálat után helyben fejleszt a gyermekeket.
- pszichológus (évenkénti szűrővizsgálat után további fejlesztés a Pedagógiai Szakszolgálat)

Óvodakép:

Az intézményegységünk szakmailag önálló nevelési intézmény, ahol három tagintézményben, 8 óvodai csoportban folyik nevelő-oktató tevékenység.

A családi nevelést megismerve, annak folyamatosságát biztosítva, az óvodai neveléssel új módon kiegészítve, a gyermekek érdekét mindenekelőtt szem előtt tartva, befogadó, kiegyensúlyozott légkörben neveljük a hozzánk járó gyermekeket.

Az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit biztosítva, kiemelkedően barátságos, derűs környezetben gondoskodunk arról, hogy a gyermekek szeretetben, biztonságban érezve magukat legyenek képesek bízni önmagukban és másokban, ismerjék meg értékeinket, szeressenek tanulni, érdeklődjenek a világ dolgai iránt

Tanulják meg az együttes tevékenységekben a munkamegosztást, az együttműködést, az önérvényesítést, a társak elfogadását.

Legyenek érzékenyek a lélek hangjaira, fogékonyak a „jóra” és a „szépre”. Higgyék el, hogy fontosak mások számára.

Nagy hangsúlyt kap a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekekkel való foglalkozás, a mentális, szociális felzárkóztatás, az esélyegyenlőség biztosítása.

Az etnikai kisebbség életvitel, - életmód változtatásának megsegítése.

Feladatunknak tekintjük a természet, a munka, a dolgozó ember tiszteletének, szeretetének megalapozását.

Az óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

A mi óvodánkban minden gyermeket gondoskodás és különleges védelem illet meg, ezért tartjuk fontosnak a gyermeki jogok érvényesítését, vagyis „a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi”. Mindig szem előtt tartjuk, hogy a gyermek, fejlődő személyiség, életkoronként és egyénenként változó testi – lelki szükségletei vannak.

Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermeki jogok, és alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia; az egyenlő hozzáférés biztosításával.

Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk, ezért és a differenciált fejlesztés elve valamennyi tevékenységünkben jelen van.

Óvodánk közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

Gyermekkép:

„Felfedező lettem gyermekországban. Enyém a mese, a mozdulat, a képzelet, a játék.... Rendem világos, egyszerű, átlátszó, meg is tanulható. Egységes, mert a hangokat is, a műveket is, a frissen születő alkotásokat is természetes kapcsolataikban élem, ahogy a gyerekeim.”

(Kokas Klára)

Gyermekképünk kialakítása során szem előtt tartottuk azt az elvet, hogy az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

„Gyermekképünk megrajzolásában az eltérő pedagógiai és pszichológiai irányzatok közös vonásait vettük alapul. Ezek szerint: a gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Nem ad helyet az előítéletek kibontakoztatásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.”

Önbizalommal rendelkező, szabad gondolkodású, nyílt, őszinte, a társadalom elvárásainak megfelelő személyiségű, értékrendszerű, szeretetet adni és elfogadni tudó gyermekek, vidámak, derűsek, biztonságban érzik magukat. Pozitív énképpel, önbizalommal, önértékelés erősödésével bírnak.

Az etnikumhoz tartozó gyermekek nem szégyellik etnikai csoportjukhoz tartozásukat, kultúrájukat.

Képesek meglátni a szépet, jól érzik magukat a harmonikus környezetben. Lelkiekben gazdagok, képesek egymás elfogadására, tisztelik a felnőtteket és a gyermekeket. Tudatában vannak annak, hogy értékes emberek.

TEVÉKENYSÉGFORMÁK:

Az óvodai élet szervezése

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.

Tevékenységek és időtartamuk a napirendben:

A napirendet folyamatosság, stabilitás és rugalmasság jellemzi. A stabil pontokat, a rendszerességet, az azonos időpontban visszatérő tevékenységek jelentik (étkezések időpontja, a szabad levegőn tartózkodás, a játéktevékenység időtartama,...) A rugalmasság vonatkozik a reggelizés, tízóraiás módjára (pl.: a kötelező testnevelés után egyszerre, más napokon folyamatosan történhet) az eltérő egyéni alvásigény figyelembevételére, a gyermek alapvető biológiai szükségleteinek rugalmas kielégítésére. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kiszámítása szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

Az évszakhoz igazodó napirendben az időkeretek rugalmasan alakíthatók (pl. a szabad levegőn tartózkodás). A játékidő biztosítása, különösen a téli hónapokban, amikor a gyermekek több időt töltenek a csoportszobában, és kisebb a mozgástér, nagyon fontos.

A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki. Amennyiben szolgáltatásokat is felvállal az óvoda, azokat a nevelési időn kívül szervezheti meg. (Ez a bevételi forrást jelentő tevékenységekre vonatkozik.)

TEVÉKENYSÉGEK	3-4 évesek számára	4-5 évesek számára	5-6-7 évesek számára
Játék, egyéb szabadon választott tevékenység Kezdeményezés, kötött foglalkozás	4 óra 30 perc	5 óra 30 perc	6 óra
Előkészület az étkezéshez, étkezés	1 óra 40 perc	1 óra 10 perc	1 óra 10 perc
Öltözködés, egyéb testápolási teendők	1 óra 20 perc	1 óra	1 óra
Pihenés, alvás	2 óra 15 perc	2 óra	1 óra 30 perc
Mindennapi testnevelés,	15 perc	20 perc	20 perc
Összesen	10 óra	10 óra	10 óra

A napirendben biztosított az egyéni felzárkóztatás lehetősége:

A hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása érdekében a hatékonyabb fejlesztés miatt a két óvónő az átfedési időt a gyermekek között játéktevékenységbe ágyazott élménynyújtásra, beszélgetésre, egyéni bánásmódra, érzelmi nevelésre, megfigyelésre, differenciált képességfejlesztésre, ill. szocializációra fordítja.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, **a fejlődésük nyomon követését** különböző kötelező dokumentumok, továbbá az óvodapedagógusok által készített - nem kötelező - feljegyzések, dokumentumok is szolgálják. Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.”

A játék

A fejlődésnek természetes közege, alapvető tevékenységi formája és leghatékonyabb eszköze a játék.

A játék - szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyerek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A játék megnyugtat és felhevít, az egyedüllét védő illúzióját biztosítja, barátot, játszótársat közvetít, nevel és tanít, lehetővé teszi, hogy segítségével a gyermek megismerje a világot.

A játék, mint domináns tevékenység magában hordja két másik tevékenység elemeit is (munka, tanulás). A spontán tanulás színtere. Egyes játékfajtákban külső cél nélkül, a gyermek reprodukálja a felnőttek munkáját, majd a barkácsolásban, konstruálásban megjelenik a „valaminek a létrehozására” törekvés. A gyermekek játék közben számtalan ismerettel, tapasztalattal gazdagodnak. A játékszükségletből fakadó eszközkészítés során a felnőtt segítségével technikai megoldásokat tanulnak meg.

A gyermek a játékban számtalan információt ad önmagáról, belső világáról, kellemes és kellemetlen élményeiről. A játékban integrálja a külső és a belső világot, „híd” a képzelete és a valóság között.

A játékban minden lehetséges, motívuma: az öröm, a bánat, a kaland feszültsége, a kommunikáció igénye, az erő próbálgatása, az önkifejezés igénye.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a **szimbolikus**-szerepjátékokhoz, a konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

A játék szabadsága nem jelenti a gyermekek magukra hagyását. Az óvodapedagógus fejlesztő, feltételteremtő, folyamatokat befolyásoló szerepe tudatos tevékenységet jelent. A gyermekek közös élményeinek gazdagítása, az élmények forrásainak tervezése, a szocializáció segítése, az érzelmek, a szokások, a magatartásmódok formálása, a kultúra közvetítése, a kevésbé önálló, nem kreatív, élményszegény gyermekek játékának fejlesztése, az óvodai nevelés felvállalt funkcióinak érvényesítését jelentik. A mintaadó óvodapedagógus a játékbeli magatartásra is hat, elsősorban azzal, ha maga is bekapcsolódik – a gyermekek igényeitől függően – a játékba.

A gyermekek egyéni, közös, közvetlen és közvetett tapasztalatai, élményei sokféle forrásból származnak.

A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.

Feladatok:

Az óvónő:

- Segítse a gyerekek játékát, sokoldalú tapasztalatszerzésüket, ismereteik bővülését, elmélyítését: az élmények kísérő pozitív érzelmek alakítását, éljen a séták, kirándulások lehetőségeivel.
- Biztosítsa és segítse, hogy a gyerekek egyéni fejlettségüknek megfelelően saját elgondolásaikat valósítsák meg, segítse a gyerekek önállóságának fejlődését, szabad tevékenység-választással.
- Kísérje figyelemmel a konfliktushelyzeteket, igyekezzon azokat pozitív irányba alakítani.
- Segítse a magányosan játszó gyermeket a közös játékba valló bekapcsolódásba, fokozza a gyermekek játékkedvét segítségnyújtással.
- Alakítson ki állandó és ideiglenes játszóhelyeket, teremtsen meg a játék feltételeit a szabadban és a csoportszobában is.

- Gondoskodják különböző, játékra alkalmas anyagokról, válasszon jó minőségű, esztétikus, könnyen tisztítható, sokoldalúan használható játékeszközöket.
- Hárítsa el a játékot veszélyeztető helyzetek létrejöttét.
- Vegyen részt a gyerekek játékában, szeressen játszani.
- Ébressze fel a szülők igényét a gyerekekkel való együttjátszásra.

Tevékenységek

A gyermek:

- Megismeri, megtanulja a játékszerek sajátosságait, a szükséges szereket kiválasztja.
- Manipulál a játékokkal, játékszereket, eszközöket rakosgat.
- Utánozza a felnőttek, társaik magatartását, cselekvését.
- Együtt tevékenykedik társaival.
- Új mozgásformákat sajátít el, a régieket gyakorolja.
- Ismerkedik a világgal, a tárgyakkal, tapasztalatokat szerez.
- Megérti környezete egyszerűbb jelenségeit, játékában ezeket gyakorolja, újraalkotja.
- Betartja a játékszabályokat, új szabályokat alkot szükség szerint.
- Játékeszközöket javít, barkácsol.
- Dramatizálja irodalmi élményeit.
- Különböző elemekből építményeket hoz létre.

A fejlődés jellemzői

3 – 4 éves korban

- megtanulják sokszori próbálkozás közben a játékszerek használatát, megismerik sajátosságaikat,
- a játékos mozgást szabályok szerint ismétlik,
- szívesen játszanak egyedül, egymás mellett, két-három gyerekből álló csoportban,
- egyszerű cselekvéseket, jellegzetes műveleteket végeznek, különböző szerepeket töltenek be,
- segédkeznek a játékok javításában
- a bábozás mozdulatait figyelemmel kísérik,

- egyszerű építéssel építményeket hoznak létre,
- önállóan megkeresik a játékukhoz az eszközöket, azokra vigyáznak.

4 – 5 éves korban

- tartósan kialakul a kisebb-nagyobb csoportokban való együttjátás igénye
- környezetük egyszerűbb jelenségeit, cselekvéseit újraalkotják, a szükséges játékeszközöket kiválasztják,
- segítenek a játékos megjavításában, ösztönzésre, segítséggel készítenek egyszerűbb játékokat,
- kisméretű bábokat használnak kedvük szerinti szereplőkkel,
- játékszereket készítenek építőelemekből szerepjátékhoz is,

Óvodáskor végére

- megértik és elfogadják játszótársaik elgondolásait, tevékenységük logikáját,
- alkalmazkodnak a játék szabályaihoz,
- le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről,
- képesek olyan játékhelyzetet létrehozni, amelyben tapasztalataik , érdeklődésük alapján ábrázolhatják a felnőttek tevékenységét, kapcsolatait,
- önállóak a játék előzetes, közös tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek megválasztásában, a szabályok betartásában, egyéni ötlet alapján alkotásokat hoznak létre különböző eszközök, anyagok kombinált alkalmazásával,
- kezdeményezés által a gyerekek önállóan alkotnak, élményeikhez kapcsolódóan készítenek bábokat, létrehoznak eszközöket, felhasználják játékukban, dramatizálásban,
- élethelyzetek reprodukálása közben építenek, szerelnek, szerkesztenek, vagy a létrehozott alkotás hatására képzelik magukat bele különböző élethelyzetekbe,
- bonyolultabb szabályjátékok megtanulására, gyakorlására is képesek
- egészséges versenyszellem és bennük.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő biztosítsa a gyerekek saját elgondolásainak megvalósulását, hogy fantáziájuk, hangulataik, érzelmeik a játékban szabadon megnyilvánulhassanak.
- Az óvónő törekedjék megérteni, hogy a gyerekek játékukban mit akarnak elérni, mit szeretnének létrehozni.
- Az óvónő segítse elő, hogy a közös játékban a gyerekek érdeklődéssel, aktivitással, igazi játékkedvvel vegyenek részt.
- Az óvónő szeressen játszani, és ezzel tegye lehetővé a jó hangulatú, és jó hőfokú játék kialakulását.

A nevelési terület kapcsolatai más nevelési feladatokkal.

- Környezeti neveléssel, mert a környező világból szerzi a gyermek a tapasztalatait, élményeit, illetve a játék útján ismerkedik a világgal, tárgyakkal, a tárgyak tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel, ezáltal elősegítve értelmi képességeik fejlődését.
- Vizuális neveléssel, mert a különböző színű, formájú anyagok, eszközök fejlesztik forma- és széppérezküket, ismerkedik anyagokkal, felhasználási lehetőségeikkel.
- A testi neveléssel, mert a játék során új mozgásformák alakulnak ki, fejlődik ügyességük, önállóságuk, kitartásuk.
- A közösségi neveléssel, mert az együttes játék alatt fejlődnek a gyerekek közti társas kapcsolatok.
- Az anyanyelvi neveléssel, mert a cselekvésközlési vágyat ébreszt a gyerekekben, fokozódik beszédkedve, ezáltal kommunikációs képessége fejlődik.
- Matematikai neveléssel, mert a gyerek megismerkednek matematikai fogalmakkal.
- Zenei neveléssel, mert a játékból fakadó öröm az érzelmeikre hat, így fejleszti játékos zenei alkotókedvét.

A munka

A gyerek munka jellegű tevékenysége:

- Önként – azaz örömmel és szívesen – végzett aktív tevékenység:
- A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának lehetőségeit magában hordozza.
- A közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Hozzájárul a gyermekek közötti társas kapcsolatok alakulásához, a közösségért végzett tevékenység értelmének, örömének átéléséhez.

A játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység a személyiségfejlesztés fontos eszköze.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

A játékidőben, az élethelyzetekben, bármely tevékenységben adódik lehetőség a munkavégzésre. A gyermekek kezdetben önmagukért, saját szükségleteik kielégítéséért dolgoznak az óvodapedagógus közreműködésével, majd később szívesen végeznek munkát társaikért is. A leggyakoribb munkafajták:

- az óvodai életet végigkísérő önkiszolgáló munka, amely a gyermekek önállóságát, önfegyelmét, kitartását, feladattudatát fejleszti,
- a játékban megjelenő, önmaguk és társaik valós szükségleteit kielégítő munkák, a gyermekek önként vállalt, alkalmi tevékenységei (tízórai, saláta-készítés, sütés...),
- a csoporthagyományok ápolásához kapcsolódó munkák (ünnepi készülődések: takarítás, díszítés, a terem átrendezése, meglepetések ajándékok készítése..),
- az élő környezet rendszeres ápolása (növények, állatok gondozása),
- az önként vállalt és kisebb csoportokban is végezhető alkalmi megbízatások (a tevékenységközpontok rendjéért vállalt feladatok),
- a játékfajtákkal egybeeső munkák (önként vállalt barkácsolás, a játékeszközök javítása...),
- együttműködés a szülőkkel, a csoportokért felvállalt munkában.

Feladatok:

Az óvónő:

- Pontosan tanítsa meg a gyermekeket a feladatok, az egyes mozzanatok elvégzésére.
- Teremtse meg az önálló munkavégzés lehetőségét, naposság során és alkalmoszerű munkákban.
- Teremtsen nyugodt, kiegyensúlyozott légkört, a gyerekek érezzék, hogy munkájukat igénylik és számon tartják.

- Négy éves kortól vezesse be a naposi munkát, adjon a feladat ellátásához szükséges motivációt.
- Kezdetben a gyerekekkel együtt végezze a munkát, fokozatosan bővítse az új tennivalókat.
- Reális értékelésével segítse a gyereket az adott feladat jobb megoldására, ébresszen kedvet a további munkához.

Tevékenységek:

Naposi munka terén a gyermek:

- Segít az étkezés előkészítésében.
- Szétosztja az étkezéshez szükséges eszközöket.
- Segít az ételek kiosztásában, étkezés után az asztal leszedésében.
- Helyére teszi a játékeszközöket.
- A termet szükség esetén átrendez
- Segít a különböző foglalkozási eszközök szétosztásában, összeszedésében.

Alkalomszerű munkák terén:

- Megbízásokat teljesít.
- Ügyel a mosdó, öltöző rendjére, a leaset tárgyakat összeszedi.
- Segít az óvónő játékjavító munkájában.
- Segít a kisebb gyerekek körüli tevékenységben.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- a gyermekek önállóan végzik a naposi munka feladatait,
- játékelrakás után – ha szükséges – esztétikusan elhelyezik a tárgyakat.
- állandóan használt eszközöket, felszerelési tárgyakat felszólítás nélkül előveszik, kiosztják,
- részt vesznek a csoportszoba rendezésében, díszítésében, ötleteket adnak az óvónőnek,
- vigyáznak a csoportszoba rendjére,
- megjavítják a játékszerek kisebb hibáit,
- ünnepekre ajándékokat készítenek,
- minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő tartsa szem előtt, hogy a munkavégzés az óvodáskor végéig játékos jellegű marad.
- Az óvónő támaszkodjék a munka játékkal megegyező sajátosságaira.
- Az óvónő törekedjék arra, hogy minden gyerek szívesen vállaljon munkát és minél többféle munka elvégzésében szerezzon jártasságot.

A nevelési terület kapcsolatai más nevelési feladatokkal

- környezeti neveléssel, mert munkavégzés közben a gyermek megfigyeléseket végez, tapasztalatokat, ismereteket szerez természeti, társadalmi környezetéről,
- erkölcsi neveléssel, mert megalapozódik a munka iránti tisztelet, a munka eredményének megbecsülése, hasznosságának értelme,
- anyanyelvi neveléssel, mert a gyermek munkavégzés közben folyamatosan kommunikál, illetve szókincse folyamatosan bővül az eszközökkel való ismerkedés során,
- közösségi neveléssel, mert hozzájárul a gyerekek közötti társas kapcsolatok alakulásához, a közösségért végzett tevékenység szükségességének és örömeinek átéléséhez,
- lehetővé válik a kitartás, felelősségérzet, kötelességteljesítés gyakorlása, az önértékelés illetve közösségi értékes alakulása.

Tanulás

Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az óvodai tanulás elsődleges célja **az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése** attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése.

Igen fontos jellemzője óvodáskorban, hogy mindvégig játékos jellegű, alapja az óvónő és a gyermek kölcsönös, egymásra ható közös tevékenysége. Tartalma elsősorban a gyermek közvetlen természeti- és társadalmi környezetéből származik. Tekintettel arra, hogy a gyermek minden tevékenységében jelen van, a későbbiekben önálló fejezetet nem igényel.

Az óvodában a tanulás egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

Óvodás korban a tanulás folyamatos, főleg utánzásos, spontán tevékenység, vagy sajátosan szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodában a tanulás lehetséges formái változatosak: utánzásos, minta- és modellkövetésen alapuló, spontán játékos tapasztalatszerzés, cselekvéses tanulás, irányított tapasztalatszerzés felfedezés, gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés, gyakorlati probléma- és feladatmegoldás.

A tanulás feltétele, a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Jól látható, hogy az óvodában a tanulást a lehető legszélesebben kell értelmezni, nem korlátozódhat csupán a szervezett kezdeményezésekre, hiszen a spontaneitás, a gyermek kezdeményező készsége és természetes kíváncsisága a legfőbb hajtóereje ennek a folyamatnak.

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire, és a tanulás irányítása során **személyre szabott pozitív** értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Feladatok:

Az óvónő:

- a gyerek kérdéseire építve vezeti a tapasztalatszerzést,
- biztosítson közös tevékenységeket, melyek az óvónő és a gyermek, valamint a gyermekek egymásra ható kapcsolatán alapul,
- a tevékenységek a foglalkozások anyagát tervszerűen, tudatosan építse fel, hogy az újabb tapasztalatok és ismeretek szorosan kapcsolódjanak a már meglévőkhöz, tartalmuk fokozatosan bővüljön. A tanulás tartalmát, vagyis a tapasztalatokat,

ismereteket elsősorban a gyermek közvetlen (természeti, társadalmi) környezetéből válogassa,

- kiválasztja a szervezett tanulás formáit, mely kötetlen és/vagy kötött lehet, ami függ a csoport aktuális fejlettségétől s foglalkozás tartalmától, a helyi adottságoktól,
- a nyári hónapokban nem szervez tervszerű foglalkozásokat, de segítse elő a gyermekek érdeklődése szerinti tevékenységformákat

Tevékenységek

A gyermek:

- aktívan részt vesz az óvónő által szervezett kötetlen vagy kötött tevékenységekben,
- önmaga is kezdeményez tevékenységeket, melyekhez – ha szükséges- az óvónő segítségét kéri,
- gondolkodási műveleteket végez,
- kooperál társaival, közben változatos kommunikációs helyzeteket old meg.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek megszokják a tevékenységek rendjét. Tudják, hogy a foglalkozás más mint a játék (ez azonban nem csökkenti a játékosság szerepét a tanulás során,
- Kialakulóban van a gyermek szándékos figyelme, melynek tartóssága fokozatosan növelhető.
- A gyerekek önállóan megfigyeléseket is végeznek, melyekről szívesen beszélgetnek, kérdéseket tesznek fel.
- Fejlődik a gyerekek problémamegoldó gondolkodás, a nyitott helyzetek többféle út keresésére indítják a gyermekeket.
- A gyermekek többsége azonosul az óvónő által meghatározott feladattal, kialakul bennük az igény, hogy a kapott feladatokat sikerrel megoldják.
- Megkezdődik az önellenőrzés képességének alakulása.
- A szervezett tevékenységek időtartama a kezdeti 5-10 percről fokozatosan 30-35 percre emelkedik.
- A gyermekek gondolkodásában a cselekvés mellett a megismerés fokozatosan áttevéődik a képszerű, szemléletes gondolkodás szintjére.
- A gyermek szóbeli kifejezése, gondolkodása és a beszéde tudatossá válik, a felismert összefüggéseket saját szavaival fejezi ki.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő vegye figyelembe, hogy a tanulás folyamata óvodás korban gyakorlati tevékenységekbe ágyazottan történik.
- Az óvónő tartsa szem előtt, hogy a gyermekek spontán, önkéntelen módon tanulnak, ezért az óvónőnek a gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére támaszkodva kell irányítania a tapasztalat – és ismeretszerzés folyamatát: a tanulás mindvégig játékos jellegű marad.
- Az óvónő vegye figyelembe, hogy a gyermeket a tanulásban a kíváncsiság, az óvónőhöz fűződő érzelmi kapcsolat, a tevékenységi helyzet motiválja.
- Az óvónő érvényesítse a szemléletességet, melyhez szükséges a tárgyak, jelenségek sokoldalú megjelenítése, a tárgyakkal való cselekvés. Törekedjék arra, hogy minél több tevékenység a tárgy, vagy a jelenség természetes környezetében folyjék.

Az óvodapedagógus által kezdeményezett tanulás szervezeti keretei:

	3-4	4-5	5-6-7
Testnevelés	1 kötött	1 kötött	2
Ábrázolás	1	2	2
Ének	1	1	1
Irodalom	1	2-3	2-3
Környezet	1	2	2-3
Matematika	-	1	1

A hetirend (az óvodai csoportnaplóban szabályozott):

A hetirendben, a napirendhez hasonlóan vannak visszatérő stabil, a rendszerességet, a szokásokat alapozó tevékenységek, de ugyanakkor lehetőség van az óvodapedagógus döntése alapján a rugalmasságra.

A gyermekek életkorától, a település, az óvoda, a családok sajátosságaitól, az évszak befolyásoló szerepétől, a személyi feltételektől és a gyermekek fejlődési ütemétől függően a hetirendben a szabad játék időtartamának biztosításával, a tevékenységek sokszínű, sokféle variációja lehetséges.

A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI

A DIFFERENCIÁLÁS PEDAGÓGIAI KONCEPCIÓJA

A pedagógia elméletét és gyakorlatát a XX. század eleje óta foglalkoztatta az a kérdés, hogy bár a gyermekek életkori sajátosságait tekintve azonos életkorban hasonló fejlettséggel rendelkeznek, mégis van eltérés a fejlődésben. A nevelési-oktatási intézmények számára is kérdésessé vált, miért van az, hogy a hatások azonosak, a végeredmény: a gyermek fejlődése tudása eltéréseket mutat.

A napjainkban kialakult konstruktív pedagógia leegyszerűsítve arra épül, hogy minden egyén saját maga hozza létre tudását, ezért van szükség a hatások egyéni sajátosságokat is figyelembe vevő differenciálására.

A tanulásra, tanításra vonatkoztatva a differenciált tanítás során érvényesíteni kell az alábbi elveket:

- **A tanítás szempontjából fontos a játék, mert:**
 - Gazdag környezetet, eszköztárat biztosít,
 - A cselekvő tanulást teszi lehetővé,
 - A játékkészítés és a motiváció erős,
 - A konstruktív, kreatív gondolkodás szabadsága érvényesül, ugyanakkor szabályok között folyó, egyéni és közösségi tevékenység.
 - Aktivizálja a személyes és közös tapasztalatokat.
- **A problémamegoldás lehetősége:**
 - A helyzet érdekes, erős készítés, mert nyitott a feladat (lehet többféle megoldás is)
 - Életszerű helyzetekben alkalmazzák a friss és a korábbi ismereteket komplex kapcsolatban, miközben cselekvés és gondolkodás egysége jön létre...
- **A közvetítő források köre igen gazdag** (könyv, video, CD...) erősen motiváló, változatos, a tanulók gyűjtőmunkája aktivizáló, érdeklődést ébren tartó tevékenység.

- **A konstruktív felfedezés szerepe:**

- A meglévő ismeretek alapján önálló felfedezéseket is tehetnek a gyerekek,
- A közös felismerések, az egyéni tapasztalatok összehangolása a szociális kapcsolatokat is fejleszti, oldja a tanulási kényszert, segíti a tanulás saját élménnyé válását.

A differenciálás értelmezése.

„A differenciálás a pedagógusi tevékenységek egy jól meghatározható rendszerein túl olyan szemlélet, amely természetesnek veszi a tanulók között meglévő különbségeket, illetve azt, hogy a különböző tanulók számára (a lehetőségek és korlátok figyelembe vételével) meglévő tanulásszervezéssel biztosítani kell az egyéni fejlődéshez szükséges optimális feltételeket.”
(HEFOP 2.2. A. Differenciálás Programcsomag 2006).

A differenciált fejlesztés egyben esélyteremtés is. Esélyt teremt a kibontakozáshoz a halmozottan hátrányos helyzetű más kulturáltságú (roma), a lassan haladó, tehetséges gyermeknek.

Segíti a beilleszkedést azoknak a gyermekeknek, akik:

- A hátrányos szociokulturális hátterük miatt egyébként lemorzsolódnának.
- A nivelláló hatások miatt bár tehetségesek, csak átlagos ütemben fejlődhetnek.
- Integráltan nevelhetők (roma gyermek, sajátos nevelési igényűek,
- Tanulási zavarral küzdenek,
- Ma elkülönülnek „lassan haladók”.
- Nehezen nevelhetők, magatartási problémákkal küzdenek.

A differenciált fejlesztés és a konstruktív pedagógia szemlélet együttesen teszi lehetővé az egyéni eltérések tolerálását, a gyermekek aktivizálását. Erősségeire építve, változatos módszerekkel a siker átélését, esélyt adva arra, hogy minden gyerek kiteljesedjen saját lehetőségei szerint.

Tanulást befolyásoló tényezők:

A gyermeket körülvevő család, társadalom, kultúra hatásai az öröklött adottságok fejlődésében különbségeket hoznak létre. Bizonyos tulajdonságok alakulása is eltérő lehet. Egyesek nagyobb mértékben függenek az örökléstől, genetikai hatásoktól pl: a zenei, matematikai képesség míg mások esetében nagyobb szerepe van a környezeti hatásoknak pl. szociális képességek alakulásában. A fejlődés során az egyén is visszahat a környezetére, és a saját lehetőségeihez mérten kezdi alakítani azt (ahol több diszpozíciója, kialakult képessége abba az irányba szeret tevékenykedni... ott lesz sikeres). Az öröklés és a környezeti tényezők fejlődésben betöltött szerepét különböző irányzatok eltérően ítélték meg (biológiai, szociális). Ma már bizonyított tény, hogy nehéz szétválasztani, olyan szorosan összefonódik ez a két tényező.

A gyermekek eltérő egyéni jellemzőik következtében nem ugyanolyan ritmusban, ugyanolyan szinten, ugyanolyan módszerekkel tanulnak hatékonyan.

Az eltérő feltételek a tanulás eredményességét is differenciálják:

- A tanulás körülményei (a fény, hőmérsékleti és hangviszonyok lehetnek, eltérő feltételűek...)
- Tanulás ritmus (eltérő időre van szükség a tanuláshoz)
- Kulturális etnikai hatások (tanulási indítékok, stílusok és környezeti hatások, családi hatások)
- Az énkép, önbizalom jelentősége (a sikeresek motiváltabbak)

A Differenciálás lehetőségei a tapasztalatszerzési, ismeretszerzési – tanulási folyamatban:

A differenciálással az a célunk, hogy elősegítsük az egyes gyermekek sikeres tanulását. Mivel mindegy gyermeknek mások és mások a tanulási szükségletei és a már meglévő tapasztalatai, ezért a gyermek tanulási folyamatát úgy segítjük elő, hogy azt az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez igazítjuk.

Motiváltság elérésében támaszkodhatunk a gyermek különféle késztetéseire, igényeire, szükségleteire:

- Mozgásigényére, az óvodapedagógussal vagy a barátjával való együttlét vágyára, kíváncsiságára, érdeklődésére, sikerélményre való törekvésére, alkotásvágyára, felfedezési vágyára, esztétikai igényére, önmegvalósítási vágyára, amelyek kihasználhatók vagy felkelthetők.

Tartalomban való differenciálási lehetőség a gyermek igényére támaszkodik:

- A tartalom mennyiségében, mélységében (részletezettségében, minőségében), a tartalmi részek egymásra építettségében illetve kapcsolataiban, a már meglévő tapasztalatokban, a gyermeki érdeklődés irányultságában (pl.: autók iránt, állatok iránt, stb.) azonos téma esetében vagy a témát kiegészítő tartalmi területen.

Célban, szintben való igazodás a gyermek igényeihez, tapasztalataihoz:

- Az egyes fejlődő képességek fejlettségének elérése, valamint jártasságok, készségek kialakulása érdekében azonos vagy eltérő szintű feladatok végzése, más eszközök bevonásával, vagy azok megkeresésével, egyszerűbb évagy bonyolultabb problémák felvetésével, kereső, fejlesztő módon.

A módszerek használata is igazítható a gyermek igényeihez:

- Beszélgetés, megbeszélés előnyben részesítése némely gyermeknél, vagy az elbeszélés, a bemutatás, szemléltetés, magyarázat eljárásainak megválasztása, vagy az értékelés módszerének különféle eljárásai (elismerés, megerősítés, dicséret, jutalmazás, bátorítás, ösztönzés, példaként kiemelés... stb.).

A munkaformák igazítása a gyermeki igényekhez:

- Van olyan gyermek, aki szívesebben tevékenykedik egyénileg vagy, párosan (óvodapedagógussal vagy a barátjával), csoportban (homogén vagy heterogén csoportban, vagy szimpátia alapján létrejött csoportban stb.), frontális körülmények között.

A szervezés módjának igazítása a gyermeki igényekhez:

- Kötött, kötetlen, egyéni, mikrocsoportos, kooperatív

Irányítás módját is igazíthatjuk a gyermeki igényekhez:

- Direkt, indirekt, nyitott vagy zárt formában

Az információk megszerzése során a közvetítésmód csatornájában való igazodás a gyermeki igényekhez:

- Auditív, vizuális, audio-vizuális, kinezetikus, komplex, interaktív, tárgyi, síkbeli, makett, manipulatív, kísérleti, természetes, mesterséges eszközök használatával, szimbólumok, technikai eszközök stb.

A gyermek-pedagógussal együtt töltött ideje:

- Az egyénre fordított idő mennyiségében, minőségében (segítséget kérve-kapva, ráfigyelve, eligazítva, csak ottlétként stb.)

Az információ megszerzése, vagy a tevékenység folyamatának struktúráját, felépítését is lehet igazítani az egyes gyermekek igényeihez:

- Pl: játékba ágyazottan, játékra építve, komplex tevékenységsorban, integráltan, valamint projekt módon, egy téma körüljárásaként, vagy egy probléma megoldásaként, vagy a kis lépések elvét követve, vagy nagyobb lépésekben, stb.

Az egyes elemek egymásutániségében is igazodhat az óvodapedagógus, az egyes gyermekek igényeihez, sajátosságaihoz:

- A műveletek egymásutániségében, sorrendjében, bonyolultságukban, sokaságukban.
- Az információk megszerzésének folyamatának szakaszainak egymásutániségében (pl.: felidézés, gyakorlás, információ megszerzése, vagy ennek más sorrendje)

Pedagógus szerepében is igazodik az egyes gyermekek igényeihez:

- Ösztönző, tanácsadó, segítségnyújtó, szabályzó, mellérendelt, alárendelt, fölrendelt viszonyban

Válaszadás módjában való igazodás a gyermeki sajátosságokhoz:

- Szóban, rajzban, megmutatva, megsúgva, megépítve, elkészítve, megalkotva, kiválasztva a helyeset,

A munkavégzés ütemében, tempójában való igazodás a gyermekhez:

- A feladatvégzés sebességéhez való igazodás: lassú, gyors, időre, egyéni tempóban, kiegészítő feladatok adásával...

Önállóság fokában, segítségadás módjában:

- Önállóan, segítve, magyarázva, utánozva, bemutatva, együtt végezve kis segítséggel, együttvégezéssel, hivatkozással...stb.

(Körmöci Katalin, ELTE TOFK. 2002.)

Együttműködő tanulás, mint egyenlő esélyeket biztosító inkluzív rendszer:

Az inkluzív nevelést, azaz alapvető szemlélet jellemzi, mely a tanulók egyéni különbségeit (akár társadalmi, akár kulturális, akár biológiai) komplexitásában tekintve, maximálisan figyelembe véve, azokból kiindulva, azokra építve alakít ki befogadó környezetet. A befogadó környezet egyben azt jelenti, hogy a nevelési térben résztvevő valamennyi személy (gyermekek, szülők) a kölcsönös együttműködés szellemében megismerik, értékken fogadják el és építenek az egyéni különbségekre.

A szemlélet gyakorlati aspektusait demokratikusan képes biztosítani a majd félévtizedes történetre visszatekintő kooperatív tanulás, mely születését annak az oktatási igénynek köszönheti, mely a kulturális sokszínűség konfliktusmentes és eredményes együttélését célozta meg.

A kooperatív tanulásszervezés olyan pedagógiai alapelveket képvisel, amely ma már nemcsak demokratikus szemlélet, hanem olyan – alapelveken nyugvó – tevékenységsorozat, mely a napi gyakorlat szintjén képes a valódi inkluzív rendszer működtetésére.

A tevékenységsorozatot összefoglalóan együttműködő tanulásnak nevezzük. Fontos tudni, hogy együttműködő tanulásról csak akkor beszélhetünk, ha – az együttműködés általános fogalmához képest – egy konkrétan leírható és megvalósítható, gyakorlati alapelvekkel segített, demokratikus együttműködési tevékenységről van szó. Az alábbiakban felsorolt alapelvek, mint pillérek minél nagyobb számú együttes megjelenése jelent biztosítékot a valódi együttműködésre.

Alapelvek:

- az együttműködő tanulásszervezésben azt jelenti, hogy úgy szükséges megszervezni az együtt-tanulás folyamatait, hogy az megfeleljen a résztvevők-szervezők közösen megismert és megfogalmazott személyes, társas és szakmai-tanulási igényeinek, felismert szükségleteinek, vágyaiknak, elképzeléseinek. Azaz az egyének egyediségéből kiindulva kell megszervezni a tanulási folyamatokat.
- másik oldala, hogy a tanulás szervezője éppen azért tud rugalmasan reagálni a felmerülő igényekre és szükségletekre, mert nem a módszerekhez ragaszkodik az együtt-tanulás során, hanem a közös tanuláshoz. Ebben segíti őt az, hogyha betartja a konkrét alapelveket, belsővé teszi a szükséges attitűdöket, megmutatja a viselkedésmintákat. Mindezekre alapozva szabadon válogathat a rendelkezésre álló módszertani eszközökből és újakat is kombinálhat.
- Az egyidejű párhuzamos interakció alapelve
 - a tanulásban résztvevők egymás közötti közvetlen akcióit/interakcióit számolja, azaz azt, hogy a rendelkezésre álló időegység alatt hány egyidejű személyes interakció zajlik.
 - eszerint arra kell törekedni, hogy az egy időben zajló személyes interakciók száma minél több legyen. Ezért a párhuzamosság elve a kooperatív kiscsoporthoz vezet.
- A pozitív egymásrautaltságⁱ alapelve
 - alapján a tanulási folyamatok szervezése úgy történik, hogy abban a tudáselsajátítás csakis együttműködéssel legyen lehetséges. Vagyis olyan struktúrákat alakítok ki, amelyek együttműködésre ösztönöznek, vagyis amelyekben csak akkor tudnak eredményesen tanulni a résztvevők, ha együttműködnek.
 - szemléletesen jelenik meg az Aronson nevéhez kötött – fent már említett „mozaik” – módszer során, amely a pozitív egymásrautaltságot klasszikus egyszerűséggel – feladatok, tananyagtartalmak csoporttagok közötti mozaikszerű szétosztásával, majd összerakásával - segíti.

- Az egyenlő részvétel alapelve
 - azt mondja ki, hogy a kooperatív tanulásszervezés tanulási folyamatait úgy kell megszervezni, hogy mindenki valóban hozzáférjen a közös tudáshoz. Ez nem azt jelenti, hogy mindenki ugyanazt teszi hozzá a munkához, hanem azt, hogy mindenki egyenlő eséllyel – képességeinek, a tudásszerzés folyamatában betöltött helyének megfelelően - járul hozzá a közös tudás megalkotásához.
 - az egyenlő hozzáférés és az egyenlő hozzájárulás egyidejű biztosításával a gyakorlatban is képes megvalósítani - tanulásszervezési eszközein keresztül - az esélyegyenlőség demokratikus elvét.
- Az egyéni felelősségvállalás és számonkérés alapelve
 - biztosításához a tanulási folyamatok szervezése úgy történik, hogy mindenkinek igényei és felismert szükségletei szerint egyénre szabott, világosan megfogalmazott, a teljesítés ismérveit és az értékelés szempontjait nyilvánossá tevő feladata van, amelyért felelősséggel tartozik.
 - egyik legfőbb támogatója a kiscsoporton belül kiosztott és működtetett kooperatív szerepek.
- A folyamatos kooperatív nyilvánosság alapelve
 - biztosítja, hogy a tanulók egyéni felelősségvállalása mellett a tudás nyilvánosságának megszervezésére is kiemelkedő figyelem jusson.
 - alapján a tudni vágyó számára minden visszajelzés segítség. Így a társak visszajelzései ugyanúgy segíthetnek, mint a tanári visszajelzések. A kiscsoportos nyilvánosság folyamatos lehetőséget és bátorítást nyújt a tudás vagy nem tudás értékmentes nyilvánossá tételére.
- Tudatosan fejlesztett személyes és szociális kompetenciákⁱⁱ alapelve
 - egy olyan attitűdöt feltételez, amely nélkülözhetetlen az együttműködő tanulásszervezés hatékony lebonyolításához. A kompetencia alapú fejlesztés abból indul ki, hogy mindenki számos képességgel rendelkezik, s ezek a képességek – egymástól eltérően is – más-más fejlettségi állapotban vannak az egyes tanulni vágyóknál. Éppen ezért az egyén kompetencia-állapotából kell kiindulni és a képességek fejlődésének mérésével ellenőrizni, hogy a pedagógiai folyamatoknak van-e egyáltalán hatása a fejlesztendő területekre.

- különösen megfelelésben van az inkluzív pedagógia szemléletének, amely a diákok személyiségjegyei (kompetenciái) komplexitásában kívánja befogadni a tudáselsajátítási folyamatokba.

A gyermek érési folyamatához igazított differenciált tervezés:

Fejlesztésről akkor beszélhetünk, ha a foglalkozások szintje egy lépéssel megelőzi a gyermek aktuális fejlettségi szintjét. **Nem feltétlenül az életkor határozza meg a tervezés tartalmát.** Az óvodás korosztály számára a **kötetlenség** a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma. Kötetlenségként éli meg a gyermek, melyben az **óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét.** Ez a foglalkoztatási forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy ismereteit folyamatosan bővítse, felkészüljön a gyermekek kérdéseire. Tehát tudatosságot, nagyobb szervezési, áttekintő képességet és nagyfokú kreativitást igényel.

Kötetlen foglalkozás alkalmával a gyermekek érdeklődése alapján mindig változó létszámú és személyi összetételű kis csoporttal foglalkozik egyszerre az óvodapedagógus.

A kisebb létszámból adódóan nagyobb lehetőség nyílik az egyéni bánásmód és a differenciált foglalkoztatás megvalósítására, a gyermek fejlődési ütemének figyelembe vételére.

Az óvodapedagógusnak figyelnie kell a kezdeményezéstől távol maradó gyermekekre, hogy játékuk zavartalan legyen, illetve ők se zavarják a foglalkozáson résztvevő társaikat.

A gyermekek érdeklődése szerint az elkezdett tevékenységek délután, esetleg napokon keresztül is folytathatók. Ehhez a két óvodapedagógus összehangolt munkája szükséges.

Ügyeljünk arra, hogy témakörökhöz kapcsolódó tevékenységekből sorozatosan ne maradjon ki egy gyermek sem.

A kötetlen foglalkozási forma már önmagában differenciálást tesz lehetővé, hiszen a gyermek választ, differenciál saját képességei alapján. Az óvodapedagógus joga és feladata, hogy csoportja ismeretében, adott témakörben és szituációban a kötött, vagy kötetlen foglalkozás lehetőségét választja-e.

A kötött foglalkozás választása esetén is törekedni kell az oldott, családi légkör megvalósítására. Szakítani kell az eddigi merev keretek alkalmazásával (pl. körbe ültetés, frontális foglalkoztatási forma túlsúlya, direkt módszerek). **A kötött és kötetlen foglalkozást egyaránt hassa át a játékosság, az élményt adó, oldott légkörben való cselekvés. Fontos a két foglalkoztatási forma között az ésszerű arány kialakítása.**

Ha azt tapasztaljuk, hogy egy gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomon követhető a fejlettségmérő lapon), abban az esetben az óvodapedagógusnak vissza kell térnie a gyermeknek arra a szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, a cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatni a következő szintre. Időt és lehetőséget kell biztosítani valamely területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek mélyítésére, korrigálására. Bizonyos lemaradások megelőzhetők, korrigálhatók természetes módon készségfejlesztő játékokkal és tudatos pedagógiai megsegítéssel, tervezett fejlesztő játékokkal (pl. mozgásos játékeszközök, logikai játékok...).

A GYERMEK ÉRÉSI FOLYAMATÁHOZ IGAZÍTOTT DIFFERENCIÁLT FEJLESZTŐ PROGRAMJAINK

Az utóbbi évek felmérései azt bizonyítják, hogy emelkedik a sajátos nevelési igényű, köztük az iskolai kudarcok nyomán felismert tanulási zavarral küzdő gyermekek száma, akik a folyamatos sikertelenségek következtében aszinkronba kerülnek a világgal, majd önmagukkal.

Az alap kultúrtechnikák elsajátításához szükséges pszichés funkciók intenzív fejlődése az óvodáskorra tehető, a funkciók egyensúlya, működésük integrációja hatéves korig kialakul.

Napjainkra már egyre több szakmai tapasztalat gyűlt össze arról, hogy a tanulási problémák gyökerei sokszor már óvodáskorban láthatóvá válnak. Óvodás korú gyermekeknél tanulási zavar veszélyeztetettségéről beszélhetünk.

Az óvodai prevenció lehetőségei és szükségessége újabb kihívást jelent a közoktatás területén.

A Janikovszky Éva Óvodában és telephelyein számos olyan gyermek nevelése folyik, akiknek társaikhoz képest több egyéni segítségre van szükségük ahhoz, hogy elkerülhessék az iskolai kudarcokat, és sikereket érjenek el.

A rászoruló gyermek, ha megkapja a szükséges fejlesztést, képes lesz megállni a helyét az iskolában.

DIFER PROGRAMCSOMAG – az óvodai gyakorlatunkban

A gyermekek megsegítése, esélyteremtése érdekében minden óvodapedagógus a tanév kezdetén a DIFER PROGRAMCSOMAG diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszer eljárásával felméri a gyermekek fejlettségi szintjét. A vizsgálatok elvégzésére a szülő beleegyezésével, az óvodában kerül sor.

Az eltérő fejlődés menetet mutató gyermekek differenciált fejlesztése:

Minden gyermek az érési folyamatát figyelembe véve, pedagógiai diagnózisra épülő egyéni fejlesztési terv alapján részesül differenciált fejlesztésben.

A differenciált fejlesztés célja:

Hosszú távú: Az átlagtól eltérő fejlődés menetet mutató gyermekek esélyteremtése

Középtávú: A sajátos nevelési igényű gyermekek szakszerű integrációjának elősegítése.

Rövid-távú:

- Prevenációs pedagógiai munka tanulási nehézségek megelőzése érdekében.
- Helyben történő megsegítés a másodlagos sérülések kiküszöböléséért

A fejlesztés típusai:

- a tanulást megalapozó kognitív képességrendszer gyengén funkcionáló részeinek megerősítése
- a tehetségek gondozása

A fejlesztés szempontjai:

- életkori sajátságok figyelembevétele, játékoság
- fokozatosság
- komplexitás

A fejlesztés dokumentációja:

- egyéni fejlesztési terv
- egyéni fejlődési napló
- fejlesztő tevékenységek (csoportnapló)

„Anya, játssz velem!” - hátránykompenzáló program:

A program a gyerekekre és családjaikra irányul. A gyermekek fejlesztése a szülők bevonásával játékosan történik, hatékonyan egészíti ki a családi szocializáció elégtelenségeit. Az anyának segítséget nyújt a gyermekkel való – kisgyermekkortól kezdődő – rendszeres foglalkozáshoz.

A programot Hollandiában sikeresen alkalmazzák a bevándorló családok – elsősorban – nyelvi hátrányának csökkentésére.

A program korcsoportonkénti megoszlása:

- OPSTAPJE: 2-4 éves korig
- OPSTAP: 4 – 6 éves korig

A módszertanilag jól felépített „tananyagot” (az OPSTAPJE-t) a helyi viszonyokhoz adaptálva (3 éves kortól) alkalmazzuk 2002 óta.

2012-ben megkaptunk az OPSTAPJE 5-6 évesek számára kidolgozott kibővített programot magyarra fordítva, természetesen a hozzá tartozó kiváló minőségű eszközökkel.

Holland programfelelősök engedélyével az OPSTAP név helyett

„Anya, játssz velem” néven folytatjuk a programot

A programban a szülők részvétele önkéntes.

A program lényege:

- A szülőt felkészíti az óvoda arra, hogyan foglalkozzon otthon a gyermekével,
- Hogy bővítheti a gyermek szókincsét játékosan,
- Hogyan segítse a gyermek fantáziájának, értelmének és képességeinek kibontakozását.

A program felépítése:

- A foglalkozások ütemezése. Szeptembertől – májusig heti rendszerességgel.
- A programban résztvevő óvónők tapasztalatcseréje: havonta
- A foglalkozások helye: óvodai fejlesztőszoba
- A foglalkozásokat a szülők igényeihez és az óvónők munkaidejéhez alkalmazkodva alakítottuk ki.
- A foglalkozásokon az anya a gyermekével együtt vesz részt.

A heti rendszerességgel zajló foglalkozásokon a szülők képet kapnak a projekt menetéről, az aktuális heti feladatok megvalósításának módjáról.

A képekkel illusztrált éves tematika (amely tartalmazza az adott téma Legfontosabb szavait, a cselekvési lehetőségek leírását) elméleti segítséget Nyújt a szülő számára az otthoni tevékenységekhez, a gyermekkel való foglalkozáshoz.

A szülővel való rendszeres kommunikáció és a konzultációk alkalmával a pedagógus gyakorlati segítséget ad: hogyan kell alkalmazni, értelmezni a tematikában foglaltakat, bemutatja a heti elvégzendő feladatokat, lehetőség nyílik a tapasztalatok, az esetleges problémák megbeszélésére.

A program jó lehetőséget kínál arra, hogy az óvónő a gyermek adott fejlettségi szintjéhez igazítva készítse elő az otthoni feladatokat, foglalkozásokat, amelyek hatékonyan segítik a gyermek fejlődését

A program biztosítja a feladatok megvalósításához szükséges eszközöket:

(Az eszközöket hazavihetik, 1 hétig „használhatják”)

csörgőlabda, „babaedények”, fakocka, könyv, puzzle, kifestő, lottókártya, memóriajáték, színesceruza, zsírkréta, ragasztó, olló, festék, színespapír, geometriai síkformák...

A program célja:

- Az eltérő szocializációs háttérrel rendelkező gyermekeket egyéni foglalkoztatással és a szülők bevonásával készítsék fel az oktatási intézményrendszer támasztotta általános követelményekre, s az iskolai tanulásra.
- Az édesanya naponta 20 percet „foglalkozzon” – játsszon együtt a gyermekével.

A MAGVETŐ U.-I ÓVODA HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁNAK KIEGÉSZÍTÉSE A KOMPETENCIA ALAPÚ ÓVODAI PROGRAMCSOMAG TÉMATERVÉVEL:

A XXI. Század közoktatási követelményeihez közelítés, a szakmai megújulás minden óvoda nevelőtestületének minőségpolitikai célkitűzése között szerepel.

Óvodánk nevelőtestülete az Országos Alapprogramban foglaltakkal összhangban Helyi Pedagógiai Programot készített.

Helyi nevelési programunkat legfőbb szellemi tőkénknak tartjuk, ezért hangsúlyt fektetünk ezen értékünk szinten tartására és továbbfejlesztésére.

Az új kihívásokhoz igazodó nevelési koncepciónkhoz a kompetencia alapú óvodai programcsomag elemei jól illeszthetők.

Így a jól bevált működőképes gyakorlatunkat folytatva, értékeinket és sajátos arculatunkat megőrizve van módunk kiegészíteni, hatékonyabbá tenni meglévő óvodai gyakorlatunkat kompetencia alapú óvodai programcsomag tématerv javaslatainak alkalmazásával.

A programcsomag célja:

A segítségnyújtás, valamint a lehetőség biztosítása a megújulásra, amely az önálló értelmezés, a saját és a sajátos felhasználás alapjául szolgálhat.

A programcsomag egésze a kompetens személyiség alakítására, komplex fejlesztésére törekszik oly módon, hogy maga az óvodapedagógus is kompetensen „kezelhesse” a programcsomag tartalmát, módszertanát. A programcsomag anyaga bármikor továbbfejleszhető, folyamatosan alakítható, alkalmas az egész életen át, tartó tanulás megalapozására, úgy hogy figyelembe veszi az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságait, főbb tevékenységi köreit.

Pedagógiai alapvetések

- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy megkapja a neki megfelelő gondoskodást és nevelést. Olyan nyitott és rugalmas rendszerben fejlődhessen, amely igazodik egyéni szükségleteihez, életkori és egyéni sajátosságaihoz, fejlődési üteméhez.
- Óvodás életkorban a gyermek legelemibb pszichikus szükséglete, létformája a játék. Ebből következően a gyermek napi hét-kilenc órányi, játékszükségletét ki kell elégíteni, és meg kell hagyni a játék semmi mással nem helyettesíthető szerepét, funkcióját a gyermek életében. A játékon keresztül tapasztalja meg a körülötte lévő világ sokszínűségét, szerzi ismereteit, tanul, örömkökhöz, sikerélményhez jut. A játék a gyermek számára a legfőbb élményforrás, ugyanakkor a személyiség fejlesztésének színtere, a tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.
- A munka jellegű tevékenység is tartalmaz játékos elemeket. Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során a gyermek megéli a közösségért való tevékenykedés örömét is, ami normák, értékek, szabályok kialakulásához vezet.
- A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, cselekvésen keresztül sajátít el, majd képes alkalmazni képességei készségei által. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket éljen át, és természetes kíváncsiságát kielégítse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja.
- Az óvodában komplex nevelés folyik. A nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban a tárgyi koncentráció elvének megfelelően egységet alkotnak. A nevelési cél a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.
- Az óvodapedagógus az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segíti hozzá a gyermeket. Megteremti annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhesse meg azokat az élményeket, amelyek felkeltik és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére, a tanulás örömének az átélésére. Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. Ennek alapja az, hogy a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira épüljön az ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységrendszer.

- A gyermek fejlődésének alapja, hogy féltő, óvó, gondoskodó szeretet, folytonos, stabil biztonság vegye körül. Egyéni, differenciált bánásmód szükséges a személyes, bensőséges kapcsolat kialakításához, amely minden gyermeket megillet.
- Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, kiemelt jelentősége van, mert a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek is a tartalmát képezi.
- A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön. A gyerekek őszintén elfogadják, tolerálják sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra. Az óvodának olyan pedagógiai környezetet kell kialakítania, ahol a másság felé fordulás mindenki számára természetessé válik.
- Az óvodáskorú gyermek magatartását érzelmei befolyásolják, ezért fontos, hogy a többi gyermekkel és a felnőttekkel való kapcsolata során pozitív, kedvező hatások, élmények érjék. Nevelési cél, hogy a gyermek az óvodapedagógusokban és az óvodában dolgozóknál társra, ha kell, természetes támaszra találjon.
- A közösségi nevelés alapelve, hogy a gyermek találja meg helyét a közösségben. Nevelési cél, hogy igényévé váljék a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor – ha arra van igénye – egyedül is tevékenykedhessen. Ilyenkor a többiek alkalmazkodnak hozzá. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze a játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.
- A gyermek számára biztonságot nyújt a megalapozott és következetes, ám rugalmasan kezelt szokásrendszer, amely segíti őt abban, hogy a körülötte lévő szűkebb és tágabb környezetben az emberi érintkezés alapvető szabályait elsajátíthassa. A szokásrendszeren és az együttélésből fakadó interakciókon keresztül fejlődik a normarendszere, amely a további fejlődési szakasznak, az iskoláskornak az alapja s egyben a felnőtté válás feltétele is.
- Jelentős alapvetés a megfelelő életvitel, az egészséges életmód iránti igény kialakítása. Nevelési cél az adekvát és rendszeres életritmus, a megfelelő napirend kialakítása a gyermek számára. A helyes tisztálkodási és táplálkozási szokások megalapozásában fontos szerepe van az óvodapedagógusnak és a dajkának. A felfokozott mozgásigény a gyermek életkori sajátossága, kielégítése az óvodapedagógus feladata.

- A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismerésével lehet elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt, anélkül, hogy kárt tenne benne. Nevelési cél, hogy az óvodáskorú gyermekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk. Ebben a folyamatban a gyermeket körülvevő felnőttek (szülő, pedagógus, dajka) példája elengedhetetlen.
- A gyermek személyiségének alakulásában meghatározó, hogy milyen nevelési hatások érik a családjában. A megfelelő módon kialakított szokások és viselkedési formák megkönnyítik a gyermek beilleszkedését az óvodai közösségbe. Ezért nagyon fontos a családok nevelési szokásainak a megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz. Nevelési cél a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése. Az óvodapedagógusok napi kapcsolatban állnak a szülőkkel, így az együttnevelés, együttműködés érdekében megvalósul a folyamatos párbeszéd feltételrendszere. Nevelési cél, hogy az iskolába lépéskor a gyermekek és alkalmazkodni tudjanak az iskolai élethez.

A pedagógiai fejlesztés feladata:

Olyan választható témák (komplex fejlesztési tervként), tevékenységi körök (játék, munka, tanulás), szervezeti keretek (frontális, csoportos, egyéni), differenciálási eljárások (szervezési módok és feladatrendszer) és munkaformák (frontális csoportmunka, ezen belül homogén, illetve heterogén csoport, valamint egyénre szabott munka) ajánlása, amelyek a pedagógiai fejlesztés célját szolgálják.

- A pedagógiai fejlesztés folyamatának jellemzője a komplexitás.
- A képességfejlesztés az elsődleges.
- Az integráló nevelési területek, a külső világ tevékeny megismerését segítik, ezen belül a matematikai, az anyanyelvi, az irodalmi nevelést és a vizuális tartalmú tapasztalatokat erősítik.

A pedagógiai fejlesztés folyamatának várható eredményei

- Az óvodapedagógia hiányként megítélt területeinek pótlása, kidolgozása, a fejlesztési irányvonal megjelölése.
- Komplex szemléletváltás a tesztelő, adaptáló óvodapedagógusok körében.
- Olyan eszmerendszer kialakulása, amely átláthatóvá teszi az óvodai nevelés cél- és feladatrendszerét.
- Alapvető kultúrtechnikák megfogalmazása, amelyek a gyermekek iskolai beilleszkedését segítik.
- Olyan mérési, fejlődést nyomon követő eljárásrendszer kidolgozása, amely a gyermekek cselekvésébe, játékába ágyazottan figyelhető meg.
- Visszacsatolás a célokhoz és a feladatokhoz.

1. A fejlesztés tartalma:

Anyanyelvi nevelés:

Az **anyanyelvi nevelés**, mely áthatja az egész nevelési folyamatot, valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

A kommunikáció által növekszik a gyermek tájékozottsága, ismereteket szerez, a helyes és szép beszéd fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti irodalmi élmények befogadását.

Erősíti a szülőföldhöz, családhoz való érzelmi kötődést.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Mindezeket figyelembe véve különös figyelmet fordítunk a hátrányos helyzetű gyermekek anyanyelvi nevelésére. Mivel az óvodába kerülő hátrányos és veszélyeztetett gyermekek többsége kommunikációs problémákkal küzd (a helytelen családi, nyelvi szocializáció következményeként). A kommunikációs zavarokat az óvodai nevelés három-négy éve alatt igyekszünk mérsékelni, illetve kiküszöbölni, hiszen ez nélkülözhetetlen az iskolai és a későbbi sikerekhez.

Feladatok:*Az óvónő:*

- Szeresse, ismerje anyanyelvét, önképzéssel, a szakirodalom, a közművelődési lehetőségek, felhasználásával fejlessze anyanyelvi kultúráját.
- „Beszéde legyen követésre méltó, nyelvhasználata a hangok ejtésében is legyen kifogástalan, mondanivalóját közölje világos, érthető formában nyelvtani rendszerünk szabályai szerint”. (2) Mondatszerkesztése legyen egyszerű, de változatos, a beszéd tartalmát helyesen tagolja.
- Természetes hangon beszéljen, törekedjen a szemléletességre.
- Kérdéseivel is fejlessze a gyermek gondolkodását, ösztönözze beszédre őket, kérdései nyújtsanak modellt a gyermeknek saját kérdései megfogalmazásához.
- Metakommunikációs eszközei legyenek szemléletesek.
- Kísérje figyelemmel a gyermek kialakulóban lévő egyéni beszéd-sajátosságait.
- Biztosítson változatos élményeket (mese, vers, bábjáték, séta, stb.), mellyel fejleszthetők a kommunikációs képességei (pl. kifejező hanghordozás, változatos szókincs, érzelmeket megjelenítő viselkedés, stb.).
- Ismerje fel a gyermek beszédtechnikai problémáit és igyekezzon feltárni a problémák okát.
- Elmaradottság esetén fordítson gondot az egyéni fejlesztésre, illetve szükség esetén kérje szakember segítségét.
- Ismerje meg a család anyanyelvi kultúráját.
- Tevékenyen, türelmesen és tapintatosan vegyen részt a szülők szemléletének formálásában, a beszédhibás gyermekkel való helyes bánásmód kialakításában.
- Figyelje a gyermek kapcsolatfelvételét, kezdeményező megnyilatkozásait.
- Biztosítson beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkört.

Tevékenységek*A gyermek:*

- Minden tevékenységét beszéddel kíséri, természetes hangon, a csoport hangszintjéhez alkalmazkodva beszél
- új szavakat új környezetben használ
- érzelmeit beszéddel fejezi ki,
- beszélgetést kezdeményez gyermek-gyermek és gyermek-felnőtt között,
- megérti az óvónő kérdéseit, magyarázatát, utasításait, s azok szerint cselekszik,

- történeteket fejez, be kitalál,
- önállóan mond verseket, mondókákat, játék közben is,
- meghallgat másokat.

A fejlődés várható jellemzői

3-4 éves korban:

- A gyermek egyéni fejlettségüknek megfelelően szívesen beszélnek főképpen arról, ami összefügg saját cselekvésükkel, a velük megtörtént eseményekkel.
- Ismerik a környezetükhöz tartozó tárgyak és a megszokott jelenségek nevét. Ismerik azokat a legfontosabb szavakat, amelyek a tárgyak, személyek szembetűnő tulajdonságait, mozgását, cselekvését jelölik. A megismert új szavakat, kifejezéseket, szófordulatokat más, hasonló beszédhelyzetekben alkalmazzák.
- A tárgyi és személyi környezetükkel kapcsolatos gondolataikat (történeteket, emlékeket, vágyakat) összefüggően fejeznek ki, láncszerű vagy szaggatott szövegszerkesztéssel, esetleg még gyakori szövegszerkesztési hibákkal.
- Leggyakrabban kérés, kérdés vagy felkiáltás formájában nyilatkoznak meg.
- A mondatok, mondatszakaszok (szólamok) hangsúlyozása esetleges, gyakran nem felel meg az értelem érzelem, vagy a ritmus által megkívánt hangsúllynak. A szólam, a mondat első szótagjának, szavának nyomatékosítása gyakran hiányzik, vagy elmosódik. A kérdő mondatok hanglejtése általában véghangsúlyos.
- A beszédhangokat egymástól megkülönböztetve pontosan hallják.
- A magánhangzók és a mássalhangzók nagy részét tisztán ejtik.

4-5 éves korban

- A gyerekek bátran, szívesen beszélnek. Elmondják korábbi élményeiket: azt, hogy mit tettek, s mit akarnak tevékenykedni. A felnőttekhez fűződő beszédkapcsolatukat a „miért?” kérdések sora jellemzi.
- Értik és használják az ismert szavakat akkor is. Ha az azokkal jelölt tárgyakat, személyeket nem szemlélik közvetlenül. A megismert szavakat, kifejezéseket, szófordulatokat a szokásostól eltérő beszédhelyzetekben is jelentésüknek megfelelően értik és használják.
- Gondolataikat érthetően tudják kifejezni: közölnek, leírnak, mesélnek. Szövegszerkesztésük gyakran összefolyó, sok ismétléssel, fölösleges kötőszóval.

- Társaik beszédére odafigyelnek, és igénylik, hogy őket is figyelmesen hallgassák meg. Alkalmazzák a párbeszéd jellegzetes fordulatait, a figyelemfelhívást, a köszönés, udvariassági kifejezéseket.
- Helyesen használják a jelen és a múlt idejű igeidőket, a képzőket, a ragokat, a határozott és határozatlan névelőt.
- A beszédhelyzethez illeszkedően, és az anyanyelvnek megfelelő hanglejtéssel használják az állító és tagadó mondatokat, a felkiáltást, a felszólítást, az óhajtást. A 3-4 éveseknél leírt hangsúly- és hanglejtésbeli hiányosságok, hibák a 4-5 éveseknél is gyakoriak.
- Még előfordulhat néhány helytelenül képzett vagy helyettesített hang.

Az óvodáskor végére:

- A gyerekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket. Összefüggő beszédükben, elbeszélésükben sok a szóismétlés, kötőszóhalmozás. Elbeszélésük folyamatos, de gyakran még nem követik a történések logikai, időbeli sorrendjét.
- Páros és csoportos beszédhelyzetekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremtik meg és tartják fenn a kapcsolatot.
- Nyugodtan, figyelmesen tudják végighallgatni az óvónőt, és ha párbeszédben vesznek részt, többnyire végigvárják a másik megnyilatkozását. Saját kérdésüket, válaszukat, kiegészítő gondolataikat ahhoz igazítják.
- Helyesen használják a névmásokat, a névutókat, a jövő idejű igeidőt és az igemódokat.
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és tempójú beszéd.
- Beszédüket személyiségüknek és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik
- Tisztán ejtenek minden beszédhangot.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő biztosítson megfelelő érzelmi légkört a gyerekek érzelmi megnyilvánulásaihoz, beszédaktivitásához.
- Az óvónő beszéde legyen követésre méltó
- Az óvónő tekintse az anyanyelvi nevelést az óvodai élet szerves részének, mely a nevelés egész folyamatában megjelenik.
- Az óvónő egész magatartása fejezze ki, hogy megérti a gyermek szükségletét és törekszik az ő kapcsolatigényének kielégítésére.

- Az óvónő tartsa szem előtt, hogy a nevelési folyamat kétoldalú, mely hangsúlyozottan érvényesül a kommunikáció során

A nevelési terület kapcsolata más nevelési területekkel.

- „Anyanyelvünk sokrétű, árnyalt jelrendszer, amelyet a gyerek sokféle tevékenység közben, a felnőttekhez és társaihoz való viszonyának fejlődése során sajátít el.” (2) Így módon az anyanyelvi nevelés áthatja, átszövi az egész óvodai életet, hiszen minden, a gyerek által végzett tevékenység kommunikációra épül.

A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- emberi- tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok szokások a családi a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek, és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

„Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.”

Környezeti nevelés:

A környezeti nevelés célja, hogy a gyermekek minél több tapasztalatot (mozgásos és érzékszervi) szerezzenek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből életkoruknak megfelelő szinten. Ez azért szükséges, hogy teljes biztonsággal tájékozódjanak és igazodjanak el környezetükben. A gyermek tapasztalataira, élményeire támaszkodva kell új ismereteket nyújtani, illetve a meglevőket mélyíteni, rendezni. Eközben építhetünk a gyermek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára.

A környezeti nevelés során kialakulnak a gyermekben a kultúrált élet szokásai az elfogadott viselkedési formák, az érzelmi és erkölcsi viszonyok. A környezeti nevelés azért is szükséges, mert általa közvetítjük az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományokat. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, biztos, hogy gyermekeink megszeretik környezetüket, ragaszkodnak ahhoz, s megfelelő ismeretekkel rendelkezve eligazodnak benne.

A környezeti nevelés hagyományos témái kevésbé behatároltak, tartalmi és módszertani ötletek kipróbálására is lehetőséget nyújtanak. A témák szinte kínálják a valóság megtapasztalásának, a játékos cselekedtetésnek a lehetőségét. Az óvodapedagógus a témák válogatása közben a lakóhely, a környezet sajátosságaihoz igazodjon, ne elvont ismereteket közvetítsen.

A természeti és társadalmi környezeti témái, az ezekről szerzett tapasztalatok, ismeretek - az életkor előrehaladásával - lineárisan bővülnek, és koncentrikusan mélyülnek. Ez teszi lehetővé az alapos megismerést. A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenységek egészét.

A spontán játékokhoz kapcsolódva, az önkiszolgáló tevékenységbe építve, az óvodapedagógussal történő beszélgetés során, séta, kirándulás, udvari tevékenység közben legalább olyan hatékonyságot érhetünk el, mint a tudatos kezdeményezéseken, foglalkozásokon. A természeti és társadalmi környezet témakörei átfogják, körülölelik a többi nevelési területet. Maguk a természeti és társadalmi témakörök is több ponton kapcsolódnak, összefüggnek egymással.

Feladatok

Az óvónő:

- segítse elő, hogy a gyermekek maguk fedezhessék fel a környezetük tárgyait, jelenségeit, adjon lehetőséget sokoldalú tapasztalásra, az élmények több szempontú felfedezésére,
- adjon lehetőséget közvetlen módon találkozni a természettel, a természetvédelemmel,
- használja ki a foglalkozásokon kívüli időben is a tapasztalatszerzési lehetőségeket, ébressze fel a gyermekek kíváncsiságát.
- Tegye lehetővé a gondolkodási képességek fejlődését,
- biztosítson a gyermekek figyelmét felkeltő eszközöket,
- a gyermekkel együtt gazdagítsa az élősarkot, mely újabb beszélgetésre ad alkalmat,
- tegye lehetővé a gyermekek egyéni és közösségben történő tapasztalatszerzését,
- a témák válogatása közben igazodjék a lakóhely, lakókörnyezet, és az óvoda sajátosságaihoz,

Tevékenységek

A gyermek

- mindennapi tevékenysége közben ismerkedik szűkebb és tágabb természeti- és társadalmi környezetével, azokról tapasztalatokat szerez,
- játéka során újraéli, alkalmazza a megszerzett tapasztalatokat,
- tapasztalatokat szerez a természeti és társadalmi környezet összefüggéseiről, közben gondolkodási műveleteket végez,
- megfigyeléseket végez, formai tapasztalatokat szerez, ok-okozati összefüggéseket fedez fel,
- megfigyeli a felnőttek munkáját, maga is segít a munkavégzésben.
- részt vesz az élősarok rendezésében, gondozásában

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.

- Ismerik teljes nevüket, a családtagok nevét, szüleik foglalkozását, lakásuk címét.
- Megnevezik testrészeiket, ismerik azok funkcióit, ápolásukat.
- Közvetlen környezetükben jól tájékozódnak, gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok (gyalogos közlekedés) betartásában.
- Képesek környezetük tárgyait, élőlényeit különféle szempontok szerint összehasonlítani.

- Észreveszik a környezetükben történt változásokat, (napszakok, évszakok szerint) összefüggéseket fedeznek fel az időjárás változása és az élőlények életének változása között.
- Képesek az ismereteket az óvónő által megadott szempontok szerint csoportosítani.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyerekek saját szintjükön dolgozhassák fel ismereteiket.
- Az óvónő adjon lehetőséget, hogy a gyerekek tegyék fel kérdéseiket, azokat kísérelje figyelemmel. Késztesse őket összefüggések önálló keresésére.
- Segítse az óvónő a gyerekek környezethez kapcsolódó érzelmi viszonyának erősödését.
- Az óvónő modellszerepe segítse a tevékenységek során, hogy a gyermekek összetartozás érzése erősödjön.
- A tapasztalatszerzést lehetőleg természetes környezetben szervezze, biztosítsa.

A nevelési terület kapcsolatai más nevelési feladatokkal.

- Anyanyelvi neveléssel, mert a tapasztalatszerzés, a tapasztalatok csoportosítása, rendszerezése során olyan aktív kapcsolat alakul ki gyermek- óvónő, illetve gyermek-gyermek között, melynek során bővülnek a kommunikációval kapcsolatos képességek.
- Gondozással, mert a gondozási tevékenység közben a gyermek ismerkedik saját testével, a testrészek funkciójával, azok tisztántartásával.
- Egészséges életmódra neveléssel, mert testéről szerzett rendszerezett ismeretei által megismerkedik a helyes életvitelhez szükséges alapvető szabályokkal.
- Játékkal, mert a gyerek játéka során és játéka által szerzi a legtöbb tapasztalatot mind társadalmi, mind természeti környezetéről, illetve megszerzett tapasztalatait játéka során újraéli, gyakorlatban hasznosítja.
- Közösségi neveléssel, szocializációval, mert a közösségben szerzett tapasztalatok, élmények erősítik az összetartozás érzését a gyermekben, a társadalmi környezet tapasztalatai által viselkedési, érintkezési normákat sajátít el.
- Matematikai neveléssel, mert a gyermek a természeti és társadalmi környezetről szerzett ismeretei által tapasztalatokat szerez mennyiségi fogalmakról, matematikai összefüggéseket fedez fel, fejlődik problémamegoldó képessége, logikai műveleteket végez.

- Vizuális neveléssel, mert ábrázoló tevékenysége során megjeleníti, újra alkotja azokat az élményeket, melyek a környezettel való ismerkedés során érték, illetve aktívan részt vehet szűkebb környezetének alakításában igényei szerint.

Matematikai nevelés:

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek, és azokat a tevékenységeiben, alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

A matematikai tapasztalatok akár a nyelv, áthatják az ember egész életét. Az óvodában minden szituációban, tevékenységben adottak a lehetőségek a matematikai tapasztalatok szerzésére. A gyermekek életterének eszközei, tárgyai, berendezései alkalmasak az azonosságok, különbségek felismertetésére, adott szempont szerinti sorba rendezésre, csoportosításra, osztályozásra, egyéb matematikai műveletek végzésére. A matematikai tapasztalatokat bármely tevékenységben bővíteni lehet: a szabályjátékokban, társasjátékokban, a térben, élethelyzetekben.

A manipulációs tevékenységet biztosító játszósarkokban, a gyermekek rendelkezésére állnak azok az eszközök, amelyekkel egyénileg tevékenykedhetnek, spontán módon tapasztalatokat szerezhetnek, illetve az óvodapedagógus közreműködésével megvalósítható a cselekvéses tanulás, irányított tapasztalatszerzés felfedezés, gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés, gyakorlati probléma- és feladatmegoldás.

A homok-víz asztali tevékenységek alkalmasak az anyagokkal való ismerkedésre, mérésre. Az építőtevékenységek a spontán tapasztalatokat bővítik, de az építőelemek alkalmanként jól használhatók a térbeli matematikai játékokhoz is. Az óvodai élet lehetőséget ad a spontán és felajánlott tevékenységekben matematikai tapasztalatok szerzésére, mélyítésére.

A kezdeményezett helyzetek konkrét tevékenységek, amelyekben a gyermekek az óvodapedagógus támogatásával és segítségével felfedezhetnek, próbálkozhatnak, kísérletezhetnek (pl.: tárgyak tömegének összehasonlításával...). A gyermekek egyéni fejlettségétől függően van szükség, a matematikai műveletek indirekt módon történő modellezésére. A matematikai nevelés tartalma: tájékozódás a térben, téri irányok ismerete, személyek, tárgyak összehasonlítása, válogatása, osztályozása, összemérése és számlálása a tevékenységekben, spontán helyzetekben (de a játék szabadságát szem előtt tartva és biztosítva, a direkt beavatkozások kerülésével).

Bizonyos matematikai műveleteket (összehasonlítás, kiválasztás, osztályozás, csoportosítás, kategorizálás...), a gyermekek naponta végeznek, gyakorolnak pl.: játékeszközök elrendezésekor, étkezésekhez való terítéskor, öltözködéskor stb. Mérésekre, becslésekre, a mérőeszközök használatára is sok-sok tevékenység alkalmas a nap folyamán.

A műveltség-tartalom integrált megközelítéséből következően a zenei, az ábrázoló tevékenységnek éppúgy lehet matematikai, környezetismereti tartalma, mint a matematikai játékoknak.

A hátrányos helyzetű gyermekek matematikai képességének fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk, mert ezek a gyermekek legtöbb hiányosságát ezen a területen tapasztaltuk, kiemelten kezelendők és fejlesztendőek a megfigyelő, analizáló – szintetizáló képességek, az elemi számfogalmak és készségek alakítása, a következő matematikai feladatokkal:

- Játékos rakosgatás, válogatás
- Hallással, mozgással, tapintással érzékelhető halmazképzés
- Számonkérés rajzolással, festéssel,
- Halmazok összeállítása tulajdonságuk szerint
- Halmazok összehasonlítása becsléssel, párosítással
- Halmazok elemeinek csoportosítása tulajdonságaik szerint
- Halmazok számossága
- Relációk, ítéletek
- Halmazok tulajdonságainak változása
- Halmazok egyesítése
- Párok képzése, számlálás
- Kisebb-nagyobb, rövidebb-hosszabb, ugyanakkora
- Sorszámok

- Kör, téglalap, négyzet
- Mérések
- Hozzáadás, elvétel, egyenlővé tétel

Feladatok

Az óvónő:

- biztosítsa a matematikai tapasztalatszerzés lehetőségeit, biztosítson változatos élményeket, problémahelyzeteket,
- „építsen a gyermekek természetes kíváncsiságára, és az önálló problémamegoldás iránti igényére” (2),
- kötött és kötetlen formában is teremtsen lehetőséget, hogy a gyermek matematikai tartalmú tapasztalatokhoz jusson, (pl. mennyiségi, alaki, nagyságbeli, és téri viszonyok), és fejlődjön tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Tevékenységek

A gyermek:

- tapasztalás során észlel, érzékel, megfigyel,
- a megfigyelt dolgokra, jelenségekre visszaemlékezik,
- matematikai formákat ismer fel, illetve rendezi azokat,
- megállapítja az összefüggések igazságait,
- számol, halmazokat hoz létre.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Halmazok összehasonlítása szabadon, vagy egy-egy felismert tulajdonság szerint.
- Halmazok szétválogatása új szempontok alapján is.
- Halmazok sorba rendezése, az elemek sorrendjében felismert „szabályosság” szerint.
- Sorozatok készítése mennyiségi tulajdonságok szerint.
- Halmazok összehasonlítása, egyszerű megállapítások megfogalmazása, igazságok eldöntése, változások felismerése, megmutatása, megnevezése.
- Tárgyak összemérése, magasság, hosszúság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom, terület szerint, összemérés eredményének szóbeli kifejezése
- Ugyanolyan magassá, hosszúvá, szélessé, vastaggá tevés toldással, vagy levágással.
- Több, kevesebb és az ugyanannyi fogalmának mélyítése.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban: sorszámok.

- Mérések különböző egységekkel
- Tájékozódás térben és síkban, irányok azonosítása és megkülönböztetése.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő tegye lehetővé a gyerekek számára a környező világ formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzést.
- Az óvónő tegyen meg mindent azért, hogy a napközben spontán lehetőségeket kihasználja, matematikai tevékenységre ösztönözze a gyermekeket

A nevelési terület kapcsolata más nevelési feladatokkal

- Környezeti neveléssel, mert segíti a gyermek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozását, s ezzel segíti az értelmi, érzelmi fejlődést.
- Közösségi neveléssel, mert fejlődik a gyermek közösségi érzése, mivel megfigyeli társai munkáját, követi gondolataikat, törekszik megérteni azokat, segítséget nyújt társainak, mikro-csoportban, párokban dolgozik.
- Vizuális neveléssel, mert matematikai tapasztalatszerzés közben gazdagodik tér- és forma-érzékelése.

Esztétikai nevelés:

Igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Vizuális nevelés:

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Az ábrázolás, mintázás kézimunka, kézművesség sokszínű tevékenység, amelyet az egész nap folyamán biztosítanunk kell. Az anyaggal való játék örömét, az alkotás élményét megelőző gyermek számára kezdetben nem az eredmény, hanem a tevékenység a fontos.

A tevékenységnek van ugyan kézzel fogható, látható eredménye, de ennek értékelése csak a megerősítés, ösztönzés szándékával történik. A gyermekek munkáinak megbecsülését szolgálják a kiállítások és felhasználásuk a környezet szépítésében. Az óvodapedagógus ízlése, mint modell, követendő példaként hat a gyermekekre.

A fejlesztés azon tartalmi eszköze, mely a gyermeket a képi-, plasztikai kifejezőképesség birtokába juttatja, kialakítja benne az elemi képolvasási, komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességet. Általa gazdagodik élmény- és fantáziavilága, fejlődik kreativitása. Segíti a gyermek tér-, forma-, és színeképzetének kialakulását, a szép iránti vonzódás alakulását.

Feladatok

Az óvónő:

- teremtsen meg a feltételeket a gyermekek nyugodt, elmélyült tevékenységéhez, biztosítsa a képi és térbeli megjelenítés sokféle lehetőségét,
- ismertesse meg a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és a kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- keltse fel a gyermekekben az ábrázolás anyagaival, eszközeivel való tevékenység vágyát,
- gyakoroltassa az esztétikus környezet óvását, alakítását,
- az első naptól kezdje meg az ábrázolással kapcsolatos szokások kialakítását,
- elemezze a gyerekek munkáit, és ez alapján határozza meg a gyerekek fejlődését elősegítő feladatokat,
- tervezze meg a tapasztalatszerzés tartalmát.

Tevékenységek

A gyermek:

- ismerkedik az anyagokkal,
- firkálgat, rajzolgat kedve, érdeklődése szerint,
- képet készít festéssel, rajzolással, filccel, tussal, krétával, cserépdarabbal rajzolgat az aszfaltra, pálcával nyomot hagy a homokban.
- rajzolgat, fest egyéni színválasztás alapján, közben ismerkedik a színekkel,
- képzelete alapján mintáz,
- gyűrögeti, tépi, nyírja, hajtogatja apapírt,
- különböző anyagokból építményeket hoz létre, dobozokból barkácsol,
- nézegeti mások munkáit,
- beszélget, mesél képekről, rajzokról.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Sokféle tapasztalattal rendelkeznek, változatos alakú zárt, és nyitott terek elkerítésében, megteremtésében.
- Tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér berendezésében.
- Képalakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat.
- Élményeik, elképzeléseik megjelenítésében használják a képi kifejezés eszközeit.
- Színhasználatukban változatos, képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat.
- Emberábrázolásaikban megjelennek a részformák is.
- Tudnak formákat mintázni elképzelés és megfigyelés alapján.
- Önállóan és csoportmunkában is készítenek egyszerű játékokat, kellékeket.
- Önállóan díszítenek tárgyakat.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő segítse a kezdeményező, a kreatív magatartás érvényre juttatását.
- Az óvónő a gyermekek valamennyi alkotását kezelje értéként.
- Az óvónő segítse elő, hogy a szülők a gyermekek alkotásait őrizzék, becsüljék meg, örüljenek neki.
- Az óvónő segítse elő a gyermekek önálló ábrázolási törekvéseinek megindulását, alkotókedvük, önbizalmuk megerősítésével.

A nevelési terület kapcsolatai más nevelési feladatokkal

- A játékkal, mert a játékos tevékenységek közben végzett manipuláció elősegíti az ábrázoláshoz szükséges finommozgások, szem- kéz koordináció fejlődését.
- A környezeti neveléssel, mert a környező világból szerzi tapasztalatait, élményeit.
- A matematikai neveléssel, mert képalakítás, papírragasztás, rakosgatás, agyag gyurkálása során ismerkedik téri viszonylatokkal, síkformákkal, térbeli alakzatokkal.
- Anyanyelvi neveléssel, mert az ábrázoló tevékenység, a mesék, versek képi megjelenítése beszédre ösztönöz, ezáltal fejleszti a gyerekek gondolkozását, nyelvi kifejezőképességét.
- Az esztétikai neveléssel, mert a műalkotások nézegetése segíti a gyermekek szépség iránti vonzódásának és értékelő képességének alakulását

Irodalmi nevelés:

A fejlesztés azon tartalmi eszköze, mely a gyermek érzelmein keresztül hatva, az „anyanyelv közegén át emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését. Esztétikai érzelmeket közvetít, fejleszti a gyermeki képzeletet, kreativitást, további cselekvésre ösztönöz.

Az irodalmi nevelést megalapozó mesélés, verselés, mondókázás sokféle tevékenységhez spontán kapcsolódik. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei.

A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában - tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatairól, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákról.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének.

Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal **ráébreszt** a mélyebb értelemben vett pszichikus realitás**ra** és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesét, verset, mondókát a családban a televízió keresztül megismerő gyermeknek (akinek nincs a mesélővel személyes kontaktusa és a képi megjelenítéshez szokott), szüksége van, a mesélő óvodapedagógussal kialakított személyes kapcsolatra, és a szavak útján keletkező belső képre. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mondóka, a vers, mozgásra ösztönzi a gyermeket, ezért az improvizálást támogató felnőtt erre maga is példát adhat. A nagyobb gyermekeknél megjelenik a személyes történetek, elbeszélések iránti érdeklődés és a saját mese létrehozásának igénye. Ezért a programban fontos szerepet töltenek be a gyermekek által alkotott mesék, elbeszélések, egyéni és közös mesekönyvek, amelyek akár a gyermekek illusztrációival gazdagíthatók. Ezek természetesen nem helyettesíthetik a magyar gyermekköltészet, a népmesék, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek, és a népi mondókák világát.

A mesék dramatizálása nagyszerű lehetőség a közös élményszerzésre, az együttműködés készségeinek alakítására.

Feladatok

Az óvónő:

- keltse fel és mélyítse el a gyermekek irodalom iránti érdeklődését,
- alapozza meg a gyermek irodalomhoz, könyvhöz fűződő érzelmi kapcsolatát,
- szélesítse a gyermek látókörét, fejlessze értelmi képességeiket, különösen az emlékezetüket, képzeletüket,
- fejlessze a gyermekek erkölcsi érzelmeit, ítéleteit, magatartását, esztétikai fogékonyságát,
- fejlessze a gyermekek beszédét, kifejezőkészségét, helyes és szép kiejtését, a helyes hangsúlyozást és a ritmust,
- bővítse szókincsüket,
- segítse elő a feladatok sikeres megvalósításával a gyermekek mesetudatának kialakulását, a mese és valóság megkülönböztetésének képességét.

Tevékenységek

A gyermek:

- bekapcsolódik a mondókák, versek mondogatásába,
- az óvónőt utánozva ritmikus mozgással kíséri a verseket, magától ismételteti a felnőttől hallott szövegeket, a neki tetsző érdekes hangzású részleteket,
- figyelmesen hallgatja a meséket, örül azok gyakori ismétlésének,
- képekről felismeri kedvelt mesék szereplőit, felidézi a cselekmény egy-egy mozzanatát,
- közvetlen környezetére, vagy a természet jelenségeire alkalomszerűen felidéz mondókákat, verseket,

- önként bekapcsolódik az óvónő által elkezdett érdekes hangzású, szép versek ismétlésébe,
- kiválasztja a számára legkedvesebb mesét és mesehőst a mesehőssel, vagy ellenfeleivel kapcsolatos érzelmeit játéokban, rajzban, esetleg szavakban is kinyilvánítja,
- képeskönyveket lapozgat, beszélgetést kezdeményez az ismert képekről, a lapok forgatása közben tudja, mi következik,
- maga is szívesen mesél,
- a folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait képes összekötni,
- számára az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozás.

Fejlesztés várható eredményei:

Módszertani alapelvek:

- Az óvónő segítse elő, hogy az irodalmi alkotások a gyermek érzelmi és etikai fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője legyen.
- Teremtsen lehetőséget a gyermek önálló szöveg- és mesemondásához.
- Az óvónő segítse elő az irodalmi alkotások előadásával a belső képi világ megjelenítését.
- Segítse elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző irodalmi alkotásokat.
- Biztosítsa a nyugodt csoportléggkört, hogy azok a gyermekek is részesei legyenek a mesének, akik „külső hallgatók”.
- Ébressze rá a gyermeket a külvilág és az ember belső világának legfőbb érzelmi viszonyaira, győzze meg a lehetséges és a megfelelő viselkedési formákról.
- Az óvónő fejlessze a gyermek improvizációs készségét mesemondás közben.

Fejlődés főbb jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermek „befogadóból” maga is „előadóvá” válik.
- A gyermek bátran mesél, kérdez, képes leküzdeni szorongásait.
- A gyermek hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységében kezdi felfogni a mondott, hallott vers témáját, költői képeit.
- A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudja kötni.

- A gyermek figyelmesen, csendben végighallgatja az irodalmi alkotásokat és viselkedésén, tekintetén látszanak a belső képzeleti képek készítésének jelei.
- Szívesen bábozza, dramatizálja kedvenc meséi motívumait. A könyvek, képek alapján megtalálja legkedvesebb meséit.

Zenei nevelés:

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok az éneklés, az énekes játékok a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

Az ének-zenei tevékenység a gyermekek, és az óvodapedagógus kezdeményezésére az egész napot áthatja. A mozgás- a ritmus, a zene egymástól elválaszthatatlan egységben jelent zenei élményt az óvodáskorú gyermek számára. A globális zenei tevékenységekben, amelyekben elsősorban a közös mozgás, éneklés jelenti a legnagyobb élményt, nem az analizáló zenei nevelés dominál. A programunk Kodály Zoltán és Forrai Katalin által teremtett hagyományokra építi a zenei nevelést. A gyermekek az anyanyelvhez hasonlóan élik meg a zenét, mint a hangulatok, érzelmek, a jó közérzet fontos kifejezőjét.

Az ének-zenei nevelés feladatai: a készségek fejlesztése a mozgás – hang – szöveg összekapcsolásával, sok zenei élmény nyújtása és az éneklés ösztönzése.

A zenei hallás, ritmus és formaérzék-fejlesztés, a beszédhanggal való játékok, a környezet hangjainak megismerése és felismerése, a játékos képességfejlesztés, a mondóka, gyermekjátékok, táncok, dalok és népdalok tanulása, az óvodapedagógus mintaadásán túl a tervszerűséget is feltételezi. „Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.”

A zene, egy nép kultúrájának sajátos része, amellyel a kötődések, az identitás megalapozható. A sokat éneklő, játszó óvodapedagógus mellett a gyermekek az anyanyelvhez hasonlóan sajátítják el a zenei anyanyelvet. A gyermeki kreativitás kibontakozhat a sokféle ütő, ritmushangszer elkészítésében és használatával.

Feladatok

Az óvónő:

- Törekedjék az állandó zenei önképzésre,
- Vegye figyelembe a gyermek ötleteit, elképzeléseit,
- Teremtse meg a gyermekek ösztönös alkotó hajlama kibontakozásának feltételeit: juttassa a gyermeket zenei élményekhez a nap bármely szakában, játék közben is énekelhet, dúdolhat, beszéljen néha énekelve.
- Hangolja össze a dalanyagot a zenei feladatokkal, törekedjék a zenehallgatási anyag változatosságára (élő-, gépi-, hangszeres stb.)
- Tegye lehetővé a ritmushangszerek megismerését, önálló használatának elsajátítását.
- Gyakoroltassa az énekes játékoknál az esztétikus táncmozgásokat.
- Adjon lehetőséget a sajátos szociokulturális helyzetben élő gyermekek által ismert dalok, játékok gyakorlására.

Tevékenységek

A gyermek:

- játék, mozgás közben megismert dallamokat dúdolgat, énekel,
- játszik a hangokkal, a hangok lejtésével,
- megkülönbözteti a mély-magas, halk-hangos hangokat, zörejeket, bemutatásukra is képes
- egyenletes lüktetést játékos mozdulatokkal, tapssal fejezi ki,
- felismeri a dalokat, mondókákat jellegzetes ritmusukról,
- törekszik az esztétikus mozgásra,
- ütőhangszereket használ,
- játék nélküli gyermekdalokhoz egyszerű játékot talál ki.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- mondókát, hat hangterjedelmű dalokat és 5-6 alkalmi dalt tisztán, szép szövegkiejtéssel tudnak énekelni, az egyvonalas C és a kétvonalas C abszolút magasságok között.
- Egyszerű dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza egyedül is
- Ismert dalt szöveg nélkül is tudnak énekelni dúdolva.
- Ismerik és alkalmazzák a magas-mély, halk-hangos, gyors-lassú közötti különbséget.

- Felismerik a dallamot dúdolásról, hangszerről.
- Érzékenyek a természet és a környezet hangjaira, figyelik és megkülönböztetik a hangszínek finom eltéréseit zörejen, beszédhangon egyaránt.
- Ismerkednek néhány hangszerrel, azok hangjával, megszólaltatásuk módjával.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusától.
- A dalok, mondókák ritmusát – belső hallás alapján, éneklés nélkül is- összekapcsolják, jól ismert dalokat, mondókákat ritmusuk alapján felismerik.
- Szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak.
- Egyöntetűen körbejárnak kézfogással, egyszerű táncos mozdulatokat sajátítanak el.
- Térformákat alakítanak az óvónő segítségével is.
- Ütőhangszereket használnak, képesek a csoport énekét kíséni ezekkel.
- A bemutatott előzenét, népdalokat, műzenei szemelvényeket, más népek dalait figyelmesen hallgatják.

Módszertani alapelvek

- „Az óvónő tartsa szem előtt, hogy a zene olyan emberformáló erő, amely kihat az egész személyiségre. Az énekes zene fogékonnyá teszi az embert a szép befogadására, formálja ízlését és emberi magatartását.” (4)
- Az óvónő vegye figyelembe a családból, bölcsődéből érkező gyerekek zenei élményit és képességeit.

A nevelési terület kapcsolatai más nevelési feladatokkal

- Az anyanyelvi neveléssel, mert a hangképzés a tiszta estés, a hangsúly, a hangerő, a hanglejtés dallama, a szabályos lüktetésű ritmus, a tempó és a tempóváltás gyakoroltatásával az élőbeszéd érzelmeket tükröző, jelentést hordozó elemeit gazdagítják.
- Irodalmi neveléssel, mert az énekek, mondókák ismételtetése emberi kapcsolatokra tanít, segíti a világ megismerését.
- Matematikai neveléssel, mert nyitott érdeklődést, kel a tér, forma és arányok iránt.
- Testneveléssel, mert énekelgetés közben utánzó, játékos mozdulatokat végeznek a gyermekek, esztétikusan formálódik mozgásuk.
- Környezeti neveléssel, mert a gyermek zenei érdeklődése növeli a fogékonyságát a természeti és társadalmi környezet minden formája iránt.

- Közösségi neveléssel, mert a zenei játékban való együttlét társas örömet is jelent, fejlődnek a gyermekek közötti társas kapcsolatok.
- Vizuális neveléssel, mert a zenei élmény serkenti a gyerekek képi alkotások iránti esztétikai kíváncsiságát, alkotókedvét

Mozgásfejlesztés:

A fejlesztés azon tartalmi eszköze, mely a gyermek egészséges testi- és mozgásfejlesztése útján szolgálja személyisége fejlesztését.

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és a testi képességeket, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét és az egyes szervek teljesítőképességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarat tényezőinek alakulását.

A tornának, játékos mozgásnak mozgásoknak az egészséges életmódot erősíti egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján- az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. A gyermek saját testének megismerésével erősödik öntudata, valamint egyéb fontos személyiségtulajdonságok (pl. bátorság, fegyelmezettség, kitartás stb.).

Feladatok

Az óvónő:

- Biztosítson lehetőséget a gyerekek mozgástapasztalatinak rendszeres bővítésére, mellyel fejleszti cselekvő- és feladatmegoldó képességüket, a szép mozgás iránti vonzalmukat,
- fejlessze a gyermek testi képességeit, az ügyességet, a testi erőt, a gyorsaságot, állóképességet, változatos lehetőségek biztosításával.
- Kedveltesse meg a szabadlevegőn való testmozgást,

- Teremtse meg a gyermek biológiai fejlődésének feltételeit, ezáltal növelje a gyermek szervezetének teherbíró-, ellenálló és alkalmazkodó képességét,
- Biztosítson balesetmentes környezetet,
- Építsen a gyermek mozgástapasztalatára, játékos kedvére,
- Működjenek együtt a családdal, hogy a szülő az óvodán kívül is teremtsen meg a mozgás lehetőségét a gyermek számára.

Tevékenységek

A gyermek:

- Szerep-, utánzó- vagy szabályjátékokat játszik, különféle térformákban.
- Szabadgyakorlatokat végez eszközök használatával is, különböző testhelyzetekben.
- Természetes módon, kötetlenül fut különféle térformák felhasználásával.
- Speciális járásformákat végez, tapssal dobantással kíséri azt.
- Támasztó és függésgyakorlatokat végez,
- Labdagyakorlatok közben ismerkedik a labdával és különféle labdával végezhető tevékenységekkel.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.

- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik. Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak.
- Fejlődik tér- és időbeli tájékozódó képességük. Megszeretik és igénylik a mozgást.
- Egyéni-, és csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével, s a szabályok pontos betartásával.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- A természetes járást ütemes járással váltakoztatják.
- Állórajtból kiindulva 20-30 métert futnak.
- 6-8 lépés nekifutással tetszés szerinti akadályt átugranak. Ugrásukat a talajra éréskor fékezni tudják.
- Kislabdát hajítanak távolba.
- Labdát vezetnek helyben.

Módszertani alapelvek

- Az óvónő tartsa szem előtt, hogy a testnevelés legértékesebb anyagai a játékok, amelyek újabb tapasztalatok szerzésére is módot adnak.
- Az óvónő alkalmazkodjon a gyermekek lehetőségeihez, képességeihez.
- Az óvónő helyezze előtérbe a testnevelés egészségmegőrző, a szervezet biológiai egyensúlyát fenntartó szerepét

A nevelési terület kapcsolatai más nevelési feladatokkal.

- A gondozással és az egészséges életmódra neveléssel, mert az óvodáskori testi nevelés fontos szerepet játszik az egészség megőrzésében, a szervezet egészséges fejlődésében.
- Vizuális neveléssel, mert segíti a gyermekek térben és időben való tájékozódását.
- A matematikai neveléssel, mert a szabályjátékok fejlesztik a gyermek helyzetfelismerését, problémamegoldó képességét.
- A szocializációval, mert fontos személyiségtulajdonságok, kialakulását teszi lehetővé (pl. bátorság, fegyelmezettség, kitartás,).
- A közösségi neveléssel, mert fejlődik a gyermek alkalmazkodó képessége.

A nevelési program feltételrendszere

Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Személyi feltételek:

- Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplője az óvodapedagógus. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus **elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára.**

- Az óvodapedagógusok, és az óvodánk működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájukkal járulna hozzá az óvodai nevelés eredményességéhez.
- A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodánkban a dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzéseit.

Tárgyi feltételek:

- Az óvodánk rendelkezik a helyi nevelési program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.
- Az óvoda épülete, udvara, kertje, berendezése oly módon van kialakítva, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelel testméreteiknek, biztosítja egészségük megőrzését, fejlődését, lehetővé téve mozgás- és játékgigényük kielégítését. Továbbá a gyermekeket, harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vesszük körül.
- A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak számukra hozzáférhető módon, és gyermekek biztonságára odafigyelve, helyezzük el.
- Az óvoda egyidejűleg biztosítja a megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremt a szülők fogadására.

Az óvoda rendszerének megfelelő személyi feltételek

Nevelőtestület bemutatása, főbb jellemzői

A törvényi és a helyi önkormányzati előírásoknak megfelelő létszámban és végzettséggel rendelkezik minden dolgozó.

Szakmai továbbképzési elképzelések:

- Szem előtt tartjuk a minőség fejlesztés és a HOP hatékony működéséhez, bevalásának vizsgálatához szükséges naprakész információk biztosítását. Elsődleges szempont a továbbképzésekre történő beiskolázásnál.
- Kiemelt nevelési területekkel kapcsolatos- anyanyelvi nevelés, gyermekvédelem – továbbképzések folyamatos szinten tartása.

- A színvonalas szakmai munka érdekében további szakképesítések támogatása (fejlesztő pedagógus, gyógytestnevelő, stb.)
- A belső továbbképzések hatékonyságához helyi továbbképzési rendszer kiépítése az intézmény elvárásainak figyelembe vételével.
 - Módszertani tapasztalatcsere,
 - Hospitálási rendszer
 - Betanulási rendszer
 - Új belépőkkel kapcsolatos elvek megfogalmazása (Gyakornoki szabályzat, Minőségirányítási program)

Külső továbbképzési rendszer

Minden tanévre beiskolázási terv készül.(Minőségirányítási program szabályozásának megfelelően)

Belső továbbképzési rendszer

- Legfontosabb színtere a nevelési értekezlet, amelyen az aktuális továbbképzés tanulságainak megbeszélése, átadása történik, évente 3 alkalommal.
- Az óvodapedagógusok igénye aktuális nevelési kérdések, problémák szerint, az óvodapedagógusok közötti tapasztalatátadás, folyamatos konzultáció, hospitálás, folyamatos kapcsolattartás során.

Új belépőkkel kapcsolatos elvárások irányelvei:

Az új belépő végzettségének megfelelő szintje alapidiploma,

- Színvonalas szakmai felkészültség
- Komplex foglalkozások terén szerzett szakmai ismeretek és gyakorlati tapasztalatok
- Tájékozottság a minőségfejlesztésről
- Hivatásszeretete, elkötelezettsége
- Előny:
 - Másoddiploma
 - Szakvizsgára felkészítő képzés
 - Szakirányú továbbképzési szakok
 - Tanfolyami végzettség

Betanulási rendszer:**A mentori rendszerben az alábbi feladatok tükrében:**

- Az óvoda nevelési programjának bemutatása
- Az új belépő tájékoztatása az óvoda belső rendjéről, szokásairól
- Óvodánk küldetésnyilatkozatának, minőség fogalmának megismertetése
- Aktuális időpontban megismertetni a csoport szokásait, szabályrendszerét
- A nevelési folyamatban megjelenő módszerek, eszközök hatékonyságának megismerése

Tárgyi feltételek:

A nevelési program végrehajtásához. szükséges, a nevelő munkát segítő eszközök alapfeltétel rendszere megfelelő. (hatékonyság növeléséhez fontos a folyamatos eszközfejlesztés)

Az óvoda egyéb szolgáltatásai***A szülők által igényelt nem kötelező szolgáltatások:***

- buszos kirándulás,
- bábszínház látogatás,
- vízhez szoktatás,
- ismerkedés idegen nyelvvel,
- hittanoktatás (ingyenes szolgáltatás)

Partnerközpontú szemlélettel vagyunk kötelesek dolgozni, eszerint ha a szülőknek igénye van a felsorolt szolgáltatásokra,- melyek nem kötelezőek sem a szülő, sem a gyermek számára - a szülők anyagi hozzájárulásával valósíthatók meg.

A Helyi Program szakmai dokumentumai

Óvodai csoportnapló:

Tartalmazza:

- Napirend tevékenységkereteit
- Hetirend tevékenységi kereteit
- Beszoktatási tervet
- Nevelési lehetőségeket,(gondozás, szociális, társas kapcsolatok, munka)
- Tervezés, értékelés - Időkerete: 3 havi ciklus
- Heti ütemterv (játék, anyanyelvi fejlesztés, heti tanulási folyamat megtervezése)
- Szervezési feladatok (ünnepek, események, kirándulások, stb.)
- Időkerete: 3 havi ciklus
- Éves terv: pedagógiai tématerv (ezt rugalmasan kell kezelni, csupán segítségül kiindulópontként szolgál a további tervezéshez)
- Időkerete: 1 év vagy negyedév

Az egyéni fejlődés dokumentuma tartalmazza:

Minden gyermeknek önálló dossziében, az összes, rávonatkozó adatát, feljegyzését:

- A gyermek anamnézisének,(csak szülői hozzájárulás alapján)
- Az óvónők megfigyeléseit, (megfigyelési szempontok alapján a fejlődés lépéseit dátumozva rögzítjük)
- Tervezett fejlesztési programot és értékelését, (Fejlesztő napló)
- Külső szakemberek, (logopédus, pszichológus) észrevételeit, javaslatait,
- Időkerete: folyamatos, ha a gyermek fejlődésében változást tapasztalunk.

IRODALOMJEGYZÉK

<p>MODINFO Kft</p> <p>Ábrahám Ferencné –
- Horváthné Gáspár Gabriella
Bettelheim, Brunó</p> <p>Fábián Károlyné</p> <p>Dr. Kardos Lajos</p> <p>Kósáné Ormai Vera</p> <p>Mérei Ferenc – Binét Ágnes</p> <p>Miller, Susanna</p> <p>Az óvodai nevelés programja</p> <p>Pereszlényi Éva</p> <p>Porkolábné dr. Balogh Katalin</p> <p>Dr. Remzsőné Piti Kata</p> <p>Talpai Tiborné</p> <p>Porkolábné dr. Balogh Katalin –
- dr. Páli Judit – Pintér Éva –
- Szaitzné Gregorits Anna
Deliné Fráter Katalin</p> | <p>Gyakorlati útmutató az óvodai pedagógiai
program felülvizsgálatához (2004.)
ROMA Útmutató HOP Óvodai Programhoz
(1999.)
A mese bővölete és a bontakozó gyermek lélek
(Gondolat, Budapest 1985.)
Helyi óvodai programok az óvodában
(Óvodai Nevelés 1996/9)
Általános pszichológia
(Tankönyvkiadó, Budapest 1964)
Gyermeklélektani vizsgálatok
(Tankönyvkiadó, Budapest 1984)
Gyermeklélektan
(Gondolat, Budapest 1970)
Játéksz pszichológia
(Közgazdasági és Jogi Kiadó 1973)
(Szerkesztette: Pereszlényi Éva
Országos Pedagógiai Intézet 1989)
A Helyi Óvodai Nevelési Program szakmai
feltételrendszere
(Alcius Bt. Budapest 1997)
Kudarcc nélkül az iskolában
(Alex – typo 1992)
A helyi pedagógiai programok előkészülete I., II.,
III.,
(Óvodai Nevelés 1996/6-7-8)
Hogyan készítettünk saját programot
(Óvodai Nevelés 1998/1)</p> <p>Komplex prevenciós óvodai program (1997)
Lépésről – lépésre óvodai program (1997)</p> |
|--|---|

4. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Az óvoda feladata a mindenkor érvényben lévő fenntartói, közgyűlési határozat alapján intézményeiben biztosítani az **ép intellektusú, sajátos nevelési igényű-beszéd fogyatékos, mozgássérült, hallássérült valamint pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek** integrált nevelését.

Intézményünk célja:

- a meglévő tudás aktivizálása és beillesztése új keretekbe, a minőségi változást eredményező intézményi innovációk serkentése, megvalósítása
- hozzásegíteni a gyermekeket társadalmunk kultúrájába való tájékozódáshoz, és ezen keresztül a társadalomba való beilleszkedéshez
- integráló, inkluzív intézménnyé válni, a lehető legmagasabb szintű társadalmi integrációt elérni, biztosítani

Intézményünk feladata:

- új utakat, lehetőségeket kínálni, biztosítani a differenciált igények kielégítésére
- befogadó szemléletmód, korszerű ismeretek a nevelő közösség
- a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelését biztosítani
- felkészíteni a befogadásra a gyermekek, szülők közösségét
- a kompetencia alapú fejlesztés alkalmazásának gyakorlattá tétele

Eszközünk, módszereink:

- adaptív utak kínálata a kompetencia alapú program csomagok befogadása
- környezet kialakítása
- eszközök, fejlesztő játékok bővítése
- továbbképzéseken való részvételek

Befogadás, befogadó pedagógus:

A befogadás egyik fontos elemének érezzük, hogy mindenkit önmagának tekintsünk, a gyermeket saját magához mérjük, és elfogadjuk a természetes különbségeket.

Megvalósításában építünk a humán erőforrásunkra, óvodapedagógusaink között van gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, mozgásfejlesztő pedagógus, mentálhigiénés szakember. Fontosnak tartjuk, hogy a befogadó pedagógus rendelkezzen megfelelő alapismeretekkel, jártas legyen a differenciáló pedagógiában, mert ezt az együttnevelés alappilléreinek tartjuk.

A befogadásban kiemelten kezeljük:

- az önbizalom és az önbecsülés erősítését
- az eltérő szociokulturális háttérből adódó hátrányok csökkentését
- az emocionális különbségeket
- a differenciált tervezést (SNI gyermek szükségleteinek figyelembe vételével)
- a differenciált értékelést

Az integrált gyermekek eltérő képességekkel érkeznek az óvodánkba. Egyéni képességeik tudatos és tervszerű fejlesztése elsősorban a befogadó pedagógus feladata.

A **befogadó pedagógus** munkájában, az együttnevelésben domináns szerepet kap az együttműködés:

- kapcsolat a **gyermekkel**: A gyerek személyiségét az egyik legfontosabb meghatározónak tartjuk az integráció összetett folyamatában
- kapcsolat a **szülőkkel** - nélkülözhetetlen eleme az integrációs folyamatnak
 - rendkívüli szerepe van a beilleszkedés sikerességében
 - felvállaljuk a szülőgondozást/lelki megsegítést, a beszélgetések során a biztatásra fektetjük a hangsúlyt , úgy gondoljuk, ha a szülő nyitottan és bátran közeledik a világ felé, akkor a világ is megtanulja elfogadni a más helyzetet.

- A **csoport** szerepe- nagyon fontosnak érezzük a csoporttársak el- és befogadóképességét.

Ebben nagyon sok múlik rajtunk óvónőnkön, mert ha természetesen kezeljük a gyermeket, a csoport tagjai is természetesen kezelik őt, természetesebb lesz az elfogadás.

- **Gyógypedagógussal** való kapcsolattartás: az együttnevelés mindennapi megvalósításának és az eredményes fejlesztésnek a legfőbb feltétele a pedagógus és a gyógypedagógus együttműködése a fejlesztő pedagógussal.
 - Feladatok, felelősségi körök pontos elosztása.
 - Rendszeres konzultáció kiterjedjen a részletekre.

Óvodai programunk felöleli az SNI-ből eredő hátrányok csökkentésére szolgáló speciális fejlesztési tevékenységeket.

Elsődleges alapelemei az önkiszolgálás fejlesztése, a játéktevékenység elősegítése, és a szocializáció segítése.

Óvodánkban kiemelten figyelünk az óvodai nevelés és fejlesztés elveire az SNI gyerekekre vonatkozóan:

- A fejlesztést csak komplex kivizsgálás alapján kezdjük el.
- Ha a gyerek részesült korai fejlesztésben, akkor arra építünk.
- Biztosítjuk a fejlesztés folyamatosságát, rendszerességét.
- A nyugodt, türelmes pedagógiai habitust elengedhetetlennek érezzük.
- Fontosnak tartjuk az ismeretnyújtás fokozatait, kis lépésekben való alkalmazását.
- A cselekvésbe ágyazott gondolkodtatást.
- Változatos ingerek biztosítását.
- Kellő idő biztosítását minden tevékenységben
- Alapmozgásuk, nagymozgásuk kialakítását, fejlesztését.
- Az önkiszolgálás fejlesztését.
- Szociális készségek fejlesztését.
- Kognitív funkciók fejlesztését.
- Tudatos önállóságra nevelést.
- Egyéni adottságokhoz alkalmazkodó bánásmódot.
- Differenciált fejlesztést.

- Eltérő terhelhetőség figyelembe vételét.
- Adekvát játékhasználat elősegítését.

Dokumentáció:

Az integrált nevelésben a tudatos fejlesztés elengedhetetlen, az egyéni fejlesztési terv ennek fontos része.

Az egyéni fejlesztési terv kiindulópontja az adott gyerek állapota, mozgás, beszéd stb. fejlettsége. A szakértői, illetve a DIFER mérés célja információszerzés a gyermek állapotáról, visszacsatolás a fejlesztési terv megvalósulásáról.

A fejlesztés lényege: a környezeti feltételek illesztése a belső érési folyamatokhoz.

A fejlesztés célja: egészséges, harmonikus személyiség, a beilleszkedéshez szükséges testi, szociális, értelmi fejlettség kialakítása és az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése.

Olyan egyéni tervet készítünk, ami szervesen illeszkedik a nevelési programunkhoz, a gyermek érzelmi- belső motivációjára épít, lehetőleg a gyermek spontán tevékenységéhez kapcsolódik és az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott.

Óvoda-iskola átmenet:

Ennek elősegítése a fejlesztés tudatossága.

A DIFER mérések elvégzése.

A szoros óvoda-iskola kapcsolat, műhely.

A gyermekek személyes átadása az iskolába kerüléskor.

Közös programok, hospitálások.

Az óvodánk feladatai az integrált nevelés terén

Integrálódás-differenciálódás¹

Mit fejez ki az integrálódás és a differenciálódás?

Az **integrálódás** jelentése: egységesülés, több különálló rész egésszé szerveződése, összegződése. A fejlődésben helyreállít bizonyos differenciálódó folyamatokat, eljárásokat, tevékenységeket úgy, hogy azokat egységesíti, összekapcsolja:

- az egymást követő napirendi szakaszokat a játékban,
- a különböző nevelési eljárásokat, módszereket, eszközöket koncentrálja a foglalkozásban,
- a tevékenységek összekapcsolásával közelíti meg a csoport illetve a gyerekek játékát.

Ebben az integrált folyamatban is megjelenik a **differenciálódás** igénye, amely nélkül az egyén fejlődése a csoporthoz viszonyítva áttekinthetetlené válna. Hozzájárul ehhez az óvodapedagógus is, aki megfelelő szakértelemmel választja ki a tapasztalatok megszerzésének és feldolgozásának tereit, eljárásait. Az így szerzett ismeretek belsővé válva gazdagítják, fejlesztik az egyén fejlettségi szintjének megfelelő készségeit, képességeit, alakítják és formálják *neveltségi szintjét*.

Mi a jelentése a differenciálódásnak?

A **differenciálódás** az egyéni különbségek tanulmányozását, elkülönítését, szétágazását jelenti kutatási módszerekkel.

Ez történik akkor:

- amikor egy gyereknek vagy csoportnak az egyszerűtől a magasabb szintek felé haladását vizsgálják,
- amikor az egyén és a csoport viszonylatában bizonyos funkciók tagozódnak, illetve egyidejűleg integrálódnak. Ugyanazt a műveletet vagy feladatot mindenki más tempóban és szinten végzi el az értelmi és a szociális fejlődés elért szintjén, úgy, hogy ez sem őt magát, sem társait nem zavarja.

¹ OKI 97 ÓV „Mályva integráló, differenciáló program” alapján

Ezt megelőzi az is, hogy az egyéni nevelési módszerek, eljárások többoldalúak lesznek, miközben az egyének közötti különbségek is természetessé és elfogadhatóvá válnak. Mindez akkor lehetséges, ha a differenciálódás együtt jár a teljes nevelési folyamat integrációjával.

Alapelemek

Az **integráció** szervezeti kerete az óvodai játék, amelynek középpontjában a gyermekek állnak, akikkel egyénenként **differenciálni** csak akkor lehet, ha:

- folyamatossá tesszük a napirendet,
- koncentrikussá a tevékenységeket,
- specifikussá a sajátos igényű gyermekek nevelését.

Folyamatosság

Az egymást követő napirendi szakaszok játékba integrált, a gondozási tevékenységekkel összekapcsolódó szervezeti kerete-formája.

Feltétele és differenciált lehetősége annak, hogy a gyerekek a meglévő fejlettségei szintjükről egyéni tempójukban haladjanak, fejlődjenek. Cselekvéseikhez, tevékenységeikhez elegendő idő, hely, tér, eszköz álljon a rendelkezésükre.

Az óvodapedagógus a gyerekek és a csoport ismeretében a biztonságot nyújtó és cselekvésre ösztönző helyzetekbe differenciáltan bekapcsolódik, ha szükséges, segítséget nyújt, továbbfejleszt.

A gyerekek ismerik a nevelési folyamat szabályait, és személyiségüktől függően az időhatárokhoz igazodva betartják azokat.

A folyamatosságban növekszik a játék szerepe, lehetősége. Láthatóvá válik az egyén, mint individuum. Létrejöhetnek azok a társas és emberi kapcsolatok, amelyekben a gyerekek szociális értékrendje kialakul.

A folyamatosság, mint szervezeti keret-forma, mindenféle bontásban és koncepcióban, részlegesen vagy teljes egészében a napirendi folyamatra kiterjesztve önmagában is alkalmas.

Koncentráció

A tevékenységek és a foglalkozások játékban koncentrálnak szervezeti kerete-formája, amelyben az egymással belső összefüggésben álló műveltségi területek ötvöződnek, és a tevékenységekbe integrálódnak.

Az egészséges életfeltételeket megteremtő *gondozás* a napirend teljes folyamatát összeköti a játékból kiinduló és oda visszatérő tanulással és a munkajellegű tevékenységekkel. Igazodik a gyermekek biológiai szükségleteihez, önállóságuk, képességeik szintjéhez. A játék elégséges időt, megfelelő teret és eszközöket kínál ahhoz, hogy a gyerekek tapasztalataikat, élményeiket, ismereteiket különböző helyzetekben feldolgozhassák.

Az óvodapedagógusok által tervezett-szervezett, kapcsolódásukat tekintve kötetlen foglalkozások téma-centrikusak, tartalmilag differenciálódnak úgy, hogy közben egy-egy foglalkozási tárgy domináns szerepét erősítik.

Az óvodapedagógus feladata, hogy a foglalkozások az alacsonyabb szintről haladjanak a magasabb szintek felé. Közben arra is ügyel, hogy ne a gyerekek életkorát, hanem a gyerek és a csoport fejlettségi szintjét vegye alapul.

A foglalkozások játékos jellege lehetővé teszi, hogy a különböző fejlettségű gyerekek akkor kapcsolódjanak be, és addig vegyenek részt a foglalkozáson, ameddig erre motiváltak és képesek.

Az adott témakörök tárgykörönkénti feldolgozása egyénenként, párokban vagy kisebb csoportokban is lehetséges.

Specializáció

Az integrált és specializált nevelés a fejlődés-fejlesztés és a nevelés egységét a céltudatosan megszervezett támogató környezettel, az életkori szakaszokhoz és a gyerek fejlettségéhez illeszkedő cselekvési módokkal, eszközökkel szolgálja. A nevelési folyamatban a gyermekek differenciált megismerése elvezeti az óvodapedagógust ahhoz a meggyőződéshez, miszerint nincs két fajta ember — sajátos és ép —, csak változatos tulajdonságokkal rendelkező emberek vannak, akiknek emberhez méltó bánásmódra van szükségük.

A sajátos igényű és ép gyermek együtt nevelése a korai szakaszban új normák, értékek megismerését alapozza meg, az elfogadást, a toleranciát, a másság tiszteletét. A speciális nevelés esélyt ad a sajátos gyermeknek arra, hogy sérülésének korlátai között teljes életet élhessen az ép társakkal közösségben.

A sajátos gyermek speciális nevelésének feltételei:

- legfeljebb húsz ép és egy sajátos gyermek csoportonként,
- az óvodapedagógus önkéntes vállalása, ismereteinek szakirányú kiegészítése,
- a sérülés típusának megfelelő speciális fejlesztést végző szakember, gyógypedagógus, pszichológus, konduktor.
- a sajátos gyermek teljes személyiségének fejlesztése a speciális fejlesztés mellett.

A speciális nevelés akkor tölti be integráló szerepét, ha a sajátos nevelési igényű gyermek a közösség olyan tagjaként él az épek között, aki a személyiségének fejlesztése mellett speciális bánásmódot is élvez. Ez a társai számára is elfogadott, természetes állapot.

A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának személyi és tárgyi feltételei

Személyi feltételek:

Az integráció személyi feltételei közül a speciális ellátás biztosítását, a különleges gondozást, egyéni és/vagy csoportos foglalkoztatást és a tanácsadást nyújtó szakemberek így szomatopedagógus, gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, valamint a segítők közötti együttműködés szükségességét emeljük ki.

Az integráló nevelés során a szakemberek, az óvodapedagógusok és a család együttműködésének megteremtése kiemelt feladatunk. Fejlesztési-nevelési ebben az életkorban a család együttműködő segítése nélkül nem lehetséges, ezért a családdal való kapcsolattartásra kiemelt hangsúlyt fektetünk.

A Köznevelési Törvény előírásainak figyelembevételével a sajátos nevelési igényű gyermekek számához és fejlesztési igényéhez mérten a szakemberek foglalkoztatása évről-évre felülvizsgálatra kerül.

Az óvodánk arculatváltozása miatt a szakmai kompetenciánk további fejlesztése a továbbképzési program részét képezi.

Tárgyi feltételek:

A tárgyi feltételek közé a szükséges egyéni speciális és technikai eszközök sorolhatók.

A gyógyászati és rehabilitációs eszközök sokféle céllal és alkalmazással segíthetik a gyermekek fejlődését és segíthetik célkitűzéseinket, nevelési-oktatási feladataink megvalósítását.

A foglalkozási, fejlesztő eszközöket az eszközjegyzék tartalmazza.

4.1. Magatartászavaros gyermekek integrációja

Az óvodában egyre többször találkozunk olyan gyerekekkel, akik a viselkedés, magatartás területén mutatnak komoly problémákat. Sokszor a család számára is nehézséget jelent az ilyen gyerekekkel való bánásmód, de a szülő gyakran csak itt szembesül azzal, hogy gyermekének különleges megsegítésre van szüksége ahhoz, hogy a szocializáció folyamatában képes legyen a szokás és szabályrendszer betartására.

A magatartászavaros gyerekek körének meghatározása nagyon nehéz. Ezek a gyerekek állandóan konfliktusba keverednek a szabályrendszerekkel, mely a társas viselkedés zavaraihoz vezet. Ha már ezt a viselkedést sem a pedagógus, sem a társak nem tudják tolerálni, akkor beszélhetünk magatartászavarról. Tehát a megítélése nagymértékben függ a pedagógus és a gyermekközösség toleranciájától. Háttérükben fennállhatnak részképesség zavarok, aktivitás- és figyelemzavar, pszichikus funkciók kialakulatlansága, illetve ezek halmozottan is jelen lehetnek.

Különböző formái ismeretesek, mint pl. **hiperkinetikus zavarok** (hiperaktivitás, impulzivitás), melyek már az első 5 évben kialakulnak a gyermeknél. Az ilyen gyerekek figyelmetlenek, meggondolatlanok, impulzivitás, tevékenységek közötti csapongás jellemzi őket, illetve nehezen tartják be a szabályokat, valamit a beszédkésztség és a pszichomotoros fejlődés is késést mutat. Az óvodás korban megnyilvánuló viselkedési zavarok a **tartós agresszív vagy dacos magatartás**, de emocionális zavarokkal is találkozhatunk, mint pl. a **szorongás** (szeparációs, fóbiás, szociális), valamint az akaratlan motoros aktivitás a **TIC-zavarok**.

Nagyon fontos, hogy a pedagógus felkészült legyen a sérülés alapsajátosságaiból, a szülővel őszinte kommunikációt tudjon kialakítani, alapos megfigyelésekkel ismerje meg a gyermeket, mert csak ezek után tud egyénre szabott, megfelelő fejlesztő stratégiát kidolgozni, ha szükséges szakemberek bevonásával.

Fejlesztendő területek:

Szocialitás

Cél:

A társas együttéléshez szükséges szociális készségek, kompetenciák fejlesztése, kialakítása, a kompetencia alapú oktatáshoz nélkülözhetetlen kooperatív munkatechnikák megismertetése, az alkalmazás elsajátítása.

Feladatok:

- frusztrációs tolerancia növelése
- szabálytudat fejlesztése
- konfliktuskezelési technikák elsajátítása
- pozitív önértékelés kialakítása
- veszélyérzet kialakítása

Tevékenységek:

- bizalomjátékok
 - Autós játék
 - Vakvezető
- önismereti játékok
 - Szeretlek, mert....
 - Tükörképem
 - Mondj magadról valamit!
- társas kapcsolatokat alakító játékok
 - Összenövés
 - Családalakítás
 - Szituációs játékok
 - Szerepjátékok
- szabálytudatot fejlesztő játékok

- Társasjátékok – táblásjátékok, kártyák, dominók, stb.
- Sorversenyek
- Csapatjátékok

Figyelem, koncentráció

Cél:

A figyelem tartósságának növelése.

Feladatok:

- koncentráció, szándékos figyelem fejlesztése
- megkezdett tevékenységek befejezési igényének kialakítása
- a kiválasztás képességének kialakítása
- feladattudat, feladattartás fejlesztése

Tevékenységek:

- Székfoglaló
- Kacsintós
- Őrjáték
- Mindenki keres
- Gyöngyfűzés
- Memória játékok

Kommunikáció

Cél:

Hatékony kommunikáció kialakítása.

Feladatok:

- udvariassági szófordulatok megismertetése
- halk beszéd kialakítása
- szókincsbővítés
- metakommunikációs jelzések megismertetése

Tevékenységek:

- Egyéni beszélgetések
- Bábozás
- Dramatizálás
- Mesehallgatás
- Csendjátékok
- Mit beszél az arcom?

Mozgás*Cél:*

Harmonikus, rendezett mozgás kialakítása.

Feladatok:

- nagymozgások (járás, futás, kúszás, mászás), mozgáskoordináció fejlesztése
- egyensúlyérzék fejlesztése
- szem – kéz koordináció fejlesztése
- szem – láb koordináció fejlesztése
- finommotorika fejlesztése
- megfelelő testséma kialakítása
- téri orientáció fejlesztése
- túlmozgásból eredő felesleges mozgások átkonvertálása más tevékenységekbe

Tevékenységek:

- nagymozgást, mozgáskoordinációt fejlesztő játékok
 - Udvari játékok (mászóakák, csúszdák, hinták stb.)
 - Ugróiskola
 - Futó-, fogójátékok
 - Akadálypályák leküzdése
- egyensúlyt fejlesztő játékok
 - Egyensúlyozó vödrök
 - Gyufás skatulya - tánc
 - Kupakjáték

- Biciklizés, rollerezés
- Járás homokozó szélén
- Babzsák hordás fejtetőn, homlokon, stb.

- szem – kéz koordinációt fejlesztő játékok

- Kugli játék
- Célba dobások
- Kosarazás
- Gombfoci
- Színezés
- Festés
- Labdajátékok (pattogatás, falhoz dobás stb.)

- szem – láb koordinációt fejlesztő játékok

- Ugrókötelezés
- Ugróiskola
- Akadálypályák
- Gumiugrás
- Foci

- finommotorika – írószer nélküli ujjmozgás-koordináció

- Gyöngykirakók
- Gyurmázás
- Agyagozás
- Nyírás
- Tépés
- LEGO

- finommotorika – írószerrel működő írásmozgás-koordináció

- Különböző méretű papírokra rajzolás, festés
- Megrajzolt képek áthúzása
- Kiegészítő rajzok

- testsémát fejlesztő játékok

- Babafürdetés
- Játékok a tükör előtt
- Csináld, amit mondok!
- Kéziszerek használata (labda, bot, szék, stb.)
- Mit súgtam?

- téri orientáció fejlesztését segítő játékok

- Építés asztalokból, plédéből
- Én irányítok, te lépsz!
- Twister társasjáték

Módszertani sajátosságok

- Érvényesítsük a pozitívumokra való támaszkodás elvét, erősítve a gyermek énképét, önértékelését.
- Biztosítsuk a gyermeket feltétel nélküli szeretetünkről.
- Mindig hallgassuk meg a gyereket, válaszoljunk a kérdéseire.
- A szabályokat hozzuk meg közösen, betartásuk elmaradásáért a megvonást, büntetést következetesen tartjuk be.
- A szabályok legyenek határozottak, világosak.
- A büntetés módszerével bánjunk mindig meggondoltan, óvatosan.
- Alkalmazzuk a drámapedagógia eszközeit.
- Ne követeljünk a gyermektől erején felül, vegyük figyelembe az egyéni jellemzőket.
- Az egyes tevékenységek alkalmával, kiscsoportos tevékenységek szervezésekor ügyeljünk arra, hogy a csoport tagjai segítsék ezeket a gyerekeket.
- Bízunk meg olyan feladatokkal, melyekben sikerélményt élhet át.
- Erősítsük a gyermekben a „mi-tudatot”.
- Magatartás- és viselkedészavaros gyermeket soha ne a csoportból kiemelten fejlesszünk
- Mindig a gyermek viselkedését értékeljük, ne önmagát minősítsük.
- Használjunk „én-közléseket”.

Kapcsolat más tevékenységrendszerekkel

Ezeknél a gyerekeknél nagy hangsúlyt kell fektetni a motivációra, mely lehetővé teszi, hogy bekapcsolódjanak az egyes tevékenységekbe. Nagy jelentőséggel bír a spontán tevékenységből kiinduló fejlesztés, mely a pedagógustól megfelelő felkészültséget, gyermekismeretet igényel.

Játék

Az óvodás gyermek legfontosabb tevékenysége a semmi mással nem helyettesíthető szabad játék, ahol kijátszhatja érzéseit, élményeit, tapasztalatokat, ismereteket szerez, játszva tanulja a társas együttélés szabályait. A játék önmagáért való, ezért a magatartászavaros gyermeknek könnyebb a belülről jövő, a játék igényéből fakadó szabályokat betartani, mint kívülről érkező elvárásoknak eleget tenni. A játékfejlődés során a gyakorlójátéktól a szerepjátékig hosszú folyamatot kísérhetünk figyelemmel. Láthatjuk, hogy az egyedül játszó, egocentrikus kisgyerek hogyan válik társakat, együtt játszást igénylő személyiséggé. Ez a magasabb szintű játék elképzelhetetlen társak nélkül, így sokszor kíván megalkuvást, kompromisszumot az ilyen gyerekektől. Ezáltal fejlődik alkalmazkodó-, illetve problémamegoldó képességük, önfegyelmük.

A környező világ megismerése, formai és mennyiségi viszonyai

A legátfogóbb tevékenység, mely az egész óvodai nevelést áthatja. A gyerekek tevékenyen, tapasztalatok útján szerzik az ismereteiket, mely közben fejlődik figyelmük, problémamegoldó képességük, ok- okozati összefüggések meglátásával fejlődik logikus gondolkodásuk. Mindezek mellett megérik az együtt felfedezés örömét, a közösséghez való tartozás érzését.

Anyanyelvi, irodalmi nevelés (mese, vers)

Az egész óvodai nevelést áthatja. A nyelv a szociális kapcsolatok alapja, az érzelmek kifejezésének egyik legfontosabb eszköze. A gyermek a mesék, versek, történetek által olyan érzelmi töltéshez, magatartási minták megismeréséhez jut el, melyek pozitívan befolyásolhatják magatartását, bővítik szókincsét, ezáltal érzelmei kifejezésében árnyaltabbá válhat, konfliktuskezeléshez mintákat kaphat.

Ezt segítik az anyanyelvi és drámajátékok, melyek a nonverbális kommunikációt is aktivizálják. A magatartászavaros gyermeknél nagyon fontos a kódolás és dekódolás kialakítása.

Az óvónő megfelelő példája alapján elsajátítja a helyes beszédlégzést, hangképzést, megfelelő hangsúlyozást, beszédritmust, hangerőt.

Ábrázolás, kézimunka

E tevékenységek során az ábrázolás eszközeivel ismertetjük meg a gyermeket. Az egyes technikák elsajátítása közben türelmet, önfegyelmet tanul, kitartása erősödik. Az alkotás belső szükségletből ered, érzelmeket közvetít. A túlságosan aktív vagy szorongó gyermekre egyaránt jó hatással van. A hiperaktív gyerekeknél nagyon fontos, hogy változatos technikákat kínáljunk fel, mivel ők nehezebben ülnek le rajzolni, és nehezebben élik meg a teret.

Ének, énekes játék

A zene nagy hatást gyakorol a gyerekekre. A közös éneklés, körjátékozás közben alkalmazkodniuk kell egymáshoz, miközben az együttjátszás pozitív élményével gazdagodnak, fejlődik a „mi-tudat”.

A zene, tánc hat az érzelmekre, segíti a gátlások feloldását, feszültségek levezetését. Fejlődik a gyerekek mozgásának összerendezettsége, ritmus-és térérzékelése.

Mozgás, mozgásos játék

A mozgás és az értelmi fejlődés szoros kapcsolatban van egymással. Nélkülözhetetlen a rendszeres testmozgás, melyben kiemelt szerepet kapnak a mozgásos játékok, melyek kiválasztásakor figyelembe kell vennünk az egyéni képességeket. A testnevelés során biztosítanunk kell a gyermekek számára az aktivitás és terhelés megfelelő egyensúlyát. Használjuk ki a spontán mozgáslehetőségeket, minél többet tartózkodjunk a friss levegőn. A mozgás megszerettetésével a gyermek megtanulja felesleges energiáinak a levezetését, mely hozzájárul személyiségének fejlesztéséhez is.

Fejlődés jellemzői

- Legyenek képesek a szabályok kontroll alatti betartására.
- Konfliktushelyzetekben törekedjenek az agressziómentes problémamegoldásra.
- Játéktevékenységükben legyenek egyre kitartóbbak, elmélyültek.
- A megkezdett tevékenységeket fejezzék be.
- Legyenek képesek az adott tevékenységekben való kitartó részvételre, az óvónő motiváló tevékenysége mellett.
- Ismerjék pozitív tulajdonságaikat.
- Erősödjön a közösséghez való tartozás érzése (mi-tudat).

4.2. Beszéd fogyatékos gyerekek integrációja

A beszéd az emberi kommunikáció legfontosabb eleme, a szociális kapcsolatok kiépítésének az eszköze. A beszédtanulás, elsajátítás spontán folyamat, mely utánzásos tanuláson alapul. Ha e folyamatban enyhébb zavar keletkezik, létrejön a **beszédhiba**, mely minél korábban megkezdett szakszerű terápiával megfelelően kezelhető. A **beszéd fogyatékos** a beszédfejlődési zavar súlyos formája, csak intenzív terápiával javítható. Ezek a gyerekek artikulációs, beszédértési, beszédészlelési problémákkal küzdenek, és másodlagos pszichés tünetként magatartási zavarok jelentkezhetnek. A beszéd fogyatékos befolyásolja a gondolkodást és ismeretszerzést, és közvetve az értelmi fejlődésre is visszahat.

Az óvodában általános tendencia a beszédhibás gyerekek számának növekedése, így még inkább kiemelendő az óvónők tudatos prevenciós tevékenysége, mely célzottan a beszédhallást, beszédértést illetve artikulációt segítő gyakorlatokból, illetve szoros összefüggésben az egyes részképességeket fejlesztő játékokból tevődik össze.

A **beszéd, nyelvi fejlődés zavarai** közül igen gyakori a **megkésett beszédfejlődés**. Találkozhatunk **artikulációs zavarokkal**, a **hangadás rendellenességeivel**, a **kialakult beszéd** illetve a **beszéd folyamatosságának zavarával**. Mindezek tartós és kezeletlen fennállása a későbbiekben az olvasás és írásteljesítmény zavarához (diszlexia, diszgráfia) vezet, melyeknek jelei már az óvodában megmutatkozhatnak. 5 éves kor után a sikeres korrekcióhoz szakember (logopédus) segítsége szükséges.

Fejlesztendő területek

Kommunikáció

Cél:

Hatékony kommunikáció kialakítása, pozitív önértékelés közvetítése a külvilág felé.

Feladat:

- beszédkedv felkeltése, beszédgátlások oldása
- metakommunikációs jelzések megismerése, kódolása
- artikuláció fejlesztése
- helyes beszédlégzés, beszédritmus kialakítása
- megfelelő hangerő elsajátítása
- szókincsbővítés, szóbeli kifejezőkészség alakítása
- helyes mondatalkotás elsajátítása
- a beszéd helyes grammatikájának kialakítása
- beszédészlelés, beszédértés fejlesztése
- logopédussal való szoros együttműködés a speciális beszéd fogyatékoság megfelelő fejlesztéséhez

Tevékenység:

- sok egyéni beszélgetés
- mesehallgatás, közös mesélés
- bábozás
- Mit beszél az arcom?
- légző gyakorlatok
- hangutánzások
- ajak- és nyelvtorna
- képolvasás

Mozgás

Cél:

A természetes mozgások összehangoltabbá válása, a finomabb, apróbb mozgások kialakulása.

Feladatok:

- nagymozgások fejlesztése
- egyensúlyérzék alakítása
- mozgáskoordináció fejlesztése
- a test jobb és bal oldalának mozgásos összerendezettségének alakítása
- téri orientáció, térészlelés fejlesztése
- megfelelő testkép kialakítása
- a nem tudatos együttmozgások (TIC) enyhítése
- mozgásos félelemérzet leküzdése
- elegendő mozgási inger biztosítása
- általános ügyesség, állóképesség növelése

Tevékenységek:

- nagymozgást, mozgáskoordinációt fejlesztő játékok
 - Mezítlábas torna
 - Lábboltozatot erősítő gyakorlatok
 - Utánzó járások-gólya, óriás, törpe, pók, stb.
 - Futás tempóváltással
 - Járás mondókára
 - Tartásjavító gyakorlatok
- egyensúlyt fejlesztő játékok
 - Lépegető vödörök
 - Egyensúlyozó járás vonalon, kötélén, padon
 - Fél lábon szökdelés - Kakasviadal
- szem-kéz koordinációt fejlesztő játékok
 - Labda gurítása
 - Szalaggyakorlatok

- Labda pattogtatása
- szem-láb koordinációt fejlesztő játékok
 - Labdavezetés lábbal
 - Babzsák tolása lábbal, vonalon
 - Átfutás karikáson
- finommotorika - írószer nélküli ujjmozgás-koordináció
 - Formák hajlítása drótból
 - Verses ujjgyakorlatok
 - Papírhajtogatás
 - Szövés, fonás
 - Cipőkötés-fűzés
 - Cipzárhúzás
 - Gombolás
- finommotorika - írószerrel működő írásmozgás koordináció
 - Haladj középen!
 - Vonalkövetés
 - Színezés
 - Rajzolás csomagolópapíron
- testsémát fejlesztő játékok
 - Papírbaba
 - Gyermek körberajzolása csomagolópapíron
 - Tenyér- és talpnyomatok
 - Emberrajz
 - Mit súgtam?
 - Hová bújik a nyulacska?
 - Testrészek megérintése nyitott, majd csukott szemmel
- téri orientáció fejlesztését segítő játékok
 - Köszönős jobb kéz- bemutatkozó játék

- Utasítsd a robotot!
- Szóbeli térkép
- Zsipp - zsupp játék
- Soralkotások tárgyakkal, képekkel balról jobbra

Szocialitás

Cél:

Szociális kapcsolatok fejlesztése, hatékony kommunikáció elősegítése.

Feladatok:

- pozitív önértékelés kialakítása
- a közösséghez való tartozás tudatának erősítése
- kooperatív tevékenységvégzés kialakítása
- frusztrációs tolerancia növelése
- szorongások oldása
- társas kapcsolatok fejlesztése

Tevékenységek:

- bizalom játékok
 - Fababa
 - Vakvezető
- önismereti játékok
 - Névjegykártya
 - Telefon
 - Mit tenne ő?
- társas kapcsolatokat alakító játékok
 - Csapatjátékok
 - Szerepjátékok
 - Bábozás
 - kupac
- szabálytudatot fejlesztő játékok
 - Kis kanál

- Papír, kő olló
- Kacsingató
- Társasjátékok

Érzékelés, észlelés

Cél:

Mozgásos, auditív, taktilis és vizuális érzékelés, észlelés minél pontosabbá tétele.

Feladatok:

- forma és térészlelés fejlesztése
- a szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása
- formaállandóság tudatosítása
- alak-háttér differenciálás kialakítása
- hallási figyelem fejlesztése
- beszédhanghallás, beszédészlelés fejlesztése
- analízáló-szintetizáló képesség kialakítása
- azonosságok-különbözőségek felismertetése, összehasonlítások

Tevékenység:

- Hangkazettára hangok gyűjtése
- Zörejangok felismerése
- Hangszerek készítése, ritmusjátékok
- Fogj meg, ha hallasz!
- Ki van a takaró alatt?
- Mi változott meg?
- Tükörjáték
- Memóriajáték
- Cipővadászat
- Mi van a zsákban?
- Vonalvezetés fonallal
- Keresd a párját!
- Mondd utánam!
- Agyagozás

- Járás mezítláb különböző anyagokon (kavics, sóder, homok stb.)
- Mátrixok

Figyelem, emlékezet

Cél:

Auditív és vizuális ingerek befogadásának, az emlékek felidézésének pontosabbá tétele, az emlékezet tároló képességének növelése.

Feladatok:

- vizuális, auditív figyelem, emlékezet fejlesztése
- vizuális, auditív szeriális emlékezet fejlesztése
- ritmus emlékezet fejlesztése

Tevékenységek:

- Mi változott meg?
- Tárgyak szétválogatása szín, forma, nagyság szerint
- Puzzle
- Tárgyak sorrendjének reprodukálása
- Rajzolás emlékezetből
- Titokzsák
- Papagájjáték
- Memoriterek (mondókák, versek)
- Utasítások végrehajtása
- Szógyűjtés
- Szólánc játék
- Mese képeinek sorba rendezése
- Zörejek, hangszerek hangjának felismerése

Módszertani sajátosságok

- Biztosítsunk gazdag nyelvi környezetet a gyerekek számára, az óvónő beszéde legyen példaértékű.
- Folyamatosan biztosítsunk megfelelő motivációt a tevékenységekbe való bekapcsolódáshoz.

- Differenciált foglalkoztatás mellett legyen biztosítva az egyéni haladási ütem.
- Segítsük a kooperatív együttműködés kialakulását.
- Ügyeljünk a megfelelő, csökkentett beszédtempó alkalmazására.
- Pontos, világos, rövid instrukciókkal segítsük a gyermeket.
- - Mindig győződjünk meg róla, hogy a szavak, kifejezések jelentésével tisztában van-e a gyermek.
- Tartsuk be a fokozatosság elvét. Kezdetben csak egy kérést tartalmazó információt intézzünk a gyermekhez.
- A verbális információhoz mindig adjunk nonverbális, vizuális megerősítést.
- A versek, mondókák megtanulása kis lépésekben történjen, gyakran ismételjük.
- Értékeljük azonnal, a sikerélmény megélése érdekében.
- Elfogadó légkör, magatartás biztosításával segítsük elő a beszédfélelmek leküzdését.
- Érvényesüljön az egyenlő bánásmódelve
- Törekedjünk arra, hogy amit csak lehet közvetlenül, élőben figyelhessenek meg.
- Megfigyeléseknél adjunk mindig instrukciókat, mert ez segíti az ismeretszerzést.

Kapcsolat más tevékenységrendszerekkel

Játék

A szabad játék a gyermek önfeledt tevékenysége, mely alkalmas a gátlások oldására, feszültségek levezetésére. Sokszor beszédre sincs szükség ahhoz, hogy a gyerekek megértsék egymást. Ehhez a nonverbális jelzések ismerete, alkalmazni tudása szükséges. A játék során megtanulják ezeket értelmezni, érzékelni, mellyel a verbális kommunikáció válik árnyaltabbá, kifejezőbbé. Játék közben alkalmazkodnak, kompromisszumokat kötnek, elsajátítják a társas viselkedés alapszabályait.

A környező világ megismerése, formai és mennyiségi viszonyai

A gyermeknek ahhoz, hogy megismerhesse környezetét, pontos érzékelésre, megfigyelésre van szüksége. A beszéd fogyatékos gyerekeknél gyakori ezen megismerő tevékenységek nehezítettsége, de megfelelő motivációs bázis kiépítésével, a játéktevékenységre építve nyitottá tehetjük őket a körülöttük lévő világra. A cselekvés beindítja a gondolkodási folyamatokat, beszédre ösztönöz, segíti a társakkal való kooperatív együttműködést. Képesek lesznek meglátni a dolgokban rejlő összefüggéseket, majd kellő gyakorlás révén megfogalmazni azokat. Ehhez nyújtanak segítséget komplexitásukkal a kompetencia alapú programcsomag témajavaslatai.

Anyanyelvi, irodalmi nevelés (mese, vers)

Az anyanyelv része minden tevékenységnek, áthatja azokat. Nagyon fontos, hogy a gyermek eljusson az adott szituációtól független beszédértésig. A mesék, történetek, versek meghallgatása, felidézése által bővül aktív és passzív szókincsük, jelentéstartalmakat kapcsolnak a szavakhoz, kifejezésekhez. Egy-egy irodalmi élmény hatására a gátlások oldódnak, a feszültségek levezetődnek. A pozitív érzések az élmények újra élésére készítetik a gyermeket. A bábozás, dramatizálás erre nagyon jó lehetőség, miközben emlékezetükre támaszkodva idézik fel az egyes szófordulatokat, kifejezéseket.

A versek, mondókák ritmikája elősegíti a helyes beszédritmus, beszédleghzés kialakulását.

Ábrázolás, kézimunka

Az ábrázoló tevékenységeken keresztül a gyermek megtanulja felfedezni a szépet, vizuális úton kifejezni gondolatait, érzéseit. A beszéd fogyatékos gyermek számára nélkülözhetetlen a vizuális megerősítés, mely ismereteit tartósabbá, könnyebben előhívhatóbbá teszi. Azzal, hogy a gyermeket megismertetjük a művészetekkel, egy olyan önkifejezési módot adhatunk a kezébe, mely életre szóló élmények tárházává válhat.

Ének, énekes játék

A zene hatása kiemelt jelentőségű a beszéd fogyatékos gyermekeknél. A zene, a ritmus, a mozgás együttes ereje óriási fejlesztő erővel bír. A zenére történő mozgás, tánc feloldja a félelmeket, az önkifejezés eszközévé válik. A megfelelő beszédritmus elsajátításában fontos szerepe van a játékdaloknak, mondókáknak.

Mozgás, mozgásos játék

A beszédterápia nélkülözhetetlen része a mozgásfejlesztés, mely a testtudat kialakításával kezdődik.

A mozgásfejlesztés során az egész testet átmozgatjuk, mely elősegíti a gyermekek testi-lelki harmóniájának, jó pszichomotoros állapotának megteremtését. A nagy és finommotorika fejlesztésével elősegíthetjük a koordinációs zavarok, mozgásos ügyetlenség kiküszöbölését. A gyakorlatok, mozgásos játékok jó lehetőséget teremtenek a megfelelő testséma, téri orientáció megerősítésére.

A fejlődés jellemzői

- Szívesen, örömmel beszéljenek, közöljék gondolataikat.
- Érezzék, hogy az óvónő és társaik figyelemmel fordulnak feléjük, a csoportnak mindannyian egyenrangú tagjai.
- Aktív és passzív szókincsük jelentéstartalommal bír.
- Mozgásuk egyre összerendezettebb, harmonikusabb.
- Érzékelés, észlelés pontosabbá válik, képesek a lényegkiemelésre.
- A figyelem, emlékezet megbízhatósága minden területen nő.

4.3. Részképesség zavarral küzdő gyermekek integrációja

Részképesség zavarral küzdő gyermek szinte minden óvodai csoportban található. Problémájuk csak az óvodai oktató-nevelő munka folyamatában kerül felszínre.

A részképesség zavar a tanulási zavarok speciális alcsoportja. Azoknak a tanulási problémáknak a kifejezése, amelyek az észlelés, mozgás, nyelv, emlékezet, figyelem és a gondolkodás folyamatainak hiányos működése következtében lépnek fel, és az

idegrendszer összerendezetlen működésén alapulnak.

E részképességek egybehangolt működése szükséges ahhoz, hogy a komplex teljesítmények létrejöjjenek.

A 3-6 éves kori fejlődési szakaszban megy végbe a különböző észlelési funkciók (látás, hallás, tapintás, téri tájékozódás) differenciálódása, egyre pontosabb és teljesebb működése, valamint az észlelési és motoros funkciók összerendeződése, egészzé szerveződése.

Az írás, olvasás, számolás elsajátításához szükséges pszichikus funkciók (pl. figyelem, emlékezet, egyensúly stb.) intenzív fejlődése az óvodás korra tehető.

Célunk:

A hibás funkciók leépítése, helyes irányba terelése, hogy azok a gyerekek, akik bármely területen elmaradást mutatnak, az óvodáskor végére a lehető legkisebb hátránnyal küzdjenek, és a többiekkel közel azonos eséllyel kezdhessék az általános iskolát.

Feladatunk:

Ösztönző környezet biztosítása a lemaradó funkciók minél hamarabbi beéréséhez, minél változatosabb feladatokkal, játékos módon fejleszteni azokat a területeket, amelyeken lemaradás, probléma tapasztalható.

Az óvodai nevelés kompetenciaterület programcsomagjának komplex fejlesztési terve, az ajánlott játékok minél hatékonyabb alkalmazása fejlesztőprogramunkban.

Módszertani sajátosságok:

A feladatadás rövid, egyszerű tömondatokban történjen.

A végrehajtást mindig kövesse ellenőrzés, a következő feladatot csak ezután adjuk.

Célszerű az egyes feladatok koncentrált szervezése.

A figyelmet tevékenységváltással, változatos feladatokkal tartjuk fent.

A munkakörülményeket úgy kell kialakítani, hogy minél kevésbé vonják el a gyermekek figyelmét.

A részképesség zavarral küzdő gyerekek tudatos külső motivációt igényelnek.

Nagyon sok dicséretre van szükségük, minden tevékenységükben meg kell keresni a

pozitív elemet, amely a következő lépés alapjául szolgál.

Feladatok, tevékenységek:

Mozgásfejlesztés

A részképesség zavaros gyerekek terápiájában kiemelt szerepet kap a mozgásfejlesztés. A mozgás az egyik legfontosabb eszköz, amelynek segítségével hatni lehet az idegrendszerre.

Területei:

- nagymozgások
- finommotorika
- mozgáskoordináció

Nagymozgások fejlesztése:

Járások:

- kis és nagy lépésekkel
- különböző irányokba fordulással
- különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával

Futások:

- különböző tempóban, majd tempóváltással
- változó szélességű sávok között
- különböző irányokba, majd irányváltoztatással

Ugrások:

- ugróiskola
- távolugrás (páros lábbal ugrálgatás) előre, hátra
- ugrálás egy lábon, oldalirányú ugrálás

Mászások:

- pókjárásban tárgyhordás (rákjárásban ugyanez)
- kiskutyajárás (ellentétes kéz-láb mozdul együtt)
- különböző tárgyakon átmászással

Finommotorika fejlesztése:

- Gombos: különböző gombokat kell sorba rakni színritmust alkotva
- Csipeszes: ruhaszárító csipeszeket kell egy doboz oldalára rakni, két kézzel, egyszerre, váltott kézzel
- Korongok dobozba rakása: két oldalról, egyszerre, két kézzel, vagy két oldalról, váltott kézzel
- Gyöngyfűzés
- Gyurmázás, agyagozás

Percepciófejlesztés:

- Szemforgatók: A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követünk mozgó tárgyakat jobbról balra, balról jobbra, fel, le, körbe
- Sötétben a hangerdőben: a gyerekek össze-vissza állnak a teremben, ők a fák. Egy bekötött szemű gyermek közöttük jár. A fák hanggal jeleznek, ha a közelükbe ér, nehogy nekik menjen.
- Mi van a dobozban: fémdobozokba különböző tárgyakat teszünk, pl. gombokat, pénzérméket, kavicsot. Megmutatjuk a gyerekeknek, megrázzuk a dobozokat, hogy hallják a hangjukat, majd összekeverjük a sorrendet. A gyerekeknek fel kell ismerni hallás után a dobozban lévő tárgyakat.
- Esős idő: lassan tapsolunk (csepereg az eső), majd egyre gyorsabban
 - (elered az eső), a lábunkkal is dobogunk (zivatar), egy nagy ütés
 - (villámlás). Ugyanez visszafelé.
- Mini ágyú: egy kis labdát kell fújással célba juttatni (pingponglabdát lehet szívószállal megpróbálni).

Figyelemfejlesztés:

- Hallgasd a zajokat.: lehajtott fejjel, csukott szemmel kell különböző zajokra figyelni. Utána elmondják, mit hallottak.
- Postásjáték: az óvónő egy szót súg egy gyerek fülébe, aki továbbadja azt. Az utolsó gyerek elmondja mit hallott.
- Tűz, víz, repülő
- Repül a..., repül a
- Add tovább!: A játékosok körben ülnek egy-egy tárgyat fogva. Tapsra

mindig eggyel tovább adják a tárgyakat jobbra. „Vissza!” utasításra gyorsan vissza kell venni az éppen átadottat. Újabb tapsra tovább folytatódik a játék.

Emlékezetfejlesztés:

- Lakberendezés: a gyerekeknek meg kell jegyezni a csoportszobában a tárgyakat a fal mellett az óramutató járásával megegyezően, majd becsukott szemmel el kell ismételni.
- Mi változott?: Egy gyerek kimegy a teremből, addig két gyerek változtat valamit a ruházatán. A bejövő játékosnak ki kell találni, mi változott a gyerekek ruházatán.
- Papagáj-játék: Az óvónő mond öt állatot, gyümölcsöt, tárgyat stb., a hallott sorrendben kell visszamondani.
- Névkígyó: Neveket mondanak, mindenki sorban az addig elhangzottakhoz hozzátesz még egyet.
- Memórijáték

Gondolkodásfejlesztés:

- Rendszerezés: Nagyság szerint rakunk sorba kockákat, korongokat, pálcikákat stb. Mindig meg kell keresni egy újabb elem helyét.
- Mondj példát rá: bútor, gyümölcs, állat stb.
- Vendégváró: tálkákba különböző mennyiségű gyöngyöt, pálcikát, homokot teszünk. A gyerekeknek mennyiség szerint kell sorba rendezniük a tálkákat.
- Mi tart tovább?: Két-két tevékenységet nevezünk meg, a gyerekeknek kell megnevezni, hogy melyik tart tovább, pl.: ebéd-házépítés.
- Miből van egy?: Képeket válogatunk, csak azt szabad kiszínezni, amiből egy van, majd amiből kettő, stb.

Beszédfejlesztés:

- Mondókák
- Állathangok utánzása
- Melyik hosszabb?: Szó-párokat mondunk. A gyerekeknek kell megállapítani, hogy melyik a hosszabb. Pl.: ég-levegő.

- Mi a vége?: Szavak utolsó hangját kell megnevezni a gyerekeknek.
- Van-e nád a tornádóban?: Mondunk egy hosszabb szót a gyerekeknek, és egy rövidebbet kell azonosítani benne. Pl.: Gábor-bor.

Testkép-fejlesztés:

- Emberke: Gyurmából embert készítenek a gyerekek, közben utasításokat adhatunk, pl.: emelje fel a bal kezét.
- Tükörjáték
- Próbababa: ruhadarabokat mutatunk, a gyerekeknek kell megnevezni, hogy melyik testrészen viseljük.
- Bábu-érintés: Különböző testrészekkel megérintenek egy kuglibábut úgy, hogy ne dőljön el. Észrevétlenül gyakoroljuk a jobb-bal megkülönböztetését is.
- Mágneses testrészek: A gyerekek szabadon sétálnak, futnak. Az óvónő által megnevezett testrészük mágnessé válik, a talaj magához vonzza, vagyis meg kell azzal érinteni a talajt.

A fejlődés jellemzői:

- Fejlődjön egyensúly-érzékelésük
- Mozgásuk legyen biztosabb, összerendezettebb nyugodtabb, javuljon testtartásuk
- A fejlesztés végére tudják figyelmüket hosszabb ideig egy tevékenységre összpontosítani
- Tudjanak szelektálni az ingerek között
- Legyenek képesek pontosabb felidézésre
- Tudjanak eligazodni a feladatok sorrendiségében
- Tudjanak általánosítani
- Legyenek képesek téri, időbeli soralkotásra
- Ismerjék a rész-egész, ok-okozati összefüggéseket
- Tudják megkülönböztetni a jobb-bal irányt, javuljon téri emlékezetük, tájékozódásuk
- Ismerjék saját testüket, testrészeiket, tudjanak tájékozódni a testükön

Kapcsolat már nevelési területekkel:

A részképesség zavarok fejlesztése az óvodai nevelés minden területével kapcsolatba hozható, hiszen a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a beszéd, a testkép és az emlékezet fejlesztése minden nevelési területen fontos szerepet kap.

A testnevelés, az anyanyelvi nevelés, az ének-zene, a vizuális nevelés, a környezeti nevelés mind megfelelő szintere a részképesség zavarok fejlesztésének.

4.4. Mozgássérült gyermekek fejlesztése

Céljai a normál pedagógiai célokkal megegyeznek; csupán a megközelítési módban térnek el, az egyéni mozgásállapottól függően. Speciális részcélokkal egészülnek ki annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott kisgyermekek is a lehető legnagyobb önállóságot ériék el, így tevékeny tagjává váljanak környezetüknek, majd később a társadalomnak.

Ennek érdekében törekedni kell a mozgásos tapasztalatszerzés belülről jövő igényének kialakítására, az akadályozottság, hátrány leküzdésének készítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére.

A mozgássérült gyermekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz. Ez részükre spontán létrejövő húzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata.

Az ép gyermekek részéről a gyermeki előítélet mentességre építünk. Ezzel a későbbi társadalmi integrálódás, a természetes elfogadó attitűd kialakulásának alapjait célozzuk meg, valamint azt, hogy megtanulják a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát.

A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelés.

Prevenció:

A nevelés, fejlesztés során az egyik feladat a gyermek állapotromlásának megelőzése, az esetleg kialakuló rendellenességek kiküszöbölése. Arra kell törekedni, hogy a másodlagos degeneratív elváltozásokat meggátoljuk. Ennek érdekében az életkornak megfelelő szinten a mozgáskorlátozott gyermeknek ismernie kell a számára káros testhelyzeteket és tevékenységeket is. A megelőzés nem csupán a testi állapot romlására kell hogy vonatkozzon, hanem az egész személyiségre együttesen. Feladat a másodlagos személyiség- vagy viselkedészavarok kialakulásának megelőzése is.

Korrekción:

Ezen feladat megvalósítása során arra törekszünk, hogy mind a testi, mind pedig a személyiségben bekövetkezett károsodásokat a lehető legmagasabb szinten javítsuk, befolyásoljuk, kiküszöböljük. Arra kell törekedni, hogy a sérült funkciókat mindig egyidejűleg korrigáljuk, mivel mindegyik hatással van a másik területre is. Természetesen a súlypont mindig a legfőbb hiányosság korrekcióján van.

Kompenzáció:

A sérült, kiesett funkciókat - amelyeket biztosan nem lehet korrigálni - más tevékenységekkel igyekszünk helyettesíteni. Például kéz helyett lábbal végzett manipuláció; különböző technikai segédeszközök igénybe vétele. Bizonyos esetekben teljes kompenzációt lehet elérni, más esetekben meg kell elégednünk a funkció részleges pótlásával.

Mozgáskorlátozott gyermekek esetében a személyiségfejlődés a mozgásállapot függvényében módosulhat. Bizonyos szenzoros és motoros alapfunkciók tökéletlenül, hiányosan működnek, amelyek megváltozott testsémát, majd ennek következtében a világ megismerésének bizonyos mértékű megváltozását okozzák. Átalakul a külvilágról való információ felvétel, a mozgásos tapasztalatszerzés akadályozott, nehezebb, így hiányosabb ismeretekkel rendelkezik a körülötte levő dolgokról. Nehezítetté válik a kommunikáció, amely izoláltsághoz, elszigeteltséghez vezethet a csoporton belül. Ez részint a beszédbeli zavarokból ered, részint pedig a nonverbális kommunikációs eszközök nem megfelelő használatából. Ezek miatt megváltozik a környezethez való alkalmazkodás képessége is.

Mivel állandó segítségre szorul, a környezetével kialakuló kapcsolat felborulhat, nem tud folyamatos kölcsönösséget fenntartani, hanem eltolódik a "csak kapok" irányába. Tehát nehezítetté válhat a gyermek szocializációja. Mindezek következményeként önbizalma, önértékelése csökkenhet, a gyermek passzívvá, motiválatlanná válhat és társaival nem tud egészséges kapcsolatot kialakítani.

A MOZGÁSKÁROSODÁS HATÁSA A SZEMÉLYISÉGRE	
ELSŐDLEGES	MÁSODLAGOS
fizikai felépítése, megjelenése változik	testsémája megváltozik
mozgásos, cselekvési, akarat funkciókban hátráltatott	életvezetési nehézségek
észlelési kör beszűkül	kevesebb élmény
elesik a mozgásos játékok fejlesztő hatásától	gyermekközösségből kívül reked
kommunikációs problémák	izoláltság
állandó segítségre szorul	nehezített szocializáció
kézfunkció, manipuláció gyengesége	önkiszolgálás, önkifejezés, mindennapos tevékenységek nehezítettek

- Gondozás, testi szükségletek kielégítése

Az életkori sajátosságokon kívül döntő szerepe van a sérülés fajtájának, mértékének és annak, hogy ezt a gyermek és környezete hogyan dolgozza fel. Korábbi kudarcélményük, nehézségeik, a túlzott elvárások, vagy túlzott segítségnyújtások, elkényeztető nevelés miatt a sérült gyermekek egy része inaktív, passzív, állandó biztatást igényel olyan feladatokban, amit egyébként el tudna végezni.

A percepció zavarok miatt a gyermek mindent lassabban végez el, mivel a különböző jellegű tevékenységeknek az észlelés elengedhetetlen feltétele. Probléma jelentkezhet a külvilág észlelésében, de sérült lehet az önmaga észlelése: a kinesztézia, a mélyérzés, amely miatt a testséma sem megfelelő. Ez maga után vonja a környezethez való viszony megváltozását, a szükséges eszközök nem megfelelő használatát.

Az észlelés zavara bizonytalanságot válthat ki, amely miatt a gyermek azokat a dolgokat sem meri elvégezni, amelyekre képes lenne. Ezért sok biztatásra és türelemre van szüksége, nem pedig arra, hogy helyette végezzék el a tevékenységeket.

Természetesen előfordulhat olyan helyzet, amikor nincs idő arra, hogy a gyermek az önállóságot gyakorolja, de törekedjünk arra, hogy ezek számát a lehető legkevesebbre csökkentsük. Ehhez sok türelemre, megfelelő időbeosztásra és a napirend tudatos szervezésére van szükség.

- Mozgásigény kielégítése

A mozgásigény kielégítése és a mozgásfejlesztés az épek és a mozgássérültek szempontjából azonosságokat és különbségeket feltételez.

Azonosságok:

- *a mozgás igényének jelenléte;*
- *a mozgás, mint örömforrás megélése;*
- *a mozgás önbizalom növelő hatása;*
- *a együttes mozgás élménye.*

A mozgáskorlátozott gyermekek mozgásigényének kielégítése speciális feladatok megoldásával bővül. Ugyanis a sérült kisgyermeknek is van igénye a mozgásra. Ám a sorozatos mozgásbeli kudarcélményekkel, sikertelenségekkel előbb - utóbb motivátlanná válhat, "ott marad, ahova leteszik". Ezért sokszor kell biztatni, helyes módon és mértékben segíteni, hogy örömét és sikerét lelje a mozgás során. Ezáltal az ő önbizalma is növekedni fog, és eljut oda, hogy a mozgás öröméért, az önálló helyváltoztatás kedvéért tudatosan képes cselekedni, a fejlesztésben tevékenyen, örömmel részt venni.

- Egészségvédelem, edzés

Az egészség védelméhez, megőrzéséhez fontos, hogy a gyermekek szervezete alkalmazkodni tudjon az őket érő hőmérséklet-változásokhoz, az időjárás változásaihoz, az évszakváltással járó egyéb körülményekhez.

A mozgáskorlátozott gyermekek szempontjából ez kiemelt jelentőségű, mivel az ő hőháztartásuk sok esetben megváltozik.

- Játék

A gyakorló játéknál a beszédbeli problémák hatására akadályozottá válik a hangok, szavak ismételtetése. A mozgás- és ritmusvisszaadás is sérült, mely később kommunikációs problémákhoz vezethet. A játékszereket, eszközöket az esetleges fogásbeli, illetve manipulációs nehézségek miatt nem tudja megismerni, a velük való játék akadályokba ütközik.

Szerepjátéknál a problémát az okozza, hogy kevesebb tapasztalata van a világról, az emberekről, a jelenségekről, ezért sivárabb, vagy sokszor meg sem jelenik igazán a szerepjáték. Akadályt jelenthet a kommunikációs zavar is.

Barkácsolás során a legnagyobb nehézséget a kéz problémái jelentik, de problémát okozhat a nem megfelelő fejkontroll és ülés, a bizonytalan helyzetváltogatás, illetve a helyzetek megtartásának nehézsége, vagy a mozgástervezés zavara.

Dramatizálásnál, bábozásnál, konstruáló játékoknál hasonló a helyzet: a problémát a nagy- és finommozgások nehézsége, valamint a kevés tapasztalat okozza.

Szabályjátéknál: az oly sokszor végzett mozgásos szabályjátékokban a mozgáskorlátozott gyermek csak segítséggel vagy módosítva tud részt venni, ezért ez a részvétel nem lehet teljes értékű.

- Munka jellegű tevékenységek

A mozgássérült gyermekek általában kevésbé tudnak részt venni a munka jellegű tevékenységekben, de ők is képesek rá. Gondot jelenthet, hogy a segédeszköz használata miatt foglalt a kezük, vagy a helyváltogatás még nem eléggé stabil, túlzottan leköti figyelmüket. Azonban fokozatosan ők is el tudják sajátítani - speciális eszközökkel és személyi segítségadással - ezeket a tevékenységeket. Nagy öröm számukra, mert érzik, hogy rájuk is számítanak, sikereik vannak, mely az önbizalmukat növeli, az ép környezetbe való integrálódásukat nagymértékben segíti.

- Tanulás

A tanulás lassabb tempóban történhet. Az érzékelés és észlelés nehezítettsége, az energiáknak a mozgásra való összpontosítása, a rövidebb idejű koncentrációs készség, a manipuláció akadályozottsága okozhatja a problémákat. A tanulás folyamata, mozzanatai az ő esetükben sem térnek el a normáltól, hanem minőségében és mértékében, a felhasználható eszközökben módosulhatnak. Speciális terápiákra lehet szükség, ám sokszor az ép példa, és az apró megsegítés is elegendő.

A mozgáskorlátozott gyermekek különleges gondozásának feladatai:

- A gyermek anamnézisének, mozgásszervi diagnózisának és funkcionális állapotának, megelőző rehabilitációjának feltérképezése. Az orvosi zárójelentéseknek, szakértői bizottságok vizsgálati eredményeinek és javaslatainak, a gyógyszer és segédeszköz-használatának megismerése.
- A gyermek fogadásának előkészítése és a közösségbe illeszkedésének segítése. A gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően legyenek tájékozottak társuk problémájáról és a segítség módjáról. De ugyanilyen fontos a mozgáskorlátozott gyermek segítése a beilleszkedésben.
- A védett családi környezetből idegen környezetbe kerülés nemcsak fizikailag jelenti más problémák megoldását a gyermek számára, hanem érzelmileg is. Figyelmet kell fordítani a környezet alakítására, a mozgáskorlátozott gyermek helyzet-és helyváltoztatásának, esetleges megváltozott manipulatív tevékenységének a másására, a kudarcélmény megelőzésére.
- A gyermek különleges nevelési szükségleteinek beépítése az óvodai nevelésbe, a napirendbe, a tevékenységekbe. Az egyéni, differenciált bánásmód elvének érvényesítése a következő sajátosságokban nyilvánul meg:
 - -speciális foglalkozások (egyéni vagy csoportos mozgásnevelés, egyéni korrekciós foglalkozások, mindennapi testnevelés adaptálása)
 - -egyéni differenciált módszerek, speciális eszközök használata, egyéni feladatok, eltérő segítségi módok.
- A gyermek tevékenységformáinak speciális megsegítése a környezet módosításával (akadálymentesség, kapaszkodók), speciális szék, asztal, evőeszköz stb. alkalmazásával történik.
- A tanulásra való képesség segítése

- Az érdeklődés, hallási figyelem felkeltése, a szavak értelmezésének gyakorlása, a szókincs fejlesztése, a térbeli tájékozódás, vizuális megkülönböztetés, tér-és irányérzékelés fejlesztése. Indíték és érdeklődés hiánya esetében a koncentráló képesség fejlesztése és a motiváció növelése is fontos. A helyes testhelyzetben végzett finommotorikát fejlesztő programok alkalmazása, a szem-kéz koordinációt javító komplex feladatok a kézdominancia fejlesztése, irányfelismerést gyakorló játékok, feladatok, differenciált irány és térváltozásokhoz kapcsolódó játékok.

A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának terápiás eljárásai

A terápiás eljárások a fogyatékoság típusához, jellegéhez, súlyosságához igazodva segítik az együttnevelés hatékonyságát a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével:

- Gyógyúszás
- SINDELAR program
- Zeneóvoda
- Alapozó Terápia
- Mozgáskotta program

A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásának személyi és tárgyi feltételei

Személyi feltételek:

Az integráció személyi feltételei közül a speciális ellátás biztosítását, a különleges gondozást, egyéni és/vagy csoportos foglalkoztatást és a tanácsadást nyújtó szakemberek így szomatopedagógus, gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, valamint a segítők közötti együttműködés szükségességét emeljük ki.

Az integráló nevelés során a szakemberek, az óvodapedagógusok és a család együttműködésének megteremtése kiemelt feladatunk. Fejleszteni-nevelni ebben az életkorban a család együttműködő segítése nélkül nem lehetséges, ezért a családdal való kapcsolattartásra kiemelt hangsúlyt fektetünk.

A törvény előírásainak figyelembevételével a sajátos nevelési igényű gyermekek számához és fejlesztési igényéhez mérten a szakemberek foglalkoztatása évről-évre felülvizsgálatra kerül. Az óvodánk arculatváltozása miatt a szakmai kompetenciánk további fejlesztése a továbbképzési program részét képezi.

Tárgyi feltételek:

A tárgyi feltételek közé a megközelíthetőség és belső akadálymentesség, valamint a szükséges egyéni speciális és technikai eszközök sorolhatók.

A bútorzathoz speciális berendezés, lábtartós, állítható szék, állítható magasságú dönthető lapú peremes asztal; egész napos elhelyezés esetében létszámtól függően speciális fektető (kemény ágybetéttel) beszerzése szükséges.

A gyógyászati és rehabilitációs eszközök sokféle céllal és alkalmazással segíthetik a gyermekek fejlődését és segíthetik célkitűzéseinket, nevelési-oktatási feladataink megvalósítását.

4.5 Az érzékszervi (hallás, látás) fogyatékos gyermek integrációja

Hallássérültek integrációja

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek.

A halláskárosodás miatt teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Korlátozott a fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik.

A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése.

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A hallássérülés alapvető pedagógiai következményei:

- ☐ sérül a beszédértés,
- ☐ nehezített a hangképzés,
- ☐ rossz a kiejtés,
- ☐ eltérő a hangsúly és a beszédtempó a szokványostól,
- ☐ szűkebb a szókincs, gyakoribbak a grammatikai hibák.

A hallássérült gyerekek beszéd- és szövegértés tekintetében is hátrányt szenvednek. A kommunikációt egyrészt az akadályozza, hogy a gyenge hallási képesség miatt nem hallja, vagy félre hallja a beszédet, vagy annak részleteit. Az is előfordulhat, hogy jól hallja a szavakat, mondatokat, de szegényes szókincsük miatt értelmezési nehézségbe ütköznek.

Az óvodai hallásnevelésnek központi feladata

- ☐ korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van,
- ☐ a kommunikációs igény és tevékenység erősítése, a beszédértés, szókincsbővítés, a szintaktikai elemek (mondattan) nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása,
- ☐ a hallássérült gyermekkel átlagos hangerővel, és szokványos artikulációval kell beszélni.

A hallássérült gyermek integrált nevelésének feltételei:

1. Objektív feltételek:

- ☐ a hallássérülés korai felismerése;
- ☐ korai, és optimális hallókészülékes ellátás;

- ☐ korai hallás- és beszédfejlesztés;
- ☐ a család pozitív és támogató hozzáállása;
- ☐ adó-vevő készülék használata;
- ☐ szurdopedagógus, és logopédus közreműködése.

2. Szubjektív feltételek:

- ☐ átlagos intellektuális képességek;
- ☐ pozitív személyiségjegyek (önállóság, együttműködési készség, szociális érettség, pozitív beállítódás, szorgalom, akarati tényezők).

Kiemelt fejlesztési feladatok:

- ☐ a 3–7 éves hallássérült gyermekek általános testi és lelki fejlesztésén túl a beszéd akadályozottságának megszüntetése,
- ☐ a megmaradt hallás fejlesztése, működésének segítése,
- ☐ a tanulási zavarok, részképesség kiesések megelőzése. A fejlesztés valamennyi felsorolt területen játékos és természetes kommunikációs szituációt igényel, amelynek intenzitása a pedagógiai rehabilitáció következtében felülmúlja az átlagos gyermeki terhelést.

Elhelyezés a csoportban:

A hallássérült gyermekek a hallás hiányosságait szájról olvasással igyekeznek kompenzálni. Nem mindegy, hogy a helyét hol jelölik ki. Igyekezni kell olyan helyet keresni a számára, illetve a kötetlenebb foglalkozások során úgy kell irányítani, hogy többnyire szemből lássa a pedagógust.

Fontos tudni, hogy a gyermek egy, vagy mindkét fülére sérült-e, illetve arányos sérülési fokot mértek-e mindkét fülön. Ez nagyban befolyásolja az elhelyezését a csoportban. Mindig a jó, vagy jobbik fülével forduljon az óvodapedagógus, ill. az esemény felé.

Önállóság és nevelői segítség az eszközhasználatban:

A hallássérült gyermekkel foglalkozó pedagógusnak, és dajkának ismernie kell a hallókészülék megfelelő és rendellenes működését, a ki- és bekapcsolás módjait, a beállításokat. Segíteni kell a gyermeket abban, hogy készülékét önállóan is tudja kezelni.

A fogadó csoport felkészítése:

- ☐ ha a halló közösség nem toleráns, nem elfogadó, és segítőkész, a hallássérült gyermek könnyen kirekesztettnek érezheti magát,
- ☐ növelni kell az egészséges gyermekek empátiáját szimulációs gyakorlatokkal. A halló társak megtapasztalhatják a hallássérülés kínzó és fárasztó következményeit, a hallási információ megszerzésére irányuló megfeszített, állandó figyelmet, a hallott beszédfoszlányokból értelmes mondanivaló összeállítására irányuló törekvést,
- ☐ meg kell tanítani a halló gyermekeket arra, hogy miként kommunikálhatnak sikeresen a nyelvi nehézséggel küzdő társukkal (szembe fordulva, természetes artikulációval, nem túlzott hangerővel stb.), biztatni kell a gyermekeket, hogy a kezdeti nehézségek miatt ne forduljanak el társaiktól,
- ☐ hogyan kell viselni a hallókészüléket,
- ☐ tudomást szerezhetnek arról is, hogy a készülék drága, ezért nagyobb szükség van a körültekintő viselkedésükre és toleránsabb megnyilvánulásukra.

A beilleszkedés nehézségei:

- ☐ a helytelen artikuláció, a nehezen érthető beszéd miatt tartanak a csúfolódástól,
- ☐ a meg nem értettség gyakran agresszív indulatokat, elkeseredést okoz,
- ☐ mindenképpen szeretnék elkerülni a sajnálkozást.

A kezdeti erőfeszítés hamar kamatozik a jól működő közösségekben. A hallássérült gyermekek megtalálják a helyüket, és hamar kitűnnek más kiemelkedő képességeikkel, ügyességükkel, pl. sport, ábrázolás.

Az együttnevelésből származó előnyök

- ☐ a jó nyelvi környezet példája,
- ☐ a sérültek céljaikat, eredményeiket az ép társaikéhoz mérik és ez jelentős húzóerőt jelent,
- ☐ megtanulnak alkalmazkodni, megtapasztalják, hogy nem csak ők szorulnak a társaik segítségére,
- ☐ keresik a viszonzási lehetőséget, a jó megfigyelőképességet, kezűgyességet igénylő feladatoknál,
- ☐ az egészséges gyermekek szülei azt várják, hogy gyermekeik humán értékekkel gazdagodjanak.

Gyakorlati teendők

1. Anyanyelvi fejlesztés

- ☐ a kommunikáció tevékenységének a megindítása, nyelvi kapcsolatteremtés formáinak az elsajátítása,
- ☐ társadalmi, természeti környezet megismerése és az ezzel kapcsolatos szókincs és fogalomkincs bővítése,
- ☐ a mindennapi élethelyzetekkel járó egyszerű nyelvi szólások, szintagmák (szószerkezet, szókapcsolat), egyszerű mondatok értése, reprodukálása,
- ☐ minél több hangadósos, verses, énekes, ritmusos játék alkalmazása,
- ☐ nyelvi formába öntött spontán gyermeki megnyilvánulások reprodukciós gyakorlása,
- ☐ változatos verbális tapasztalatgyűjtés,
- ☐ versek és mesék dramatizálása, reprodukálása,
- ☐ értelmi és nyelvi gyarapodás,
- ☐ passzív, és aktív szókincs fejlesztése, bővítése, beszédtanulási képesség fejlesztése.

2. Játék

a harmonikusan fejlett személyiség kialakításának megsegítése,

- ☐ kommunikáció kialakítása, fejlesztése a szerepjátékokkal,
 - ☐ érzelmi tapasztalatainak gazdagítása, társas kapcsolatainak mélyítése,
 - ☐ a pedagógus ösztönző segítségének elfogadása, a hallókkal való kapcsolatfelvétel, és kapcsolattartás lehetőségeinek megteremtése,
 - ☐ konfliktusok megoldása a metakommunikációs eszközök használatával,
 - ☐ népi játékok játszása, megélése, megtanulása során a megismert, használt párbeszéd, szófordulatok,
- szavak, kifejezések gyakorlása más típusú játékokban,
- ☐ beszédre ösztönző környezet kialakítása,
 - ☐ a gyermekkel történt események, élmények eljátszása, kijátszása szerepjáték keretében,
 - ☐ dramatizálás, drámajáték, bábozás során, egyszerű mozgások és akusztikus sorok lejátszása,
- mese elemek, a mese cselekvéseinek, fordulatainak újratörténő, mozgásos átélésével.

3. Mozgás

- ☐ a testrészek gondozása, önkiszolgáló tevékenység fejlesztése, tudatos érzékszervgondozás,
- ☐ a testi jóérzés szóbeli megfogalmazása, funkcióörömeinek tudatosítása,
- ☐ testi ügyesség fejlesztése, test tudat kialakítása, a tér tudatos, és mozgásos birtokba vétele,
- ☐ a sikerélmény, az együttlét örömeinek tudatosítása.

4. A külső világ tevékeny megismerése

- ☐ a természeti, és társadalmi környezet megfigyelésének képi és verbális megfogalmazása, tárgyainak megnevezése,
- ☐ összefüggő, spontán beszéd kialakítása,
- ☐ motiváció a környezet történéseinek megfigyelésére, a változások észrevételére, és annak megfogalmazására,
- ☐ saját tapasztalatok és élmények eljátszása, az ismeretek nyelvi, szóbeli megfogalmazása, kérdésre ösztönzés a megfigyelt változásokkal, jelenségekkel kapcsolatosan,
- ☐ tudatos szókincsfejlesztés.

5. Rajzolás, mintázás, kézimunka

- ☐ a táj, a természet, a saját környezet szépségének felfedezése, verbális megfogalmazása, az alkotó
- kedv kialakítása, megfelelő technikával történő megalkotása,
- ☐ a népi kismesterségekkel a kreativitás, a megismerő funkciók fejlesztése, tehetséggondozás.

6. Ének, énekes játék, ritmus, mozgás

- ☐ a hangokra, a beszédre való figyelem felkeltése,
- ☐ hallási figyelem és megkülönböztető képesség fejlesztése,
- ☐ a környezet hangingereire való felfigyelés és azok differenciálása,
- ☐ hangszerek hangjának elemi szintű megkülönböztetése,
- ☐ magas és mély hangok differenciálása,
- ☐ népi mondókák, gyermekdalok egyenletes lüktetésének, ritmusának átvétele,
- ☐ motiváció, és igény kialakítása a hallókkal való interakciókra.

Kapcsolatteremtés és kapcsolattartás formái

- ☐ kapcsolatteremtés vizuális csatornán keresztül: szemkontaktus felvétele, részvételi szándék, csatlakozási technikák,
- ☐ kapcsolatteremtés metakommunikációs eszközökkel, testbeszéddel: hívó, barátságos gesztusok, mimika, játékatadás, játékcseré,
- ☐ kapcsolatteremtés akusztikus csatornán keresztül: hangadás, figyelemfelhívó hangok, hívás, megmutatás, rámutatás, egyszerű kérdések.

A kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szintjei

- ☐ hallássérült gyermek és halló gyermek,
- ☐ hallócsoporthoz felkészítése a kapcsolat felvételére,
- ☐ más gyermekcsoportjainak felkészítése,
- ☐ hallássérült gyermek, és szüleinek felkészítése,
- ☐ folyamatos interakciók séták, kirándulások, játékok közben.

Az együttműködés tényezői

- ☐ kommunikációs szándék, érzelmi kötődés, érdek, nyitottság, bizalom.

A verbális kapcsolatok gyakori változatai

- ☐ köszönés, elköszönés, üdvözlés, hívás, meghívás, érdeklődés,
- ☐ csodálat, elismerés, kölcsönös öröm és jóérzés nyelvi formája szomorúság, a bánat, az együttérzés nyelvi formái.

Konfliktusmegoldó technikák (pl.: a drámapedagógia eszközei)

- ☐ megoldási kísérletek, kilépés a konfliktusból, arckifejezés, gesztusok lágyítása,
- ☐ érintés, testkontaktus, megfelelő hangerő, hangneme,
- ☐ túlzó gesztusok és indulatszavak kerülése, felelősségvállalás, bocsánatkérés, békítés.

Látássérültek integrációja

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, alig látók és gyengén látók. A speciális, gyermekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéniát, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

A gyengén látó gyermekek (vízus: 10%-os látás teljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebről, kisebb térben tudják azt használni.

Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Az integrált nevelést elősegítő tényezők

- ☐ a sérült gyermek megfelelő önbizalma, jó kommunikációs képessége, reális önértékelése, ép társai iránti érdeklődése,
- ☐ gyógypedagógus segítsége,
- ☐ fontos a gyermek spontánul jelentkező önállósodási törekvéseinek figyelembe vétele,
- ☐ az utánpótlás lehetőségeinek megteremtése,
- ☐ megfelelő eszközök, játékok, (színes, a háttértől jól elütő, kellemes anyagú) jó megvilágítás,
- ☐ a tér megfelelő kialakítása,
- ☐ elfogadó légkör.

Gyakorlati teendők, szervezési kérdések

- ☐ a szoba bútoraival, játékaival meg kell ismertetni a gyermeket,
 - ☐ ne változzon gyakran a bútorok, berendezések helye,
 - ☐ célszerű a különböző játéktevékenységek helyét kijelölni, középen maradjon megfelelő hely a gyengén látó gyermek számára, mely elősegíti tájékozódását, mozgásos félelmének leküzdését,
 - ☐ a nem használt játékokat minden kisgyermek rakja a helyére, így nincs balesetveszély, a nagymozgást elősegítő játékoknál fontos a szabályok és a mozgásformák elsajátíttatása. az óvodapedagógus feladata a testrészek irányok pontos megadása, letapogatható mozgásminta nyújtása, a gyermek mozdulatainak beállítása,
 - ☐ futó játékoknál foghassa a gyengén látó kisgyermek egy társ vagy az óvodapedagógus kezét,
 - ☐ csúszás, mászás, gurulás előtérbe helyezése, mert így az egész testével érzékelhet,
 - ☐ a mászóka, csúszda, hinta használata segíti a vesztibuláris fejlesztést,
 - ☐ nagyobb tolható játékok (pl. dömper, talicska) biztosítása, így az akadályok időben érzékelhetővé válnak,
 - ☐ nem szabad leépíteni a különböző hangadási formákat, amikor egy új helyiségbe lép, vagy elbizonytalanodik
- a gyermek, pl. csettint, tapsol, csapja a lábát. ezek az auditív akadályészlelést szolgálják a hangvisszaverődés lévén,
- ☐ fontos a különféle anyagok jelenléte, mert ezek mindegyike információt hordoz,
 - ☐ hosszabb idő biztosítása egyes dolgok elvégzésénél, pl. öltözködés, foglalkozás stb.,
 - ☐ a kommunikáció során a mimika kieseik, mint visszajelzés, ezért fontos a beszéd, a megszólítás, az érintés,
 - ☐ a gyakorló játék ideje elhúzódik, a látás sérült gyermek szeret hangot adni a különböző tárgyakkal,
- ezt lehetőleg hagyni kell,
- ☐ építőjátékok közül célszerű olyat beszerezni, amelyek egymásra erősíthető darabokból állnak
- (egy-egy sikertelen mozdulat miatt még nem dől le),
- ☐ figyelni kell a segítségadás mértékére, formájára minden helyzetben, ne csökkenjen a gyermek önbizalom, kitartása,
 - ☐ a vizuális minta hiánya miatt fontos, a szerepjátékokhoz szükséges tárgyak helyét és funkcióját tanítani kell,

- ☐ figyelni kell arra, hogy ne mindig ő játssza el a kisbaba szerepét (alárendelt szerep, de a figyelem középpontjában van),
- ☐ jelét tapintható tárgy jelezze mindenhol, öltözete praktikus, könnyen felvehető legyen kezdetben, egyszerre csak egy mozdulat tanítására kerüljön sor (háta mögött ülve és kezét a pedagógus kezére helyezve, hogy érezze a mozdulatot),
- ☐ közölni kell milyen étel, hol van a tányéron, engedni kell, hogy megtapinthassa az ételt az ujjával, pohárba töltésnél az ujját a pohárba lógathatja, mert így érzi, hogy meddig kell töltenie,
- ☐ mennyiségélmény, számosság megélése oly módon történjen, hogy a tapintás útján érzékelhető legyen. Ezeket a tárgyakat úgy kell elhelyezni, hogy ne csússzanak el, pl. gyurmába nyomni, vagy karikába helyezni stb. ezekből domború képek is készíthetők, amit kézmagasságban a falra is ki lehet tenni.

A gyógypedagógiai segítség, fejlesztés feladatai

- ☐ módszertani felkészítés az óvodapedagógusoknak az utazó gyógypedagógus által szervezett hospitálásokon, illetve tanfolyamokon, környezetbeli módosítás és eszközbeszerzés segítése céljából,
- ☐ speciális foglalkozások, fejlesztések a gyermek számára (pl. látásnevelés), segédeszközök használatának tanítása.

Gyakorlati teendők

A 3–6 éves korú gyengén látó gyermekek fejlesztésére a Paraszkay-féle korrekció szolgál, mely komplex fejlesztést nyújt. Ez a gyógypedagógus feladata.

1. Anyanyelvi fejlesztés

- ☐ szívesen hallgasson mesét, verset, legyen olyan mondóka, amit ő is el tud egyedül mondani,
- ☐ a valóságban érzékelhető tárgyokról, növényekről, színekről, tulajdonságokról, állatokról alakuljanak ki fogalmai.

2. Játék

- ☐ Játékkezdeményezésbe bekapcsolódik, utánzással abban részt vesz. A játékok során az elsajátított szabályokat alkalmazza, szívesen vesz részt akár szerepjátékokban is, és nem csak alárendelt szerepben.

3. Mozgás

- ☐ a látássérülés, illetve a látás hiány okozta gátoltság leküzdése, a mozgásos játékokba való bekapcsolódás,
- ☐ térbeli tájékozódás a látás felhasználásával,
- ☐ a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése,
- ☐ a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

4. A külső világ tevékeny megismerése

- ☐ bekapcsolódik a foglalkozásokba, tapintással két mennyiség közt különbséget tud tenni, tízes számkörben biztosan mozog manipulációval,
- ☐ szűk környezetében a tájékozódáshoz szükséges támpontokat ismeri, és mer segítséget kérni a felnőttektől,
- ☐ jól tájékozódik önállóan az intézmény általa is ismert helyiségeiben, nehézség esetén társaktól is mer segítséget kérni.

5. Ének, énekes játék, ritmus, mozgás

- ☐ bekapcsolódik a foglalkozásokba, a körjátékokban részt vesz a társak, ill. az óvodapedagógus segítségével,
- ☐ szívesen kipróbál egyszerű hangszereket, a megfelelő tanítás után próbálgatja az egyszerű tánclépéseket ő is.

6. Rajz, mintázás, kézi munka

- ☐ a gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése,
- ☐ az ábrázolás során egyre több anyagot és tulajdonságot ismer meg, a korábban esetlegesen hátrított anyagokhoz fokozatosan hozzá tud szokni (bízattással, óvodapedagógusi mintaadással).

Eszközöket segítségadás mellett mer és tud használni, pl. olló; ragasztó. Ábrázolásnál az élénk színű, erős nyomatékot adó ceruzák és olajkréták, valamint a tempera a legmegfelelőbb.

7. Önkiszolgálás

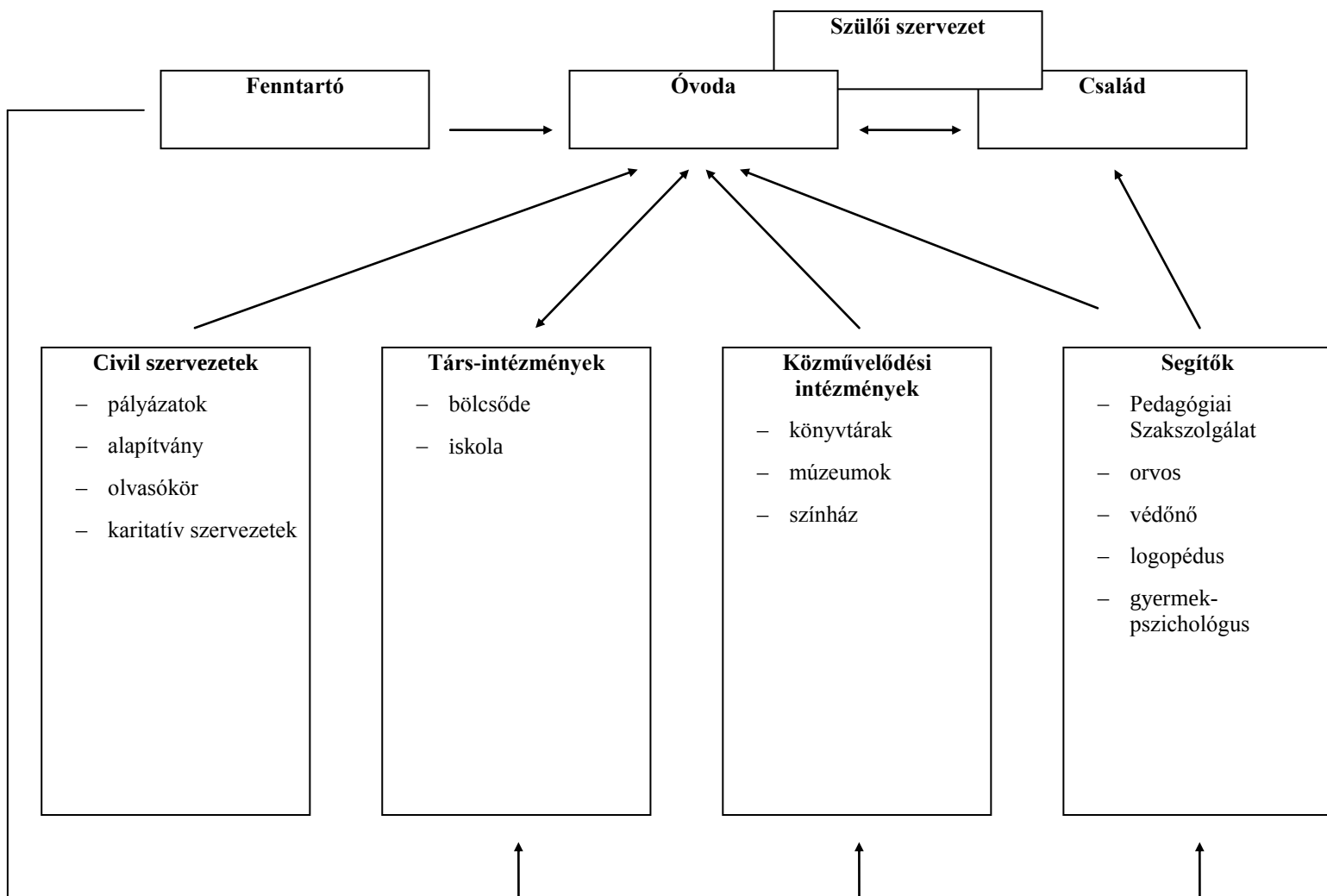
- a legegyszerűbben felvehető ruhadarabokat fel-és le tudja venni egyedül. Megfelelően fogja a kanalat és a poharat étkezésnél. Ismeri a mosdó berendezéseit, a tárgyak helyét,
- bonyolultabb ruhadarabokat (gomb, zipzár, fűzős cipő) kevés segítséggel, ill. önállóan is fel és le tud venni. Középső csoporttól próbálja használni a villát, nagycsoporttól szívesen ismerkedik a kés használatával.

Az integrált nevelés várható előnyei

- az ép társak utánzási lehetőséget kínálnak szinte minden helyzetben, új, az otthonától eltérő környezetben kell tájékozódnia, tapasztalatokat szereznie,
- az óvodai élet mindennapjaiban színes, változatos tevékenységek során sokféle tapasztalatot szerezhet saját testéről; környezetéről, társairól,
- a jól szervezett környezet és foglalkozás, a szükség esetén bátorító, segítő hozzáállás segít legyőzni a látássérülésből, ill. a látás hiányából adódó gátlást, félelmet,
- az inger gazdag környezet, a sokféle tevékenységben való részvétel segít leépíteni az esetleges furcsa, sztereotip mozgásokat (pl. hintázás, szem nyomkodása stb.).

Forrás: A rákosmenti Mákvirág Óvoda pedagógiai programja

6. Óvodánk kapcsolatrendszere

A család

Kiemelt helyen szerepel óvodánkban a családdal való szoros kapcsolattartás. Az óvodába lépéstől kezdve a családdal együtt vállaljuk azt a felelősséget, hogy a gyermekek személyiségalakulása megfelelően képességeiknek. Az együttnevelés segíti az egyéni képességek kibontakoztatását, a tehetséggondozást és az esélyegyenlőség megteremtését egyaránt.

Az óvodai beiratkozást megelőzi a „nyitott kapuk” program, mely arra hivatott, hogy az óvodaválasztás előtt a szülők és gyerekek tájékozódhassanak az óvodánkban folyó munkáról, betekintést nyerjenek az óvoda mindennapjaiba.

A felvételt nyert gyermekek szüleit az intézményvezető szülői értekezleten tájékoztatja óvodánk működési rendjéről, valamint hasznos információkat ad a gyermekek óvodai életének szokásairól, hagyományairól, nevelési elveiről.

Óvodába lépés előtt az óvodapedagógusok meglátogatják a gyermekeket a szülői házban, ahol megismerkednek egymással, a család klímájával, a gyermekek családban elfoglalt helyével.

Jó kapcsolatot alakítanak ki a szülőkkel, amely kölcsönös bizalmon alapul. A gyermek óvodai élete során kicserélik tapasztalataikat a neveléssel kapcsolatban.

A közös programok, jó gyakorlataink megvalósítása, családi sportnap, gyermeknap, ünnepek lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveik közelítésére. Fontosnak tartjuk, hogy az ünnepek kiemelkedjenek az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségeiben, mint belső tartalmukban.

Fontosnak tartjuk, hogy minden évben a csoportok nyílt napot, napokat tartsanak, így biztosítjuk a szülőknek a napi életbe való betekintést. A szülők személyes élményei alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak a gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről.

A családi házzal történő kapcsolattartási formáit igyekszünk körültekintően megszervezni, mely az információk áramoltatását, szemléletformálást, tartalmi munkánk szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni.

Kapcsolattartás formái:

- Óvodába kerülés előtt, családlátogatás
- Befogadás, elfogadás (anyás beszoktatás)
- Napi kapcsolattartás (a gyermek érkezésekor és hazabocsátáskor)
- Szülői értekezletek (szülők, szülői szervezet) igény szerint fogadóóra.
- Nyílt napok, munkadélutánok, szülőkkel együtt szervezett ünnepek, rendezvények

A család-óvoda együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei:

- Közös programjaink bővítése.
- Tájékoztató kiadvány „Hírmondó” újság szerkesztése szülőknek.
- Szülői fórumok szervezése.
- Óvoda – iskola programokon való közös részvétel (szülő – gyermek – óvónő)

Bölcsőde

A gyermekek harmonikus és zökkenőmentes óvodába kerülése érdekében jó kapcsolatot tartunk fenn városunk bölcsődéivel. Intézményünk védőnőjétől és a bölcsődei gondozónőktől igyekszünk tájékozódni az óvodánk iránt érdeklődő szülőkről, gyermekekről. Kiemelt figyelemmel kísérjük a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beóvodázását.

Kapcsolattartás formái:

- tájékoztató megbeszélések, szülői értekezletek, információ és tapasztalatcsere

A fenntartó

A vezető az óvoda eredményes működtetése érdekében jó kapcsolatot alakít ki az önkormányzattal. Az óvoda gazdaságilag részben önálló, ezért állandó kapcsolatban van a Közgazdasági Irodával.

A családok nehéz anyagi körülményei miatt a gyermekétkeztetés és más szociális ellátás érdekében kapcsolatban van a Népjóléti Irodával.

A jó oktató-nevelő munka hatékonysága érdekében napi kapcsolatot tartunk a fenntartóval.

Valamint szükség szerint más önkormányzati irodákkal is, például: Műszaki Iroda - az óvoda állagának megóvása érdekében.

Kapcsolattartás formái:

Napi kapcsolattartás (e-mail, telefon, személyes találkozók, igazgatói értekezletek)

Szülői Szervezet

A Szülői Szervezet közvetítő szerepet tölt be az óvoda és a szülők között a nevelő-oktató munka zavartalan működése érdekében. Tevékenységét, jogosultságát a törvényi előírásoknak megfelelően végzi, az intézmény: Szülői szervezet belső felépítése és működési szabályzata alapján.

Segítséget nyújt az óvodai ünnepek, rendezvények megrendezésében.

Figyelemmel kíséri a gyermeki jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét.

A gyermekek csoportját érintő kérdésben tájékoztatást kérhetnek az óvoda vezetőjétől, és az e körbe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselője tanácskozási joggal részt vehet a nevelőtestület értekezletein

Kapcsolattartás formái:

- Értekezletek
- A szervezet által megrendezésre kerülő, ünnepek, rendezvények, munkadélutánok

A Szülői Szervezet és az óvoda együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei:

- Nevelési kérdésekben – igény szerint – tanácsadás és segítségnyújtás.
- Vélemény és javaslattevő jogkörének szélesebb körben történő érvényesítése.
- A Szülői Szervezet éves munkatervének bővítése a tartami munka erősítése érdekében.

Iskola

Óvodánk tartalmas kapcsolatot alakított ki és ápol városunk több intézményével különös tekintettel körzeti iskolánkkal. Az eddig kialakított jó kapcsolatot továbbra is fenntartjuk, mélyítjük a közösen benyújtott pályázatokkal, valamint pedagógusi, szülői és gyermek rendezvényekkel. A gyermekek iskolába kerülésének zökkenőmentessé tétele érdekében kiemelt jelentőségű számunkra az alsó tagozatos nevelőkkel való kapcsolattartás. Meghívjuk őket bemutatókra, tapasztalatcseréket végzünk, spontán és szervezett beszélgetésekkel.

A 6-7 éves gyermekekkel minden tanévben meglátogatjuk az első osztályosokat.

A tehetséggondozás érdekében figyelemmel kísérjük, és képességeikhez mértén fejlesztjük az egyéni tehetségeket, például: ének-zene, testnevelés stb.

Figyelemmel kísérjük a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részvételi arányát a közös programokon, valamint fontosnak tartjuk, hogy a külterületeken lakó óvodás gyermekek is rész vegyenek ezeken a rendezvényeken integrációs törekvéseink jegyében és esélyegyenlőségük biztosítása érdekében.

Kapcsolattartás formái:

- Közös ünnepek, rendezvények, szülői értekezletek
- Közös pályázatok
- Óvodaiskola fejlesztő program
- Látogatások
- Ovisuli fejlesztő csoport

Gyermekjóléti Szolgálat

Az óvoda gyermekorvosa, védőnői szűrővizsgálatokat végeznek a nagycsoportos gyermekek körében (hallás, látás és egyéb vizsgálatok). A többi csoportban évente és szükség szerint minden gyermeknél, amit az egészségügyi könyvben regisztrálnak.

A gyermekfogászat évente szűrővizsgálatot végez a gyermekek körében az óvodapedagógus a kezelésre szoruló gyermekeket, elkíséri, ha a szülő igényli.

Az óvoda kapcsolatot tart a Pedagógiai Szakszolgálattal, Képességvizsgáló Intézettel, pszichológussal, logopédussal, akik segítséget nyújtanak a gyermekeknek, szülőknek.

Kapcsolattartás formái:

- Gyermekorvosi és fogorvosi szűrő vizsgálatok
- A Pedagógiai Szakszolgálat által szervezett továbbképzéseken való aktív részvétel valamint a gyermekekkel kapcsolatos szűrővizsgálatok, fejlesztések.
- Közös pályázatokon való részvétel

Közművelődési Intézmények

Az intézmények programajánlatának kiválasztásakor arra törekszünk, hogy megfeleljen a gyermekek életkori sajátosságainak, valamint nevelési feladataink megvalósítását elősegítse. Az óvodapedagógusok megszervezik a nagyobb gyermekek körében a színház-, tárlat-, múzeum-, könyvtárlátogatást.

Esetenként a városban szervezett rajzversenyen, sportversenyen vesznek részt a tehetséges gyermekek.

Fontosnak tartjuk, hogy a választott programok óvodánk nevelési céljaival, feladataival összeegyeztethetők legyenek

Kapcsolattartás formái:

- bábszínházi és mozi előadások, tárlatok látogatása
- hangszerbemutatók, kishangversenyek
- könyvtári programokon és városi rendezvényeken aktív részvétel

Civil Szervezetek

Óvodáink, sikeresen működő alapítvánnyal rendelkeznek. A bevételekből az udvari és csoportszobai játékokat, eszközöket újítjuk fel. Alapítványunkkal és pályázatokon elnyert, célzott adományok pénzeszközeivel kívánjuk továbbfejleszteni az óvoda tárgyi feltételeit.

Kapcsolattartás formái:

- Civil szervezetek, Alapítványok jótékonyági gyermekműsorán való részvétel
- Alapítványi pályázatok, rendezvények, programok

Az óvoda és az egyház kapcsolata

Intézményeinkben törvényi kötelezettségeinknek eleget téve lehetőséget biztosítunk gyermekeinknek a szülők igényei alapján a hit és vallásgyakorlás lehetőségeinek biztosítására.

Kapcsolattartás formái:

- Hitoktatás (Rreformátus)
- Domonkos Rendi nővérek (Katolikus hittan)

6. A gyermekvédelem feladatai

Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységeink

Kiemelt feladatunk a jól átgondolt, megszervezett – koordinált – gyermekvédelmi munka, melynek egyik alapidokumentuma az 1991. évi LXIV. Törvény, ami a gyermekek jogairól szól, alapelvéből kiindulva, miszerint a gyermek érdeke minden más érdeket megelőz. Ilyen érdek a gyermek szükségleteinek kielégítésére irányuló törekvés, amely vonatkozik a gyermek elsődleges (biológiai) létére, lelki harmóniájára (biztonságérzet, kommunikáció) és szociális kapcsolataira. A 2003. évi Köznevelési törvény (47. §. B./) szerinti módosítása értelmében markánsan megjeleníti az egyéni differenciált fejlesztés módját, a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének a segítségét a helyi nevelési programunk.

Az új elvárásoknak megfelelően az IPR legfőbb jellemzőit figyelembe véve

gyermek- és ifjúságvédelmi munka az óvodában:

A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, védelmének biztosítására irányuló tevékenység.

Minden pedagógus az óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvodai gyermekvédelmi felelős munkája:

A gyermekvédelmi felelős a nevelőtestületnek az a tagja, aki az intézmény vezetőjének a megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti ezek az érvényesülését.

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Tájékoztatás (a felmerülő problémával kit, hol, milyen időpontban kereshet fel)
- A nevezett intézmények pontos címének átadása,
- Jelzések után a veszélyforrások feltárása, a veszélyeztetettség megállapítása, nyilvántartásba vétel.
- Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás kezdeményezése,
- Jelzőrendszer, információ áramlás biztosítása,
- Tájékoztat a szabadidős programokról.

A helyi programban kitűzött feladatokat folyamatosan, minden pedagógus végzi, a gyermekvédelmi felelős irányításával.

Az óvodapedagógus feladata:

Preventív gyermekvédelem:

- Csoportjában élő gyermekek szociális helyzetének figyelemmel kísérése,
- A fejlődést veszélyeztető hatások minél korábbi felismerése,
- A veszélyeztetettség elhárítására alkalmas intézkedés megtétele (jelzés).

A megfelelő szocializáció érdekében fontos feladat még a szemléletformálás, társadalmi tolerancia befolyásolása, alakítása.

Feladata, hogy a családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöbölje a veszélyeztetett gyermekekre ható ártalmakat, megvédje őket a testi-lelki, erkölcsi károsodásoktól, illetve ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.

A gyermekvédelem hatékonyságát az alábbi tevékenységekkel segítjük elő:

- Rendszeres családlátogatások, szülői értekezletek, nyílt napok, ünnepélyek, estek, fogadóóra való behívás szervezése.
- Személyiségfejlesztő tréningek tartása az óvodai dolgozóknak.
- Szülők Klubja szervezése, mentálhigiénés foglalkozások tartása, tanácsadás szervezése szülők részére.
- Közös kirándulás évente 1-2 alkalommal egy szülő – egy gyermek alapon, illetve a családi kirándulások, munka délelőttök szervezése.
- Jogi segélyszolgálat szervezése szükség esetén
- Gyermeki és szülői jogok bemutatása, érvényesítésének módjait megismertetve.
- Havi gyermekvédelmi munkaközösségi foglalkozások óvoda-iskolaközi munkaközösség több célú intézményeknél.
- A csoportnaplókban egyénre szóló tervezés, nyomon követés
- Fejlesztési lapok vezetése
- Logopédiai ellátás
- Óvodai szociális szolgáltatások lehetőség szerint: nappali ellátás, ingyenes étkeztetés, ruházati segély.

- Alapítványok létrehozása a gyermekekért.
- Segítségnyújtás megszervezése az új és pályakezdő kollégák részére a gyermekvédelmi munkához.
- Családgondozási munkában való részvétel
- Kapcsolat a Gyermekjóléti Szolgálattal, esetmegbeszéléseken való részvétel.

A szülői jogok és kötelezettségek, a gyermeki jogok érvényesítése az óvodában

Az 1997. Évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, mely 1997. november 1. Napjától hatályos Magyarországon, az ENSZ által meghozott New York-i Egyezményhez illeszkedik. A nemzetközi egyezmény a gazdasági, szociális és kulturális jogok körében deklarálja, hogy a gyermek neveléséért, fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülők közösen felelnek, de az államnak megfelelő segítséget kell ehhez nyújtania.

A gyermek speciális védelmet élvez a családban és a társadalomban is.

A gyermek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére illetve megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek védelmének biztosítására irányuló tevékenység.

A gyermek védelmét:

- pénzbeli és természetbeni ellátások,
- személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások,
- személyes gondoskodást nyújtó gyermekvédelmi szakellátások,
- hatósági intézkedések
- biztosítják.

Az óvodai intézmény a prevenció mellett célul tűzte ki, hogy a hatáskörébe tartozó gyermekek problémáit felismerje, kezelje, az érintett gyermekek eseteit feldolgozza, a gondokat orvosolja a helyi társszerveivel, szakembereivel együtt. Ezen túl biztosítja a gyermekek számára mindazokat a jogokat és ellátásokat, amelyeket az intézmény számára a vonatkozó jogszabályok előírnak.

**Az óvodapedagógusok és a gyermekvédelmi felelős tevékenységi
köre a szülői jogok és kötelezettségek, a gyermeki jogok megvalósulása
tekintetében**

- A szülői jogok és kötelezettségek - A gyermeki jogok	Gyermekvédelmi cél	Óvodapedagógus feladatai	Gyermekvédelmi felelős feladatai
♦A szülői joga és kötelezettsége, hogy gyermekét családjában gondozza, nevelje és biztosítsa számára a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéshez szükséges feltételeket. - A gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését biztosító családi környezetre - Joga van arra, hogy olyan családi nevelést kapjon, amelyben személyiségét kibontakoztathatja.. - Szüleitől, rokonaitól csak a törvényben előírtaknak megfelelően szakíthatják el.	A gyermeknek illetve családjának minden segítséget meg kell kapnia, hogy a gyermek saját vérszerinti családjában nevelkedhessen fel. A gyermekvédelmi intézkedések járuljanak hozzá a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének megelőzéséhez.	- Családlátogatás során tájékozódás a családok körülményeiről. - A hátrányos helyzetű gyermekek felmérése, jelzés gyermekvédelmi felelős felé. - A veszélyeztetett tanulók felmérése, jelzés gyermekvédelmi felelős felé. - Együttműködés szemlélet formálás a szülők körében: szülői értekezletek, fogadóórák, szükség szerinti családlátogatások során. - Külön élő szülők esetében hatósági végzés beszerzése, annak tekintetében, hogy ki jogosult a gyermek óvodából történő elvitelére. (ennek	A szeptemberi szülői értekezleten: - tájékoztatja a szülőket, a rendszeres fogadóórák helyéről, idejéről, - ismerteti a gyermeki és szülői jogokat, azok érvényesítésének módjait. - Az intézményben a Szülők Híradóján közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát. -A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekeket nyilvántartásba veszi. -A veszélyeztetettség, hátrányos helyzet típusának és súlyosságának

- Külön élő szülők esetében kapcsolatot tarthat mindkét szülőjével.		hiányában nem tagadható meg egyik szülőtől sem a szülői jog gyakorlása)	mérlegelése alapján, a további teendőkre javaslatot készít. - Egyeztet a Gyermekjóléti Szolgálattal, a gyermekvédelmi koordinátorokkal.
- A szülő jogosult arra, hogy gyermeke nevelését segítő ellátásokról tájékoztatást, neveléséhez segítséget kapjon. - Hátrányos és veszélyeztető környezetével szemben társadalmi segítséget igényelhet. - Felzárkóztató, tehetségfejlesztő programokon való részvételét segíteni kell.	Biztosítani kell a hátrányos helyzet sikeres ellensúlyozásához minden segítséget. - Szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partneré téve, velük együttműködve törekedjünk a hátrányok csökkentésére, esélyegyenlőség biztosítására.	- Nyilvántartásba vett gyermekek fokozott figyelemmel kísérése. -A családokkal kapcsolattartás: személyes beszélgetések, tapintatos tanácsadás. - Időpont egyeztetés a gyermekvédelmi felelőssel, a szülő problémájának megoldására, egyéni tanácsadásra. - A gyermek fejlődésének nyomon követése, fejlődési napló vezetése. - Hátránykompenzáló, tehetségfejlesztő programok szervezése, vezetése: - egyéni fejlesztés, DIFER programcsomag alkalmazása - Szociális hátrányok csökkentése, sikeres	Személyre szabott tájékoztatást ad: - szociális támogatási lehetőségekről (rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, ingyenes étkeztetés igénylésének módjáról), - a gyermekjóléti szolgáltatásokról. - A nyilvántartásba vett gyermekek problémáinak megoldása érdekében együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal (védőnő,

		iskolakezdés lehetőségének megteremtése, holland mintájú OPSTAP program alkalmazásával, szülői közreműködéssel	egészségügyi ellátók, családsegítő szolgálat, nevelési tanácsadó, alapítványok, egyesületek...) - A gyermekjóléti szolgálat felkérésére esetmegbeszéléseken való részvétel.
- A szülő joga, hogy gyermeke egészségének megvédése érdekében segítséget kapjon.	- Az állam megfelelő segítséget, támogatást nyújtson ahhoz, hogy a gyermekek egészséges fejlődése biztosítva legyen (pl.: védőnői hálózat, házi gyermekorvos, családsegítő szolgálat, közoktatási intézmények, nevelési tanácsadó alapellátási feladataival).	A prevenció érdekében: - Az egészséges életmódra nevelés feladatainak kiemelt kezelése. - Az intézményvezető által megszervezett egészségügyi szűrővizsgálatok (fogászati, szemészeti, ortopédiai és hallás vizsgálatok) lebonyolítása. - Szükség esetén, javaslattétel soron kívüli szűrővizsgálatra. - Mindennapos testnevelés foglalkozásokon láb- és tartásjavító feladatok	Az egészségtudat alakítása érdekében: - Szülői Fórumokat szervez, gyermekorvosi, védőnői tanácsadással. - Szemléletformálása, egyéni esetek kezelése, megfelelő szakemberhez irányítás, az esetek kimenetelének nyomon követése. - Kapcsolattartás és együttműködés az egészségügyi ellátókkal, védőnői hálózattal.

		alkalmazása.	
- A szülő joga, hogy gyermekét mindenféle veszélytől megvédje.	- A szülőnek minden segítséget meg kell kapnia, hogy a gyermekét megvédje a veszélyeztető körülményektől. - A gyermek védelmét pénzübeli és természetbeni ellátások, személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, személyes gondoskodást nyújtó gyermekvédelmi szakellátások, hatósági intézkedések biztosítják.	- A gyermekek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása a családi körülményei folyamatos megfigyelése. - Veszélyeztető körülmény feltárása érdekében rendkívüli családlátogatás a gyermekvédelmi felelőssel együtt.	-A pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén jelzéssel él a gyermekjóléti szolgálat felé, illetve gyermekbántalmazás, súlyos elhanyagolás, súlyos veszélyeztető magatartás esetén hatósági eljárást kezdeményez. - A gyermekbántalmazás vélelme esetén, orvosi vizsgálatot kezdeményez. - Az orvosi látogatás birtokában kezdeményezi a hatósági intézkedést.
-A szülő feladatai közé tartozik, hogy gyermekét a közösen	- A szülő köteles a gyermekét az érdekei figyelembevételével	- A gyermek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása.	- Családlátogatáson a rendszeres óvodalátogatás

választott életpályán elindítsa.	támogatni, és a lehetőségeihez mérten a legkedvezőbb feltételeket biztosítani a számára.	-A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése. - A szülők felkérése a gyermek érdekét szolgáló beszoktatásban való részvételre - A rendszeres óvodalátogatás figyelemmel kísérése. - A rendszertelen óvodalátogatás esetén, jelzés intézményvezetőnek, gyermekvédelmi felelősnek.	jelentőségének hangsúlyozása, szemléletformálás. - Rendszertelen óvodáztatásról a gyermekjóléti szolgálat és a jegyző tájékoztatása. - A védőnői hálózattal együttműködve segíti a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek minél korábbi óvodába kerülését.
--	---	---	---

Ha a nevelési, oktatási intézmény, a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a Gyermekjóléti Szolgálattól.

A gyermekek szüleit, a tanév elején tájékoztatni kell a gyermekvédelmi felelős személyéről és arról, hogy hol, mikor kereshető fel!

7. A Nevelési Program felülvizsgálati terve

A program felülvizsgálata 4 évente történik.

A következő felülvizsgálat ideje: a mindenkori törvényi szabályozás szerint esedékes.

Amennyiben a fenntartó intézkedési tervében meghatározottak, vagy a törvényi szabályozás változtatása megkívánják, megnyitjuk a programot a szükséges változtatások végrehajtása érdekében.

A vizsgálat elemei:

- ***Az óvodavezetés intézmény működésére gyakorolt hatása:***
 - irányítási funkciók, döntési mechanizmusok
 - óvónők, szakmai munkaközösségek eredményeinek elismerése
 - szülők képviselőtételének működtetése, együttműködés
 - nevelési folyamatok elemzése, ellenőrzése
 - az óvoda szakmai, pedagógiai eredményei
- ***Humán erőforrás, gazdálkodás:***
 - óvónők fejlesztése: belső továbbképzés programja, külső továbbképzések
 - óvónők szakmai munkamegosztása, az óvoda felelősi rendszere
- ***Források felhasználása:***
 - anyagi források: fenntartó, önerő, szülők
 - információs források: szakmai információk (konferenciák, képzések
 - stb.) belső optimalizálásának eredményessége
- ***Az értékteremtő folyamat:***
 - az óvoda teljesítményadatainak kezelése
 - gyerekekről vezetett feljegyzések,

- felelősségi rendszer működésének hatékonyságának

- ***Az óvodát igénybevevők elégedettsége:***

- fenntartó részéről:

- a.) gazdálkodási mutatók jellemzői
 - b.) nevelési feladatok jellemzői
 - c.) oktatáspolitikai távlati koncepciójának való megfelelés

- szülők elégedettsége:

- a.) tájékoztatásuk eljárásai
 - b.) kapcsolattartás módjai - hatékonyságuk
 - c.) szülők képviselőjének szervezete

- az óvoda dolgozóinak elégedettsége:

- a.) munkakörülmények
 - b.) az óvoda szervezettsége

- ***Részvétel a város életében:***

- Az óvoda társintézményekkel való viszonya, kommunikáció, kooperáció.
- Az óvoda menedzselése.
- Részvétel a település kulturális életében.

A vizsgálat lépései:

- A vizsgálati program összeállítása
- Dokumentumok összegyűjtése
- A vizsgálatban résztvevők kiválasztása
- A feladatok tisztázása elosztása
- A módszerek, eszközök megválasztása
- A vizsgálat eszközeinek elkészítése
- A vizsgálatban résztvevők tájékoztatása
- Dokumentumok elemzése
- Kontroll vizsgálatok
- Végző elemzés

8. Érvényességi rendelkezések

A „Tarka Mező” Pedagógiai Programjának érvényessége:

2013. szeptember 1.-2017. augusztus 31.

Az óvodai program felülvizsgálatának időpontja:

A Hódmezővásárhelyi Megyei Jogú Város Önkormányzati Közoktatási Intézkedési Tervében szereplő -esetlegesen bekövetkező változtatások- miatt, vagy a törvényi változtatások miatt a pedagógiai programunk érvényességi határidején belüli koherencia vizsgálata esedékessé válhat.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala:

Az Pedagógiai Program (továbbiakban PP) elérhető honlapunkon

A PP teljes, egységes szerkezetének megtekintésére és helyben történő tanulmányozására a székhely/tagintézmények irodahelyiségei vannak kijelölve munkanapokon 8.00-16.00 óra között.

9. Záradék

Záró rendelkezések

A „Tarka Mező” Helyi Program a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A hatályba lépéssel egyidejűleg érvényét veszti az óvoda korábban kiadott helyi óvodai programja.

Záradék

A fenti „Tarka Mező” Helyi Óvodai Program egységes szerkezetben, a teljes óvodai programot tartalmazza.

Hódmezővásárhely, 2013. szeptember 1.

Patkósné DezsőKatalin
óvodavezető